การประเมินผลโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ : กรณีศึกษา จังหวัดนราธิวาส

An Evaluation of a Project to Expand Area under Oil Palm Plantation in Three Border Provinces in Southern Thailand : A Case Study of Narathiwat Province

กฤษณี คงสวัสดิ์

Kritsani Khongsahwat

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาการเกษตร
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of Master of Science in Agricultural Development
Prince of Songkla University
2555

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ชื่อวิทยานิพนธ์ การประเมินผลโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ : กรณีศึกษา จังหวัดนราธิวาส

ผู้เขียน นางสาวกฤษณี คงสวัสดิ์

สาขาวิชา พัฒนาการเกษตร

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.อยุทธ์ นิสสภา)

คณะกรรมการสอบ

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ธีระ เอกสมทราเมษฐ์)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.อยุทธ์ นิสสภา)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ยุพินพรรณ ศิริวัธนนุกูล)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาการเกษตร

.....
(ศาสตราจารย์ ดร.อมรรัตน์ พงศ์ดารา)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ขอรับรองว่า ผลงานวิจัยนี้เป็นผลมาจากการศึกษาวิจัยของนักศึกษาเอง และขอขอบคุณผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านไว้ ณ ที่นี้

ลงชื่อ_____

(รองศาสตราจารย์ ดร.อยุทธ์ นิสสภา)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ลงชื่อ_____

(นางสาวกฤษณี คงสวัสดิ์)

นักศึกษา

ข้าพเจ้าขอรับรองว่า ผลงานวิจัยนี้ไม่เคยเป็นส่วนหนึ่งในการอนุมัติปริญญาในระดับใดมาก่อน และไม่ได้ถูกใช้ในการยื่นขออนุมัติปริญญาในขณะนี้

ลงชื่อ_____

(นางสาวกฤษณี คงสวัสดิ์)

นักศึกษา

ชื่อวิทยานิพนธ์ การประเมินผลโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ กรณีศึกษา : จังหวัดนราธิวาส

ผู้เขียน นางสาวกฤษณี คงสวัสดิ์

สาขาวิชา พัฒนาการเกษตร

ปีการศึกษา 2554

บทคัดย่อ

การประเมินผลโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ กรณีศึกษา : จังหวัดนราธิวาส มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อประเมินผลการดำเนินงานของโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน ด้านสภาพแวดล้อม ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการดำเนินงาน และด้านผลผลิต 2) เพื่อศึกษาสภาพทางเศรษฐสังคมบางประการของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน 3) เพื่อศึกษาความรู้และการเปลี่ยนแปลงในความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน 4) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน และ 5) เพื่อศึกษาปัญหา และอุปสรรคของการดำเนินงานโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ และเชิงปริมาณ โดยผู้ให้ข้อมูลคือ เจ้าหน้าที่สถานีพัฒนาที่ดินนราธิวาส เจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส ผู้แทนกลุ่มสหกรณ์ผู้ปลูกปาล์มน้ำมันนราธิวาส จำนวน 3 ตัวอย่าง และเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน 131 ตัวอย่าง ซึ่งสถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน การวิเคราะห์แบบจำลองการถดถอยออร์เดอร์โลจิสติก และใช้ซิปโมเดลเป็นเครื่องมือในการวิจัย

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่เป็นเพศชายและมีอายุมาก โดยหลังจากเข้าร่วมโครงการแล้วเกษตรกรมีระดับความรู้เพิ่มขึ้นอยู่ในระดับมาก ส่วนระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรโดยภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับปานกลาง โดยปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ได้แก่ อายุ จำนวนปีที่เข้าร่วมโครงการ พื้นที่ที่ใช้เข้าร่วมโครงการ การตัดสินใจเปลี่ยนพื้นที่นาดีมาปลูกปาล์มน้ำมันของเกษตรกร และระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันของเกษตรกรหลังเข้าร่วมโครงการ สำหรับปัญหาของการเข้ามามีส่วนร่วมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการที่พบมากที่สุด คือ หนูกัดกินต้นปาล์มและลูกปาล์ม

Thesis Title An Evaluation of a Project to Expand Area under Oil Palm Plantation in Three Border Provinces in Southern Thailand: A Case Study of Narathiwat Province

Author Miss Kritsani Khongsahwat

Major Program Agricultural Development

Academic Year 2011

ABSTRACT

The purposes of the present study were 1) to evaluate operational arrangements of the Project to Expand Area under Oil Palm Plantation in Narathiwat province in terms of its context, input, process and product. 2) to study some socio-economic characteristics of farmers who participate in the project; 3) to assess the farmers' knowledge of oil palm before and after participating in the project; 4) to analyse the farmers' participatory involvements with the project; and 5) to study problems associating with of the project's operational arrangements.

The study used both quantitative and qualitative techniques to analyze the data-collected with from two groups of respondents. The first group consisted of 131 farmers participating in the project. The second group consisted of two officials of the Narathiwat Land Development Department and the Takbai Agricultural Office and one from the Oil Palm Farmers Cooperatives in Narathiwat province. The obtained data were analyzed using frequencies, percentages, minimum and maximum values, means and standard deviations. Pearson correlation coefficients, logistic regression, and CIPP model were also employed as analytical tools for data analysis.

It was found that most of the farmers were late middle aged male. After participating in the project, their knowledge of oil palm was higher than before. However, they moderately participated in the project. The factors affecting their participation in the projects were age, number of years of participation, allocated to the project, their decisions to convert fertile land into oil palm plantation, and their knowledge of oil palm management after participating in the project. Problems of rodent damaging oil palm shoots and fruit bunches were the most important.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่อง การประเมินผลโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ กรณีศึกษา : จังหวัดนราธิวาส สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยกำลังใจและความอนุเคราะห์ของบุคคลสำคัญดังนี้

ขอขอบคุณคุณพ่อ คุณแม่ และญาติพี่น้อง ที่ให้คำแนะนำสั่งสอนดีๆ คอยให้กำลังใจ และคอยยืนเคียงข้างเสมอมา ทำให้สามารถฝ่าฟันกับปัญหาอุปสรรคต่างๆ มาได้ด้วยดี โดยเฉพาะคุณลุงบันลือ ฝอยทอง ประมงอำเภอตากใบ ที่ได้ให้การสนับสนุนค่าเล่าเรียนมาจนจบหลักสูตร

ครูอาจารย์ ผู้ประสาทวิชาให้ผู้วิจัยตั้งแต่เริ่มเข้าโรงเรียนจนกระทั่งจบการศึกษาระดับมหาบัณฑิต โดยเฉพาะรองศาสตราจารย์ ดร.อยุทธ์ นิสสภา ซึ่งเป็นที่ปรึกษาหลักในการวิจัยครั้งนี้ ที่คอยแนะนำและให้การศึกษาที่ดีเสมอมา พร้อมทั้งคอยชี้แนะแนวทางในยามที่ศิษย์พบกับปัญหา ตลอดจนรองศาสตราจารย์ ดร.ยุพินพรรณ ศิริวัธนนุกูล และรองศาสตราจารย์ ดร.ธีระ เอกสมทราเมษฐ์ คณะกรรมการสอบที่ได้ให้ข้อเสนอแนะในการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

คุณปรีชา โพธิ์ปาน ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ คุณสงบ สำอางศรี อดีตผู้อำนวยการสถานีพัฒนาที่ดินนราธิวาส คุณพิสิษฐ์ บำรุงพงษ์ นักวิชาการเกษตรชำนาญการ สถานีพัฒนาที่ดินนราธิวาส คุณธัชพงษ์ บัวนุช หัวหน้าฝ่ายบริหารทั่วไป สำนักงานสหกรณ์จังหวัดนราธิวาส คุณคำนึง จินตั้ง เกษตรอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส และผู้รับผิดชอบโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันทุกท่าน ที่คอยให้ข้อมูล และคำแนะนำดีๆ ตั้งแต่เริ่มเก็บข้อมูลจนกระทั่งทำการเก็บข้อมูลเสร็จ

เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดนราธิวาสทุกท่าน ที่กรุณาให้ข้อมูลในการทำวิจัย จนทำให้งานวิจัยในครั้งนี้สามารถสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ขอขอบคุณสถานวิจัยพืชกรรมปาล์มน้ำมัน คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ที่ได้ให้ทุนสนับสนุนการทำวิจัยครั้งนี้ รวมถึงภาควิชาพัฒนาการเกษตร คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนราธิวาส ที่ให้โอกาสในการทำวิจัยในครั้งนี้

สุดท้ายนี้ขอขอบคุณพี่กิตติศักดิ์ ประชุมทอง พี่อนุรักษ์ บัวคลาย พี่สายใจ มณีรัตน์ พี่ยงยุทธ สุวรรณ ผู้ใหญ่แดง พี่แวว พี่ฮัน พี่เจ๊ียบ พี่ยูง พี่จิตร พี่โจ๊ก น้องตุ๊ก น้องหญิง-น้องแก้ว พี่วิประจักษ์ เทพคุณ พี่มัรวาน พี่อัสมาน พี่เบิ้ม รวมทั้งพี่ๆ น้องๆ และเพื่อนๆ ทุกคน และที่ขาดไปเสียมิได้ คือ พี่ปุรวิชญ์ พิทยาภินันท์ ที่คอยให้คำปรึกษาและช่วยเหลือด้านข้อมูลเสมอมา

กฤษณี คงสวัสดิ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(5)
Abstract	(6)
กิตติกรรมประกาศ	(7)
สารบัญ	(8)
รายการตาราง	(11)
รายการภาพประกอบ	(12)
บทที่	
1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ	4
2 การตรวจเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
2.1 พื้นที่นาร้างและการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างในภาคใต้	5
2.2 ปาล์มน้ำมัน	13
2.3 โครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน จังหวัดนราธิวาส	24
2.4 แนวคิดในการประเมิน	25
2.5 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม	30
2.6 แนวคิดเกี่ยวกับความรู้	32
2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	35
2.8 กรอบแนวคิดในการวิจัย	40
3 วิธีการวิจัย	
3.1 สถานที่ทำการวิจัย	43
3.2 ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง	44
3.3 วิธีการรวบรวมข้อมูล	45
3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	46
3.5 การทดสอบแบบสอบถาม	46
3.6 การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผล	47

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

4 ผลการวิจัย และอภิปรายผล

4.1 การประเมินผลด้านสภาพแวดล้อม 54

4.2 การประเมินผลด้านปัจจัยนำเข้า 58

4.3 การประเมินผลด้านกิจกรรมและกระบวนการ 64

4.4 การประเมินผลด้านผลผลิต 66

5 สรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุป 92

5.2 ข้อเสนอแนะแนวทางที่เหมาะสมในการจัดการการดำเนินงานโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน 98

5.3 รูปแบบการดำเนินงานโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันที่เหมาะสม 99

5.4 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป 104

บรรณานุกรม 105

ภาคผนวก

ภาคผนวก 1 โครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน จังหวัดนราธิวาส 114

ภาคผนวก 2 แบบสอบถามสำหรับผู้เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ 117

ภาคผนวก 3 แบบสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐที่รับผิดชอบโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ กรณีศึกษา : จังหวัดนราธิวาส 124

ภาคผนวก 4 ผลการวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน ในจังหวัดนราธิวาส 134

ภาคผนวก 5 ผลการทดสอบข้อมูลเบื้องต้นระหว่างปัจจัยทางเศรษฐสังคมที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดนราธิวาส 139

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

ภาคผนวก 6 ผลการวิเคราะห์ความรู้และการเปลี่ยนแปลงในความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส 140

ภาคผนวก 7 ภาพการดำเนินกิจกรรม 148

ประวัติผู้เขียน 149

รายการตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1 ปริมาณน้ำฝนอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2548-2552	12
3.1 จำนวนสมาชิกที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดนราธิวาส (ปี พ.ศ. 2548-2550)	43
3.2 จำนวนประชากรและขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย	45
3.3 การคาดการณ์เครื่องหมายของการวิเคราะห์ปัจจัยทางเศรษฐสังคมที่มีความสัมพันธ์เชิงก่อเหตุกับระดับความรู้ของเกษตรกรหลังเข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดนราธิวาส	50
4.1 รายละเอียดการเบิกจ่ายงบประมาณตามโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดนราธิวาส ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2548-2552	62
4.2 สภาพทางเศรษฐสังคมบางประการของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน	67
4.3 ความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมัน	72
4.4 ผลการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของปัจจัยสภาพทางเศรษฐสังคมที่มีความสัมพันธ์กับความรู้ของเกษตรกรหลังเข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส	75
4.5 ระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดนราธิวาส	78
4.6 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน	89
4.7 ปัญหาของการเข้ามามีส่วนร่วมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส	91
5.1 แผนการดำเนินโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันใน อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส	101
5.2 รูปแบบการดำเนินโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันใน อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส	102

รายการภาพ

ภาพประกอบที่	หน้า
2.1 แผนที่การใช้ที่ดินในพื้นที่สำหรับขยายปลูกปาล์มน้ำมันภาคใต้	9
2.2 แผนที่นาร้างระบุชุดดินอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส	13
2.3 การเปรียบเทียบศักยภาพในการให้ผลผลิตน้ำมันของพืชน้ำมันชนิดต่างๆ	14
2.4 ปริมาณการผลิตน้ำมันพืชของโลก แยกตามประเภทวัตถุดิบ จำนวน 13 ชนิด ในปี พ.ศ. 2544	15
2.5 ต้นปาล์มน้ำมันที่โตเต็มที่ลักษณะดอกตัวผู้และตัวเมียของปาล์มน้ำมัน	17
2.6 ลักษณะดอกตัวผู้และตัวเมียของปาล์มน้ำมัน	18
2.7 ผลและเมล็ดของปาล์มน้ำมันกรอบแนวคิดในการวิจัย	19
2.8 กรอบแนวคิดในการวิจัย	42

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปาล์มน้ำมันเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของไทย เนื่องจากประเทศไทยอยู่ในเขตร้อนชื้น มีสภาพภูมิอากาศที่เหมาะสมต่อการปลูกปาล์มน้ำมัน จึงทำให้ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีศักยภาพในการผลิตปาล์มน้ำมันอันดับต้นๆ ของโลก รองจากประเทศอินโดนีเซีย และมาเลเซีย (ธีระ เอกสมทราเมษฐ์, 2554) และจากภาวะที่ระดับราคาน้ำมันปิโตรเลียมในตลาดโลกเพิ่มสูงขึ้น และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (พิพัฒน์ วีระถาวร, 2552) หลายหน่วยงานของไทยทั้งในภาครัฐและเอกชนได้คิดค้นและแสวงหาพลังงานทางเลือกในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อบรรเทาผลกระทบจากปัญหาราคาน้ำมันที่เกิดขึ้นนี้ รวมถึงเป็นการช่วยลดการพึ่งพิงการนำเข้าน้ำมันจากต่างประเทศ ทั้งนี้จากการที่ปาล์มน้ำมันเป็นพืชน้ำมันที่มีศักยภาพในการแข่งขันสูงกว่าพืชน้ำมันชนิดอื่น ทั้งทางด้านการผลิตและด้านการตลาด (ธีระ เอกสมทราเมษฐ์, 2554) ปาล์มน้ำมันจึงถูกนำมาใช้เป็นวัตถุดิบหลักในการผลิตไบโอดีเซล ซึ่งถือเป็นหนึ่งในพลังงานทางเลือกที่มีความเป็นไปได้สูงสำหรับประเทศไทย (ปุรวิชญ์ พิทยาภินันท์, 2552) และจากสถานการณ์ “น้ำมันแพง” ที่นับวันจะยิ่งวิกฤติ จึงเป็นที่คาดหวังว่า “ปาล์มน้ำมัน” จะเป็นทางเลือกหนึ่งในการผลิตไบโอดีเซล และเพื่อเป็นการสร้างอาชีพให้แก่ประชาชนให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น (บุญณรงค์ ธานีรัตน์, 2551)

ปาล์มน้ำมันมีการนำมาปลูกในประเทศไทยเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2505 รัฐบาลไทยสมัยจอมพลสฤษณ์ ธนะรัตน์ มอบหมายให้กรมประชาสงเคราะห์จัดตั้งนิคมสร้างตนเองภาคใต้ที่จังหวัดสตูล ยะลา และนราธิวาส และได้ดำเนินการอพยพประชากรจากภาคอื่นๆ ประมาณ 2 แสนคนลงไปในภาคใต้ กระจายในหลายจังหวัด และให้กรมประชาสงเคราะห์เลือกอาชีพให้ จึงเกิดการส่งเสริมการปลูกปาล์มน้ำมัน อันเป็นโครงการอย่างเร่งด่วนของรัฐบาล ทั้งนี้ภายใต้นโยบายชี้นำของรัฐบาลในยุคที่ผ่านมาจึงได้มีการปลูกปาล์มน้ำมันอย่างกว้างขวางในหลายพื้นที่และขยายตัวอย่างรวดเร็ว จาก 1,500 ไร่ ในปี พ.ศ. 2511 เป็น 1 ล้านไร่ ในปี พ.ศ. 2538 ครอบคลุมทุกจังหวัดในภาคใต้ตั้งแต่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ลงไป และหลายจังหวัดในภาคตะวันออก ในปี พ.ศ. 2547 มีพื้นที่ปลูกปาล์มทั้งสิ้น 1.58 ล้านไร่ และเพิ่มเป็น 3.64 ล้านไร่ ในปี พ.ศ. 2552 (กรมพัฒนาที่ดิน, 2547 และ สำนักงานส่งเสริมการค้าสินค้าเกษตร, 2553)

ปาล์มน้ำมันเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีประโยชน์มากมาย และการจะพัฒนาปาล์มน้ำมันให้เป็นพืชพลังงาน อาหาร เครื่องใช้สอย และผลิตภัณฑ์อื่นๆ อย่างยั่งยืนนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่เกษตรกร

จะต้องมีความรู้ในการจัดการสวนปาล์มน้ำมัน ตั้งแต่ช่วงเริ่มปลูก ช่วงเก็บเกี่ยว และการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว อีกทั้งในการจัดการสวนปาล์มน้ำมันในพื้นที่นาร้างและพื้นที่อื่นๆ นั้น มีความแตกต่างกัน เช่น การระบายน้ำ การปรับปรุงดิน การใส่ปุ๋ย เป็นต้น และนอกจากนี้พื้นที่ที่ใช้ปลูกปาล์มน้ำมันก็ควรมีปริมาณน้ำฝนมากกว่า 2,000 มิลลิเมตรต่อปี (ธีระ เอกสมทราเมษฐ์ และคณะ, 2548)

จากการศึกษาของนันทรัตน์ จันทร์แสง (2544) พบว่า การเพิ่มผลผลิตของปาล์มน้ำมันในประเทศไทยนั้นเป็นผลสืบเนื่องมาจากการขยายพื้นที่ปลูกเป็นสำคัญ ซึ่งปัจจุบันปาล์มน้ำมันเป็นพืชที่เกษตรกรสนใจลงทุน และนิยมปลูกกันมากขึ้น ทั้งการปลูกใหม่และปลูกทดแทนยางพาราในเขตที่ไม่เหมาะสมกับการปลูกยางพารา โดยเฉพาะในพื้นที่นาร้างที่มีอยู่เป็นจำนวนมากในภาคใต้ ซึ่งไม่ได้ใช้ประโยชน์ทางด้านเกษตรกรรมอย่างคุ้มค่า

พื้นที่นาร้างเป็นพื้นที่เป้าหมายหนึ่งในพื้นที่ที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์ทางเกษตรกรรม ซึ่งในอดีตพื้นที่ดังกล่าวอาจมีหรือไม่มีการทำนา โดยสืบเนื่องมาจากสาเหตุหลายๆ ประการ เช่น ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบกับข้อจำกัดหลายประการ เช่น พื้นที่ที่เหมาะสมในการทำนามีน้อย พื้นที่บางส่วนเป็นดินเปรี้ยว และดินเค็ม ทำให้ได้ผลผลิตต่อไร่ต่ำ ซึ่งทำให้เกษตรกรส่วนหนึ่งได้ปล่อยที่นาให้รกร้างว่างเปล่า และหันไปประกอบอาชีพอื่นแทน จึงเป็นเหตุทำให้ภาครัฐให้ความสนใจหันมาฟื้นฟูพื้นที่นาร้าง โดยเฉพาะในเขตพื้นที่พิเศษ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดนราธิวาส ยะลา และปัตตานี เพื่อหวังพลิกฟื้นแผ่นดินให้ใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะประเมินผลโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยใช้จังหวัดนราธิวาส เป็นกรณีศึกษาเบื้องต้น

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ทั่วไปเพื่อประเมินผลโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ : กรณีศึกษา จังหวัดนราธิวาส โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะของ การวิจัย 5 ประการ ดังนี้

1) เพื่อประเมินผลการดำเนินงานของโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส ด้านสภาพแวดล้อม ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการดำเนินงาน และด้านผลผลิต

2) เพื่อศึกษาสภาพทางเศรษฐสังคมบางประการของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส

3) เพื่อศึกษาความรู้และการเปลี่ยนแปลงในความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส

4) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส และ

5) เพื่อศึกษาปัญหา และอุปสรรค ของการดำเนินงานโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การวิจัยครั้งนี้เมื่อได้ทำการวิจัยสำเร็จโดยสมบูรณ์แล้ว คาดว่าผลจากการวิจัยจะเป็นประโยชน์ ดังต่อไปนี้

1) ทำให้ทราบถึงผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานตามโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยใช้กรณีศึกษา : จังหวัดนราธิวาส ในช่วงระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2547/2548–พ.ศ. 2552) ทั้งยังสามารถให้รายละเอียดเกี่ยวกับด้านสภาพแวดล้อม ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการดำเนินงาน และด้านผลผลิตของปาล์มน้ำมัน ตลอดจนสภาพทางเศรษฐสังคมบางประการของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ระดับความรู้ และการมีส่วนร่วมของสมาชิกที่เข้าร่วมโครงการ อันเป็นข้อมูลพื้นฐานที่จะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมพัฒนาที่ดิน สามารถนำข้อมูลการศึกษามาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงพื้นที่ กรมส่งเสริมสหกรณ์นำข้อมูลการศึกษามาใช้เป็นแนวทางในการจัดหากล้าพันธุ์ การจัดตั้งสหกรณ์ และกรมส่งเสริมการเกษตรนำข้อมูลการศึกษามาใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมและฝึกอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกร เป็นต้น

2) ทำให้ทราบถึงปัญหา และอุปสรรคของการดำเนินงานโครงการ ซึ่งจะเป็นแนวทางในการกำหนดข้อเสนอแนะ และมาตรการในการแก้ไขปัญหาต่างๆ และยังสามารถนำข้อมูลที่ทำการศึกษามาใช้ประกอบการตัดสินใจปรับปรุงแก้ไขโครงการให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เป็นจริงได้อย่างถูกต้อง และเกิดประประโยชน์มากที่สุดต่อการดำเนินงานของโครงการในช่วงระยะเวลาที่เหลือของทุกหน่วยงานที่ร่วมดำเนินการ ได้แก่ กรมพัฒนาที่ดิน กรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมส่งเสริมการเกษตร และสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรในด้านต่างๆ เช่น ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการดำเนินงาน และด้านผลผลิตของปาล์มน้ำมัน เป็นต้น

3) ทำให้ทราบถึงแนวทางที่เหมาะสมในการจัดการการดำเนินงานโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส

1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะที่สำคัญ เพื่อใช้เป็นข้อตกลงเบื้องต้น และสื่อความหมายให้ผู้อ่านมีความรู้และเข้าใจในทิศทางเดียวกัน ดังนี้

1) เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ หมายถึง เกษตรกรที่ได้สมัครเข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน ในอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส

2) การมีส่วนร่วม หมายถึง การเข้ามามีบทบาทของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดนราธิวาส ในส่วนของการจัดการโครงการ ได้แก่ การเข้าร่วมประชุม การร่วมตัดสินใจ และการร่วมแสดงความคิดเห็น

3) ผลสัมฤทธิ์โครงการ หมายถึง ระดับความพึงพอใจทั้งในด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ และระดับการมีส่วนร่วมของผู้เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดนราธิวาส

4) หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หมายถึง หน่วยงานส่วนราชการที่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือมีความรับผิดชอบในการดำเนินงานโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน ในจังหวัดนราธิวาส ได้แก่ สถานีพัฒนาที่ดิน สำนักงานสหกรณ์ และสำนักงานเกษตรอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส เป็นต้น

5) โครงการ หมายถึง โครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ กรณีศึกษา : จังหวัดนราธิวาส

บทที่ 2

การตรวจเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับพื้นที่นาร้างและการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างในภาคใต้ ปาล์มน้ำมัน โครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน จังหวัดนราธิวาส แนวคิดในการประเมิน แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีเนื้อหาในรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 พื้นที่นาร้าง และการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างในภาคใต้

2.1.1) พื้นที่นาร้าง

พื้นที่นาร้าง เป็นพื้นที่ที่เคยมีการใช้ประโยชน์ที่ดินมาก่อน แต่ไม่ได้ใช้ประโยชน์ในปีที่ทำการศึกษา ประกอบด้วย

1) พื้นที่นาร้างในที่ลุ่ม หมายถึง พื้นที่ลุ่มที่เคยใช้ปลูกข้าวมาก่อน ประกอบด้วยพื้นที่นาร้างชั่วคราว และพื้นที่นาร้างถาวร

2) พื้นที่นาร้างในที่ดอนและมีคันนา หมายถึง พื้นที่ในที่ดอนที่ถูกดัดแปลงพื้นที่มาทำนาโดยการปรับสภาพพื้นผิวให้ราบเรียบและสร้างคันนากักเก็บน้ำสำหรับปลูกข้าว พื้นที่บริเวณนี้เดิมเป็นพื้นที่ดอน มีการระบายน้ำดีหรือดีปานกลาง แต่มีการปรับพื้นที่ให้ราบเรียบสม่ำเสมอและทำคันนาเพื่อปลูกข้าว ประกอบด้วย พื้นที่นาร้างชั่วคราวในที่ดอนและมีคันนา และพื้นที่นาร้างถาวรในที่ดอนและมีคันนา (กรมพัฒนาที่ดิน, 2547 และอาคม โสวณา, 2553)

2.1.2) การฟื้นฟูพื้นที่นาร้างในภาคใต้

พื้นที่นาร้างสามารถพลิกฟื้นกลับมาปลูกพืชเศรษฐกิจได้หากได้รับการปรับปรุงฟื้นฟูอย่างถูกวิธีการ และสำหรับพื้นที่นาร้างในภาคใต้ โดยเฉพาะพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้นั้น ภาครัฐได้มีการสนับสนุนให้มีการปลูกปาล์มน้ำมันซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญชนิดหนึ่งของประเทศ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้คือ

1) การปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่นาร้างในภาคใต้

กรมพัฒนาที่ดิน (มปป.) โดยสถาบันวิจัยพัฒนาเพื่อป้องกันการเป็นทะเลทรายและการเตือนภัย ได้ทำการสำรวจจำแนกพื้นที่นาร้างเฉพาะที่อยู่นอกเขตป่าไม้ทุกประเภท และได้นิยามความหมายของ “นาร้าง” ไว้ว่าเป็นพื้นที่ซึ่งมีลักษณะทั่วไปเป็นที่ราบลุ่ม ในอดีตมีการทำนา

ทั้งนาดำและนาหว่าน แต่ปัจจุบันปล่อยทิ้งร้างไว้ ในฤดูฝนมักมีน้ำท่วมเสียหาย ในฤดูแล้งจะมีวัชพืช โดยเฉพาะหญ้าชนิดต่างๆ เจริญเติบโตขึ้นปกคลุมพื้นที่นาร้างอยู่เป็นจำนวนมาก นาที่ร้างต่อเนื่องกันมาหลายปี จะสังเกตเห็นวัชพืชเจริญเติบโตขึ้นหนาแน่นอย่างชัดเจน ในปัจจุบันประเทศไทยยังมีพื้นที่นาร้างอีกจำนวนมากที่เกษตรกรปล่อยทิ้งร้าง โดยไม่ได้ใช้ประโยชน์ สาเหตุเพราะสมัยก่อนราคาข้าวไม่ดี ในขณะที่ต้นทุนการผลิตสูง ต้องใช้แรงงานมาก ประกอบกับบางแห่งมีปัญหาดินและน้ำ เมื่อรายได้ไม่คุ้มค่าเกษตรกรจึงปล่อยนาให้ร้างแล้วหันไปประกอบอาชีพอื่นแทน เช่น อาชีพรับจ้าง ซึ่งพื้นที่นาร้างเหล่านี้สามารถพลิกฟื้นกลับมาปลูกข้าวหรือพืชเศรษฐกิจได้หากได้รับการปรับปรุงฟื้นฟูอย่างถูกวิธี

ระวี เจียรวิภา และคณะ (2552) กล่าวว่า พื้นที่นาร้างนอกจากจะเป็นพื้นที่ที่เคยทำการเกษตรกรรมมาก่อน และถูกปล่อยทิ้งไว้ไม่เข้าทำประโยชน์ด้วยสาเหตุต่างๆ นั้น ยังเป็นดินนาที่มักมีน้ำขังจนมีผลต่อกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางเคมีและกายภาพของดิน เช่น ธาตุอาหาร ความเป็นกรดด่างของดิน เป็นต้น จึงทำให้ดินนามีลักษณะแตกต่างจากสภาพดินไร่หรือดินที่ไม่มีน้ำท่วมขัง ซึ่งส่งผลต่อการเจริญเติบโตของพืชต่างกัน

ภาครัฐได้ตระหนักถึงปัญหาพื้นที่นาร้างที่มีอยู่เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะในพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทย จึงมีมาตรการแก้ไขปัญหาดังกล่าวขึ้น เช่น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้มอบหมายให้กรมพัฒนาที่ดินเร่งดำเนินการฟื้นฟูนาร้างในพื้นที่ที่มีศักยภาพ เช่น โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครศรีธรรมราช เนื่องจากโครงการดังกล่าวมีพื้นที่ 1.9 ล้านไร่ ครอบคลุม 11 อำเภอของจังหวัดนครศรีธรรมราช และบางพื้นที่ของจังหวัดตรัง และจังหวัดพัทลุง ในจำนวนนี้มีพื้นที่นาร้างทั้งสิ้น 70,258 ไร่ ทางกระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงได้กำหนดเขตการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างออกเป็นโซนต่างๆ ได้แก่ โซนปลูกข้าวเพื่อการค้า โซนปลูกข้าวเพื่อบริโภค โซนปลูกปาล์มน้ำมัน และโซนปลูกพืชหรือทำประโยชน์ด้านอื่น เช่น เลี้ยงสัตว์ ประมง เป็นต้น

อย่างไรก็ตามจะเห็นว่าการเพิ่มพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันส่วนใหญ่จะเป็นการเพิ่มในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม ดังนั้นเกษตรกรและรัฐบาลจำเป็นต้องร่วมมือกันอย่างใกล้ชิด เพื่อให้สามารถปลูกปาล์มน้ำมันได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีผลกำไรอยู่ได้โดยไม่ส่งผลกระทบด้านอื่น เพราะสภาพแวดล้อมของปาล์มน้ำมันกับนาข้าวแตกต่างกัน ถ้าหากมีการปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่นาร้างเพิ่มขึ้น พื้นที่นาที่เหลือย่อมมีปัญหาในการเพาะปลูก และบางพื้นที่อาจมีปัญหากับปาล์มน้ำมันเอง ดังผลการศึกษาการวิเคราะห์ความเสี่ยงในการปลูกปาล์มน้ำมันในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดหนองคาย โดยสราลี กิจเจริญศักดิ์กุล (2551) พบว่า ผลผลิตปาล์มน้ำมันจำลองของจังหวัดหนองคายมีความอ่อนไหวต่อสภาพภูมิอากาศโดยเฉพาะช่วงแล้งของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ที่ยาวนานกว่าภาคใต้ ทำให้ผลผลิตและรายได้ที่เกษตรกรจะได้รับต่อปีมีความผันผวนและต่ำกว่าทุนในบางช่วง ทำให้เสี่ยงต่อการขาดทุน

2) สถานการณ์ปัจจุบันของพื้นที่นาร้างในภาคใต้

สำหรับพื้นที่ภาคใต้มีพื้นที่นาร้างมากที่สุดเมื่อเทียบกับภูมิภาคอื่นๆ ทั้งประเทศ (กรมพัฒนาที่ดิน, 2547) จึงนับว่าเป็นปัญหาสำคัญต่อเกษตรกรและการเสียโอกาสในการใช้ประโยชน์ที่ดิน โดยเฉพาะเพื่อการประกอบอาชีพทำนาข้าวหล่อเลี้ยงชีวิต และทำการเกษตรอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นการปลูกพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศ เช่น ปาล์มน้ำมัน ยางพารา การเลี้ยงสัตว์ เป็นต้น

ในปี พ.ศ. 2546 ประเทศไทยผลิตน้ำมันปาล์มดิบได้ประมาณ 870,000 ตัน จากพื้นที่ปลูกให้ผลผลิตแล้ว 1.80 ล้านไร่ และประมาณร้อยละ 90 ของน้ำมันปาล์มดิบ ใช้ในอุตสาหกรรมอุปโภคและบริโภคของประเทศ (อัญชนา แว่นแก้ว, 2551) ดังนั้นเพื่อเป็นการลดการนำเข้า และเพื่อให้สามารถใช้เป็นวัตถุดิบทดแทนพลังงานในอนาคต จึงจำเป็นต้องหาแนวทางในการเพิ่มผลผลิต ดังนั้นการขยายพื้นที่เพื่อเพิ่มผลผลิตปาล์มน้ำมันจึงเป็นทางเลือกหนึ่งที่มีความเป็นไปได้สูง กรมพัฒนาที่ดินจึงได้พิจารณาพื้นที่ที่มีความเป็นไปได้และเหมาะสมสำหรับการขยายพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันทุกภูมิภาคของประเทศไทย โดยพิจารณาคัดเลือกพื้นที่ที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์ทางการเกษตรกรรมอย่างมีประสิทธิภาพเป็นพื้นที่เป้าหมาย แม้ว่าจะมีข้อจำกัดเกี่ยวกับคุณสมบัติของดินหรือสภาพพื้นที่ที่ต้องมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น การยกร่องก็ตาม เนื่องจากปาล์มน้ำมันเป็นพืชที่ต้องใช้เวลา 3-4 ปี กว่าจะได้ผลผลิต จึงไม่มีนโยบายส่งเสริมให้มีการใช้ที่ดินที่ปลูกพืชอย่างอื่นที่ดีอยู่แล้ว มาปรับเปลี่ยนเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน แต่ในอนาคตเกษตรกรอาจปรับเปลี่ยนได้ตามความสมัครใจ พื้นที่ที่นำมาวิเคราะห์ในเบื้องต้น ประกอบด้วย

1) พื้นที่นาร้าง เดิมเป็นพื้นที่ใช้ทำนามาก่อน แต่ได้ถูกทิ้งร้างไปเนื่องจากมีปัญหาด้านคุณภาพดิน ผลผลิตต่ำ ขาดแรงงาน ขาดน้ำ ศัตรูพืชชุกชุม เป็นต้น

2) พื้นที่ทิ้งร้าง เป็นพื้นที่ในปัจจุบันไม่มีการใช้ประโยชน์ เป็นพื้นที่ไม่ได้ให้ผลผลิตทางการเกษตร ไม่มีการจัดการดูแล ปล่อยเป็นพื้นที่รกร้าง

3) พื้นที่ลุ่ม หมายรวมถึงพื้นที่ลุ่มชื้นแฉะและพื้นที่น้ำท่วมขังเกือบตลอดทั้งปี พื้นที่ส่วนใหญ่ไม่สามารถทำการเกษตรได้ ในฤดูแล้งบางแห่งใช้ประโยชน์ปลูกพืชอายุสั้น

4) พื้นที่ป่าเสื่อมโทรม เป็นพื้นที่ป่าตามกฎหมายแต่ในปัจจุบันสภาพป่าเสื่อมโทรมไม่มีไม้ใหญ่ที่จะดำรงระบบนิเวศป่าไว้ได้ เป็นพื้นที่ถูกบุกรุกเพื่อทำการเกษตรแบบเลื่อนลอย

5) พื้นที่ดินเปรี้ยว เป็นพื้นที่ที่เกิดจากตะกอนทะเลและตะกอนน้ำกร่อย ดินมีความเป็นกรดสูง ทำให้ทำการเกษตรไม่ค่อยได้ผล ต้องปรับปรุงดิน โดยเฉพาะการใช้ปูนเพื่อลดความเป็นกรดของดิน

6) พื้นที่ยางพาราในดินนาและในดินระบายน้ำค่อนข้างเลว ปัจจุบันมีการปลูกยางพาราในพื้นที่เคยทำนามาก่อน แต่เนื่องจากสภาพน้ำใต้ดินที่ตื้นจึงทำให้ยางเจริญเติบโตไม่ดี ให้ผลผลิตต่ำ ในอนาคตควรมีการปรับเปลี่ยนมาปลูกปาล์มน้ำมันจะเหมาะสมกว่า พื้นที่ส่วนนี้อาจจะต้องรอจนยางหมดอายุก่อน หรือเกษตรกรมีความสมัครใจที่จะปรับเปลี่ยนมาปลูกปาล์มก็สามารถทำได้

ทั้งนี้การขยายพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่ดังกล่าวจะต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไข ดังนี้

1) ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจจะต้องดีขึ้นกว่าการผลิตพืชเดิม

2) มีความเป็นไปได้ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเกษตรกร

3) พื้นที่ปลูกควรอยู่ไม่ไกลจากโรงงานแปรรูป

จากการดำเนินการวิเคราะห์ด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์จากฐานข้อมูลการใช้ที่ดินของกรมพัฒนาที่ดิน (2547) พบว่า พื้นที่เป้าหมายทุกภูมิภาครวมเป็นเนื้อที่ทั้งหมด 11,844,272 ไร่ ประกอบด้วย (1) พื้นที่นาร้าง 2,045,329 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 17.27 (2) พื้นที่ทิ้งร้าง 1,901,912 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 16.05 (3) พื้นที่ลุ่ม 1,100,289 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 9.29 (4) พื้นที่ป่าเสื่อมโทรม 1,551,157 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 13.10 (5) พื้นที่ดินเปรี้ยว 4,834,750 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 40.82 และ (6) พื้นที่ยางพาราในดินระบายน้ำค่อนข้างเลว 410,835 ไร่ คิดเป็น ร้อยละ 3.47 ซึ่งจะเห็นว่าพื้นที่เป้าหมายซึ่งเป็นพื้นที่ดินเปรี้ยวมีเนื้อที่มากที่สุด คือ 4,834,750 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 40.82 รองลงมาคือ พื้นที่นาร้าง 2,045,329 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 17.27 และพื้นที่ทิ้งร้าง 1,901,912 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 16.05

สำหรับภาคใต้นั้นมีพื้นที่เป้าหมายทั้งหมด 2,295,539 ไร่ มีพื้นที่ที่มีศักยภาพการผลิตปาล์มน้ำมัน 2-3 ตัน/ไร่ รวม 2,284,038 ไร่ หรือ ร้อยละ 99.49 ของพื้นที่เป้าหมาย ซึ่งประกอบด้วย (1) พื้นที่นาร้าง 940,540 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 40.97 (2) พื้นที่ทิ้งร้าง 147,170 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 6.41 (3) พื้นที่ลุ่ม 181,914 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 7.92 (4) พื้นที่ป่าเสื่อมโทรม 45,060 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 1.97 (5) พื้นที่ดินเปรี้ยว 570,020 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 24.83 และ (6) พื้นที่ยางพาราในดินระบายน้ำค่อนข้างเลว 410,835 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 17.90 ดังแสดงในภาพที่ 2.1 ซึ่งจะเห็นว่าพื้นที่เป้าหมายในภาคใต้มีพื้นที่นาร้างมากที่สุด โดยมีเนื้อที่ 940,540 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 40.97 รองลงมาคือ พื้นที่ดินเปรี้ยว 570,020 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 24.83 และพื้นที่ยางพาราในดินระบายน้ำค่อนข้างเลว 410,835 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 17.90 ตามลำดับ โดยพื้นที่ดินเปรี้ยวส่วนนี้ ประมาณร้อยละ 41.24 ใช้ทำนา โดยเป็นส่วนที่สามารถปรับเปลี่ยนให้มาปลูกปาล์มน้ำมันได้ ซึ่งจะให้ผลตอบแทนที่ดีกว่า และจากการวิเคราะห์ผลตอบแทนจากการลงทุนปลูกปาล์มแบบยกร่อง เฉลี่ยตลอดอายุ 25 ปี เกษตรกรจะมีรายได้เฉลี่ย 6,864 บาท/ไร่/ปี (ค่าลงทุนยกร่อง 10,000 บาท/ไร่ ผลผลิตเฉลี่ย 2.6 ตัน/ไร่/ปี ณ ราคาปาล์มน้ำมันที่ 3 บาท/กิโลกรัม) ขณะที่ผลผลิตเฉลี่ยข้าวประมาณ 200-300 กิโลกรัม/ไร่ ซึ่งจะมี

มูลค่าประมาณ 1,200-1,500 บาท/ไร่ เท่านั้น (ยังไม่ได้หักค่าลงทุน) (กรมพัฒนาที่ดิน, 2547) ดังนั้น จึงมีโอกาสมากในการนำพื้นที่ส่วนนี้มาปรับปรุงพื้นที่เพื่อปลูกปาล์มน้ำมันได้

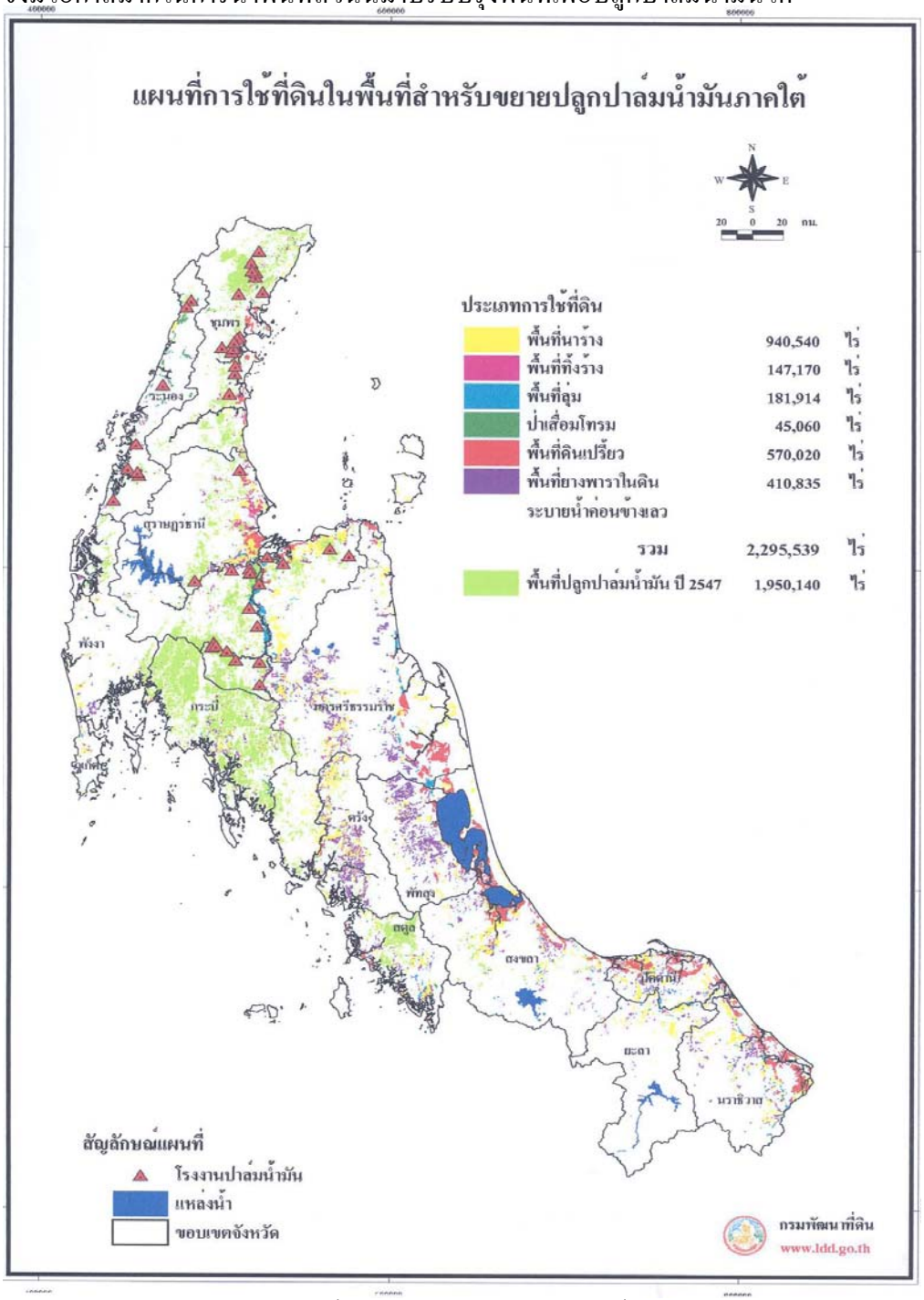

ภาพที่ 2.1 แผนที่การใช้ที่ดินในพื้นที่สำหรับขยายปลูกปาล์มน้ำมันภาคใต้

ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน, 2547

การปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่นาร้าง จึงเป็นแนวทางหนึ่งในการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างให้สามารถใช้ประโยชน์ได้ และยังสามารถเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะในพื้นที่นาร้างที่มีอยู่เป็นจำนวนมากในภาคใต้ของประเทศไทยซึ่งไม่ได้ใช้ประโยชน์ทางด้านเกษตรกรรมอย่างคุ้มค่า

3) การปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่นาร้างในอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส

พื้นที่นาร้างในอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส มีลักษณะดังนี้

3.1) ที่ตั้งและอาณาเขตอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส

อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาสมีพื้นที่ทั้งหมด 174,797 ไร่ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของจังหวัด มีอาณาเขตติดต่อกับเขตการปกครองข้างเคียงดังนี้ คือ ทิศเหนือ จรดอ่าวไทย ทิศตะวันออกติดต่อกับรัฐกลันตัน (ประเทศมาเลเซีย) ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอสุไหงโก-ลกและอำเภอสุไหงปาดีและทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอสุไหงปาดีและอำเภอเมืองนราธิวาส

3.2) ลักษณะดินในพื้นที่นาร้าง

พื้นที่นาร้างอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส จะประกอบไปด้วยชุดดินต่างๆ ดังนี้

กลุ่มชุดดินที่ 6 เป็นกลุ่มดินเหนียวลึกมากที่เกิดจากตะกอนลำน้ำ ปฏิกิริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงเป็นกรดจัด การระบายน้ำเลวถึงค่อนข้างเลว ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ได้แก่ ชุดดินบางนารา (Ba) ชุดดินเชียงราย (Cr) ชุดดินสุไหงโกลก (Gk) ชุดดินแกลง (Kl) ชุดดินคลองขุด (Kut) ชุดดินมโนรมย์ (Mn) ชุดดินนครพนม (Nn) ชุดดินปากท่อ (Pth) ชุดดินพะวง (Paw) ชุดดินพัทลุง (Ptl) ชุดดินสตูล (Stu) ชุดดินท่าศาลา (Tsl) และชุดดินวังตง (Wat)

กลุ่มชุดดินที่ 9 เป็นกลุ่มดินเหนียวลึกมากที่เกิดจากตะกอนน้ำทะเลที่เป็นดินเค็มและเปรี้ยวจัด ดินบนปฏิกิริยาเป็นกรดรุนแรงมาก ดินล่างปฏิกิริยาเป็นกลางถึงเป็นด่าง การระบายน้ำเลว ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ถึงปานกลาง ได้แก่ ชุดดินชะอำ (Ca)

กลุ่มชุดดินที่ 14 เป็นกลุ่มดินเปรี้ยวจัดลึกปานกลางและมีชั้นดินเลนที่มีศักยภาพก่อให้เกิดเป็นดินเปรี้ยวจัดหรือดินกรดกำมะถันภายในความลึก 150 เซนติเมตร จากผิวดิน ดินบนปฏิกิริยาเป็นกรดจัดมาก และดินล่างมีปฏิกิริยาดินเป็นกรดเล็กน้อยถึงเป็นด่าง การระบายน้ำเลว ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ได้แก่ ชุดดินปัตตานี (Pti) ชุดดินระแงะ (Ra) และชุดดินต้นไทร (Ts)

กลุ่มชุดดินที่ 16 เป็นกลุ่มดินทรายแป้งลึกมากที่เกิดจากตะกอนลำน้ำ ปฏิกิริยาดินเป็นกรดจัดมาก การระบายน้ำเลว ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ได้แก่ ชุดดินหินกอง (Hk) ชุดดินเกาะใหญ่ (Koy) ชุดดินลำปาง (Lp) ชุดดินพานทอง (Ptg) ชุดดินศรีเทพ (Sri) และชุดดินตากใบ (Ta)

กลุ่มชุดดินที่ 17 เป็นกลุ่มดินร่วนละเอียดลึกมากที่เกิดจากตะกอนลำน้ำ ปฏิกิริยาดินเป็นกรดจัดมาก การระบายน้ำเลวถึงค่อนข้างเลว ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ได้แก่ ชุดดินบุณฑริก (Bt) ชุดดินสายบุรี (Bu) ชุดดินเขมราฐ (Kmr) ชุดดินโคกเคียน (Ko) ชุดดินหล่มเก่า (Lk) ชุดดินสุไหงปาดี (Pi) ชุดดินปากคม (Pkm) ชุดดินร้อยเอ็ด (Re) ชุดดินเรณู (Rn) ชุดดินสงขลา (Sng) และชุดดินวิสัย (Vi)

กลุ่มชุดดินที่ 42 เป็นกลุ่มดินทรายที่มีชั้นดินอินทรีย์ภายในความลึก 100 เซนติเมตร จากผิวดิน ปฏิกิริยาดินเป็นกรดเล็กน้อยถึงเป็นกลาง การระบายน้ำค่อนข้างมากอยู่บนชั้นดินที่มีการระบายน้ำดีปานกลางถึงค่อนข้างเลว ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ได้แก่ ชุดดินบ้านทอน (Bh)

กลุ่มชุดดินที่ 43 เป็นกลุ่มดินทรายลึกมากที่เกิดจากตะกอนลำน้ำหรือสันทรายชายทะเล ปฏิกิริยาดินเป็นกรดเล็กน้อยถึงเป็นด่าง การระบายน้ำค่อนข้างดีมาก ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ได้แก่ ชุดดินบาเจาะ (Bc) ชุดดินดงตะเคียน (Dt) ชุดดินหัวหิน (Hh) ชุดดินหลังสวน (Lan) ชุดดินไม้ขาว (Mik) ชุดดินพัทยา (Py) ชุดดินระยอง (Ry) และชุดดินสัตหีบ (Sh)

กลุ่มชุดดินที่ 51 เป็นกลุ่มดินตื้นถึงชั้นหินพื้น ปฏิกิริยาดินเป็นกรดจัด การระบายน้ำดีถึงค่อนข้างดีมาก ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ได้แก่ ชุดดินห้วยยอด (Ho) ชุดดินคลองเต็ง (Klt) ชุดดินระนอง (Rg) และชุดดินยี่งอ (Yg)

กลุ่มชุดดินที่ 52 เป็นกลุ่มดินร่วนหยาบลึกมากที่เกิดจากตะกอนลำน้ำเนื้อหยาบ ปฏิกิริยาดินเป็นกรดจัดถึงเป็นกลาง การระบายน้ำเลวถึงค่อนข้างเลว ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ได้แก่ ชุดดินน้ำกระจาย (Ni) ชุดดินสันทราย (Sai) และชุดดินสีทน (St)

กลุ่มชุดดินที่ 58 เป็นกลุ่มดินที่มีวัสดุอินทรีย์ หนามากกว่า 100 เซนติเมตร จากผิวดิน มีปฏิกิริยาดินเป็นกรด และมีการระบายน้ำเลวมาก ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ มีน้ำท่วมขังนานเกือบตลอดปี ได้แก่ ชุดดินนราธิวาส (Nw) (สำนักสำรวจดินและวางแผนการใช้ที่ดิน, 2548)

3.3) ปริมาณน้ำฝน

ปริมาณน้ำฝนในอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548-2552 คือ มีจำนวนวันฝนตกคือ 164-176 มิลลิเมตร และปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยต่อปีคือ 1895.9-3298.6 มิลลิเมตร ดังแสดงในตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 ปริมาณน้ำฝนอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2548-2552

ปี พ.ศ.	ปริมาณน้ำฝน	
	จำนวนวันฝนตก (วัน)	ปริมาณน้ำฝนรายปี (มม.)
2548	164	2352.7
2549	175	1895.9
2550	173	2006.2
2551	172	3298.6
2552	176	2935.1

ที่มา: ศูนย์อุตุนิยมวิทยาภาคใต้ฝั่งตะวันออก, 2552

3.4) ลักษณะภูมิอากาศอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส

อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส มี 2 ฤดู คือ ฤดูร้อนและฤดูฝน ลักษณะภูมิอากาศโดยทั่วไปมีอากาศร้อนชื้น ฝนตกชุกมีมรสุมพัดผ่านคือ ลมมรสุมตะวันตกเฉียงเหนือประมาณเดือนพฤษภาคม ถึงเดือนกันยายนลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ตั้งแต่เดือนตุลาคมถึงเดือนมกราคม จึงทำให้ฝนตกมากในช่วงนี้ อุณหภูมิโดยเฉลี่ยประมาณ 27-29 องศาเซลเซียส เป็นแบบมรสุมเขตร้อน

3. 5) พื้นที่นาร้างอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส

พื้นที่นาร้างในจังหวัดนราธิวาส มีจำนวน 69,532 ไร่ (กรมพัฒนาที่ดิน, 2547) สำหรับอำเภอตากใบ มีพื้นที่นาร้าง จำนวน 12,928 ไร่ (กรมพัฒนาที่ดิน, 2547) ซึ่งหลังจากที่ได้มีการใช้ประโยชน์พื้นที่ในการปลูกปาล์มน้ำมัน ซึ่งได้ดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547/2548 และทำนาในปี พ.ศ. 2550 จะเห็นว่าในอำเภอตากใบมีพื้นที่นาร้างคงเหลือจำนวน 6,634 ไร่ (กรมพัฒนาที่ดิน, 2552) ดังแสดงในภาพที่ 2.2

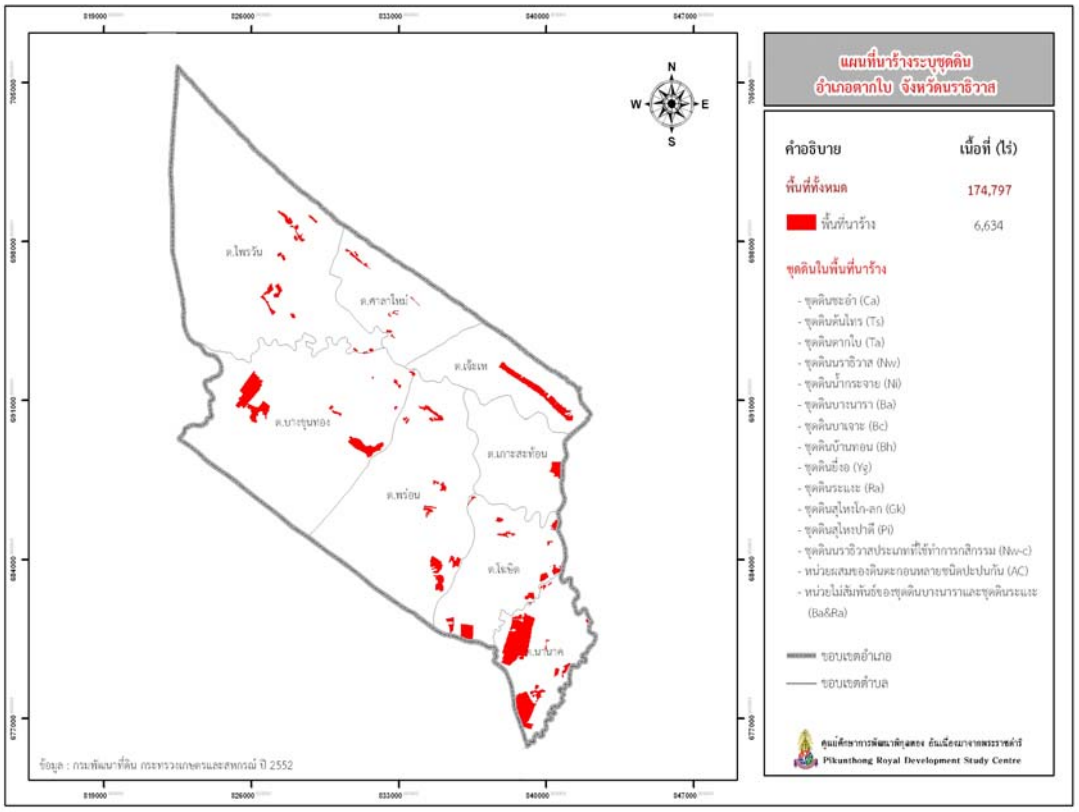

ภาพที่ 2.2 แผนที่นาร้างระบุชุดดินอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส
ที่มา :กรมพัฒนาที่ดิน, 2552

2.2 ปาล์มน้ำมัน

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้องกับความรู้เกี่ยวกับปาล์มน้ำมัน โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับปาล์มน้ำมัน ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ของปาล์มน้ำมัน นิเวศวิทยาของปาล์มน้ำมัน พันธุ์ปาล์มน้ำมัน เทคโนโลยีการปลูกปาล์มน้ำมัน การเก็บเกี่ยวและแปรรูปปาล์มน้ำมัน โรคปาล์มน้ำมัน และศัตรูปาล์มน้ำมันและการป้องกันกำจัด โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.2.1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับปาล์มน้ำมัน

ปาล์มน้ำมันเป็นพืชตระกูลปาล์มที่มีถิ่นกำเนิดอยู่ในทวีปอัฟริกา เป็นพืชน้ำมันที่มีอายุยืน 80-120 ปี แต่ให้ผลผลิตเชิงเศรษฐกิจประมาณ 25-30 ปี โดยเริ่มให้ผลผลิตเมื่ออายุประมาณ 3-5 ปี ซึ่งปัจจุบันมีเพียง 42 ประเทศ จาก 223 ประเทศทั่วโลกที่สามารถปลูกปาล์มน้ำมันได้ จากภาพที่ 2.3 พบว่าปาล์มน้ำมันให้ผลผลิตน้ำมันต่อหน่วยพื้นที่สูงถึง 523 กิโลกรัมต่อไร่ ในขณะที่พืชน้ำมันชนิดอื่น เช่น ทานตะวัน มะพร้าว ถั่วเหลือง ให้ผลผลิตน้ำมันต่อไร่ต่ำกว่า 100 กิโลกรัม จะเห็นว่าปาล์ม

น้ำมันเป็นพืชชนิดเดียวที่ให้ผลผลิตน้ำมันต่อหน่วยพื้นที่สูงกว่าพืชน้ำมันประเภทอื่นๆ ทุกชนิด (Corley and Tinker, 2003 และธีระ เอกสมทราเมษฐ์ และคณะ, 2546)

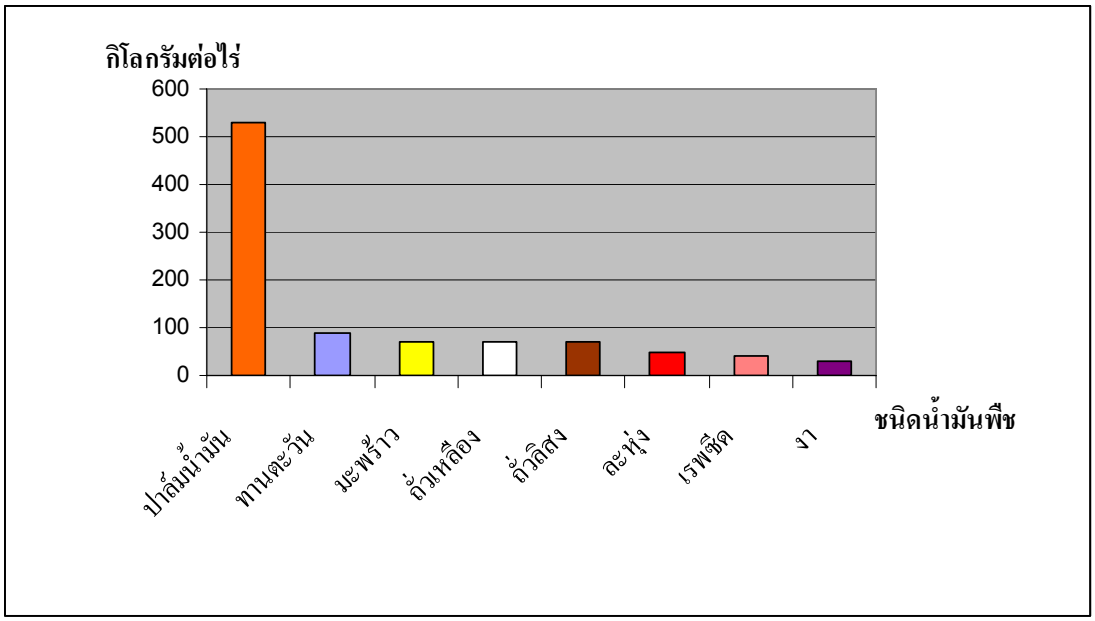

ภาพที่ 2.3 การเปรียบเทียบศักยภาพในการให้ผลผลิตน้ำมันของพืชน้ำมันชนิดต่างๆ
ที่มา : ธีระ เอกสมทราเมษฐ์ และคณะ, 2546

ดังนั้นปาล์มน้ำมันจึงเป็นพืชน้ำมันที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจของโลก และเป็นพืชน้ำมันที่มีปริมาณการผลิตน้ำมันและการบริโภคอยู่ในอันดับสองของโลกรองมาจากถั่วเหลือง (ธีระ เอกสมทราเมษฐ์ และคณะ, 2546) ดังแสดงในภาพที่ 2.4 ปาล์มน้ำมันสามารถปลูกได้ดีในประเทศแถบร้อนชื้นที่อยู่ในช่วงเส้นละติจูด 20 องศาเหนือ-ใต้

Chavalparit (2006) กล่าวว่า ประเทศมาเลเซียถือเป็นผู้ผลิตและส่งออกน้ำมันปาล์มรายใหญ่ที่สุดของโลกตั้งแต่ปี พ.ศ. 2514 และประเทศมาเลเซียได้กลายเป็นผู้ส่งออกน้ำมันปาล์มรายใหญ่ของโลก ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2532 เป็นต้นไป

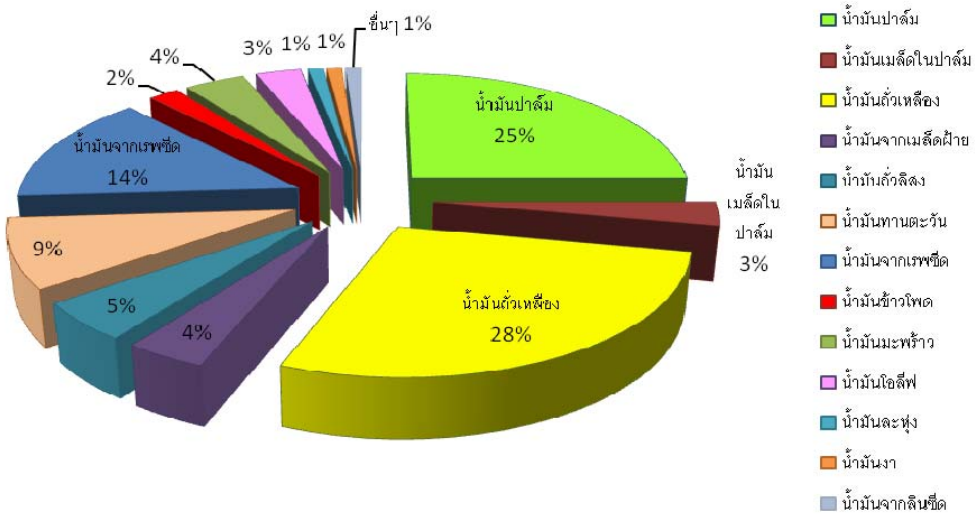

ภาพที่ 2.4 ปริมาณการผลิตน้ำมันพืชของโลก แยกตามประเภทวัตถุดิบ จำนวน 13 ชนิด ในปี พ.ศ. 2544

ที่มา : ธีระ เอกสมทราเมษฐ์ และคณะ, 2546

สำหรับในประเทศไทย ปาล์มน้ำมันถือเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีมูลค่าในตัวเองอย่างสมบูรณ์แบบ กล่าวคือ ทุกส่วนของปาล์มน้ำมันล้วนแต่นำมาใช้ประโยชน์ได้ทั้งสิ้น เช่น ลำต้นปาล์มน้ำมันใช้ทำแผ่นไม้สำหรับผนังห้อง เพดาน ทางใบปาล์มใช้คลุมโคนต้นปาล์มเพื่อรักษาความชื้นในดิน และใช้เป็นอาหารสัตว์ และกากเนื้อในเมล็ดปาล์มน้ำมันส่วนใหญ่ใช้เป็นอาหารสัตว์ เป็นต้น นอกจากนี้ยังเป็นพืชที่มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ และความมั่นคงทางอาหารของประเทศ เนื่องจากในประเทศไทย โดยเฉพาะพื้นที่ภาคใต้ ในจังหวัดกระบี่ สุราษฎร์ธานี ชุมพร สตูล และตรัง มีความเหมะสมทางด้านปัจจัยกายภาพ ไม่ว่าจะเป็นสภาพอากาศแบบมรสุม มีฝนตกชุกสม่ำเสมอตลอดทั้งปี ดังนั้นในพื้นที่ภาคใต้จึงมีศักยภาพในการผลิตปาล์มน้ำมันได้ในปริมาณมาก และเพียงพอต่อการตอบสนองความต้องการภายในประเทศ ทั้งนี้จะเห็นว่าปาล์มน้ำมันมีความสำคัญทั้งในตลาดเพื่อการบริโภคโดยตรงและตลาดอุตสาหกรรมต่อเนื่องที่จำเป็นต่อการบริโภคและอุปโภคในระดับครัวเรือนต่างๆ มากมาย เช่น อุตสาหกรรมน้ำมันพืช อุตสาหกรรมบะหมี่กึ่งสำเร็จรูป อุตสาหกรรมเครื่องสำอาง อุตสาหกรรมเนยเทียม และอุตสาหกรรมสบู่ เป็นต้น (ธีระ เอกสมทราเมษฐ์ และคณะ, 2546 และ Corley and Tinker, 2003) และนอกจากนี้ยังพบว่าปาล์มน้ำมันนับว่าเป็นวัตถุดิบที่มีศักยภาพและความเหมาะสมในการนำมาใช้ผลิตไบโอดีเซลซึ่งเป็นพลังงานทดแทนที่สำคัญ และยังเป็นทรัพยากรหมุนเวียนที่สามารถทดแทนขึ้นมาใหม่ได้ (จุฬาลักษณ์ โรจนานุกูล, 2549) โดยสามารถนำน้ำมันปาล์มมาผสมกับน้ำมันดีเซลโดยตรง หรือ

นำไปผ่านกระบวนการทางเคมีให้กลายเป็นไบโอดีเซลก่อน แล้วจึงไปใช้กับเครื่องยนต์ดีเซล จึงกล่าวได้ว่าปาล์มน้ำมันเป็นพืชน้ำมันที่สามารถใช้แทนน้ำมันดีเซลได้ จากการศึกษาของนันทรัตน์ จันทร์แสง (2544) พบว่า การเพิ่มผลผลิตของปาล์มน้ำมันในประเทศไทยนั้นเป็นผลสืบเนื่องมาจากการขยายพื้นที่ปลูกเป็นสำคัญ ซึ่งปัจจุบันปาล์มน้ำมันเป็นพืชที่เกษตรกรสนใจลงทุนและนิยมปลูกกันมากขึ้น ทั้งการปลูกใหม่และปลูกทดแทนยางพาราในเขตที่ไม่เหมาะสมกับการปลูกยางพารา โดยเฉพาะในพื้นที่นาร้างที่มีอยู่เป็นจำนวนมากในภาคใต้ของประเทศไทยซึ่งไม่ได้ใช้ประโยชน์ทางด้านเกษตรกรรมอย่างคุ้มค่า และพบว่านอกจากจะมีการขยายพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดต่างๆ ของภาคใต้แล้ว ยังมีการขยายการเพาะปลูกไปยังภาคอื่นๆ ของประเทศด้วย เช่น ภาคกลาง (จังหวัดชลบุรี) ภาคตะวันออก (จังหวัดระยอง) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (จังหวัดสระแก้ว) เป็นต้น

2.2.2 ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ปาล์มน้ำมันมีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Elaeis guineensis* Jacq. อยู่ในวงศ์ปาล์ม (Palmae หรือปัจจุบันเปลี่ยนเป็น Arecaceae) ชื่อพื้นเมืองคือ มะพร้าวลิง มะพร้าวหัวลิง หมากมัน และเป็นพืชยืนต้นที่สามารถให้ผลผลิตทะลายได้ตลอดทั้งปี โดยมีโครงสร้างของต้นปาล์มน้ำมันประกอบด้วยส่วนต่างๆ ดังนี้

1) ราก เป็นระบบรากฝอย (fibrous root system) รากของปาล์มน้ำมันส่วนใหญ่กระจายอยู่บริเวณผิวดินลึกไม่เกิน 45 เซนติเมตร มีความหนาแน่นมากในบริเวณโคนต้น และระยะ 1.5-2.0 เมตรจากลำต้น แต่ในกรณีที่ดินมีการถ่ายเทอากาศดี และระดับน้ำใต้ดินไม่สูงอย่างถาวร อาจมีรากบางส่วนเจริญลึกลงถึง 5 เมตร ซึ่งจะช่วยยึดลำต้นไว้ไม่ให้ล้มง่าย โดยทั่วไปรากจะเกิดมากและสามารถดูดซับน้ำ และธาตุอาหารที่ปาล์มนำมาใช้ประโยชน์ ที่ระดับความลึก ประมาณ 30-50 เซนติเมตรจากผิวดิน (ธีระ เอกสมทราเมษฐ์ และคณะ, 2546 และ บุญณรงค์ ธานีรัตน์, 2551)

2) ลำต้น ปาล์มน้ำมันจะมีลักษณะลำต้นตั้งตรง ไม่มีกิ่งแขนง ประกอบด้วยข้อและปล้องที่ถี่มาก แต่ละข้อมีหนึ่งทางใบเกิดเวียนรอบลำต้น ในระยะแรกลำต้นจะเจริญทางด้านกว้างจนมีขนาดเต็มที่ซึ่งใช้เวลาประมาณ 3 ปี ได้เป็นลำต้นใต้ดิน (bole) จากนั้นเป็นการเจริญด้านความสูงเป็นลำต้นเหนือดิน (trunk) ที่มีกาบใบห่อหุ้มอยู่ อัตราการยืดตัวของลำต้นขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมและพันธุกรรม ในสภาพการปลูกปกติซึ่งมีต้นลักษณะต่างกัน จะมีการเพิ่มความสูงประมาณ 25-50 เซนติเมตรต่อปี การปลูกหนาแน่นเกินไปจะทำให้ลำต้นเจริญเร็วและมีขนาดเล็ก ถ้าในสภาพที่มีการบังแสงอย่างมาก ลำต้นและใบจะมีการเจริญช้ามาก ต้นปาล์มน้ำมันที่เจริญเต็มที่แล้ว ดังแสดงในภาพที่ 2.5 จะมีส่วนของเนื้อเยื่อเจริญขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 10-12 เซนติเมตร ลึก 2.5-4.0 เซนติเมตร อยู่ที่ส่วนกลางของส่วนยอด โดยมีจุดกำเนิดใบ ใบอ่อน และฐานของใบหุ้มอยู่

การจัดเรียงใบบนลำต้นมีลักษณะเป็นเกลียวบนลำต้น โดยที่รอบหนึ่งจะมี 8 ใบรอบต่อไปจะมี 13 ใบสลับกัน การเวียนจะมีทั้งซ้ายและขวา ปาล์มน้ำมันที่ปลูกจะมีต้นที่เวียนซ้ายหรือเวียนขวาในปริมาณใกล้เคียงกัน ความสูงโดยทั่วไป 15-18 เมตร (ธีระ เอกสมทราเมษฐ์ และคณะ, 2546 และ เรวัต เลิศฤทัยโยธิน, 2541)

ภาพที่ 2.5 ต้นปาล์มน้ำมันที่โตเต็มที่

ที่มา : บุญณรงค์ ธานีรัตน์, 2551

3) ใบ หรือทางใบ เกิดจากการพัฒนาของเนื้อเยื่อเจริญปลายยอดของลำต้น ซึ่งมีความสามารถในการที่จะผลิตใบได้ถึง 50 ใบ โดยในช่วงแรกของการเกิดใบมีการพัฒนาช้ามาก แต่ละใบอาจใช้เวลาถึง 2 ปี (อาคม โสวณา, 2553) ใบที่แก่และมีการพัฒนาเต็มที่ประกอบด้วย แกนทางใบ ก้านใบ และใบย่อย ซึ่งจำนวนใบ หรือทางใบของปาล์มน้ำมันที่ผลิตในแต่ละปีอยู่ระหว่าง 30-40 ทางใบ หลังจากนั้นจะลดลงเป็น 20-25 ทางใบต่อปี แต่ละทางใบมีจำนวนใบย่อย 250-400 ใบย่อย ในสภาพการปลูกที่หนาแน่นจะมีใบน้อยกว่า ปาล์มน้ำมันจะมีทางใบลักษณะเป็นเกลียว

รอบลำต้นมีลักษณะการเวียน 2 แบบคือ การเกิดทางใบแบบเวียนซ้าย และการเกิดทางใบแบบเวียนขวา และในสภาพขาดน้ำปากใบจะปิดในช่วงเที่ยงวัน(ธีระ เอกสมทราเมษฐ์ และคณะ, 2546 และ บริษัท ปาล์มน้ำมันสิชลประชาสรรค์ จำกัด, มปป)

4) ช่อดอก จุดกำเนิดช่อดอก คือบริเวณมุมใบของต้นที่มีอายุ 2 ปีขึ้นไป โดยที่ตาจะพัฒนาเป็นช่อดอกเมื่อเป็นใบแหลมได้ 9-10 เดือน โดยตาดอกอาจพัฒนาเป็นช่อดอกตัวเมียหรือช่อดอกตัวผู้ ดังแสดงไว้ในภาพที่ 2.6 ดังนั้นปาล์มน้ำมันจึงมีทั้งช่อดอกตัวเมียและช่อดอกตัวผู้อยู่บนต้นเดียวกัน แต่เกิดในตำแหน่งของทางใบที่แตกต่างกัน

การพัฒนาของช่อดอกตั้งแต่ระยะตาดอกที่อยู่ในซอกทางใบจนถึงระยะเก็บเกี่ยวทะลายปาล์มได้ใช้ระยะเวลานานประมาณ 44 เดือน หรือประมาณ 3 ปีครึ่ง สำหรับปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดเพศของช่อดอกนอกจากขึ้นกับลักษณะประจำพันธุ์แล้วยังมีปัจจัยของสภาพแวดล้อมและการจัดการสวนเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยเช่น ความสมดุลของธาตุอาหารทั้งในดินและในปาล์ม ปริมาณการกระจายของฝน ความชื้นดิน และการตัดแต่งทางใบ เป็นต้น (ธีระ เอกสมทราเมษฐ์ และคณะ, 2546 และ สุพัตรา ภาคสุชล, 2548 และบุญณรงค์ ธานีรัตน์, 2551)

ภาพที่ 2.6 ลักษณะดอกตัวผู้และตัวเมียของปาล์มน้ำมัน
ที่มา : บุญณรงค์ ธานีรัตน์, 2551

5) ผลและเมล็ด หลังจากที่ช่อดอกตัวเมียได้รับการผสมเรียบร้อยแล้ว ประมาณ 5.5-8 เดือน (โดยเฉลี่ยประมาณ 6 เดือน) ผลปาล์มในทะลายจึงจะสุกพร้อมเก็บเกี่ยวได้ การสุกของผลจะเริ่มจากฐานช่อดอกขึ้นมา โดยทั่วไปปาล์มน้ำมันสามารถผลิตทะลายปาล์มได้ไม่ควรต่ำกว่า 12 ทะลายต่อต้นต่อปี มีน้ำหนักต่อหนึ่งทะลายประมาณ 10-30 กิโลกรัม จำนวนผลทั้งหมดต่อทะลายรวม ประมาณ 500-4,000 ผล โดยเฉลี่ยมีประมาณ 1,600 ผลต่อทะลาย ขนาดของผลขึ้นอยู่กับพันธุ์ ผลปาล์มจะมีลักษณะเหมือนมะพร้าว(drupe) ดังแสดงในภาพที่ 2.7 ซึ่งประกอบด้วยเปลือกผลชั้นนอก เนื้อปาล์มชั้นนอก กะลา เนื้อปาล์มชั้นใน และเอมบริโอ โดยส่วนที่มีน้ำมันสูงและนำไปสกัดเป็นน้ำมันปาล์ม (palm oil) มี 2 ส่วน คือ ส่วนแรกจากเปลือกผลชั้นนอก และเนื้อผล

ชั้นนอก และส่วนที่สองจากเนื้อผลชั้นในและเอมบริโอ ซึ่งน้ำมันจากทั้ง 2 ส่วนนี้ จะมีคุณสมบัติทางเคมีที่แตกต่างกันมาก คือ ส่วนแรกนิยมนำมาใช้เพื่อการบริโภค และส่วนที่สองนิยมนำมาใช้เพื่อการอุปโภค ส่วนเมล็ดปาล์มน้ำมันประกอบด้วย กะลา เนื้อปาล์มชั้นใน และเอมบริโอ ใช้สำหรับการขยายพันธุ์ (ธีระ เอกสมทราเมษฐ์ และคณะ, 2546 และ สุพัตรา ภาคสุชล, 2548)

ภาพที่ 2.7 ผลและเมล็ดของปาล์มน้ำมัน

ที่มา : ธีร เอกสมทราเมษฐ์ และคณะ, 2546

2.2.3 นิเวศวิทยาของปาล์มน้ำมัน

ปาล์มน้ำมันชอบอากาศในเขตร้อนฝนตกชุก ปัจจัยหลักที่เกี่ยวข้องกับภูมิอากาศที่มีผลต่อการเจริญเติบโตและให้ผลผลิตของปาล์มน้ำมันมีดังนี้

1) ฝนและการกระจายตัวของฝน ปัจจัยที่มีอิทธิพลในการจำกัดผลผลิตของปาล์มน้ำมันมากที่สุดคือข้อจำกัดเกี่ยวกับความชื้น ปริมาณน้ำฝนที่เหมาะสมควรอยู่ในช่วง 1,800 – 3,000 มิลลิเมตรต่อปี และในแต่ละเดือนไม่ควรมีปริมาณน้ำฝนน้อยกว่า 150 มิลลิเมตร

2) แสงแดด ปริมาณแสงที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของปาล์มน้ำมัน โดยทั่วไปปาล์มน้ำมันต้องการแสงแดดอย่างน้อย 5 ชั่วโมง หรือประมาณ 1,800 ชั่งโมงต่อปี ในพื้นที่ภาคใต้ปริมาณแสงแดดโดยเฉลี่ยประมาณ 6-7 ชั่วโมงต่อวัน ซึ่งนับว่าเพียงพอต่อการเจริญเติบโตของปาล์มน้ำมัน และมีปริมาณความชื้นในบรรยากาศโดยเฉลี่ยควรมีความชื้นสัมพัทธ์อยู่ประมาณไม่ต่ำกว่าร้อยละ 75

3) อุณหภูมิ อุณหภูมิที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโต และการให้ผลผลิตของปาล์มน้ำมัน อยู่ในช่วง 25-28 องศาเซลเซียส ถ้าอุณหภูมิสูงไม่ควรเกินกว่า 32 องศาเซลเซียส ถ้าสูงกว่านี้จะทำให้อัตราการคายน้ำของปาล์มน้ำมันสูง ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการสูญเสียความชื้นในดิน ถ้าต่ำกว่า 20 องศาเซลเซียส ก็จะส่งผลกระทบต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของปาล์มน้ำมัน ซึ่งในจังหวัดภาคใต้มีอุณหภูมิอยู่ระหว่าง 25-29 องศาเซลเซียส (สุพัตรา ภาคสุชล, 2548)

4) ดิน ลักษณะดินที่เหมาะสมต่อการปลูกปาล์มน้ำมัน คือ ดินร่วนเหนียวถึงดินเหนียว ความลึกของชั้นหน้าดินมากกว่า 75 เซนติเมตร อุ้มน้ำได้ดี มีธาตุอาหารสูง ความลาดชันของดินไม่ควรเกินร้อยละ 12 และไม่ควรสูงกว่าระดับน้ำทะเลเกิน 500 เมตร ความเป็นกรดด่าง ควรมีสภาพความเป็นกรดอ่อน คือ 4.0-6.5 ปาล์มน้ำมันจะสามารถเจริญเติบโตและให้ผลผลิตสูงได้ในดินหลายชนิด แต่ต้องมีเทคนิคการจัดการสวนปาล์มที่เหมาะสม ได้แก่ การเตรียมแปลงที่ถูกต้อง การจัดการน้ำและความชื้นในดินที่เหมาะสม การอนุรักษ์อินทรียวัตถุในบริเวณผิวดิน การปรับปรุงโครงสร้างของดินให้เหมาะสมต่อการระบายน้ำและอากาศ (บุญณรงค์ ธานีรัตน์, 2551)

2.2.4 พันธุ์ปาล์มน้ำมัน

พันธุ์ปาล์มน้ำมันที่ปลูกเป็นการค้า ต้องเป็นลูกผสมเทเนอรา (tenera) ซึ่งหมายถึง ปาล์มน้ำมันลูกผสม ชั่วที่ 1 (F1) เกิดจากการผสมระหว่างต้นแม่พันธุ์ที่มีลักษณะผลแบบดูรา (dura) กับต้นพ่อพันธุ์ที่มีลักษณะผลแบบพิซิเฟอรา (pisifera) ซึ่งพันธุ์เทเนอรา จะมีกะลาบางประมาณ 0.5-4 มิลลิเมตร หรือประมาณ ร้อยละ 10 ของน้ำหนักผล ชั้นเนื้อปาล์มชั้นนอก หนาประมาณ ร้อยละ 60-90 ของน้ำหนักผล มีจำนวนทะลายมากกว่าพันธุ์ดูรา น้ำมันในเนื้อปาล์มชั้นนอก มีประมาณ ร้อยละ 22-24 เนื่องจากเนื้อปาล์มชั้นนอกเทเนอราเป็นเนื้อปาล์มชั้นนอกที่มีคุณสมบัติดีหลายประการ จึงมักนิยมปลูก โดยทั้งพ่อพันธุ์และแม่พันธุ์จะต้องผ่านกระบวนการปรับปรุงพันธุ์ที่ถูกต้องตามหลักวิชาการในด้านต่างๆ เช่น ลักษณะของพันธุ์ การเลือกซื้อเมล็ดพันธุ์ และการเพาะเมล็ดพันธุ์ (ประดิษฐ์ เจริญสุข, 2550)

ผลผลิตของพันธุ์ปาล์มน้ำมันลูกผสมเทเนอราที่ปลูกในประเทศไทยจะแปรผันระหว่าง 2,000-4,000 กก./ไร่/ปี ขึ้นอยู่กับสายพันธุ์ สภาพการปลูกและการดูแลรักษา พันธุ์ดูราเป็นแม่พันธุ์ที่นิยมใช้ผสมกับพ่อพันธุ์พิซิเฟอรากลุ่มต่างๆ เนื่องจากมีความสามารถในการถ่ายทอดลักษณะทางกรรมพันธุ์ที่ดีสู่ลูกหลาน เช่นให้ผลผลิตสูงและสม่ำเสมอ ให้น้ำมันต่อทะลายดี มีการเจริญเติบโตที่ดีและแข็งแรง การเรียกชื่อพันธุ์ผสมส่วนใหญ่จะยึดสถานที่ของพ่อพันธุ์เป็นหลัก เช่น พันธุ์สุราษฎร์ธานี ไนจีเรีย หรือกาน่า เป็นต้น

2.2.5 เทคโนโลยีการปลูกปาล์มน้ำมัน

ปาล์มน้ำมันจะเริ่มให้ผลผลิตตั้งแต่ปีที่ 3 หลังจากปลูก ผลผลิตจะเพิ่มขึ้นเป็นลำดับและสูงสุดในปีที่ 10 หลังจากนั้นผลผลิตจะคงที่หรือลดลง ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมและการจัดการ ขั้นตอนสำคัญในการปลูกปาล์มน้ำมันมีดังนี้

1) การเลือกพื้นที่ปลูก ในภาคใต้ของประเทศไทยหลายจังหวัดเป็นพื้นที่ที่มีสภาพเหมาะสมแก่การปลูกปาล์มน้ำมัน โดยเฉพาะในแถบฝั่งตะวันตก บริเวณเขตอำเภออ่าวลึก อำเภอปลายพระยา จังหวัดกระบี่ อำเภอพนม อำเภอเคียนซา จังหวัดสุราษฎร์ธานี จังหวัดชุมพร จังหวัดสตูล และใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ (นราธิวาส ยะลา และปัตตานี) ซึ่งแม้พื้นที่บางส่วนจะเป็นพื้นที่ที่มีสภาพปัญหาเกี่ยวกับดิน แต่ก็สามารถที่จะปลูกปาล์มน้ำมันได้ดีกว่าพืชเศรษฐกิจชนิดอื่น (บุญณรงค์ ธานีรัตน์, 2551)

2) การเตรียมพื้นที่ปลูก การเตรียมพื้นที่ คือ การจัดการพื้นที่ให้เหมาะสมต่อการปลูกปาล์มน้ำมัน โดยการตัดไม้ ถางป่า และการไถพื้นที่ ขั้นตอนในการปฏิบัติในแปลง ได้แก่ การบุกเบิกพื้นที่และปรับสภาพพื้นที่ การทำถนน การวางแนวในการปลูกปาล์มน้ำมัน และการปลูกพืชคลุมดิน

3) การปลูกปาล์มน้ำมัน การใช้พันธุ์เทเนอร่าซึ่งเป็นการผสมระหว่าง ดูรา+พิซิเฟอรา จะให้ปริมาณน้ำมันสูง

4) การปฏิบัติการบำรุงรักษา ปาล์มน้ำมันเป็นพืชที่ต้องดูแลรักษาอย่างดีตลอดไปเพื่อจะได้ผลผลิตสูงยาวนาน การดูแลรักษาจะต้องเริ่มตั้งแต่การเลี้ยงดูต้นกล้าในเรือนเพาะชำ เช่น ในเรื่องของวัชพืช ดิน การให้น้ำ ปุ๋ย โรคและแมลง ความชื้น ตลอดถึงความยาวนานของแสงและความแปรปรวนทางพันธุกรรม

5) ด้วงงวงผสมเกสรปาล์มน้ำมัน ด้วงงวงในวงศ์ย่อย Deretominae มีบทบาทในการช่วยผสมเกสรปาล์มน้ำมัน โดยด้วงงวงที่ผสมเกสรปาล์มน้ำมันได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดคือ E. *kamerunicus*

6) การปลูกพืชคลุมดินในสวนปาล์มน้ำมัน การปลูกพืชคลุมดินเป็นวิธีการป้องกันและแก้ปัญหาเรื่องวัชพืชกับการชะล้างพังทลายของดิน นอกจากนี้พืชคลุมดินยังช่วยเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ให้แก่ดินด้วย

7) การใช้ปุ๋ยในสวนปาล์มน้ำมัน ปุ๋ยสำหรับปาล์มน้ำมันเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง การใส่ปุ๋ยที่เหมาะสมกับความต้องการของปาล์มน้ำมันและสภาพแวดล้อมจะทำให้ได้ผลผลิตสูง (ธีระ เอกสมทราเมษฐ์ และคณะ, 2546 และ บุญณรงค์ ธานีรัตน์, 2551)

2.2.6 การเก็บเกี่ยวและแปรรูปปาล์มน้ำมัน

1) วิธีการเก็บเกี่ยวผลปาล์มน้ำมัน

วิธีการเก็บเกี่ยวผลปาล์มน้ำมันที่เหมาะสมจะเป็นการช่วยไม่ให้ผลปาล์มช้ำ และเสียคุณภาพมากเกินไป วิธีการเก็บเกี่ยวมีขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

1.1) ตกแต่งช่องทางลำเลียงระหว่างแถวปาล์มในแต่ละแปลงให้เรียบร้อย สะดวกต่อการตัดการลำเลียง และการตรวจสอบทะลายปาล์มน้ำมันที่ตัดแล้วออกสู่แหล่งรวมที่กำหนดขึ้นแต่ละจุดภายในสวน

1.2) กองทางใบปาล์มที่ตัดแล้วอย่าให้กีดขวางทางเดินหรือปิดกั้นทางระบายน้ำ จะทำให้เกิดน้ำท่วมขัง

1.3) คัดเลือกทะลายปาล์มสุก โดยยึดถือมาตรฐานจากการดูสีของผล ซึ่งจะเปลี่ยนเป็นสีส้มแดง และจำนวนผลสุกที่ร่วงหล่นลงบนดินประมาณ 10 – 12 ผล ให้ถือว่าเป็นผลปาล์มสุกใช้ได้

1.4) หากทะลายปาล์มสุกที่จะตัดมีขนาดใหญ่และติดแน่นกับลำต้นมาก ให้ใช้มีดขอหรือมีดยาวตัดแซะขั้วทะลายเสียก่อน จึงใช้เสียมแทงทะลาย ปาล์มจะหลุดจากคอต้นปาล์มได้ง่ายขึ้น

1.5) ตัดแต่งขั้วทะลายปาล์มให้สั้นที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อความสะดวกในการขนส่ง

1.6) รวบรวมผลปาล์มทั้งที่เป็นทะลายย่อยและลูกร่วงไว้เป็นกองในที่ว่างโคนต้นเพื่อความสะดวกในการเก็บ

1.7) รวบรวมผลปาล์มทั้งทะลายสดและผลปาล์มร่วงไปยังศูนย์รวมผลปาล์มในถนนย่อยโดยแยกผลปาล์มที่หลุดร่วงและเป็นทะลายออกจากกันเป็นสัดส่วน เพื่อสะดวกในการแยกชั่งน้ำหนักต่อไป

1.8) การเก็บรวบรวมผลปาล์ม พยายามลดจำนวนครั้งในการถ่ายเทบ่อยๆ เพื่อลดความบอบช้ำของผลปาล์ม (ธีระ เอกสมทราเมษฐ์ และคณะ, 2546 และ บุญณรงค์ ธานีรัตน์, 2551)

2) การแปรรูปน้ำมันปาล์ม

น้ำมันจากปาล์มสามารถสกัดได้จากส่วนของเปลือกนอกและจากเมล็ดใน เป็นสารอินทรีย์จำพวกหนึ่งที่เรียกว่า เอสเตอร์ ประกอบด้วยสารเคมี 2 ชนิดคือ กลีเซอรอล หรือกลีเซอรีน และกรดอินทรีย์หรือกรดคาร์บอกซิลิกเชื่อมต่อกันด้วยพันธะเคมีที่แข็งแรง
การแปรรูปน้ำมันปาล์มในอุตสาหกรรมมีกระบวนการ 3 กระบวนการ คือ การหีบเอาน้ำมันจากส่วนเปลือกและส่วนเมล็ดในได้น้ำมันปาล์มดิบ กระบวนการกลั่นใสน้ำมันปาล์มให้บริสุทธิ์ และ

นำน้ำมันที่ได้จากการกลั่นใสมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ โดยคุณสมบัติที่ใช้ทางการค้าของน้ำมันปาล์มในประเทศ ได้แก่ กรดไขมันอิสระ ไม่เกินร้อยละ 5 ความชื้น ไม่เกินร้อยละ 0.5และสิ่งเจือปน ไม่เกินร้อยละ 0.05 (บุญรงค์ ธานีรัตน์, 2551)

2.2.7 โรคปาล์มน้ำมัน

โรคที่มักจะเกิดขึ้นกับต้นปาล์มน้ำมันที่สำคัญ คือ

1) โรคก้านทางใบบิด สาเหตุ ยังไม่ทราบแน่ชัด เข้าใจว่า เกิดจากพันธุกรรมหรืออาจเกิดจากความไม่สมดุลของธาตุอาหาร โดยเฉพาะธาตุไนโตรเจน และแมกนีเซียม พบมากกับปาล์มน้ำมันในแปลงปลูกอายุ 1-3 ปี เป็นโรคที่พบเสมอ แต่เมื่อปาล์มอายุมากขึ้น อาการของโรคจะหายไปได้เอง (บริษัท ปาล์มน้ำมันสิชลประชาสรรค์ จำกัด, มปป)

ลักษณะอาการ เกิดแผลเน่าบริเวณใบยอด เมื่อยอดเจริญทางยอดคลี่ออกบริเวณที่เคยเป็นแผลเน่าใบย่อยจะแห้งฉีกขาดไป ก้านทางบริเวณนี้จะเหลือแต่ตอก้านทางส่วนนี้จะหักโค้งลง เมื่อต้นปาล์มน้ำมันสร้างยอดใหม่ก็จะแสดงอาการเช่นนี้ จนบางครั้งทางจะหักล้มโดยไม่แสดงอาการเน่าก่อน

2) โรคยอดเน่า สาเหตุ ยังไม่ทราบแน่ชัด แต่จากการแยกหาเชื้อ สาเหตุจะพบเชื้อรา *Fusarium* sp. และแบคทีเรีย *Erwinia* sp. ระบาดมากในช่วงฤดูฝน ส่วนมากจะพบกับปาล์มน้ำมัน อายุ 1-3 ปี ในสภาพน้ำขังจะพบโรคนี้มาก

ลักษณะอาการ โคนยอดจะเน่า ระยะแรกแผลมีสีน้ำตาล ต่อมาจะขยายทำให้ใบยอดเน่าแห้งสามารถดึงหลุดออกได้

การป้องกันกำจัด ป้องกันแมลงอย่าให้มากัดกินบริเวณยอด ถ้าพบโรคในระยะแรกตัดส่วนที่เป็นโรคออกให้หมด แล้วฉีดพ่นด้วยยาฆ่าเชื้อรา เช่น ไทแรม อาลีแอท

3) โรคทะลายเน่า สาเหตุ เชื้อรา (*Marasmius* sp.)

ลักษณะอาการ บนทะลายปาล์มน้ำมันก่อนจะสุกจะพบเส้นใยสีขาวของเชื้อขึ้นระหว่างผลและเจริญเข้าไปในผล ทำให้เปอร์เซ็นต์กรดไขมันอิสระเพิ่มขึ้น ผลเน่าเป็นสีน้ำตาลดำมีลักษณะนุ่ม ถ้ามีสภาพเหมาะสมความชื้นมาก เชื้อจะสร้างดอกเห็ดบนทะลาย

การป้องกันกำจัด กำจัดทะลายที่แสดงอาการออกให้หมด รวมทั้งช่อดอกตัวเมียที่ผสมไม่ดี เศษซากเกสรตัวผู้ที่แห้ง ตัดส่วนที่เป็นโรคแล้วฉีดพ่นด้วยสารเคมี เช่น antigroterzan หรือ antracol

2.2.8 ศัตรูปาล์มน้ำมันและการป้องกันกำจัด

สัตว์ที่ทำความเสียหายให้กับปาล์มน้ำมัน ส่วนมากเป็นสัตว์ที่มีถิ่นอาศัยในป่าธรรมชาติมาก่อน สัตว์ที่เป็นศัตรูปาล์มน้ำมัน เช่น หนูพุกใหญ่ หนูท้องขาว กระแตธรรมดา นกเอี้ยง และที่พบมากคือ หนู

การป้องกันกำจัดหนู โดยไม่ใช้สารเคมี การล้อมรั้ว ปาล์มน้ำมันที่มีอายุ 1-3 ปี ควรล้อมห่างโคนต้นประมาณ 15 เซนติเมตร โดยใช้เสาไม้ไผ่ 4 เสาปักเป็นหลักยึดรั้วตาข่ายให้มั่นคง ความสูงของรั้ว 45 เซนติเมตร การล้อมตี การดัก เช่น กรงดัก กับดัก หรือเครื่องมือดักหนูจะให้ผลดีในเนื้อที่จำกัด หรือการหมั่นถางหญ้าบริเวณโคนต้นปาล์มอย่าให้มีหญ้าขึ้นรกเพราะเป็นที่หลบอาศัยที่ดีของสัตว์ศัตรูปาล์มน้ำมัน

2.3 โครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน จังหวัดนราธิวาส

สถานีพัฒนาที่ดินนราธิวาส (2547) ได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน จังหวัดนราธิวาส (ภาคผนวก 1) ซึ่งสามารถสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

โครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน จังหวัดนราธิวาส เป็นโครงการที่ทำงานร่วมกันแบบบูรณาการของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรในการประกอบอาชีพการเกษตร ให้มีรายได้มั่นคง มีความเป็นอยู่ดีขึ้น ซึ่งส่งผลต่อความมั่นคงในพื้นที่ และเพื่อปรับปรุงพื้นที่นาร้างให้สามารถกลับมาใช้ประโยชน์ในการปลูกพืชเศรษฐกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในปี พ.ศ. 2547 หลังจากเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบขึ้นใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้จัดทำยุทธศาสตร์การสร้างเศรษฐกิจใหม่ขึ้น โดยมีการส่งเสริมให้ปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่นาร้าง เนื่องจากปาล์มน้ำมัน เป็นพืชน้ำมันที่ใช้ได้ทั้งในการบริโภคอุปโภค และใช้เป็นพลังงานทดแทน มีศักยภาพในการแข่งขันสูงกว่าพืชน้ำมันชนิดอื่นๆ ทั้งด้านการผลิตและการตลาด อีกทั้งเป็นพืชยืนต้นที่ทนทานต่อผลกระทบจากภัยธรรมชาติ ลงทุนเพียงครั้งเดียวก็สามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ตลอดปี ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับยางพาราแล้วพบว่าสามารถปลูกได้ในพื้นที่ลักษณะเดียวกัน แต่ในสถานการณ์ปัจจุบัน ยางพารายังคงเป็นพืชที่มีราคาดี การจะเปลี่ยนพื้นที่ปลูกยางพาราเป็นปาล์มน้ำมันจึงเป็นไปได้ยาก ดังนั้นการเพิ่มพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันจึงต้องมุ่งไปที่นาร้างและพื้นที่ทิ้งร้างต่างๆ โดยต้องมีการปรับปรุงพื้นที่ ทำระบบระบายน้ำไม่ให้น้ำขังนาน (กรมพัฒนาที่ดิน, 2547) ซึ่งได้กำหนดเป้าหมายปลูกให้ได้ 100,000 ไร่ ในพื้นที่นาร้างใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ จังหวัดนราธิวาส ยะลา และปัตตานี (ภายในปี พ.ศ. 2552) ทั้งนี้เพื่อนำผลผลิตปาล์มน้ำมันที่ได้ป้อนเข้าสู่โรงงานที่จะสร้างขึ้นที่สหกรณ์นิคมบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส

โดยหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบคือ กรมพัฒนาที่ดิน และหน่วยงานรอง ได้แก่ สำนักงานสหกรณ์จังหวัดนราธิวาส ศูนย์วิจัยปาล์มน้ำมันนราธิวาส สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร และกรมส่งเสริมการเกษตร โดยมีเกษตรกรเป็นศูนย์กลาง ซึ่งได้กำหนดระยะเวลาดำเนินการ เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547/2548 – 2552 โดยใช้งบประมาณ 10,000 บาท/ไร่ สำหรับจังหวัดนราธิวาสมีพื้นที่นาร้างประมาณ 69,532 ไร่ โดยมีพื้นที่นาร้างในอำเภอตากใบประมาณ 12,928 ไร่ ซึ่งในปี พ.ศ. 2547/2548 ได้ดำเนินการไปแล้ว 1,243 ไร่ ปี พ.ศ. 2549 ได้ดำเนินการไปแล้ว 1,141 ไร่ ปี พ.ศ. 2550 ได้ดำเนินการไปแล้ว 1,032 ไร่ ปี พ.ศ. 2551 ได้ดำเนินการไปแล้ว 1,459 ไร่ และปี พ.ศ. 2552 ได้ดำเนินการไปแล้ว 1,419 ไร่ รวมพื้นที่ได้ดำเนินการในอำเภอตากใบรวมทั้งสิ้น 6,294 ไร่ และคงเหลือพื้นที่นาร้างในอำเภอตากใบอีกประมาณ 6,634 ไร่ ทั้งนี้พื้นที่นาร้างที่เหลือนั้นส่วนหนึ่งได้ใช้ประโยชน์เพื่อการปลูกข้าว และบางส่วนก็ยังคงปล่อยทิ้งร้าง ซึ่งขึ้นอยู่กับความต้องการของเกษตรกรในการใช้ประโยชน์พื้นที่

สำหรับวิธีดำเนินการโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้าง จังหวัดนราธิวาสมีดังนี้ คือ (1) สำรวจพื้นที่นาร้างเป้าหมาย ประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยกรมพัฒนาที่ดิน (2) สำรวจออกแบบวางแผนการใช้ที่ดิน ออกแบบอนุรักษ์ดินและน้ำ โดยกรมพัฒนาที่ดิน (3) ฝึกอบรมเกษตรกร เพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีการปลูกปาล์มน้ำมัน โดยศูนย์วิจัยปาล์มน้ำมันนราธิวาส (4) ดำเนินการปรับปรุงพื้นที่นาร้าง โดยก่อสร้างระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ (ขุดคู-ยกร่อง) และจัดโครงสร้างพื้นฐานอื่นๆ ตามความจำเป็นและความเหมาะสมของพื้นที่ โดยกรมพัฒนาที่ดิน (5) จัดตั้งกลุ่มเกษตรกรหรือสหกรณ์ผู้ปลูกปาล์มน้ำมัน โดยสำนักงานสหกรณ์จังหวัดนราธิวาส (6) จัดซื้อ จัดหาพันธุ์ปาล์ม โดยสำนักงานสหกรณ์จังหวัดนราธิวาส (7) ดำเนินการปลูกปาล์มน้ำมัน โดยเกษตรกร (8) สนับสนุนและให้ความช่วยเหลือในการปรับปรุงบำรุงดิน การปลูกพืชอายุสั้นในระหว่างที่ปาล์มยังไม่ให้ผลผลิต โดยกรมพัฒนาที่ดิน และ (9) ติดตามและประเมินผล โดยสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

2.4 แนวคิดในการประเมิน

2.4.1 แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินผล

การประเมินผลนับเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในกระบวนการบริหาร โดยทั่วไปการประเมินผลมีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานว่าบรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด (สุวิมล ติรกานันท์, 2544) โดยใช้วิธีการหลายอย่างที่มีหลักเกณฑ์ตามกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ การประเมินผลเป็นวิธีการหนึ่งที่จะทำให้ทราบถึงผลการบริหารงานหรือการปฏิบัติงานตามโครงการใดๆ ว่าบรรลุเป้าหมายหรือไม่ ผลของการประเมินจะมีประโยชน์ในการที่

จะบอกให้ทราบถึงความสำเร็จหรือล้มเหลว ซึ่งใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาทั้งในปัจจุบันและอนาคต (วิเชียร สงอักษร, 2538) ประเด็นสำคัญเกี่ยวกับแนวทางในการประเมินผลที่นำเสนอในส่วนนี้ประกอบด้วย ความหมายของการประเมินผล รูปแบบของการประเมินผลแบบซิป (CIPP model) ความมุ่งหมายของการประเมินผล ประโยชน์ และความสำคัญของการประเมินผล

1) ความหมายของการประเมินผล

นิศา ชูโต (2538) ได้ให้ความหมายของการประเมินผลไว้ว่า เป็นกิจกรรมการรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ความหมายข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความต้องการ การหาแนวทางวิธีการปรับปรุงจัดการโครงการ และหาผลที่แน่ใจว่าเกิดจากโครงการ เพื่อเป็นการเพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพของโครงการ ในขณะที่ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์ (2539) ได้ให้ความหมายของการประเมินผล ว่าเป็นกระบวนการมุ่งแสวงหาคำตอบสำหรับคำถามที่ว่านโยบาย แผนงาน โครงการ บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายประสงค์ที่กำหนดไว้แต่ต้นหรือไม่ และระดับใด ซึ่งสอดคล้องกับอติรส หยงสตาร์ (2548) ได้ให้ความหมายของการประเมินผล ว่าเป็นกระบวนการศึกษาถึงสิ่งที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานตามนโยบาย แผนงาน โครงการ หรือกิจกรรมต่างๆ ว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ เพียงใด และมีปัญหา อุปสรรคอย่างไรบ้าง ในขณะที่สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2541) ได้ให้ความหมายของการประเมินผล ว่าเป็นกระบวนการศึกษาแสวงหาความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการว่าเป็นไปตามหลักเกณฑ์ และขั้นตอนต่างๆ ที่ได้กำหนดไว้หรือไม่ มีปัญหาอุปสรรคอะไร และบรรลุตามเป้าหมายที่ต้องการหรือไม่ มีผลกระทบในแง่มุมต่างๆ อย่างไร ในขณะที่เยาวดี วิบูลย์ศรี (2542) ได้ให้ความหมายของการประเมินผล ว่าเป็นกระบวนการตีความหมาย (interpretation) และการตัดสินคุณค่า (value judgment) จากสิ่งที่วัดได้ การประเมินต้องอาศัยวิธีการที่มีระบบแบบแผนในการรวบรวมข้อมูล ตลอดจนหาสาเหตุประกอบการพิจารณาตัดสินว่า กิจกรรมนั้นดีหรือไม่อย่างไร เหมาะสมหรือไม่ เหมาะสมประการใด ในขณะที่รัตนา อุ่นจันทร์ (2552) กล่าวว่า การประเมินผล เป็นเรื่องของการตรวจสอบติดตามผลของการกระทำกิจกรรมต่างๆ โดยอาศัยจุดประสงค์ของกิจกรรมเป็นเกณฑ์การพิจารณา การประเมินผลจึงเป็นกระบวนการที่มีจุดมุ่งหมายของตัวเองโดยเฉพาะเป็นเรื่องๆ ไป โดยมีขั้นตอนสำคัญคือ การวัดผลที่เกิดขึ้นเปรียบเทียบกับมาตรฐานที่กำหนดไว้ และมีการแก้ไขปรับปรุงหากพบว่าการปฏิบัติงานและผลงานของการปฏิบัติงานนั้นแตกต่างไปจากที่กำหนดไว้

จากความหมายของการประเมินผลข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การประเมินผลเป็นกระบวนการที่ใช้ในการตรวจสอบติดตามผลของการดำเนินกิจกรรมต่างๆ โดยอาศัยวิธีการที่มีระบบแบบแผนในการรวบรวมข้อมูล ตลอดจนการค้นหาสาเหตุประกอบการพิจารณาตัดสินว่า

กิจกรรมนั้นๆ บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ โดยเปรียบเทียบกับมาตรฐานที่กำหนดไว้ และมีปัญหา อุปสรรคข้อขัดข้องอะไรบ้าง พร้อมทั้งการหาแนวทางในการแก้ไข

2) ความมุ่งหมายของการประเมินผล

ความมุ่งหมายของการประเมินผลมีหลายประการ แต่สำหรับความมุ่งหมายของการประเมินผลเพื่อการบริหารจัดการ หมายถึง

2.1) การประเมินผลความเหมาะสมในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงแผนงานซึ่งจะเป็นการประเมินผลในระหว่างปฏิบัติ หรือในระยะใกล้สิ้นสุดแผนงานหรือโครงการ เพื่อเป็นข้อมูลในการตัดสินใจดำเนินการปรับปรุงแผนงาน หรือโครงการและกลวิธี

2.2) การประเมินผลเพื่อกำหนดทิศทางการปรับปรุงวิธีการ ใช้เป็นการประเมินขณะปฏิบัติงานเมื่อมีสัญญาณการเปลี่ยนแปลงในเรื่องอนาคต ความต้องการของผู้รับบริการ หรือเรื่องประสิทธิภาพและทรัพยากร

2.3) การประเมินผลเพื่อให้เป็นไปตามความต้องการของผู้สนับสนุนโครงการ โดยมีการกำหนดการประเมินเป็น 2 ช่วง คือ ระยะก่อนการดำเนินการ เพื่อประเมินความเหมาะสมของแผนงานหรือโครงการ กับระยะหลังจากดำเนินการเสร็จสิ้น เพื่อให้ทราบถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนินงาน

3) ประโยชน์และความสำคัญของการประเมินผล

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ (2535) กล่าวว่า การประเมินผลมีประโยชน์มากมาย ที่สำคัญสรุปได้ 7 ประการ ดังนี้

3.1) ทำให้ทราบฐานะที่แท้จริงของโครงการหรืองานที่ทำ ซึ่งจะนำไปสู่การศึกษาข้อดี และข้อบกพร่อง

3.2) ช่วยในการวางแผนงานและโครงการต่อไปได้ดีขึ้น

3.3) ทำให้ทราบความสามารถของโครงการหรืองาน ตลอดจนทราบความสามารถพิเศษของการปฏิบัติงานที่ไม่ได้คาดคิดมาก่อน

3.4) ชี้ให้เห็นคุณค่าของโครงการหรืองานที่ทำ

3.5) ทำให้ทราบความต้องการที่แท้จริงของโครงการหรืองานที่ทำ

3.6) ทำให้ผู้ปฏิบัติงานทราบสถานการณ์ของโครงการหรืองานที่ทำได้ดีขึ้น จะได้ช่วยกันปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งๆ ขึ้นต่อไป

3.7) ทำให้ผู้ปฏิบัติงานมั่นใจว่า งานหรือโครงการของตนมีผู้ให้ความสนใจปัญหาสำคัญของการประเมินผล

นอกจากนี้ประโยชน์ของการประเมินผลสามารถกล่าวได้โดยสรุป 3 ประการ

1) เพื่อช่วยในการตัดสินใจเชิงนโยบาย (policy decision) โครงการนำร่องที่ได้รับการประเมินว่ามีประโยชน์ หลังจากนั้นจึงนำเสนอเข้ามาเป็นนโยบายขององค์กรต่อไป

2) เพื่อช่วยในการบริหารงาน (administration decision) ในการบริหารต้องใช้การตัดสินใจเลือกทางเลือกที่ดีที่สุดจากทางเลือกหลายทาง การประเมินผลจะช่วยให้ทราบถึงจุดแข็ง จุดอ่อน ของการดำเนินการ เพื่อช่วยในการตัดสินใจในการบริหารงานต่อไป

3) เพื่อช่วยในการปฏิบัติงาน (operation decision) การประเมินผลงานจะช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดการเรียนรู้ในกระบวนการทำงาน ตลอดจนกิจกรรมที่ดำเนินการว่าได้ผลดีผลเสียอย่างไร ช่วยทำให้เกิดการพัฒนาการทำงาน

2.4.2 รูปแบบของการประเมินผลแบบซิป (CIPP model)

การประเมินผลแบบซิป (CIPP model) เป็นการประเมินว่า กิจกรรมหรือโครงการนั้นบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ รวมทั้งเป็นการประเมินเพื่อให้ทราบรายละเอียดต่างๆ ที่จะช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการ การประเมินแบบซิปนักประเมินจะได้ข้อดี ข้อบกพร่อง และประสิทธิภาพของโครงการที่จะประเมินได้เป็นอย่างดี อีกทั้งเป็นแบบจำลองที่เข้าใจง่าย สะดวกในการปฏิบัติ จึงเป็นที่นิยมใช้อย่างกว้างขวาง (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2540) โดยมีองค์ประกอบ ดังนี้

1) การประเมินสภาพแวดล้อม (context evaluation) เป็นการประเมินความต้องการและความจำเป็นทั้งในด้านเศรษฐกิจ และสังคม ตลอดจนการศึกษาปัญหาอุปสรรค เพื่อนำไปสู่การกำหนดแนวทางการดำเนินโครงการที่เหมาะสม

2) การประเมินข้อมูลนำเข้า (input evaluation) เป็นการประเมินที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อนำเสนอข้อมูลสำหรับการกำหนดถึงวิธีการในการใช้ทรัพยากรเพื่อให้โครงการบรรลุถึงวัตถุประสงค์โดยจะระบุให้ทราบถึงลักษณะของข้อมูลนำเข้า ดังนี้

2.1) สมรรถภาพและความรับผิดชอบของบุคคล ของหน่วยงานที่จะบริหารโครงการ

2.2) กลยุทธ์หรือยุทธวิธีที่จะทำให้โครงการบรรลุถึงวัตถุประสงค์

2.3) รูปแบบเฉพาะของข้อมูลที่จะช่วยสนับสนุนไปใช้กับยุทธวิธีที่ได้เลือกสรรแล้ว

การประเมินข้อมูลนำเข้าจะเป็นการประเมินในลักษณะที่วิเคราะห์ข้อมูลในส่วนรายละเอียดอย่างลึกซึ้ง (micro-analysis) ที่มุ่งวิเคราะห์หาข้อมูลที่ดีที่สุดที่จะนำไปใช้ในการกำหนดวัตถุประสงค์ หรือการบริหารโครงการ เป็นการประเมินข้อมูลนำเข้าจะผันแปรไปตามความมาก

น้อยของโครงการในความเปลี่ยนแปลงของโครงการ หรือผันแปรตามความสูงต่ำของข้อมูลที่จะนำไปสนับสนุนความเปลี่ยนแปลงของโครงการนั้นๆ

การประเมินข้อมูลนำเข้ามักจะเป็นผลมาจากการมีข้อมูลนำเข้าที่เฉพาะเจาะจง เป็นข้อมูลที่ได้รับการเลือกสรรมาแล้วอย่างดี เช่น มีวิธีการดำเนินการที่ดี มีวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ ในการปฏิบัติงาน สายการบังคับบัญชา บุคลากร และงบประมาณที่เพียงพอ และมีคุณภาพเป็นอย่างดี ซึ่งเชื่อแน่ได้ว่าหากนำไปบริหารโครงการแล้ว ย่อมจะได้ผลที่ดีอย่างแน่นอน บรรลุถึงเป้าหมายโครงการอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับบุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ (2535) ที่กล่าวถึงรูปแบบของซิป (CIPP model) ในส่วนของการประเมินข้อมูลนำเข้า (input evaluation) ว่าเป็นการประเมินปัจจัยที่ใช้ในการดำเนินงานว่า มีความพร้อม ความเพียงพอมากน้อยเพียงใด พิจารณาทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ โดยมากจะเกี่ยวกับคน เงิน วัสดุ และการจัดการ (4 M หรือ Man, Money, Materials and Management)

3) การประเมินกระบวนการ (process evaluation) เป็นการประเมินเพื่อการควบคุมการบริหารโครงการ การประเมินจะเป็นข้อมูลให้ผู้บริหารโครงการใช้ปรับปรุงโครงการให้สามารถดำเนินการ และบรรลุถึงวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ จุดมุ่งหมายของการประเมินกระบวนการจำแนกได้ 3 ประการ คือ

3.1) เพื่อตรวจสอบ หรือเพื่อการพยากรณ์ความบกพร่องในการดำเนินโครงการ

3.2) เพื่อเสนอข้อมูลที่จะนำไปสู่การตัดสินใจดำเนินโครงการ

3.3) เพื่อดำเนินไว้ซึ่งการดำเนินโครงการที่เป็นไปด้วยดี

การประเมินกระบวนการ จะต้องคำนึงถึงกลวิธีในการประเมินที่สำคัญ 3 วิธี คือ ประการแรกจะต้องทำการประเมิน หรือวิเคราะห์ความเหมาะสม และความคุ้มค่าของการใช้ทรัพยากร ประการที่สองจะต้องทำการประเมินความสามารถในการบริหารโครงการของผู้ดำเนินโครงการ และประการที่สามจะต้องทำการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบโครงการที่กำหนดขึ้น การประเมินทั้งสามส่วนหรือทั้งสามกลยุทธ์ จะสามารถทำให้ทราบได้โดยชัดเจนว่ากระบวนการบริหารโครงการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่ หากเกิดความผิดพลาดขึ้น ความผิดพลาดนั้นเกิดจากโครงสร้างรูปแบบของโครงการ หรือเกิดจากการดำเนินโครงการนั้น

4) การประเมินผลผลิต (product evaluation) เป็นการประเมินที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อการพิจารณาตัดสินใจการแสดงความคิดเห็นต่อความสำเร็จของโครงการ ทั้งในขณะที่โครงการกำลังดำเนินอยู่ และเมื่อโครงการได้เสร็จสิ้นลง การประเมินในลักษณะนี้จะเป็นการเปรียบเทียบผลงานที่เกิดขึ้นกับเกณฑ์มาตรฐาน หรือวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดขึ้นไว้ โดยวิเคราะห์เพื่อทราบว่า

โครงการประสบกับความสำเร็จหรือวัตถุประสงค์ด้วยเหตุผลใด โดยพิจารณาวิเคราะห์จากสภาพแวดล้อมโครงการ (context) ข้อมูลนำเข้า (input) หรือทรัพยากรโครงการและกระบวนการ (process) ในการบริหารโครงการ ซึ่งข้อมูลทั้ง 3 ลักษณะได้จากการรวบรวม และบันทึกไว้โดยละเอียดตั้งแต่เริ่มต้นของการดำเนินโครงการ

2.5) แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

นักวิชาการได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน ไว้ดังนี้

การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรม การจัดการ การตัดสินใจ การลงมือปฏิบัติ การจัดการบริหารผลประโยชน์ การประเมินผล และสนับสนุนให้ประชาชนมีความคิดริเริ่ม มีความตื่นตัวในการพัฒนา แล้วแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายหลังจากการประเมินผลการดำเนินกิจกรรมต่างๆ (รัตนา อุ่นจันทร์ และอยุทธ์ นิสสภา, 2551 และวิทวัส แกล้วทะนง, 2541) ซึ่งสอดคล้องกับสมาน นวลจันทร์ (2551) ที่กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม ขั้นตอนต่างๆ ตามที่ชุมชนกำหนดขึ้น ตั้งแต่ได้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติ และร่วมรับผิดชอบในงานต่างๆ อันมีผลกระทบถึงตัวประชาชนเอง ตั้งแต่การศึกษาข้อมูล การวิเคราะห์ปัญหา การวางแผน การดำเนินกิจกรรม การรับผลประโยชน์ และการติดตามประเมินผล โดยประชาชนเป็นตัวนำในการกระทำกิจกรรมทุกขั้นตอน ทั้งนี้ประชาชนอาจจะร่วมในทุกกิจกรรมจนครบตามวงจร หรือร่วมเป็นบางกิจกรรมก็ได้ นิภา สิงหารัตน์ (2552) ได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าไว้ว่า หมายถึง การที่ประชาชน กลุ่มคน หรือองค์กรต่างๆ เข้าร่วมในการดำเนินกิจกรรม ของชุมชน โดยสามารถทำได้ใน 3 ระดับใหญ่ๆ คือ การให้ข้อมูลข่าวสาร การมีส่วนร่วมการวางแผน กำหนดกรอบนโยบายและการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของชุมชนที่กำหนดไว้ จะเห็นได้ว่ามีความแตกต่างกันอยู่บ้าง ขึ้นอยู่กับทัศนคติภูมิหลังทางวิชาการ ตลอดจนความชำนาญของผู้ให้ความหมายแต่ละท่าน และความหมายของการมีส่วนร่วมของ ประชาชนยังมีขอบเขตที่กว้างขวาง อาจหมายถึง การมีส่วนร่วมในรูปแบบของปัจเจกชนหรือกลุ่ม ซึ่งเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการก็ได้ สุพรรณี ไชยอำพร และสนิท สมัครการ (2536) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมคือ การที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทุกขั้นตอนของการดำเนินโครงการ เริ่มตั้งแต่ขั้นวางแผน ระบุปัญหา และความต้องการ ขั้นปฏิบัติ การประเมินผลและบำรุงรักษา สรุปเป็นรูปแบบการมีส่วนร่วม ได้คือ ร่วมในการตัดสินใจ ร่วมบริจาค ร่วมปฏิบัติการและร่วมรับประโยชน

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ กระบวนการที่ประชาชนมีโอกาสได้เข้าร่วมในการรับรู้ เรียนรู้ ทำความเข้าใจ แสดงความคิดเห็น รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ ทั้งนี้เพื่อให้สามรถบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของชุมชนที่กำหนดไว้ในด้านต่างๆ ตามกรอบนโยบายหรือแผนงานโครงการนั้นๆ

2.5.1 หลักการในการมีส่วนร่วมของประชาชน

หลักการในการมีส่วนร่วมของประชาชน มีดังนี้

1) ต้องถือว่าประชาชนคือตัวหลักในการแก้ปัญหาของตัวเอง องค์กรภายนอกเป็นเพียงตัวเสริมหรือผู้สนับสนุนเท่านั้น โดยให้ความสำคัญแก่บทบาทของผู้นำท้องถิ่นในการชักจูงประชาชน

2) เมื่อประชาชนเป็นตัวหลักขึ้นมาแล้ว ก็ให้เขามีโอกาสประเมินตนเองว่าอะไรที่ถือว่าสำเร็จ อะไรล้มเหลว ตามมาตรฐานของชุมชน ซึ่งบางครั้งประชาชนอาจมองเห็นตรงกันข้ามกับที่หน่วยงานของรัฐได้ประเมินไว้แล้ว ซึ่งจะทำให้ภาครัฐได้ซึมซับหรือได้เรียนรู้ประสบการณ์ของประชาชนได้

3) องค์กรภายนอก จะต้องปรับทัศนะของตนเองให้ยอมรับทัศนะของประชาชนเพื่อจะได้จับกระแสความคิดของประชาชนได้

4) กิจกรรมการพัฒนาจะต้องเริ่มจากพื้นฐานของชุมชน กิจกรรมพัฒนาที่นำเสนอต้องสอดคล้องกับกรอบแนวคิดและวัฒนธรรมชนบท

5) หน่วยงานพัฒนาควรจะมองเป้าหมายรวมของประเทศ ให้มีส่วนสนับสนุนเป้าหมายของชุมชน (ทนงศักดิ์ คุ้มไข่น้ำ, 2539)

2.5.2 วิธีการในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน มีวิธีการดังนี้

1) การรณรงค์เผยแพร่ข้อมูลที่ถูกต้องเกี่ยวกับปัญหาด้านต่างๆ อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เพื่อยกระดับจิตสำนึกและการรับรู้ของประชาชน

2) การส่งเสริมสนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มประชาชน องค์กรพัฒนาเอกชนอย่างกว้างขวาง เพื่อนำเอาข้อมูลข่าวสารต่างๆ ไปรณรงค์เผยแพร่ต่อไปในวงกว้าง อีกทั้งยังเป็นการร่วมมือกันในการค้นหาปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาต่างๆ ร่วมกัน

3) การปฏิบัติร่วมกัน เป็นการยกระดับจิตสำนึกต่อปัญหา ไม่ให้ลดน้อยลงเมื่อระยะเวลาผ่านไป

2.5.3 ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน

กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนจะมีประโยชน์ต่อการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ดังต่อไปนี้

1) ช่วยให้ประชาชนยอมรับโครงการมากยิ่งขึ้น เนื่องจากเป็นโครงการที่ตรงกับปัญหาความต้องการของประชาชน

2) ประชาชนมีความรู้สึกผูกพัน รู้สึกเป็นเจ้าของโครงการมากขึ้น

3) การดำเนินโครงการจะราบรื่น ได้รับความร่วมมือจากประชาชนมากขึ้น

4) โครงการจะให้ประโยชน์แก่ประชนเพิ่มขึ้น และมีการระดมทรัพยากรเพื่อการพัฒนามากขึ้น

5) จะพัฒนาขีดความสามารถของประชาชน (ทนงศักดิ์ คุ้มไข่น้ำ, 2539)

2.6 แนวคิดเกี่ยวกับความรู้

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสาร ที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดเกี่ยวกับความรู้ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.6.1 ความหมายของความรู้

นักวิชาการได้ให้ความหมายของความรู้ไว้ดังนี้

วัชระ ภาโนชิต (2541) กล่าวว่า ความรู้ คือ ความสามารถในการจดจำ การทบทวนความจำ ความทรงจำ การจัดกลุ่ม ตัดสินวิเคราะห์ รู้แบบแผนโครงสร้างและทฤษฎีในสิ่งที่เรียนมา พิชา รุจินาม (2545) ได้สรุปความหมายของความรู้ไว้ว่า หมายถึง กฎเกณฑ์ ข้อเท็จจริงรายละเอียดของเรื่องราวต่างๆ ที่มนุษย์รับจากการศึกษาและถ่ายทอดต่อๆ กันมาเป็นประสบการณ์รวมถึงข้อเท็จจริงที่บุคคลสามารถรับได้ ซึ่งสอดคล้องกับสุชัยยัณต์ โชติพันธ์ (2552) ที่กล่าวว่า ความรู้ คือ ข้อเท็จจริงและประสบการณ์ของบุคคล ที่ถ่ายทอดกันมา เป็นแนวคิด เป็นความเชื่อ เป็นความทรงจำที่ไม่อาจลบเลือนไปจากความรู้สึกได้ และเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพ วิมล วีระพัฒน์ (2552) กล่าวว่า ความรู้ หมายถึงข้อเท็จจริง การระลึกถึงสิ่งต่างๆ ที่มนุษย์ได้รับและสะสมไว้ จำได้ แสดงออกมาให้ปรากฏ โดยแสดงออกเป็นพฤติกรรม ทั้งนี้สมารถสังเกตได้และวัดได้

สรุปได้ว่า ความรู้ คือ ข้อเท็จจริงหรือเรื่องราวต่างๆ ที่ได้รับจากการศึกษาและการถ่ายทอด จนกลายเป็นประสบการณ์ โดยยึดหลักวิชาการ ส่วนมากจะเป็นทฤษฎีมีกฎเกณฑ์ เป็นข้อเท็จจริงเฉพาะด้าน เกี่ยวพันกันเป็นระบบเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน

2.6.2 ระดับของความรู้

บลูม (Bloom, 1975) ได้แบ่งพฤติกรรมทางด้านความรู้หรือความสามารถทางด้านสติปัญญาออกเป็น 6 ระดับ โดยเรียงจากพฤติกรรมขั้นง่ายไปสู่พฤติกรรมขั้นยาก ดังนี้

1) ความรู้ (knowledge) เป็นพฤติกรรมขั้นต้นเกี่ยวกับความจำได้หรือระลึกได้

2) ความเข้าใจ (comprehension) เป็นกิจกรรมที่ต่อเนื่องจากความรู้ต้องตีความรู้มาก่อนจึงจะเข้าใจ ความเข้าใจนี้แสดงออกมาในรูปของการแปลความ ตีความ และคาดคะเน

3) การนำเอาไปใช้ (application) เป็นการนำเอาทฤษฎี วิธีการ กฎเกณฑ์ และแนวความคิดต่างๆ ไปใช้

4) การวิเคราะห์ (analysis) เป็นขั้นที่บุคคลมีความสามารถ และมีทักษะในการจำแนกเรื่องราวที่สมบูรณ์ใดๆ ออกเป็นส่วนย่อยๆ และมองเห็นความสัมพันธ์อย่างแน่ชัด ระหว่างส่วนประกอบเหล่านั้น รวมทั้งมองเห็นการผสมผสานระหว่างส่วนประกอบที่รวมกันเป็นปัญหาหรือสถานการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง

5) การสังเคราะห์ (synthesis) เป็นความสามรถของบุคคลในการรวบรวมส่วนย่อยต่างๆ เข้าเป็นส่วนรวมที่มีโครงสร้างใหม่ มีความชัดเจนและมีคุณภาพสูง

6) การประเมินผล (evaluation) เป็นความสามารถในการตัดสินคุณค่าของเนื้อหา วัสดุ วิธีการ โดยมีกฎเกณฑ์และมาตรฐานเป็นเครื่องช่วยประกอบการวินิจฉัย ซึ่งกฎเกณฑ์ที่ใช้ช่วยประเมินค่านี้ อาจเป็นกฎเกณฑ์ที่บุคคลสร้างขึ้นหรือมีอยู่แล้วก็ได้

2.6.3 องค์ประกอบของความรู้

นัธพงษ์ พรหมมี (2542) ได้กล่าวว่า ความรู้ประกอบด้วยสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

1) ความรู้เกี่ยวกับสิ่งเฉพาะ เป็นการจดจำสิ่งต่าง ๆ อย่างโดดเดี่ยวเป็นการเชื่อมโยงของสัญลักษณ์กับสิ่งที่เป็นรูปธรรม เป็นรากฐานของการแสดงความคิดที่เป็นนามธรรม

2) ความรู้เกี่ยวกับความหมายของคำศัพท์เป็นความรู้เกี่ยวกับความหมายของสัญลักษณ์ของศัพท์ต่างๆ ข้อความหรือศัพท์ทางเทคนิค

3) ความรู้เกี่ยวกับข้อเท็จจริงเฉพาะ เช่น ความรู้เกี่ยวกับชื่อบุคคล สถานที่ เหตุการณ์ และเวลา

4) ความรู้เกี่ยวกับวิถีทางในการจัดการเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะ เช่น ความรู้ในการจัดระเบียบการศึกษา การวิจารณ์ รวมถึงวิธีการสืบสวนมาตรฐานในการตัดสินเป็นความรู้อยู่กลาง ระหว่างสิ่งที่เป็นรูปธรรมกับนามธรรม

5) ความรู้ในระเบียบแบบแผนของกลุ่ม เป็นสิ่งกำหนดเอาไว้โดยข้อตกลง ของกลุ่มของอาชีพ

6) ความรู้เกี่ยวกับแนวโน้มหรือเหตุการณ์ตามลำดับต่อเนื่องเป็นความรู้เกี่ยวกับขบวนการ

7) ความรู้เกี่ยวกับการจัดแยกประเภท

8) ความรู้เกี่ยวกับเกณฑ์

9) ความรู้เกี่ยวกับวิชาการ

10) ความรู้เกี่ยวกับนามธรรมวิชาด้านต่าง ๆ ด้านใดด้านหนึ่ง ส่วนมากเป็นทฤษฎี กฎเกณฑ์เป็นระดับสูงสุดของนามธรรม

11) ความรู้เกี่ยวกับหลักการและสรุป

12) ความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีหรือโครงสร้างเป็นการรวมหลักการหรือการสรุปเกี่ยวพันเป็นระบบ

2.6.4 แหล่งที่มาของความรู้

จิตรา วสุวานิช (2540) ว่าแหล่งที่มาของความรู้สามารถแบ่งออกได้เป็น 5 แหล่ง ดังนี้

1) ความรู้ที่พระเจ้าเป็นผู้ให้ (revealed knowledge) เป็นความรู้อมตะ เป็นที่เชื่อกันว่าความรู้ประเภทนี้ จะทำให้คนเป็นนักปราชญ์ ได้แก่ ความรู้ที่ได้จากคำสอนของศาสนาต่าง ๆ ซึ่งเป็นที่ยอมระบุว่าเป็นความจริงเพราะความเชื่อใครไม่สามารถดัดแปลงได้

2) ความรู้ที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญ (authoritative knowledge) เช่น หนังสือ พจนานุกรม การวิจัย เป็นต้น

3) ความรู้ที่เกิดจากการหยั่งรู้ (intuitive knowledge) เป็นความรู้ที่เกิดขึ้นอย่างฉับพลันและรู้สึกว่ารู้ด้วยตนเอง ที่ไม่รู้ว่าได้มาอย่างไร รู้แต่ว่าได้ค้นพบสิ่งที่เรากำลังค้นหาอยู่เป็นความรู้ ที่ทดสอบได้ด้วยการพิจารณาเหตุผล

4) ความรู้ที่ได้จากการคิดหาเหตุผล (rational knowledge) เป็นความรู้ที่แสดงอยู่ในตนเอง ปัจจัยที่มีทำให้การคิดเหตุผลไม่ถูกต้อง คือ ความลำเอียง ความสนใจ และความชอบ

5) ความรู้ที่ได้จากประสาทสัมผัส (empirical knowledge) ได้แก่ การเห็น การได้ยิน การจับต้อง และการสังเกต เป็นต้น

2.6.5 การวัดความรู้

เครื่องมือในการวัดความรู้มีหลายชนิด แต่ละชนิดก็เหมาะสมกับการวัดความรู้ตามคุณลักษณะซึ่งแตกต่างกันออกไป การเขียนข้อสอบวัดความรู้มีหลายระดับ ตั้งแต่จำนวนมากจนถึงจำนวนน้อยๆ (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2539) โดยแบ่งแยกย่อยดังนี้ คือ

1) ความรู้ด้านเนื้อหา เป็นการถามความจำเกี่ยวกับสัญลักษณ์ ศัพท์ และนิยามศัพท์

2) ถามความรู้เกี่ยวกับความจริง คือ ถามควมจริงเกี่ยวกับบุคคล เวลา เหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ การค้นหากฎ และสูตรหรือสิ่งที่ใช้เป็นกติกาตกลงกันว่าเป็นจริงแล้ว

3) ถามความรู้เกี่ยวกับระเบียบประเพณี คำถามประเภทนี้จะถามในสิ่งที่นิยมทำกันในทางวิชาการจนเป็นนิสัยหรือประเพณี หรือเป็นสิ่งที่ได้ตกลงกันวางแบบแผนเอาไว้ว่าสิ่งนั้นควรทำกันอย่างไร ประเพณีหรือแบบแผนที่วางไว้นี้ก็เพื่อความสะดวกของสังคม

4) ถามความรู้เกี่ยวกับแนวโน้มและลำดับขั้น คำถามแบบนี้ถามแนวโน้มที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน และถามขั้นตอนของการดำเนินการของสิ่งนั้นๆ

5) ถามความรู้เกี่ยวกับการจำแนกประเภท คำถามประเภทนี้ต้องการให้ความสามารถที่เรียนมาจัดประเภทสิ่งของเรื่องราวเหตุการณ์ต่างๆ ว่าอันไหนอยู่สกุลเดียวกัน หรืออันไหนที่แตกต่างจากพวก

6) ถามความรู้เกี่ยวกับเกณฑ์ คำถามข้อนี้มุ่งถามว่ารู้จักตัวเกณฑ์ที่จะนำไปใช้ในการตัดสินพิจารณาหรือตรวจสอบสิ่งใดๆ หรือไม่ แต่ไม่ถึงกับนำเกณฑ์ไปใช้ คำถามขั้นนี้เพื่อจะดูว่ามีความแน่ใจหรือแม่นยำเพียงใดกับเกณฑ์

7) ถามความรู้เกี่ยวกับวิธีการ จุดมุ่งหมายของการวัดในระดับนี้ ก็เพื่อจะได้ถามเกี่ยวกับวิธีการต่างๆ ที่จะได้มาจนถึงผลลัพธ์ การทำอะไรสำเร็จนั้นจะต้องมีวิธีการ

2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและสอดคล้องกับการประเมินผลโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน มีดังต่อไปนี้

2.7.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนาร้าง

บุญณรงค์ ธานีรัตน์ (2551) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่ดินพรุ สรุปได้ว่า การปลูกปาล์มน้ำมันในดินพรุโดยใช้วัสดุปรับปรุงดิน ไม่ว่าจะเป็นหินปูนฝุ่นหรือหินฟอสเฟต ร่วมกับปุ๋ยเคมีจะให้ผลผลิตได้ดีกว่าการใช้ปุ๋ยเคมีเพียงอย่างเดียว แสดงว่าวัสดุปรับปรุงดินและปุ๋ยเคมีมีผลต่อการให้ผลผลิตของปาล์มน้ำมัน แต่ทั้งนี้ต้องมีการจัดการควบคุมความเป็นกรดของดินควบคู่กันไปด้วย โดยการขุดคูระบายน้ำและยกแปลงปลูกรวมทั้งรักษาระดับน้ำใน

คูคลองระบายน้ำให้สูงกว่าระดับดินเลนเอาไว้ ซึ่งวิธีการนี้สามารถปลูกปาล์มน้ำมันได้ดี และให้ผลผลิตสูง และพบว่าการให้ปุ๋ยที่มีโพแตสเซียมสูงได้แก่สูตร 13-13-21 อัตรา 9 กก./ต้น/ปี และเพิ่มแมกนีเซียมโบรอนในอัตรา 2 กก./ต้น/ปี ทำให้ปาล์มน้ำมันให้ผลผลิตเพิ่มขึ้นมาได้ นอกจากนี้การใช้โดโลไมท์ ในอัตราที่แตกต่างกันควบคู่ไปกับการใช้ปุ๋ยเคมี หรือการใช้โดโลไมท์ในอัตราที่แตกต่างกันควบคู่ไปกับปุ๋ยเคมีและจุลธาตุ (โบรอน) มีผลต่อการเจริญเติบโตของปาล์มน้ำมัน ทั้งในส่วนของความสูงและเส้นรอบโคนที่แตกต่างกัน

2.7.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมิน

วิเชียร สงอักษร (2538) ได้ทำการศึกษา การประเมินโครงการสุขาภิบาลอาหารชนบทของจังหวัดยะลา ซึ่งงานวิจัยดังกล่าวได้ใช้แบบจำลองซิป และใช้ค่าสถิติ ร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่า t-test พบว่า ด้านสภาวะแวดล้อมของโครงการ ปรากฏว่าวัตถุประสงค์ของโครงการสุขาภิบาลอาหารมีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาด้านสุขาภิบาลในชนบทของจังหวัดยะลา ในสถานการณ์ปัจจุบัน ด้านปัจจัยนำเข้าเกี่ยวกับหลักสูตรการอบรม บุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ การจัดการอบรมและสถานที่อบรม อยู่ในระดับดี ด้านกระบวนการเกี่ยวกับการเตรียมชุมชน การอบรมแม่บ้าน อาสาสมัคร และการปรับปรุงครัวให้ถูกหลักสุขาภิบาลอาหารส่วนใหญ่ดำเนินการตามที่กำหนดไว้ และแม่บ้านอาสาสมัครให้ความร่วมมือด้วยดี ส่วนด้านผลผลิตของโครงการนั้น พบว่า แม่บ้านอาสาสมัครมีความรู้ด้านสุขาภิบาลอาหารในชนบทเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.05$) ส่วนใหญ่ได้ออกไปแนะนำและเผยแพร่ความรู้ด้านสุขาภิบาลอาหารแก่ประชาชนในหมู่บ้านของตนเอง ร้อยละ 94.8 มีการจัดตั้งกองทุนสุขาภิบาลอาหารครบทุกหมู่บ้าน และร้อยละ 75.5 มีความเห็นต่อโครงการสุขาภิบาลอาหารชนบท อยู่ในระดับปานกลาง

รัตนา อุ่นจันทร์ (2552) ได้ทำการวิจัย เรื่องการศึกษารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยว เชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติเขาสก จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยประเมินด้านสภาพแวดล้อม ด้านปัจจัยนำเข้าที่ใช้ในการดำเนินงาน ด้านกระบวนการดำเนินงาน และด้านผลผลิต พบว่า ด้านสภาพแวดล้อมทั่วไปนั้น พื้นที่ของอุทยานแห่งชาติเขาสก เป็นสถานที่ท่องเที่ยวอุดมสมบูรณ์ และหลากหลายไปด้วยกิจกรรมการท่องเที่ยว อีกทั้งยังมีลักษณะภูมิประเทศที่เป็นภูเขาดินและภูเขาหินปูนที่สูงสลับซับซ้อนและมีความสวยงาม ด้านปัจจัยนำเข้าพบว่าวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ของทางอุทยานแห่งชาติเขาสก ซึ่งได้ปฏิบัติงานตามนโยบายของกรมอุทยานแห่งชาติและวัตถุประสงค์ของแผนยุทธศาสตร์ มีความสอดคล้องกับระบบนิเวศ ส่วนทางด้านบุคลากร งบประมาณที่ใช้ในการปฏิบัติงาน วัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ และยานพาหนะ ที่มีอยู่ไม่เพียงพอกับการปฏิบัติงาน ส่วนความต้องการของชาชนส่วนใหญ่ต้องการมีส่วนร่วม ด้านการประเมินกระบวนการ พบว่าด้านพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสกมีศักยภาพทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

เนื่องจากมีความหลากหลายของระบบนิเวศทางธรรมชาติ ส่วนด้านการจัดการ พบว่าอุทยานแห่งชาติเขาสกมีการคำนึงถึงทรัพยากรธรรมชาติ และมีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เหมาะสม ด้านกิจกรรมและกระบวนการ พบว่าอุทยานแห่งชาติเขาสกมีการจัดการ คือมีการร่วมประชุมกับผู้นำชุมชน เพื่อเผยแพร่และสร้างความเข้าใจในการอนุรักษ์ธรรมชาติ มีป้ายห้ามทิ้งขยะ ป้ายสื่อความหมายธรรมชาติ ป้ายบอกเส้นทางแก่นักท่องเที่ยวไว้ตามจุดท่องเที่ยวต่างๆ ด้านการมีส่วนร่วม พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน และการคิดตัดสินใจในเรื่องของการร่วมกำหนดกฎระเบียบต่างๆ เช่น ห้ามล่าสัตว์ ห้ามตัดไม้ เป็นต้น ด้านผลผลิต พบว่านักท่องเที่ยวมีความพอใจโดยรวมอยู่ในระดับสูง

นภาจันทร์ ชาปลิก (2551) ได้ทำการวิจัย เรื่องการประเมินผลหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชธานี วิทยาเขตอุดรราชธานี พบว่า อาจารย์พยาบาลและบัณฑิตพยาบาลคิดเห็นว่าด้านบริบทและด้านกระบวนการมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ด้านปัจจัยนำเข้ามีความเหมาะสมและเพียงพออยู่ในระดับปานกลางถึงมาก ด้านผลผลิตผู้วิจัยได้วัดคุณภาพของคะแนนเฉลี่ยสะสมตลอดหลักสูตรความสามารถในการสอบผ่านความรู้ผู้ขอขึ้นทะเบียนและรับอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ชั้น 1 จากสภาการพยาบาล และยังมีการวัดสมรรถนะบัณฑิตพยาบาล ผู้บังคับบัญชา และผู้ร่วมงาน ซึ่งทั้ง 3 กลุ่มเห็นว่าบัณฑิตพยาบาลมีสมรรถนะอยู่ในระดับมาก ความคิดเห็นของทั้ง 3 กลุ่มต่อบัณฑิตพยาบาลไม่ต่างกัน คะแนนเฉลี่ยสะสมตลอดหลักสูตร มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคะแนนสมรรถนะบัณฑิตพยาบาล

อัญชนา แว่นแก้ว (2551) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับ ความพึงพอใจของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเพิ่มพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ สรุปได้ว่า ด้านความพึงพอใจในภาพรวม เกษตรกรมีความพึงพอใจในการเข้าร่วมโครงการในระดับปานกลาง ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเพิ่มพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ การรับรู้ในการดำเนินโครงการ การให้บริการของเจ้าหน้าที่ พื้นที่ที่ใช้เข้าร่วมโครงการ และอายุ และปัจจัยที่ไม่มีผลต่อความพึงพอใจของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเพิ่มพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ เพศ ศาสนา ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครอบครัว สมาชิกในครอบครัวที่ช่วยทำงานเกษตร และช่วงเวลาในการเข้าร่วม

2.7.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม

สุรีย์วัลย์ เหิกขุนทด (2550) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของผู้แทนองค์กรเครือข่ายวัฒนธรรม ในจังหวัดนครราชสีมา สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของผู้แทนองค์กรเครือข่ายวัฒนธรรม ในจังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ด้านที่ผู้แทนองค์กรเครือข่ายวัฒนธรรมมีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมสูงที่สุดคือ การวางแผนปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว รองลงมาคือ การโฆษณาและประชาสัมพันธ์ ต่ำที่สุดคือ การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว

โกมินทร์ วังอ่อน (2552) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนชุมชน : กรณีศึกษาตำบลแม่ข้าวต้ม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนชุมชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ทั้งในด้านวิเคราะห์สถานการณ์ชุมชน และด้านการตัดสินใจวางแผนชุมชน

สุรยุทธ หลิมตระกูล (2544) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ศึกษาเฉพาะกรณี ป่าชุมชนบ้านห้วยสะพาน ตำบลหนองโรง อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ป่าชุมชนบ้านห้วยสะพาน อยู่ในระดับต่ำถึงปานกลาง และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ป่าชุมชนบ้านห้วยสะพานมี 3 ประการ ได้แก่ 1) กลุ่มผู้นำชุมชนที่เข้มแข็งจริงใจ และเสียสละเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน 2) ชุมชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้สูง มีความรู้สึกเป็นเจ้าของ มีจิตสำนึก รักและหวงแหนทรัพยากรป่าไม้ของชุมชน เพื่อรักษาประโยชน์ของชุมชนโดยรวมไว้ และ3) การสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ

2.7.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรู้

อรทิพา เชื้อแดง (2549) ได้ศึกษาเรื่อง ความรู้ ความเข้าใจ และการปฏิบัติตามการประกันสังคมของนายจ้างที่มีต่อลูกจ้างตั้งแต่ 1 – 9 คนในเขตจังหวัดสระบุรี สรุปได้ว่า 1) ความรู้ความเข้าใจทางด้านการประกันสังคม พบว่า นายจ้างส่วนใหญ่มีความรู้ในระดับปานกลาง โดยมีความรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติประกันสังคมมากที่สุดในเรื่อง ลูกจ้างที่ขึ้นทะเบียนกับสำนักงานประกันสังคมจะต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 15 ปี บริบูรณ์ และไม่เกิน 60 ปี และมีความรู้น้อยที่สุดในเรื่อง ผู้ประกันตนหญิงได้รับเฉพาะค่าคลอดบุตรเหมาจ่ายให้ครั้งละ 4,000 บาท 2) การปฏิบัติงานด้านประกันสังคมของนายจ้าง พบว่า นายจ้างส่วนใหญ่มีการปฏิบัติงาน ด้านประกันสังคมภาพรวมอยู่

ในระดับมากโดยมีการปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติประกันสังคมในระดับมาก และด้านการปฏิบัติงานเกี่ยวกับเงินสมทบมีการปฏิบัติในระดับปานกลาง 3) จากการเปรียบเทียบการปฏิบัติตามการประกันสังคมพบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ในสถานประกอบการ ระยะเวลาเข้าสู่ระบบการประกันสังคมแตกต่างกันมีการปฏิบัติตามแตกต่างกัน ยกเว้นจำนวนลูกจ้างแตกต่างกันมีการปฏิบัติตามไม่แตกต่างกันและการปฏิบัติตามการประกันสังคมแตกต่างกันมีความรู้ความเข้าใจด้านประกันสังคมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 4) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับความรู้ ความเข้าใจด้านการประกันสังคม พบว่า อายุ ระดับการศึกษา และระยะเวลาเข้าสู่ระบบการประกันสังคมมีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจด้านประกันสังคม ยกเว้น เพศ ตำแหน่งหน้าที่ในสถานประกอบการ และจำนวนลูกจ้างไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้ ความเข้าใจด้านการประกันสังคม

แสงจันทร์ โสภากร (2544) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจของบุคลากรเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบล กรณีศึกษาจังหวัดเลย พบว่าบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดเลยบางส่วนยังมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบลอยู่ในระดับปานกลางทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นรูปแบบการปกครองท้องถิ่นรูปแบบใหม่และมีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขกฎหมายหลายครั้งรวมทั้งมีการประกาศกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับองค์การบริหารส่วนตำบลเพิ่มขึ้นอีก จึงทำให้บุคลากรอาจจะสับสนรวมทั้งมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบลยังไม่ชัดเจนเพียงพอแต่อย่างไรก็ตามองค์การบริหารส่วนตำบล คือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับล่างที่จะเป็นพื้นฐานอันสำคัญในการพัฒนาการปกครองในระบอบประชาธิปไตยในระดับอื่นๆ ให้มีความเข้มแข็งต่อไป ฉะนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่บุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลจะต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นอย่างดีและควรจะมีการพัฒนาความรู้ความเข้าใจของบุคลากรเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบลในทุก ๆ ด้านให้มีความรู้ความเข้าใจมากยิ่งขึ้น

นิกร โคตรสมบัติ (2551) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการดินของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในอำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี สรุปได้ว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับปาล์มน้ำมันอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อคำถามที่เกษตรกรตอบถูกมากที่สุด คือ การบันทึกข้อมูลเป็นสิ่งสำคัญเพราะจะทำให้ทราบถึงต้นทุนและผลตอบแทน คิดเป็นร้อยละ 98.70 และข้อคำถามที่เกษตรกรตอบถูกน้อยที่สุด คือ วิธีการเบื้องต้นสำหรับใช้ในการประเมินความต้องการปุ๋ยของปาล์มน้ำมัน คือ การใส่ปุ๋ยตามผลการวิเคราะห์ใบ คิดเป็นร้อยละ 18.30

ประดิษฐ์ เจริญสุข (2550) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับ ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อโครงการส่งเสริมการปลูกปาล์มน้ำมันจังหวัดตราด ปี 2549 สรุปได้ว่า เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกปาล์มน้ำมันเห็นด้วยในระดับมากเกี่ยวกับการอบรมถ่ายทอดเทคโนโลยีเป็นระยะๆ ซึ่งจะทำให้เกษตรกรมีความเข้าใจในเนื้อหาวิชาการมากยิ่งขึ้น เนื่องจากได้นำปัญหาที่พบจากการปลูกปาล์มน้ำมันและการจัดการพื้นที่มาสอบถามกับวิทยากรและผู้เชี่ยวชาญ

วีระชัย เฮงษฎีกุล (2550) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจและปัจจัยในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลห้วยอ้อ อำเภอลอง จังหวัดแพร่ สรุปได้ว่า ความรู้ความเข้าใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน พบว่าประชาชนร้อยละ 48.22 มีความรู้ความเข้าใจในระดับปานกลาง มีเพียงร้อยละ 10.69 และ 5.75 เท่านั้นที่มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชาชนในเขตเทศบาลตำบลห้วยอ้อที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่าและจบการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีมีเพียงร้อยละ 21.10 และ 2.20 จึงส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง

วิมล วีระพัฒน์ (2552) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับความรู้และความตระหนักของอาจารย์ที่มีต่อการประกอบอาชีพอิสระของนักศึกษา สรุปได้ว่า อาจารย์มีความรู้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพอิสระในภาพรวมอยู่ในเกณฑ์ระดับมีความรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.61 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อาจารย์มีความรู้เรื่องการตลาดสูงสุดอยู่ในเกณฑ์ระดับมีความรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.78 มีความรู้ทั่วไปทางธุรกิจอยู่ในเกณฑ์ระดับมีความรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.64 มีความรู้เรื่องการจัดการการผลิตอยู่ในเกณฑ์ระดับมีความรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.56 มีความรู้เรื่องกฎหมายและภาษีอากรอยู่ในเกณฑ์ระดับมีความรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.55 และมีความรู้เรื่องการเงินอยู่ในเกณฑ์ระดับมีความรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.53 ตามลำดับ

2.8 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยสามารถนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังแสดงในภาพที่ 2.8 ซึ่งการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกรูปแบบการประเมินผลแบบซิป ทำการประเมิน 4 ด้าน คือ (1) ด้านสภาพแวดล้อม โดยทำการประเมินในประเด็นประวัติความเป็นมาของโครงการ กรณีศึกษาคือ พื้นที่นาร้างในอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส ซึ่งตัวชี้วัดในการประเมิน ประกอบด้วย ประวัติความเป็นมาของโครงการ ที่ตั้งและอาณาเขตอำเภอตากใบ ลักษณะดินในพื้นที่นาร้าง ปริมาณน้ำฝน พื้นที่นาร้างอำเภอตากใบ และลักษณะภูมิอากาศอำเภอตากใบ (2) ด้านปัจจัยนำเข้า ทำการประเมินในประเด็นแผน นโยบาย และยุทธศาสตร์ บุคลากร งบประมาณ และการจัดการการดำเนินโครงการ ซึ่งตัวชี้วัดในการประเมินประกอบด้วย วัตถุประสงค์และ

เป้าหมายของนโยบาย แผนยุทธศาสตร์ของจังหวัดนราธิวาส จำนวนบุคลากรและคุณสมบัติ แผนงบประมาณและสัดส่วนงบประมาณที่สำคัญ การประชาสัมพันธ์โครงการ การช่วยเหลือด้านปัจจัยการเพาะปลูก และการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม (3) ด้านกิจกรรมและกระบวนการ ทำการประเมินในประเด็นด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ และด้านการมีส่วนร่วม ซึ่งตัวชี้วัดในการประเมินประกอบด้วย ระดับความอุดมสมบูรณ์ของดินในพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมัน การส่งเสริมการปลูกปาล์มน้ำมัน การให้บริการข้อมูลของเจ้าหน้าที่ ประชาชนมีรายได้จากการปลูกปาล์มน้ำมัน ผู้เข้าร่วมโครงการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และ (4) ด้านผลผลิต ทำการประเมินในประเด็น ระดับความรู้ และการมีส่วนร่วมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ซึ่งตัวชี้วัดในการประเมิน ประกอบด้วย ระดับระดับความรู้ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ได้แก่ ระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมัน และระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการใน 4 ด้าน ได้แก่ (1) การมีส่วนร่วมด้านร่วมตัดสินใจ (2) การมีส่วนร่วมด้านความคิด (3) การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติตามกิจกรรม และ (4) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ หรือมีส่วนได้ส่วนเสีย หลังจากได้ตัวชี้วัดการประเมินทั้ง 4 ด้าน แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและกลุ่มตัวอย่างโดยการสัมภาษณ์ เจ้าหน้าที่สถานีพัฒนาที่ดิน เจ้าหน้าที่สำนักงานสหกรณ์ และเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตร อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส ในส่วนด้านผลผลิต ทำการวิเคราะห์จากกลุ่มตัวอย่าง โดยทำการศึกษาความระดับความรู้ และระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ โดยได้กำหนดประเด็น ได้แก่ สภาพทางเศรษฐสังคมบางประการของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ความรู้และการเปลี่ยนแปลงในความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมัน ระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรที่ เข้าร่วมโครงการ ปัจจัยสภาพทางเศรษฐสังคมที่มีความสัมพันธ์กับความรู้ของเกษตรกรหลังเข้าร่วม โครงการปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ตลอดจนปัญหาของการเข้ามามีส่วนร่วมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ

ภาพที่ 2.8 กรอบแนวคิดในการวิจัย

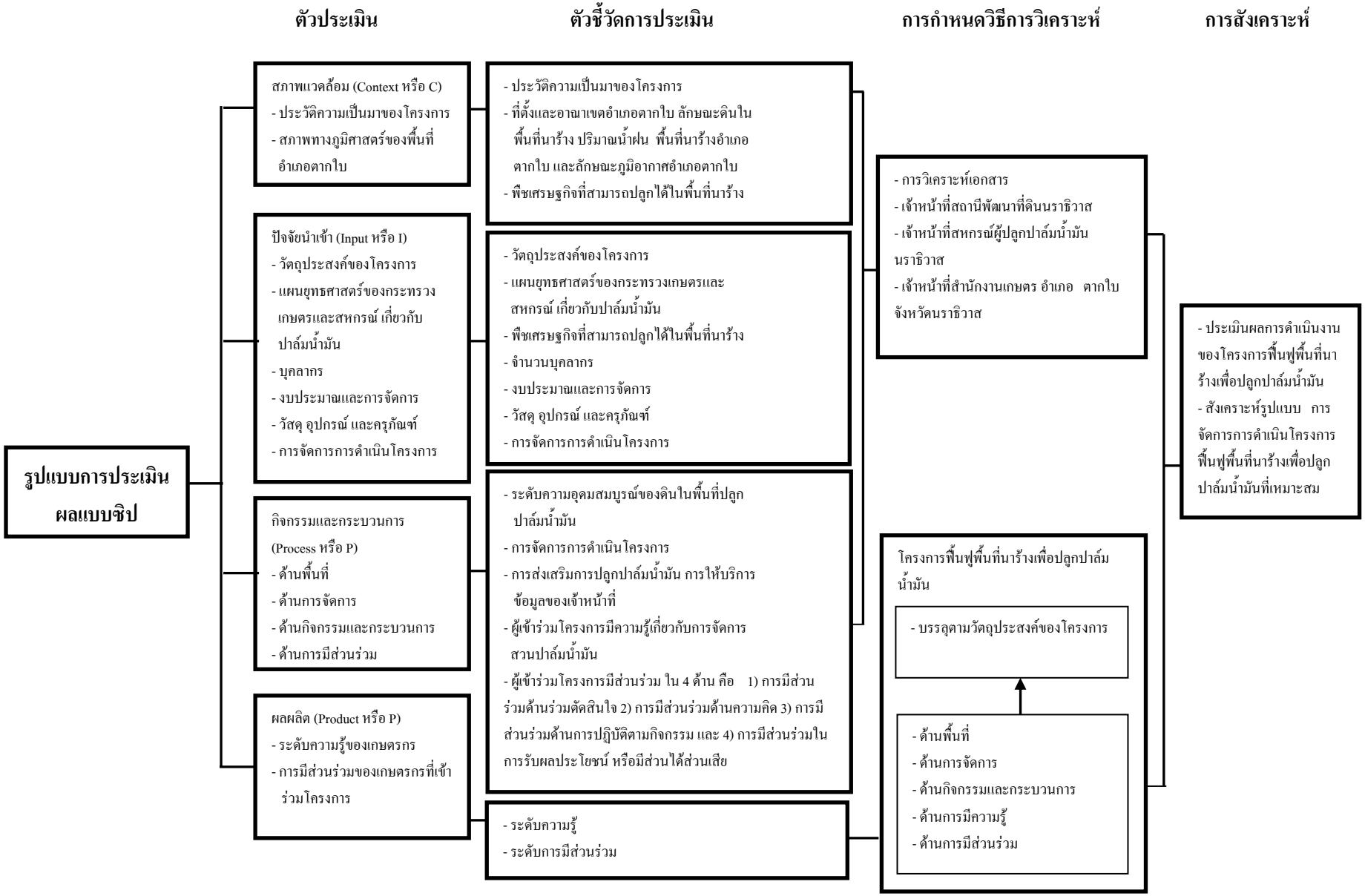

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

การวิจัยเรื่องการประเมินผลโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ : กรณีศึกษา จังหวัดนราธิวาส ผู้วิจัยได้กำหนดระเบียบวิธีการวิจัย ซึ่งประกอบด้วย สถานที่ทำการวิจัย ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง วิธีการรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การทดสอบแบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผล และการวิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะในการเข้าร่วมโครงการ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 สถานที่ทำการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยทำการศึกษาเฉพาะกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในเขตพื้นที่อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส เท่านั้น เนื่องจากในพื้นที่อำเภอตากใบมีจำนวนเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับอำเภออื่นๆ ในจังหวัดนราธิวาส ดังแสดงในตารางที่ 3.1 เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดนราธิวาส ได้แก่ เกษตรกรในเขตพื้นที่อำเภอตากใบ มีจำนวนมากที่สุด รองลงมาอำเภอสุไหงโกลก และอำเภอสุไหงปาดี ตามลำดับ โดยมีเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดนราธิวาส (ปี พ.ศ. 2548-2552) จำนวน 194 คน 22 คน และ 16 คน ตามลำดับ

ตารางที่ 3.1 จำนวนสมาชิกที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดนราธิวาส (ปี พ.ศ. 2548-2550)

อำเภอ	จำนวนผู้เข้าร่วมโครงการ (คน)
ตากใบ	194
เมือง	1
สุไหงโกลก	22
สุไหงปาดี	16
แว้ง	2

ที่มา : สหกรณ์ผู้ปลูกปาล์มน้ำมันนราธิวาส, 2552

3.2 ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง

ประชากรเป้าหมายและกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัยมีรายละเอียดดังนี้

1) ประชากร

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส จำนวน 194 คน และในส่วนของผู้รับผิดชอบโครงการจะใช้ประชากรทั้งหมดในการศึกษา ได้แก่ เจ้าหน้าที่สถานีพัฒนาที่ดิน จำนวน 1 คน เจ้าหน้าที่สหกรณ์ผู้ปลูกปาล์มน้ำมันนราธิวาส จำนวน 1 คน และเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส จำนวน 1 คน เนื่องจากเป็นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับรายละเอียดของโครงการมากที่สุด

2) กลุ่มตัวอย่าง

การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ มีวิธีการคัดเลือก ดังนี้

กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส โดยใช้สูตรของยามาเน (Yamane, 1967) ในการคำนวณและกำหนดให้มีความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 จะได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 131 คน จากเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน 194 คน สูตรคำนวณหากลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

แทนค่าในสูตร

$$n = \frac{194}{1+194(0.05)^2}$$

$$n = 131 \text{ คน}$$

เมื่อ n หมายถึง ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N หมายถึง ขนาดของกลุ่มประชากร

e หมายถึง ค่าความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มตัวอย่าง (กำหนดให้ e = 0.05)

สำหรับการสุ่มตัวอย่าง ได้ทำการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน ดังนี้

(1) คัดเลือกตำบลโดยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง โดยสุ่มเลือกเฉพาะตำบลที่มีการปลูกปาล์มน้ำมันมากที่สุด 5 ตำบล ได้แก่ ตำบลไพรวัน นานาค โฆษิต พร่อน และบางขุนทอง

(2) กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละตำบลตามสัดส่วนของประชากร 194 คน จะได้กลุ่มตัวอย่างแต่ละตำบล ดังแสดงในตารางที่ 3.2

(3) สุ่มตัวอย่างเกษตรกรเพื่อให้ข้อมูลในแบบสอบถามตามจำนวน 131 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย ด้วยการจับฉลากแบบใส่คืน โดยเขียนชื่อประชากร ลงในฉลากแต่ละใบ จากนั้นนำใส่ภาชนะ เขย่าให้ปนกัน แล้วจึงหยิบเลือกขึ้นทีละใบ ซึ่งถ้าหยิบได้ตัวอย่างเดิมก็จะยกเลิกแล้วสุ่มใหม่จนได้ครบจำนวนที่ต้องการ โดยไม่ซ้ำกัน (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2538)

ตารางที่ 3.2 จำนวนประชากรและขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ตำบล	จำนวนเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ (คน)	จำนวนตัวอย่าง (คน)
ไพรวัน	67	45
นานาค	38	26
โฆษิต	23	15
พร่อน	46	31
บางขุนทอง	20	14
รวม	**194**	**131**

3.3 วิธีการรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี 2 ประเภท ดังนี้

1) ข้อมูลปฐมภูมิ เป็นข้อมูลเป้าหมายที่สำคัญที่สุดในการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามจากแหล่งข้อมูลโดยตรงโดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มผู้รับผิดชอบโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดนราธิวาส ได้แก่ เจ้าหน้าที่สถานีพัฒนาที่ดิน เจ้าหน้าที่สหกรณ์ผู้ปลูกปาล์มน้ำมันนราธิวาส และเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล และการสอบถามกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดนราธิวาส ใช้แบบสอบถามเชิงโครงสร้างที่ผ่านการทดสอบความเชื่อมั่นแล้ว เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล

2) ข้อมูลทุติยภูมิ เป็นข้อมูลที่ได้มีการจัดเก็บรวบรวม และวิเคราะห์เบื้องต้นไว้แล้วบางส่วน โดยผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องและมีประโยชน์ต่อการวิจัยครั้งนี้ ทั้งจากหนังสือ รายงานการวิจัย บทความ วารสาร สิ่งพิมพ์ เอกสารทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ เอกสารอ้างอิง รวมทั้งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์จากเว็บไซต์ต่างๆ ของหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาสนับสนุนงานวิจัยและช่วยกำหนดตัวแปรสำคัญที่ใช้ในการศึกษา ตลอดจนนำข้อมูลมาบูรณาการอย่างเป็นองค์รวมสำหรับใช้ประกอบการวิเคราะห์ และอธิบายผลที่ได้จากการวิจัยให้ครอบคลุมและชัดเจนมากยิ่งขึ้น

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

1) แบบสอบถาม (questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองตามกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยใช้เป็นแบบสอบถามสำหรับเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดนราธิวาส ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่อำเภอตากใบ ซึ่งประกอบด้วยคำถามปลายปิด และปลายเปิด โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังแสดงรายละเอียดในภาคผนวก 2

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปและระดับความรู้เกี่ยวกับปาล์มน้ำมันของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมของผู้เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดนราธิวาส

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการเข้าร่วมในการดำเนินโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดนราธิวาส

2) การสัมภาษณ์ โดยใช้ประเด็นในการสัมภาษณ์ตามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง (ภาคผนวก 3) เป็นการสอบถามโดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (semi-structured questionnaire) ที่ผู้วิจัยกำหนดกรอบประเด็นคำถามไว้อย่างกว้างๆ ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา แบบสัมภาษณ์นี้เป็นแบบสัมภาษณ์สำหรับผู้รับผิดชอบโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดนราธิวาส ซึ่งได้แก่ เจ้าหน้าที่สถานีพัฒนาที่ดิน เจ้าหน้าที่สหกรณ์ผู้ปลูกปาล์มน้ำมันนราธิวาส และเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส

3.5 การทดสอบแบบสอบถาม

การทดสอบแบบสอบถามในประเด็นความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยสามารถทำการทดสอบ ดังนี้

1) การหาความเที่ยงตรง (validity) ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถาม โดยอาศัยแนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องความเที่ยงตรงของเนื้อหา และแก้ไขปรับปรุงให้มีความเที่ยงตรงยิ่งขึ้น

2) การหาความเชื่อมั่น (reliability) เป็นการทดสอบความเชื่อถือได้ของเครื่องมือ ซึ่งผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น และผ่านการตรวจสอบของอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วไปทำการทดสอบก่อนปฏิบัติการจริง (try out) โดยใช้กับเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน ในจังหวัดนราธิวาส ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ จำนวน 10 คน จากนั้นได้นำมาทำการวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของข้อคำถามที่เป็นการให้ลำดับคะแนน โดยวิธี

ของครอนบาค (Cronbach) ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha-coefficient) ที่ยอมรับกันทั่วไปจะต้องไม่ต่ำกว่า 0.70 (วิเชียร เกตุสิงห์, 2530) ถ้าค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาได้ไม่ถึงเกณฑ์นี้จะต้องมีการแก้ไขปรับปรุงแบบสอบถามอีกครั้ง ก่อนนำไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป (ภาคผนวก 4)

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผล

ในการศึกษาครั้งนี้มีการวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยวิธีการต่างๆ ดังต่อไปนี้

1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้ในการวิเคราะห์เนื้อหา เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงลึก โดยนำข้อมูลที่เก็บได้จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารต่างๆ และการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างมาจัดระเบียบข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์ สำหรับการประเมินโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ : กรณีศึกษา จังหวัดนราธิวาส ผู้วิจัยได้เลือกรูปแบบการประเมินแบบซิป เป็นรูปแบบในการประเมินโครงการครั้งนี้ เนื่องจากเป็นการประเมินผลทั้ง 4 ด้าน คือด้านสภาพแวดล้อมของโครงการหรือบริบทถึงจุดมุ่งหมายเพื่อกำหนดหลักการเหตุผล รวมทั้งเพื่อพิจารณาความจำเป็นที่ต้องจัดทำโครงการดังกล่าว การชี้ประเด็นปัญหา และการพิจารณาความเหมาะสมของเป้าหมายของโครงการ ด้านปัจจัยนำเข้า เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาความเหมาะสมความพอเพียงของทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินโครงการ เทคโนโลยีและแผนการดำเนินงาน ด้านกิจกรรมและกระบวนการ เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินโครงการ เพื่อทำการแก้ไขให้สอดคล้องกับข้อบกพร่องนั้นๆ และด้านผลผลิต เป็นการประเมินผลเพื่อเปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้นจากการทำโครงการกับเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของโครงการที่กำหนดไว้ตั้งแต่ต้นตลอดจนประกอบการตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการในประเด็นของการขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ โดยผู้วิจัยทำการสำรวจข้อมูลและตรวจสอบความเชื่อถือได้ของข้อมูลแบบสามเส้า (triangulation) จากแหล่งข้อมูลที่แตกต่างกัน เพื่อพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ได้มีความถูกต้องและเชื่อถือได้หรือไม่ และหากข้อมูลที่ได้มีความถูกต้องและน่าเชื่อถือแล้วนั้น จึงนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ในลำดับต่อไป (สุภางค์ จันทวาณิช, 2543 และองอาจ นัยพัฒน์, 2548)

2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ที่ทำการประเมินผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ ได้แก่

2.1) การวิเคราะห์ข้อมูลสภาพทางเศรษฐสังคมบางประการของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกที่ช่วยทำการเกษตรก่อนเข้าร่วมโครงการฯ จำนวนสมาชิกที่ช่วยทำการเกษตรหลังเข้าร่วมโครงการฯ จำนวนปีที่เกษตรกรเข้าร่วมโครงการฯ พื้นที่ที่ใช้เข้าร่วมโครงการฯ รายได้ก่อนเข้าร่วมโครงการฯ

และรายได้หลังเข้าร่วมโครงการฯ ค่าสถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2549)

2.2) การวิเคราะห์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน มีลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ ระดับ 5 หมายถึง มีความรู้มากที่สุด ระดับ 4 หมายถึง มีความรู้มาก ระดับ 3 หมายถึง มีความรู้ปานกลาง ระดับ 2 หมายถึง มีความรู้น้อย และ ระดับ 1 หมายถึง แทบจะไม่มีความรู้เลย ค่าสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทั้งนี้ได้กำหนดเกณฑ์การประเมินเพื่อแบ่งระดับความรู้ (เพชรน้อย สิงห์ช่างชัย และคณะ, 2539) ดังนี้

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 4.21-5.00 หมายถึง เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการปาล์มน้ำมันในระดับมากที่สุด

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 3.41-4.20 หมายถึง เกษตรมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการปาล์มน้ำมันในระดับมาก

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 2.61-3.40 หมายถึง เกษตรมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการปาล์มน้ำมันในระดับปานกลาง

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 1.81-2.60 หมายถึง เกษตรมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการปาล์มน้ำมันในระดับน้อย

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 1.00-1.80 หมายถึง เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการปาล์มน้ำมันในระดับน้อยที่สุด

การทดสอบความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันของเกษตรกรก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน โดยใช้การวิเคราะห์ทดสอบค่าเฉลี่ยกลุ่มตัวอย่างที่มีความสัมพันธ์กัน ซึ่งได้ใช้สถิติ t แบบคู่ (paired –sample t-test) (ศิริชัย พงษ์วิชัย, 2553)

2.3) การวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดนราธิวาส สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนนเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (rating scale) 5 ระดับ คือ ระดับ 5 หมายถึง มีการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง ระดับ 4 หมายถึง มีการมีส่วนร่วมอย่างสม่ำเสมอแต่อาจขาดอยู่บ้างบางครั้ง ระดับ 3 หมายถึง มีการมีส่วนร่วมบ้างแล้วแต่โอกาสและความสะดวก ระดับ 2 หมายถึง มีการมีส่วนร่วมบ้างเล็กน้อย และระดับ 1 หมายถึง แทบจะไม่มีการมีส่วนร่วมเลย

ทั้งนี้ได้กำหนดเกณฑ์การประเมินเพื่อแบ่งระดับการมีส่วนร่วม โดยใช้วิธีนำคะแนนสูงสุดลบด้วยคะแนนต่ำสุดหารด้วยจำนวนชั้น (เพชรน้อย สิงห์ช่างชัย และคณะ, 2539) ดังนี้

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 4.21-5.00 หมายถึง เกษตรกรมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดนราธิวาสในระดับมากที่สุด

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 3.41-4.20 หมายถึง เกษตรกรมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดนราธิวาสในระดับมาก

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 2.61-3.40 หมายถึง เกษตรกรมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดนราธิวาสในระดับปานกลาง

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 1.81-2.60 หมายถึง เกษตรกรมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดนราธิวาสในระดับน้อย

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 1.00-1.80 หมายถึง เกษตรกรมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดนราธิวาสในระดับน้อยที่สุด

2.4) การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับปาล์มน้ำมันของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดนราธิวาส เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยทางเศรษฐสังคมที่มีความสัมพันธ์กับระดับความรู้ของเกษตรกรหลังเข้าร่วมโครงการ โดยใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's correlation coefficient) โดยกำหนดให้มีตัวแปรดังต่อไปนี้ คือ

KNL แทน คะแนนระดับความรู้ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ (คะแนน)

AGE แทน อายุ (ปี)

EDU แทน ระดับการศึกษาขั้นสูงสุด (จำนวนปี)

NFB แทน จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ช่วยทำการเกษตรก่อนเข้าร่วมโครงการฯ (คน)

NFA แทน จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ช่วยทำการเกษตรหลังเข้าร่วมโครงการฯ (คน)

YEA แทน จำนวนปีที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน (ปี)

ARE แทน จำนวนพื้นที่ที่ใช้เข้าร่วมโครงการฯ (ไร่)

TIB แทน รายได้ก่อนเข้าร่วมโครงการฯ (บาท/เดือน)

TIA แทน รายได้หลังเข้าร่วมโครงการฯ (บาท/เดือน)

สูตรที่ใช้ในการคำนวณ คือ

$$r = \frac{n\sum XY - (\sum X)(\sum Y)}{\sqrt{n\sum X^2 - (\sum X)^2}\sqrt{n\sum Y^2 - (\sum Y)^2}}$$

เมื่อ r แทน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (correlation coefficient)

สำหรับระดับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสามารถกำหนดออกเป็น 3 ระดับ คือ

ถ้า $r \geq 0.80$ แสดงว่า ตัวแปรทั้งสองตัวมีความสัมพันธ์ระดับสูง

ถ้า $0.50 \leq r \leq 0.79$ แสดงว่า ตัวแปรทั้งสองตัวมีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง

ถ้า $r \leq 0.49$ แสดงว่า ตัวแปรทั้งสองตัวมีความสัมพันธ์ระดับต่ำ

การวิจัยครั้งนี้มีการคาดการณ์ดังแสดงในตารางที่ 3.3 ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 3.3 การคาดการณ์เครื่องหมายของการวิเคราะห์ปัจจัยทางเศรษฐสังคมที่มีความสัมพันธ์เชิงก่อเหตุกับระดับความรู้ของเกษตรกรหลังเข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดนราธิวาส

ตัวแปรอิสระ	ตัวแปรตาม (KNL)
อายุ	+
ระดับการศึกษา	+
จำนวนสมาชิกที่ช่วยทำการเกษตรก่อนเข้าร่วมโครงการ	+
จำนวนสมาชิกที่ช่วยทำการเกษตรหลังเข้าร่วมโครงการ	+
จำนวนปีที่เข้าร่วมโครงการ	+
พื้นที่ที่ใช้เข้าร่วมโครงการ	+
รายได้ของเกษตรกรก่อนเข้าร่วมโครงการ	+
รายได้ของเกษตรกรหลังเข้าร่วมโครงการ	+

อายุ คาดว่า น่าจะมีเครื่องหมายเป็นบวก (+) เนื่องจากเมื่อเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการที่มีอายุมาก มีความสัมพันธ์แปรผันไปในทิศทางเดียวกันกับระดับความรู้เกี่ยวกับปาล์มน้ำมัน

ระดับการศึกษา คาดว่า น่าจะมีเครื่องหมายเป็นบวก (+) เนื่องจากเมื่อเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการที่มีระดับการศึกษาสูง มีความสัมพันธ์แปรผันไปในทิศทางเดียวกันกับระดับความรู้เกี่ยวกับปาล์มน้ำมัน

จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ช่วยทำการเกษตรก่อนเข้าร่วมโครงการฯ คาดว่า น่าจะมีเครื่องหมายเป็นบวก (+) เนื่องจากเมื่อเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการที่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ช่วยทำการเกษตรก่อนเข้าร่วมโครงการเพิ่ม มีความสัมพันธ์แปรผันไปในทิศทางเดียวกันกับระดับความรู้เกี่ยวกับปาล์มน้ำมัน

จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ช่วยทำการเกษตรหลังเข้าร่วมโครงการฯ คาดว่า น่าจะมีเครื่องหมายเป็นบวก (+) เนื่องจากเมื่อเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการที่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ช่วยทำการเกษตรหลังเข้าร่วมโครงการเพิ่ม มีความสัมพันธ์แปรผันไปในทิศทางเดียวกันกับระดับความรู้เกี่ยวกับปาล์มน้ำมัน

จำนวนปีที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน คาดว่า น่าจะมีเครื่องหมายเป็นบวก (+) เนื่องจากเมื่อเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการที่มีจำนวนปีที่เข้าร่วมโครงการเพิ่ม มีความสัมพันธ์แปรผันไปในทิศทางเดียวกันกับระดับความรู้เกี่ยวกับปาล์มน้ำมัน

จำนวนพื้นที่ที่ใช้เข้าร่วมโครงการฯ คาดว่า น่าจะมีเครื่องหมายเป็นบวก (+) เนื่องจากเมื่อเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการที่มีจำนวนพื้นที่ที่ใช้เข้าร่วมโครงการเพิ่ม มีความสัมพันธ์แปรผันไปในทิศทางเดียวกันกับระดับความรู้เกี่ยวกับปาล์มน้ำมัน

รายได้ก่อนเข้าร่วมโครงการ คาดว่า น่าจะมีเครื่องหมายเป็นบวก (+) เนื่องจากเมื่อเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการที่มีรายได้ก่อนเข้าร่วมโครงการเพิ่ม มีความสัมพันธ์แปรผันไปในทิศทางเดียวกันกับระดับความรู้เกี่ยวกับปาล์มน้ำมัน

รายได้หลังเข้าร่วมโครงการ คาดว่า น่าจะมีเครื่องหมายเป็นบวก (+) เนื่องจากเมื่อเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการที่มีรายได้หลังเข้าร่วมโครงการเพิ่ม มีความสัมพันธ์แปรผันไปในทิศทางเดียวกันกับระดับความรู้เกี่ยวกับปาล์มน้ำมัน

2.5) การวิเคราะห์การถดถอยออร์เดอร์โลจิสติก (ordered logistic regression) เป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงก่อเหตุ ในกรณีที่ตัวแปรตามมีมาตรวัดข้อมูลแบบอันตรภาคชั้น (interval scale) และไม่มีค่าเป็นศูนย์ (0) ระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดนราธิวาส เป็นมาตรวัดแบบอันตรภาคชั้น คือ 1, 2, 3, 4 และ 5

ทั้งนี้ได้กำหนดเกณฑ์การประเมินเพื่อแบ่งระดับการมีส่วนร่วม โดยใช้วิธีนำคะแนนสูงสุดลบด้วยคะแนนต่ำสุดหารด้วยจำนวนชั้น (เพชรน้อย สิงห์ช่างชัย และคณะ, 2539) ดังนี้

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 1.00-1.80 มีค่าเท่ากับ 1

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 1.81-2.60 มีค่าเท่ากับ 2

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 2.61-3.40 มีค่าเท่ากับ 3

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 3.41-4.20 มีค่าเท่ากับ 4

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 4.21-5.00 มีค่าเท่ากับ 5

การประมาณการการถดถอยออร์เดอร์โลจิสติกในลักษณะนี้นั้น จำเป็นจะต้องใช้วิธีการประมาณการที่เรียกว่า วิธีการความควรจะเป็นสูงสุด (Maximum Likelihood Estimation หรือ MLE) (Pindyck and Rubinfeld, 1976, Maddala, 1998) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดหรือส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดนราธิวาส โดยมีรูปแบบแบบจำลองทั่วไปดังนี้

$$Z_i = a_0 + a_1AGE + a_2EDU + a_3NFA + a_4YEA + a_5ARE + a_6TIA + a_7CAR + a_8KNA + \varepsilon_i$$

เมื่อ Z_i แทน ตัวแปรที่มีการวัดแบบอันตรภาคชั้น

Z_i = 1 แทนระดับการมีส่วนร่วมของผู้เข้าร่วมโครงการในระดับน้อยที่สุด

Z_i = 2 แทน ระดับการมีส่วนร่วมของผู้เข้าร่วมโครงการในระดับน้อย

Z_i = 3 แทน ระดับการมีส่วนร่วมของผู้เข้าร่วมโครงการในระดับปานกลาง

Z_i = 4 แทน ระดับการมีส่วนร่วมของผู้เข้าร่วมโครงการในระดับมาก

Z_i = 5 แทน ระดับการมีส่วนร่วมของผู้เข้าร่วมโครงการในระดับมากที่สุด

AGE แทน อายุ (ปี)

EDU แทน ระดับการศึกษาขั้นสูงสุด (ปี)

NFA แทน จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ช่วยทำการเกษตรหลังเข้าร่วมโครงการ (คน)

YEA แทน จำนวนปีที่เข้าร่วมโครงการ (ปี)

ARE แทน พื้นที่ที่ใช้เข้าร่วมโครงการ (ไร่)

TIA แทน รายได้ของเกษตรกรหลังเข้าร่วมโครงการ (บาท/เดือน)

CAR แทน การตัดสินใจเปลี่ยนพื้นที่นาดีมาปลูกปาล์มน้ำมันของเกษตรกร (กำหนดเป็นตัวแปรหุ่น โดยที่ไม่ปรับเปลี่ยน = 0 ปรับเปลี่ยน = 1)

KNA แทน ระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันของเกษตรกรหลังเข้าร่วมโครงการ (5 หมายถึง เกษตรกรมีความรู้ในระดับมากที่สุด 4 หมายถึง เกษตรมีความรู้ในระดับมาก 3 หมายถึง เกษตรมีความรู้ในระดับปานกลาง 2 หมายถึง เกษตรมีความรู้ในระดับน้อย และ 1 หมายถึง เกษตรกรมีความรู้ในระดับน้อยที่สุด)

ε_i แทน ค่าความคลาดเคลื่อน (error term)

a_0, a_1, a_2, a_3, a_4, a_5, a_6, a_7 และa_8 แทนค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรที่ต้องประมาณการขึ้นมา

การวิเคราะห์การถดถอยออร์เดอร์โลจิสติก ใช้โปรแกรมทางเศรษฐมิติและสามารถประมาณการแบบจำลองพร้อมกับการทดสอบสมมติฐานถึงความมีนัยสำคัญของตัวแปรอิสระด้วยค่าสถิติ t (อยุทธ์ นิสสภา, 2547 และ Pomeroy *et al.,* 2007)

การคาดการณ์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ และตัวแปรตามในแบบทดลองโลจิทของการวิจัยครั้งนี้ คือ

a_0 แทน จุดตัดบนแกน z ซึ่งอาจจะเป็นบวก (+) หรือลบ (-) ก็ได้

a_1 คาดว่า น่าจะมีเครื่องหมายเป็นบวก (+) เนื่องจากผู้เข้าร่วมโครงการอายุมากขึ้น จะส่งผลต่อระดับการมีส่วนร่วมเพิ่มขึ้น

a_2 คาดว่า น่าจะมีเครื่องหมายเป็นบวก (+) เนื่องจากเมื่อผู้เข้าร่วมโครงการมีระดับการศึกษาสูงขึ้น จะส่งผลต่อระดับการมีส่วนร่วมเพิ่มขึ้น

a_3 คาดว่า น่าจะมีเครื่องหมายเป็นบวก (+) เนื่องจากเมื่อผู้เข้าร่วมโครงการมีจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ช่วยทำการเกษตรหลังเข้าร่วมโครงการเพิ่มขึ้น จะส่งผลต่อระดับการมีส่วนร่วมเพิ่มขึ้น

a_4 คาดว่า น่าจะมีเครื่องหมายเป็นบวก (+) เนื่องจากเมื่อผู้เข้าร่วมโครงการมีจำนวนปีที่เข้าร่วมโครงการมากขึ้น จะส่งผลต่อระดับการมีส่วนร่วมเพิ่มขึ้น

a_5 คาดว่าน่าจะมีเครื่องหมายเป็นบวก (+) เนื่องจากเมื่อผู้เข้าร่วมโครงการมีพื้นที่ที่ใช้เข้าร่วมโครงการมากขึ้น จะส่งผลต่อระดับการมีส่วนร่วมเพิ่มขึ้น

a_6 คาดว่าน่าจะมีเครื่องหมายเป็นบวก (+) เนื่องจากผู้เข้าร่วมโครงการมีรายได้หลังจากเข้าร่วมโครงการมากขึ้น จะส่งผลต่อระดับการมีส่วนร่วมเพิ่มขึ้น

a_7 คาดว่าน่าจะมีเครื่องหมายเป็นบวก (+) เนื่องจากผู้เข้าร่วมโครงการมีการตัดสินใจเปลี่ยนพื้นที่นาดีมาปลูกปาล์มน้ำมันมากขึ้น จะส่งผลต่อระดับการมีส่วนร่วมเพิ่มขึ้น

a_8 คาดว่าน่าจะมีเครื่องหมายเป็นบวก (+) เนื่องจากเมื่อผู้เข้าร่วมโครงการมีระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันหลังเข้าร่วมโครงการมากขึ้น จะส่งผลต่อระดับการมีส่วนร่วมเพิ่มขึ้น

2.6) การวิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะในการเข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดนราธิวาส สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าร้อยละ

บทที่ 4

ผลการวิจัย และอภิปรายผล

การประเมินผลโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดนราธิวาส ทำให้ทราบถึงลักษณะทางด้านสภาพแวดล้อมโดยรวม ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกิจกรรมและกระบวนการ และด้านผลผลิต ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.1 การประเมินผลด้านสภาพแวดล้อม

การศึกษาด้านสภาพแวดล้อมของโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดนราธิวาส เป็นการทำความเข้าใจบริบทของพื้นที่วิจัยที่ถือเป็นสภาพแวดล้อมในแบบจำลองซิป ซึ่งได้แก่ ประวัติความเป็นมาของโครงการ ที่ตั้งและอาณาเขตอำเภอตากใบ ลักษณะดินในพื้นที่นาร้าง ปริมาณน้ำฝน พื้นที่นาร้างอำเภอตากใบ และลักษณะภูมิอากาศอำเภอตากใบ โดยวัตถุประสงค์ของการทำความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมเหล่านี้เพื่อนำไปสู่การประเมินในด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกิจกรรมและกระบวนการ และด้านผลผลิตในลำดับต่อไป ซึ่งผลจากการประเมินด้านสภาพแวดล้อม มีดังนี้

4.1.1 ประวัติความเป็นมาของโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน กรณีศึกษาจังหวัดนราธิวาส

โครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันเป็นโครงการที่สืบเนื่องมาจากโครงการเพิ่มพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมัน โดยรัฐบาลเป็นผู้สนับสนุนให้มีการปลูกปาล์มน้ำมันขึ้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการเพิ่มผลผลิตปาล์มน้ำมัน ซึ่งเป็นพืชน้ำมันที่มีศักยภาพในการแข่งขันสูงกว่าพืชน้ำมันชนิดอื่น ทั้งทางด้านการผลิตและด้านการตลาด อีกทั้งเพื่อเป็นการลดการนำเข้าน้ำมันจากต่างประเทศ ทั้งนี้เนื่องจากปาล์มน้ำมันได้ถูกนำมาใช้เป็นวัตถุดิบหลักในการผลิตไบโอดีเซล ซึ่งถือเป็นหนึ่งในพลังงานทางเลือกที่มีความเป็นไปได้สูงสำหรับประเทศไทย ดังนั้นการเพิ่มพื้นที่เพื่อเพิ่มผลผลิตปาล์มน้ำมันจึงเป็นทางเลือกหนึ่งที่มีความเป็นไปได้สูง กรมพัฒนาที่ดินจึงได้พิจารณาพื้นที่ที่มีความเป็นไปได้และเหมาะสมสำหรับการเพิ่มพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันทุกภูมิภาคของประเทศไทย โดยพิจารณาคัดเลือกพื้นที่ที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์ทางการเกษตรกรรมอย่างมีประสิทธิภาพเป็นพื้นที่เป้าหมาย แม้ว่าจะมีข้อจำกัดเกี่ยวกับคุณสมบัติของดินหรือสภาพพื้นที่ที่ต้องมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น การยกร่องก็ตาม โดยเฉพาะพื้นที่นาร้างที่มีอยู่เป็นจำนวนมากในภาคใต้ของประเทศไทย

พื้นที่นาร้างเป็นพื้นที่เป้าหมายหนึ่งในพื้นที่ที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์ทางเกษตรกรรม ซึ่งในอดีตพื้นที่ดังกล่าวอาจมีหรือไม่มีการทำนา โดยสืบเนื่องมาจากสาเหตุหลายๆ ประการ เช่น ปัญหาเกี่ยวกับสภาพดินทำให้พื้นที่ที่เหมาะสมในการทำนามีน้อย พื้นที่บางส่วนเป็นดินเปรี้ยว และดินเค็ม ทำให้ได้ผลผลิตต่อไร่ต่ำ ส่งผลให้เกษตรกรส่วนหนึ่งได้ปล่อยที่นาให้รกร้างว่างเปล่า และหันไปประกอบอาชีพอื่นแทน จึงเป็นเหตุทำให้ภาครัฐให้ความสนใจหันมาฟื้นฟูพื้นที่นาร้าง โดยเฉพาะในเขตพื้นที่พิเศษ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดนราธิวาส ยะลา และปัตตานี เพื่อหวังพลิกฟื้นแผ่นดินให้ใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับจังหวัดนราธิวาส ก็เป็นพื้นที่หนึ่งที่มีนาร้างค่อนข้างมาก โดยเฉพาะพื้นที่อำเภอตากใบ ซึ่งมีพื้นที่นาร้างจำนวนกว่าหกหมื่นไร่ ทั้งนี้เนื่องจากในอดีตเกษตรกรในพื้นที่ได้ประสบปัญหาเกี่ยวกับเรื่องที่ดินทำกิน สภาพดินเป็นดินพรุ ดินเปรี้ยว ส่งผลให้ได้ผลผลิตข้าวไม่คุ้มกับการลงทุน จึงทำให้เกษตรกรปล่อยพื้นที่นาทิ้งร้างไว้โดยไม่ได้ใช้ประโยชน์

การปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดนราธิวาส เริ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2533 โดยศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทอง อันเนื่องมาจากพระราชดำริได้ทดลองปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่จัดนิคมสหกรณ์บาเจาะ จังหวัดนราธิวาส จำนวน 20 ไร่ ปรากฏว่าปาล์มน้ำมันมีการเจริญเติบโตได้ดี ต่อมาในปี พ.ศ. 2536 ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จึงได้จัดสรรงบประมาณขยายผลการพัฒนาพื้นที่พรุในแปลงทำกินของสมาชิกนิคมสหกรณ์บาเจาะ ซึ่งใช้พื้นที่ประมาณ 1,060 ไร่ จำนวน 53 แปลง โดยเน้นการขุดยกร่องเพื่อการระบายน้ำและขุดคูระบายน้ำพร้อมทั้งทดสอบการปลูกพืชชนิดอื่นที่ให้ผลผลิตระยะสั้นควบคู่กันด้วย ซึ่งผลการศึกษาพบว่า การปลูกปาล์มน้ำมันมีศักยภาพสูงกว่าพืชชนิดอื่นทั้งในด้านกายภาพนิเวศวิทยาตลอดจนความเหมาะสมในแง่ของการตลาด และอุตสาหกรรมการใช้ประโยชน์ทรัพยากรที่ดินให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

4.1.2 ที่ตั้งและอาณาเขตอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส

อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาสมีพื้นที่ทั้งหมด 174,797 ไร่ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของจังหวัด มีอาณาเขตติดต่อกับเขตการปกครองข้างเคียงดังนี้ คือ ทิศเหนือ จรดอ่าวไทย ทิศตะวันออกติดต่อกับรัฐกลันตัน (ประเทศมาเลเซีย) ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอสุไหงโกลกและอำเภอสุไหงปาดี และทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอสุไหงปาดีและอำเภอเมืองนราธิวาส

4.1.3 ลักษณะดินในพื้นที่นาร้างอำเภอตากใบ

พื้นที่นาร้างอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส จะประกอบไปด้วยชุดดินต่างๆ ดังนี้

กลุ่มชุดดินที่ 6 เป็นกลุ่มดินเหนียวลึกมากที่เกิดจากตะกอนลำน้ำ ปฏิกิริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงเป็นกรดจัด การระบายน้ำเลวถึงค่อนข้างเลว ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ได้แก่ ชุดดินบางนารา (Ba) ชุดดินเชียงราย (Cr) ชุดดินสุไหงโกลก (Gk) ชุดดินแกลง (Kl) ชุดดินคลองขุด (Kut) ชุดดิน

มโนรมย์ (Mn) ชุดดินนครพนม (Nn) ชุดดินปากท่อ (Pth) ชุดดินพะวง (Paw) ชุดดินพัทลุง (Ptl) ชุดดินสตูล (Stu) ชุดดินท่าศาลา (Tsl) และชุดดินวังตง (Wat)

กลุ่มชุดดินที่ 9 เป็นกลุ่มดินเหนียวลึกมากที่เกิดจากตะกอนน้ำทะเลที่เป็นดินเค็มและเปรี้ยวจัด ดินบนปฏิกิริยาเป็นกรดรุนแรงมาก ดินล่างปฏิกิริยาเป็นกลางถึงเป็นด่าง การระบายน้ำเลว ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ถึงปานกลาง ได้แก่ ชุดดินชะอำ (Ca)

กลุ่มชุดดินที่ 14 เป็นกลุ่มดินเปรี้ยวจัดลึกปานกลางและมีชั้นดินเลนที่มีศักยภาพก่อให้เกิดเป็นดินเปรี้ยวจัดหรือดินกรดกำมะถันภายในความลึก 150 เซนติเมตร จากผิวดิน ดินบนปฏิกิริยาเป็นกรดจัดมาก และดินล่างมีปฏิกิริยาดินเป็นกรดเล็กน้อยถึงเป็นด่าง การระบายน้ำเลว ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ได้แก่ ชุดดินปัตตานี (Pti) ชุดดินระแงะ (Ra) และชุดดินต้นไทร (Ts)

กลุ่มชุดดินที่ 16 เป็นกลุ่มดินทรายแป้งลึกมากที่เกิดจากตะกอนลำน้ำ ปฏิกิริยาดินเป็นกรดจัดมาก การระบายน้ำเลว ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ได้แก่ ชุดดินหินกอง (Hk) ชุดดินเกาะใหญ่ (Koy) ชุดดินลำปาง (Lp) ชุดดินพานทอง (Ptg) ชุดดินศรีเทพ (Sri) และชุดดินตากใบ (Ta)

กลุ่มชุดดินที่ 17 เป็นกลุ่มดินร่วนละเอียดลึกมากที่เกิดจากตะกอนลำน้ำ ปฏิกิริยาดินเป็นกรดจัดมาก การระบายน้ำเลวถึงค่อนข้างเลว ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ได้แก่ ชุดดินบุณฑริก (Bt) ชุดดินสายบุรี (Bu) ชุดดินเขมราฐ (Kmr) ชุดดินโคกเคียน (Ko) ชุดดินหล่มเก่า (Lk) ชุดดินสุไหงปาดี (Pi) ชุดดินปากคม (Pkm) ชุดดินร้อยเอ็ด (Re) ชุดดินเรณู (Rn) ชุดดินสงขลา (Sng) และชุดดินวิสัย (Vi)

กลุ่มชุดดินที่ 42 เป็นกลุ่มดินทรายที่มีชั้นดินอินทรีย์ภายในความลึก 100 เซนติเมตร จากผิวดิน ปฏิกิริยาดินเป็นกรดเล็กน้อยถึงเป็นกลาง การระบายน้ำค่อนข้างมากอยู่บนชั้นดินที่มีการระบายน้ำดีปานกลางถึงค่อนข้างเลว ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ได้แก่ ชุดดินบ้านทอน (Bh)

กลุ่มชุดดินที่ 43 เป็นกลุ่มดินทรายลึกมากที่เกิดจากตะกอนลำน้ำหรือสันทรายชายทะเล ปฏิกิริยาดินเป็นกรดเล็กน้อยถึงเป็นด่าง การระบายน้ำค่อนข้างดีมาก ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ได้แก่ ชุดดินบาเจาะ (Bc) ชุดดินดงตะเคียน (Dt) ชุดดินหัวหิน (Hh) ชุดดินหลังสวน (Lan) ชุดดินไม้ขาว (Mik) ชุดดินพัทยา (Py) ชุดดินระยอง (Ry) และชุดดินสัตหีบ (Sh)

กลุ่มชุดดินที่ 51 เป็นกลุ่มดินตื้นถึงชั้นหินพื้น ปฏิกิริยาดินเป็นกรดจัด การระบายน้ำดีถึงค่อนข้างดีมาก ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ได้แก่ ชุดดินห้วยยอด (Ho) ชุดดินคลองเต็ง (Klt) ชุดดินระนอง (Rg) และชุดดินยี่งอ (Yg)

กลุ่มชุดดินที่ 52 เป็นกลุ่มดินร่วนหยาบลึกมากที่เกิดจากตะกอนลำน้ำเนื้อหยาบ ปฏิกิริยาดินเป็นกรดจัดถึงเป็นกลาง การระบายน้ำเลวถึงค่อนข้างเลว ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ได้แก่ ชุดดินน้ำกระจาย (Ni) ชุดดินสันทราย (Sai) และชุดดินสีทน (St)

กลุ่มชุดดินที่ 58 เป็นกลุ่มดินที่มีวัสดุอินทรีย์ หนามากกว่า 100 เซนติเมตร จากผิวดิน มีปฏิกิริยาดินเป็นกรด และมีการระบายน้ำเลวมาก ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ มีน้ำท่วมขังนานเกือบตลอดปี ได้แก่ ชุดดินนราธิวาส (Nw) (สำนักสำรวจดินและวางแผนการใช้ที่ดิน, 2548)

4.1.4 ปริมาณน้ำฝน

ปริมาณน้ำฝนในอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 - 2552 คือ มีจำนวนวันฝนตกคือ 164 - 176 มิลลิเมตร และปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยต่อปีคือ 1895.9 - 3298.6 มิลลิเมตร

4.1.5 ลักษณะภูมิอากาศอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส

อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส มี 2 ฤดู คือ ฤดูร้อนและฤดูฝน ลักษณะภูมิอากาศโดยทั่วไปมีอากาศร้อนชื้น ฝนตกชุกมีมรสุมพัดผ่านคือ ลมมรสุมตะวันตกเฉียงเหนือประมาณเดือนพฤษภาคม ถึงเดือนกันยายนลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ตั้งแต่เดือนตุลาคมถึงเดือนมกราคม จึงทำให้ฝนตกมากในช่วงนี้ อุณหภูมิโดยเฉลี่ยประมาณ 27 - 29 องศาเซลเซียส เป็นแบบมรสุมเขตร้อน

4.1.6 พืชเศรษฐกิจที่สามารถปลูกได้ในพื้นที่นาร้าง

ปาล์มน้ำมันจัดเป็นพืชเศรษฐกิจชนิดหนึ่งที่สามารถนำมาปลูกได้ในพื้นที่นาร้าง ซึ่งมีสภาพดินเป็นดินพรุ ดินเปรี้ยว ประกอบกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทอง อันเนื่องมาจากพระราชดำริก็ได้มีการศึกษาเกี่ยวกับการปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่พรุ และพบว่าสามารถที่จะนำปาล์มน้ำมันมาปลูกในพื้นที่ดังกล่าวได้ อีกทั้งสภาพพื้นที่อำเภอตากใบยังมีลักษณะภูมิอากาศโดยทั่วไปเป็นแบบอากาศร้อนชื้น ฝนตกชุกมีมรสุมพัดผ่านคือ ลมมรสุมตะวันตกเฉียงเหนือและลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ อุณหภูมิโดยเฉลี่ยประมาณ 27 - 29 องศาเซลเซียส เป็นแบบมรสุมเขตร้อน และลักษณะดินส่วนใหญ่เป็นดินเหนียว เป็นกรดจัด การระบายน้ำค่อนข้างเลว ความอุดมสมบูรณ์ค่อนข้างต่ำ ซึ่งแม้ดินจะมีข้อจำกัดบางประการแต่ก็สามารถแก้ไขได้ด้วยการขุดยกร่อง

4.1.7 ผลการประเมินด้านสภาพแวดล้อมของโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน กรณีศึกษา จังหวัดนราธิวาส

จากผลการประเมินด้านสภาพแวดล้อมของโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน กรณีศึกษาจังหวัดนราธิวาส ทำให้ผู้วิจัยได้ทราบถึง ประวัติความเป็นมาของโครงการ ที่ตั้งและอาณาเขตอำเภอตากใบ ลักษณะดินในพื้นที่นาร้าง ปริมาณน้ำฝน พื้นที่นาร้างอำเภอตากใบ และลักษณะภูมิอากาศอำเภอตากใบ ทั้งนี้เพื่อจะได้ใช้เป็นแนวทางในการกำหนดตัวชี้วัดเพื่อการประเมินผลด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกิจกรรมและกระบวนการ และด้านผลผลิต ต่อไป

4.2 การประเมินผลด้านปัจจัยนำเข้า

จากการสัมภาษณ์ผู้รับผิดชอบโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดนราธิวาส (พิสิษฐ์ บำรุงพงษ์, สัมภาษณ์เมื่อ 5 มกราคม 2555 คำนึง จินตั้ง, สัมภาษณ์เมื่อ 22 มกราคม 2555 และฉาย พูลเทพ, สัมภาษณ์เมื่อ 31 มกราคม 2555) ในประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลด้านปัจจัยนำเข้า อันได้แก่ วัตถุประสงค์ของโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน แผนยุทธศาสตร์ของจังหวัดนราธิวาส เกี่ยวกับปาล์มน้ำมัน บุคลากร งบประมาณและการจัดการ วัสดุ อุปกรณ์ และครุภัณฑ์ และการจัดการการดำเนินโครงการ มีผลการวิเคราะห์ตามลำดับ ดังนี้

4.2.1 วัตถุประสงค์ของโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน

โครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดนราธิวาส เป็นโครงการที่มีลักษณะการทำงานแบบบูรณาการระหว่างกรมพัฒนาที่ดิน สำนักงานสหกรณ์จังหวัดนราธิวาส ศูนย์วิจัยปาล์มน้ำมันนราธิวาส สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร และกรมส่งเสริมการเกษตร โดยมีเกษตรกรเป็นศูนย์กลาง เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดการใช้พื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยมีวัตถุประสงค์ของโครงการที่สำคัญ 2 ประการ ได้แก่

1) เพื่อช่วยเหลือเกษตรในการประกอบอาชีพการเกษตร ให้มีรายได้มั่นคง มีความเป็นอยู่ดีขึ้น ส่งผลต่อความมั่นคงในพื้นที่

2) เพื่อปรับปรุงพื้นที่นาร้างให้สามารถกลับมาใช้ประโยชน์ในการปลูกพืชเศรษฐกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้นเพื่อเป็นการส่งเสริมการดำเนินโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน ผู้รับผิดชอบโครงการจึงได้พยายามปฏิบัติให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ทั้งนี้เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการทั้ง 2 ประการ

จากการสัมภาษณ์พบว่า การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ได้ปฏิบัติตามนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่มุ่งเน้นทางด้านการใช้ประโยชน์พื้นที่ที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่า โดยเฉพาะพื้นที่นาร้างในจังหวัดนราธิวาส ซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมาก เพื่อนำมาปลูกพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทย ปาล์มน้ำมันจัดเป็นพืชเศรษฐกิจชนิดหนึ่งที่สำคัญของประเทศ ถึงแม้ปาล์มน้ำมันจะไม่ใช่พืชที่ดีที่สุดสำหรับสภาพดินพรุ เป็นกรดจัด และมีน้ำขัง แต่หากจะนำพืชชนิดอื่น เช่น ข้าว ยางพารา มาปลูกแทนก็ไม่ได้เช่นกัน ดังนั้นปาล์มน้ำมันจึงเป็นตัวเลือกที่ดีที่สุดสำหรับพื้นที่ดินพรุ หรือพื้นที่นาร้าง ซึ่งในการดำเนินโครงการได้ยึดหลักการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านการร่วมตัดสินใจ ด้านความคิด ด้านการปฏิบัติตามกิจกรรม และด้านการรับผลประโยชน์ หรือมีส่วนได้ส่วนเสีย แต่ในทางปฏิบัตินั้นพบว่าเป็นการยากที่จะทำได้ตามแผนการ

ดำเนินโครงการครบทุกประการ เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ โดยในเรื่องของปุ๋ย จากการสัมภาษณ์ พบว่าเกษตรกรให้ปุ๋ยไม่ถูกต้องและไม่สอดคล้องกับความต้องการของพืช ซึ่งพิจารณาได้จากพฤติกรรมการใช้ปุ๋ยเคมีของเกษตรกรที่มีการใส่ปุ๋ยเคมีโดยไม่เก็บตัวอย่างดินและใบปาล์มน้ำมันมาวิเคราะห์ต้นทุนของธาตุอาหารที่มีอยู่ในดินแต่ละแปลงซึ่งมีอยู่ไม่เท่ากันก่อนการใส่ปุ๋ย ทำให้เกษตรกรแต่ละรายมีการใส่ปุ๋ยสูตรเดียวกันในทุกๆ แปลง โดยไม่คำนึงถึงต้นทุนของธาตุอาหารที่มีอยู่อย่างแท้จริงในดินแต่ละแปลง ซึ่งบางแปลงอาจมีธาตุอาหารอยู่ในระดับมากเพียงพอกับความต้องการของปาล์มน้ำมันแล้ว แต่บางแปลงอาจอยู่ในระดับที่ขาดแคลนซึ่งเมื่อเกษตรกรใส่ปุ๋ยในลักษณะเดียวกันในทุกๆ แปลง และเกษตรกรบางรายก็ได้ให้ปุ๋ยตามความเคยชิน จึงส่งผลให้ไม่เกิดประสิทธิภาพมากพอ และในเรื่องของปัญหาศัตรูพืช เช่น หนู ซึ่งเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการได้มีการแนะนำวิธีการให้เกษตรกรได้ปฏิบัติ แต่ทั้งนี้เนื่องจากมีหลายพื้นที่ที่ประสบกับปัญหาหนูกัดกินต้นปาล์มจำนวนมาก จึงต้องใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชร่วมด้วย แต่เนื่องจากสารเคมีดังกล่าวมีราคาค่อนข้างสูง ทำให้ไม่คุ้มค่าแก่การลงทุน ดังนั้นสิ่งที่เกษตรกรสามารถปฏิบัติได้ตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ก็คือทำความสะอาดแปลงและตัดหญ้าเท่านั้น (คำนึง จินตั้ง, สัมภาษณ์เมื่อ 22 มกราคม 2555 และพิสิษฐ์ บำรุงพงษ์, สัมภาษณ์เมื่อ 5 มกราคม 2555)

4.2.2 แผนยุทธศาสตร์เกี่ยวกับการเพิ่มพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมัน

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้จัดทำยุทธศาสตร์กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พ.ศ. 2547-2551 ประกอบด้วยยุทธศาสตร์ 5 ด้าน ดังนี้คือ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเพิ่มผลผลิต ยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างมูลค่าเพิ่ม ยุทธศาสตร์ที่ 3 การนำสินค้าเกษตรและอาหารสู่ตลาดโลก ยุทธศาสตร์ที่ 4 การทำให้เกษตรกรกินดีอยู่ดี และยุทธศาสตร์ที่ 5 การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ สำหรับโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันก็เป็นโครงการหนึ่งที่สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในยุทธศาสตร์ที่ 1 คือการมุ่งเพิ่มปริมาณและคุณภาพของผลผลิตทางการเกษตร โดยการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทรัพยากรเพื่อการผลิต และยุทธศาสตร์ที่ 4 คือการทำให้เกษตรกรอยู่ดีกินดี โดยการฟื้นฟูให้เกษตรกรมีรายได้เพียงพอกับการครองชีพ ทั้งนี้เนื่องจากการดำเนินโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันเป็นการเพิ่มพื้นที่เพื่อเพิ่มผลผลิตปาล์มน้ำมัน โดยพิจารณาคัดเลือกพื้นที่ที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์ทางการเกษตรกรรมอย่างมีประสิทธิภาพเป็นพื้นที่เป้าหมาย ถึงแม้ว่าจะมีข้อจำกัดเกี่ยวกับคุณสมบัติของดินหรือสภาพพื้นที่ที่ต้องมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานก็ตาม นอกจากนี้การดำเนินโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันยังจัดเป็นแนวทางหนึ่งในการสร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรเพื่อให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

จากการสัมภาษณ์พบว่า ควรมีการเพิ่มพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันให้มากขึ้น โดยเฉพาะพื้นที่นาร้างในจังหวัดนราธิวาสที่ยังคงเหลืออยู่อีกเป็นจำนวนมากโดยไม่ได้ใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่า ทั้งนี้เพื่อเป็นการเพิ่มผลผลิตปาล์มน้ำมันให้เพียงพอต่อการดำเนินงานของโรงงานสกัดปาล์มน้ำมันในจังหวัดนราธิวาส ขนาด 45 ตันทะลายปาล์ม/ชั่วโมง และยังเป็นการสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรในพื้นที่อีกด้วย (พิสิษฐ์ บำรุงพงษ์, สัมภาษณ์เมื่อ 5 มกราคม 2555 คำนึง จินตั้ง, สัมภาษณ์เมื่อ 22 มกราคม 2555 และฉาย พูลเทพ, สัมภาษณ์เมื่อ 31 มกราคม 2555)

4.2.3 บุคลากร

การดำเนินโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดนราธิวาส มีบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถเกี่ยวกับปาล์มน้ำมันเป็นอย่างดี ทั้งนี้เป็นเพราะบุคลากรส่วนใหญ่ได้ผ่านการฝึกอบรมเกี่ยวกับปาล์มน้ำมันมาแล้ว ดังนี้ ได้แก่ นายเกษม แก้วประสิทธิ์ รับราชการเริ่มตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2525 ณ สำนักงานเกษตรอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส ตำแหน่งเจ้าพนักงานส่งเสริมการเกษตร ชำนาญงาน จบการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาพืชไร่และชลประทาน จากวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีนราธิวาส สำหรับประสบการณ์การฝึกอบรมเกี่ยวกับปาล์มน้ำมันมีดังต่อไปนี้คือ ในปี พ.ศ. 2549 เข้ารับการฝึกอบรมในหลักสูตร “วิทยากรปาล์มน้ำมัน” โดยกรมส่งเสริมการเกษตรจัดขึ้น ณ จังหวัดสุราษฎร์ธานี นายอนุสิทธิ์ ตูเละ รับราชการเริ่มตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2547 ณ สำนักงานเกษตรอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส ตำแหน่งนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ จบการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาพืชศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยแม่โจ้ สำหรับประสบการณ์การฝึกอบรมเกี่ยวกับปาล์มน้ำมันมีดังต่อไปนี้คือ ในปี พ.ศ. 2550 เข้ารับการฝึกอบรมในหลักสูตร “วิทยากรปาล์มน้ำมัน” โดยกรมส่งเสริมการเกษตรจัดขึ้น ณ จังหวัดสุราษฎร์ธานี และนายอัสมาน ตาเละ รับราชการเริ่มตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2551 ณ สถานีพัฒนาที่ดินนราธิวาส ตำแหน่ง นักวิชาการเกษตรชำนาญการ จบการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาปฐพีศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ สำหรับประสบการณ์การฝึกอบรมเกี่ยวกับปาล์มน้ำมันมีดังต่อไปนี้คือ ในปี พ.ศ. 2552 เข้ารับการฝึกอบรมในหลักสูตร “การจัดการระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ” โดยกรมพัฒนาที่ดินจัดขึ้น ณ จังหวัดตรัง และในปี พ.ศ. 2553 เข้ารับการฝึกอบรมในหลักสูตร “การจัดการระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ” โดยกรมพัฒนาที่ดินจัดขึ้น ณ จังหวัดนครราชสีมา

ผู้รับผิดชอบโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดนราธิวาสท่านหนึ่งกล่าวว่า บุคลากรมีความรู้เกี่ยวกับปาล์มน้ำมันเป็นอย่างดี และทุกคนได้พยายามใช้ความรู้ความสามารถของตนในการถ่ายทอดความรู้ดังกล่าวให้แก่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ โดยมีเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการในแต่ละส่วนก็ได้ออกไปให้บริการแก่เกษตรกร เพื่อสร้างความใกล้ชิดกับเกษตรกร (พิสิษฐ์ บำรุงพงษ์, สัมภาษณ์เมื่อ 5 มกราคม 2555) นอกจากนี้เจ้าหน้าที่

ผู้รับผิดชอบโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันอีกท่านหนึ่ง ยังได้กล่าวเสริมว่า บุคลากรที่รับผิดชอบโครงการได้ปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย แต่เนื่องจากยังคงมีบุคลากรบางท่านที่ได้ผ่านการฝึกอบรมมาและได้นำความรู้มาถ่ายทอดแก่บุคลากรรายอื่นได้ไม่ดีเท่าที่ควร ดังนั้นจึงควรให้มีการส่งบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับโครงการทุกท่านเข้ารับการฝึกอบรม เพื่อจะทำให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินโครงการมากขึ้น (คำนึง จินตั้ง, สัมภาษณ์เมื่อ 22 มกราคม 2555) ผู้เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างอีกท่านหนึ่ง กล่าวว่า บุคลากรที่รับผิดชอบโครงการได้ปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ แม้โดยข้อเท็จจริงแล้วยังมีข้อจำกัดอยู่บ้างก็ตาม เช่น ด้านจำนวนบุคลากรผู้รับผิดชอบโครงการยังมีไม่เพียงพอกับการปฏิบัติงาน ซึ่งควรจะจัดให้มีบุคลากรเพิ่มมากขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้เข้าร่วมโครงการที่มาขอรับบริการ (ฉาย พูลเทพ, 2555) ซึ่งสอดคล้องกับรัตนา อุ่นจันทร์ (2552) ที่กล่าวว่า ในส่วนของบุคลากรในปัจจุบันมีไม่เพียงพอยังคงขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้าน สอดคล้องกับอติรส หยงสตาร์ (2548) ที่กล่าวว่า บุคลากรในปัจจุบันมีไม่เพียงพอกับการปฏิบัติงาน

4.2.4 งบประมาณและการจัดการ

งบประมาณและการจัดการโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดนราธิวาส เป็นปัจจัยสำคัญที่ใช้ในการดำเนินโครงการ เพื่อให้สามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ โดยมีการเบิกจ่ายงบประมาณตามโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดนราธิวาส ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2548-2552 รวมทั้งสิ้น 99.24 ล้านบาท โดยมีการเบิกจ่ายงบประมาณมากที่สุด ในปีงบประมาณ 2548 จำนวน 25.59 ล้านบาท รองลงมาในปีงบประมาณ 2551, 2549, 2552 และ2550 ซึ่งมีจำนวนเท่ากับ 21.21, 18.21, 17.96 และ18.21 ล้านบาท ตามลำดับ (ดังแสดงในตารางที่ 4.1)

จากการสัมภาษณ์ผู้รับผิดชอบโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดนราธิวาส พบว่า งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ตามนโยบายโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันนั้นมีความเพียงพอต่อการดำเนินโครงการ แต่ควรจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมเพื่อใช้สำหรับให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการได้มีการปฏิบัติงานในส่วนของการติดตาม และประสานงานโครงการอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น (พิสิษฐ์ บำรุงพงษ์, สัมภาษณ์เมื่อ 5 มกราคม 2555 และคำนึง จินตั้ง, สัมภาษณ์เมื่อ 22 มกราคม 2555) ซึ่งรายละเอียดการเบิกจ่ายงบประมาณ มีดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.1 รายละเอียดการเบิกจ่ายงบประมาณตามโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดนราธิวาส ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2548-2552

หน่วย : ล้านบาท

กิจกรรม	ปีงบประมาณ					รวม	หมายเหตุ
	2548	2549	2550	2551	2552		
1.พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน	12.43	11.41	10.32	14.59	14.19	62.94	กรมพัฒนาที่ดินรับผิดชอบ
2.อุดหนุนพันธุ์ปาล์มและการเพาะปลูก	1.46	3.58	4.82	5.49	2.64	17.99	
- สนับสนุนเมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย และยา	1.17	2.97	4.47	5.14	1.17	14.92	
- อุดหนุนค่าใช้จ่ายการอำนวยงาน ร้อยละ 2 ของเงินทุนที่รัฐสนับสนุน	0.08	0.17	0.10	0.11	0.42	0.88	กรมส่งเสริมสหกรณ์รับผิดชอบ
- อุดหนุนค่าบริหารจัดการแปลงรวม ร้อยละ5 ของเงินทุนที่รัฐบาลสนับสนุน	0.21	0.44	0.25	0.24	1.05	2.19	
3.เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต	11.7	3.22	1.13	1.13	1.13	18.31	กรมส่งเสริมสหกรณ์
- แนะนำการส่งเสริมดำเนินงาน	2.55	1.13	1.13	1.13	1.13	7.07	กรมวิชาการเกษตร
- อบรมให้ความรู้และการศึกษาดูงาน	7.60	2.09				9.69	และกรมส่งเสริมการเกษตร
- จัดหาครุภัณฑ์ที่จำเป็น	1.55					1.55	รับผิดชอบ
รวมทั้งสิ้น	25.59	18.21	16.27	21.21	17.96	99.24	

4.2.5 วัสดุอุปกรณ์ และครุภัณฑ์

วัสดุอุปกรณ์ และครุภัณฑ์ เป็นปัจจัยสำคัญที่ใช้ในการปฏิบัติงาน ซึ่งการปฏิบัติงานจะมีประสิทธิภาพนั้นขึ้นอยู่กับคุณภาพ และปริมาณของวัสดุอุปกรณ์ และครุภัณฑ์ ที่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานเป็นสำคัญด้วย ซึ่งวัสดุอุปกรณ์ และครุภัณฑ์ที่ใช้ ได้แก่ วัสดุปรับปรุงบำรุงดิน เช่น หินปูนฝุ่น ปูนขาว โดโลไมท์ ปุ๋ย ยา สารเคมี และสื่อสารสนเทศ ได้แก่ แผ่นพับ เอกสารเผยแพร่ โปสเตอร์ ซึ่งได้จัดทำขึ้นโดยมีเนื้อหาสาระครอบคลุมความรู้เกี่ยวกับปาล์มน้ำมันอย่างครบถ้วน และมีจำนวนเพียงพอกับเกษตรกร โดยเฉพาะในส่วนของการสนับสนุนพันธุ์ปาล์มน้ำมันให้แก่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ซึ่งพันธุ์ปาล์มน้ำมันที่ใช้ ได้แก่ พันธุ์สุราษฎร์ธานี ซึ่งเป็นพันธุ์ที่ให้ผลผลิตค่อนข้างสม่ำเสมอ ก้านทะลายยาว เก็บเกี่ยวได้ง่าย ให้ปริมาณน้ำมันต่อทะลายสูง และมีการเจริญเติบโต (ศูนย์วิจัยปาล์มน้ำมันสุราษฎร์ธานี, มปป) สำหรับในส่วนของโรคและศัตรูปาล์มน้ำมันที่พบ ซึ่งพบว่าโรคที่พบส่วนใหญ่ คือ โรคยอดเน่า โดยมีลักษณะอาการ คือ โคนยอดจะเน่า ซึ่งส่วนใหญ่จะพบในช่วงที่มีน้ำขังบริเวณโคนต้น และสำหรับศัตรูปาล์มน้ำมันที่สำคัญในพื้นที่ ได้แก่ หนู

จากการสัมภาษณ์ผู้รับผิดชอบโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดนราธิวาส พบว่า บุคลากรผู้รับผิดชอบโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดนราธิวาส มีการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ และครุภัณฑ์ให้แก่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการอย่างเพียงพอ และมีการแนะนำวิธีการใช้วัสดุอุปกรณ์ และครุภัณฑ์แก่เกษตรกรทุกครั้ง แม้จะไม่ค่อยมีความต่อเนื่องก็ตาม ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ (พิสิษฐ์ บำรุงพงษ์, สัมภาษณ์เมื่อ 5 มกราคม 2555 และคำนึง จินตั้ง, สัมภาษณ์เมื่อ 22 มกราคม 2555) ซึ่งจากการที่ผู้วิจัยได้ทำสอบถามข้อมูลจากเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ ประสบปัญหาเรื่องศัตรูปาล์มน้ำมัน โดยเฉพาะหนู และโรคของปาล์มน้ำมัน ซึ่งยังหาแนวทางในการป้องกันหรือกำจัดไม่ได้ผลเท่าที่ควร

4.2.6 การจัดการการดำเนินโครงการ

การจัดการการดำเนินโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดนราธิวาส เป็นการปรับปรุงพื้นที่นาร้างให้สามารถกลับมาใช้ประโยชน์ในการปลูกพืชเศรษฐกิจได้

จากการสัมภาษณ์ผู้รับผิดชอบโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดนราธิวาส พบว่า ในการจัดการการดำเนินโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดนราธิวาสนั้นมีความเหมาะสม คือการดำเนินงานโครงการได้รับความร่วมมือจากการปฏิบัติงานแบบบูรณาการจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องตามแผนที่วางไว้ คือ กรมพัฒนาที่ดินทำหน้าที่ในการปรับโครงสร้างพื้นฐาน กรมส่งเสริมการเกษตรทำหน้าที่ในการสนับสนุนพันธุ์ปาล์ม ปุ๋ย ยา

สารเคมี และกรมวิชาการเกษตรร่วมกับกรมส่งเสริมการเกษตรทำหน้าที่ในการให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมัน รวมทั้งการนำเกษตรกรไปดูงานเกี่ยวกับการปลูกปาล์มน้ำมันตามสถานที่ต่างๆ แต่ควรมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น (พิสิษฐ์ บำรุงพงษ์, สัมภาษณ์เมื่อ 5 มกราคม 2555 คำนึง จินตั้ง, สัมภาษณ์เมื่อ 22 มกราคม 2555 และฉาย พูลเทพ, สัมภาษณ์เมื่อ 31 มกราคม 2555)

4.3 การประเมินผลด้านกิจกรรมและกระบวนการ

ผลการประเมินด้านกิจกรรมและกระบวนการของโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน โดยใช้การสัมภาษณ์ในประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวกับพื้นที่ การจัดการ กิจกรรมและกระบวนการ และการมีส่วนร่วมของการดำเนินโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันมีผลการประเมิน ดังต่อไปนี้

4.3.1 ด้านพื้นที่

โครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดนราธิวาส เป็นโครงการที่มุ่งเน้นทางด้านการปรับปรุงพื้นที่นาร้างให้สามารถกลับมาใช้ประโยชน์ในการปลูกพืชเศรษฐกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นองค์ประกอบด้านพื้นที่จึงเป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินโครงการ

จากการสัมภาษณ์ผู้รับผิดชอบโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันบางท่าน พบว่า พื้นที่อำเภอตากใบอยู่ติดชายแดนจึงได้เปรียบทางด้านการตลาด ซึ่งมีทั้งตลาดการค้าชายแดนระหว่างประเทศ เนื่องด้วยอำเภอตากใบ มีชายแดนติดกับประเทศมาเลเซีย ห่างออกไปประมาณ 18 กิโลเมตร โดยมีช่องทางค้าขายระหว่างประเทศหลายช่องทาง นอกจากนี้ยังพบว่าในอดีตพื้นที่อำเภอตากใบส่วนใหญ่ประชากรจะประกอบอาชีพทางด้านการเกษตร โดยเฉพาะการทำนา ซึ่งจะเห็นได้ว่าพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นนา แต่ปัจจุบันประชากรรุ่นใหม่ๆ ก็ได้หันไปประกอบอาชีพอย่างอื่นแทน เช่น รับราชการ รับจ้างทั่วไป เป็นต้น จึงทำให้พื้นที่นาถูกทิ้งร้างว่างเปล่า ประกอบกับสภาพดินในพื้นที่อำเภอตากใบเป็นดินพรุ มีน้ำขัง จึงทำให้ได้ผลผลิตไม่ดีเท่าที่ควร ซึ่งเป็นข้อจำกัดของพื้นที่ในด้านการใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่า (พิสิษฐ์ บำรุงพงษ์, สัมภาษณ์เมื่อ 5 มกราคม 2555 คำนึง จินตั้ง, สัมภาษณ์เมื่อ 22 มกราคม 2555 และฉาย พูลเทพ, สัมภาษณ์เมื่อ 31 มกราคม 2555)

4.3.2 ด้านการจัดการ

การจัดการหมายความรวมถึงการฟื้นฟูพื้นทรัพยากรดิน ให้สามารถกลับมาใช้ประโยชน์ได้อย่างคุ้มค่า โดยจะมุ่งเน้นการจัดการพื้นที่อย่างเป็นระบบ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป

จากการสัมภาษณ์ผู้รับผิดชอบโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน พบว่า การดำเนินโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดนราธิวาส ได้มีการจัดการอย่าง

เหมาะสมและเป็นระบบ คือ เริ่มตั้งแต่การสำรวจพื้นที่นาร้างเป้าหมาย ประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รวมทั้งสำรวจออกแบบวางแผนการใช้ที่ดิน ออกแบบอนุรักษ์ดินและน้ำ ดำเนินการปรับปรุงพื้นที่นาร้าง โดยก่อสร้างระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ (ขุดคู-ยกร่อง) และจัดโครงสร้างพื้นฐานอื่นๆ ตามความจำเป็นและความเหมาะสมของพื้นที่ โดยกรมพัฒนาที่ดิน ฝึกอบรมเกษตรกร เพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีการปลูกปาล์มน้ำมัน ซึ่งไดจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันในทุกๆ ปีๆ ละ 1 ครั้ง โดยศูนย์วิจัยปาล์มน้ำมันนราธิวาส จัดตั้งกลุ่มเกษตรกรหรือสหกรณ์ผู้ปลูกปาล์มน้ำมัน จัดซื้อ จัดหาพันธุ์ปาล์ม และปุ๋ย โดยสำนักงานสหกรณ์จังหวัดนราธิวาส ดำเนินการปลูกปาล์มน้ำมัน โดยเกษตรกร สนับสนุนและให้ความช่วยเหลือในการปรับปรุงบำรุงดิน การปลูกพืชอายุสั้นในระหว่างที่ปาล์มยังไม่ให้ผลผลิต โดยกรมพัฒนาที่ดิน และติดตามและประเมินผล โดยสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (พิสิษฐ์ บำรุงพงษ์, สัมภาษณ์เมื่อ 5 มกราคม 2555 และคำนึง จินตั้ง, สัมภาษณ์เมื่อ 22 มกราคม 2555)

4.3.3 ด้านกิจกรรมและกระบวนการ

การจัดการโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันด้านกิจกรรมและกระบวนการเป็นการจัดการโครงการที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ทั้งนี้เพื่อเป็นการเพิ่มพูนความรู้ และประสบการณ์ให้แก่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ

จากการสัมภาษณ์ผู้รับผิดชอบโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน พบว่า การดำเนินโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดนราธิวาส มีการจัดกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ในหลายรูปแบบ เช่น มีการประชุมร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการ และเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการในทุกๆ 3 เดือนเพื่อถ่ายทอดความรู้สู่เกษตรกร การจัดให้มีการไปศึกษาดูงานด้านการปลูกปาล์มน้ำมัน ทั้งนี้เพื่อนำความรู้จากการไปศึกษาดูงานด้านการปลูกปาล์มน้ำมันมาประยุกต์ใช้กับพื้นที่ของตนเอง เช่น ความรู้เกี่ยวกับการดูแลรักษาสวนปาล์มน้ำมัน ความรู้เกี่ยวกับการใส่ปุ๋ย เป็นต้น (คำนึง จินตั้ง, สัมภาษณ์เมื่อ 22 มกราคม 2555) อย่างไรก็ตาม การดำเนินกิจกรรมดังกล่าวดูเหมือนจะมีข้อจำกัดในรายละเอียดเกี่ยวกับทางด้านการให้บริการแก่เกษตรกร ทั้งนี้เนื่องจากผู้รับผิดชอบโครงการมีจำนวนจำกัด และต้องรับผิดชอบงานด้านอื่นด้วย จึงส่งผลให้การดำเนินงานในโครงการไม่ต่อเนื่อง หรือขาดตอนไปบ้างในบางช่วง ประกอบกับสถานการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ส่งผลให้เจ้าหน้าที่ไม่สามารถที่จะเข้าไปในพื้นที่ได้ในบางครั้ง แต่ทั้งนี้ก็สามารถแก้ไขปัญหาบางเรื่องได้ด้วยการติดต่อผ่านทางโทรศัพท์ (พิสิษฐ์ บำรุงพงษ์, สัมภาษณ์เมื่อ 5 มกราคม 2555) ทั้งนี้จะพบว่าถ้าเกษตรกรได้รับความรู้เกี่ยวกับปาล์มน้ำมันอย่างเหมาะสม จะส่งผลให้เกษตรกรเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมเพิ่มมากขึ้น (กฤษณี คงสวัสดิ์ และคณะ, 2555) โดยเฉพาะความรู้เกี่ยวกับการได้รับผลประโยชน์จากการเข้าร่วม

กิจกรรม ซึ่งเกษตรกรได้มีการนำพื้นที่ที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่ามาทำให้เกิดประโยชน์โดยการปลูกปาล์มน้ำมัน อันจะส่งผลดีต่อการช่วยเพิ่มผลผลิตปาล์มน้ำมันให้เพียงพอแก่ความต้องการได้อย่างยั่งยืนต่อไป (พิสิษฐ์ บำรุงพงษ์, สัมภาษณ์เมื่อ 5 มกราคม 2555 คำนึง จินตั้ง, สัมภาษณ์เมื่อ 22 มกราคม 2555 และฉาย พูลเทพ, สัมภาษณ์เมื่อ 31 มกราคม 2555)

4.3.4 ด้านการมีส่วนร่วม

โครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดนราธิวาส เป็นโครงการที่ต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ โดยเน้นการมีส่วนร่วมตลอดกระบวนการเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ทั้งในด้านการเป็นที่มาของรายได้ การมีงานทำของคนในพื้นที่ การยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ให้ดีขึ้น และการปรับปรุงพื้นที่นาร้างให้สามารถกลับมาใช้ประโยชน์ในการปลูกพืชเศรษฐกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากการสัมภาษณ์ผู้รับผิดชอบโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน ทำให้ทราบว่า การดำเนินโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดนราธิวาส ได้รับความร่วมมือจากเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการอยู่ในระดับปานกลาง (กฤษณี คงสวัสดิ์ และคณะ, 2555) แม้การดำเนินโครงการจะเปิดโอกาสให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมตลอดโครงการ ไม่ว่าจะเป็นการมีส่วนร่วมตัดสินใจในการเข้าร่วมโครงการ การมีส่วนร่วมในการกำหนดพื้นที่เข้าร่วมโครงการ การมีส่วนร่วมตัดสินใจในการเข้าร่วมฝึกอบรมในการปฏิบัติงานตามโครงการ การมีส่วนร่วมเสนอแนะปัญหาและแนวทางแก้ไขในการดำเนินโครงการ และการมีส่วนร่วมเสนอแนะแนวทางในการดำเนินโครงการ เป็นต้น แต่ทั้งนี้ก็มีปัญหาการมีส่วนร่วมบางประการที่พบจากการดำเนินโครงการ เช่น ในเรื่องของการให้ปุ๋ย และการกำจัดศัตรูพืช เป็นต้น ซึ่งเกษตรกรมีส่วนร่วมในการปฏิบัติค่อนข้างน้อย ซึ่งเจ้าหน้าที่ควรมีการให้ความรู้เกี่ยวกับประเด็นดังกล่าวให้มากขึ้น เพื่อให้เกษตรกรเกิดความเข้าใจ และมีส่วนร่วมในการปฏิบัติมากขึ้น และควรมีการติดตาม และตรวจเยี่ยมในพื้นที่ของเกษตรกรอยู่เสมอ (พิสิษฐ์ บำรุงพงษ์, สัมภาษณ์เมื่อ 5 มกราคม 2555 คำนึง จินตั้ง, สัมภาษณ์เมื่อ 22 มกราคม 2555 และฉาย พูลเทพ, สัมภาษณ์เมื่อ 31 มกราคม 2555)

4.4 การประเมินผลด้านผลผลิต

การประเมินผลด้านผลผลิต เป็นการประเมินผลระดับความรู้ และการมีส่วนร่วมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน โดยผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบค่าความเชื่อมั่นแล้วกับเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการที่อยู่ในพื้นที่อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 131 คน ซึ่งประกอบด้วยประเด็นคำถามเกี่ยวกับสภาพทางเศรษฐสังคมบางประการ ความรู้และการเปลี่ยนแปลงในความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวน

ปาล์มน้ำมัน ระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ปัจจัยสภาพทางเศรษฐสังคมที่มีความสัมพันธ์กับความรู้ของเกษตรกรหลังเข้าร่วมโครงการ ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ตลอดจนปัญหาของการเข้ามามีส่วนร่วมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ดังมีผลการวิจัยต่อไปนี้

4.4.1 สภาพทางเศรษฐสังคมบางประการของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน

ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ ประกอบด้วย เกษตรกรเพศชายจำนวน 87 คน (66.41%) และเพศหญิงจำนวน 44 คน (33.59%) อายุเฉลี่ย 56.82 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาจำนวน 96 คน (73.28%) จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ช่วยทำการเกษตรก่อนเข้าร่วมโครงการฯ เฉลี่ย 2.54 คน และหลังเข้าร่วมโครงการฯ เฉลี่ย 2.65 คน จำนวนปีที่เกษตรกรเข้าร่วมโครงการฯ เฉลี่ย 5.64 ปี พื้นที่ที่ใช้เข้าร่วมโครงการฯ เฉลี่ย 7.05 ไร่ เกษตรกรมีรายได้ครัวเรือนก่อนเข้าร่วมโครงการฯ เฉลี่ย 5,452.67 บาทต่อเดือน และหลังเข้าร่วมโครงการฯ เฉลี่ย 8,184.73 บาทต่อเดือน ซึ่งเป็นรายได้จากปาล์มน้ำมันก่อนเข้าร่วมโครงการฯ เฉลี่ย 7.63 บาทต่อเดือน และหลังเข้าร่วมโครงการฯ เฉลี่ย 2,625.19 บาทต่อเดือน (ตารางที่ 4.2)

ตารางที่ 4.2 สภาพทางเศรษฐสังคมบางประการของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน

n = 131

สภาพทางเศรษฐสังคม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	87	66.41
หญิง	44	33.59
อายุ (ปี)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 30	8	6.11
31 – 40	24	18.32
41 – 50	43	32.82
51 – 60	42	32.06
61 – 70	13	9.92
มากกว่าหรือเท่ากับ 71	1	0.76
ค่าต่ำสุด = 30 ค่าสูงสุด = 82 ค่าเฉลี่ย = 56.82 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 10.98		
ระดับการศึกษา		
ประถม	96	73.28
มัธยมศึกษาตอนต้น	10	7.63

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

สภาพทางเศรษฐสังคม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	14	10.69
ปวส./อนุปริญญา	5	3.82
ชั้นปริญญาตรี	6	4.58
จำนวนสมาชิกที่ช่วยทำการเกษตรก่อนเข้าร่วมโครงการฯ (คน)		
1-4	123	93.89
5-8	8	6.11
ค่าต่ำสุด = 1 ค่าสูงสุด = 8 ค่าเฉลี่ย = 2.54 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.16		
จำนวนสมาชิกที่ช่วยทำการเกษตรหลังเข้าร่วมโครงการฯ (คน)		
1-4	122	93.13
5-8	9	6.87
ค่าต่ำสุด = 1 ค่าสูงสุด = 8 ค่าเฉลี่ย = 2.65 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.14		
จำนวนปีที่เข้าร่วมโครงการฯ (ปี)		
5	65	49.62
6	48	36.64
7	18	13.74
ค่าต่ำสุด = 5 ค่าสูงสุด = 7 ค่าเฉลี่ย = 5.64 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.71		
พื้นที่ที่ใช้เข้าร่วมโครงการฯ (ไร่)		
1-10	104	79.39
11-20	22	16.79
21-30	5	3.82
ค่าต่ำสุด = 1 ค่าสูงสุด = 30 ค่าเฉลี่ย = 7.05 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 5.50		
รายได้ครัวเรือนก่อนเข้าร่วมโครงการฯ (บาท/เดือน)		
ต่ำกว่า 5,000	64	48.85
5,000 – 10,000	59	45.04
10,001 – 15,000	3	2.29
15,001 – 20,000	3	2.29
20,001 – 25,000	1	0.76
มากกว่า 25,001	1	0.76
ค่าต่ำสุด = 1,000 ค่าสูงสุด = 28,000 ค่าเฉลี่ย = 5,452.67 ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน = 4,209.79		
รายได้ครัวเรือนหลังเข้าร่วมโครงการฯ (บาท/เดือน)		
ต่ำกว่า 5,000	38	29.01

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

สภาพทางเศรษฐสังคม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
5,000 – 10,000	63	48.09
10,001 – 15,000	20	15.27
15,001 – 20,000	5	3.82
20,001 – 25,000	2	1.53
มากกว่า 25,001	3	2.29
ค่าต่ำสุด = 2,000 ค่าสูงสุด = 36,000 ค่าเฉลี่ย = 8,184.73 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 5,568.32		
รายได้จากปาล์มน้ำมันก่อนเข้าร่วมโครงการฯ (บาท/เดือน)		
ต่ำกว่า 5,000	131	100
5,000 – 10,000	0	0
10,001 – 15,000	0	0
15,001 – 20,000	0	0
20,001 – 25,000	0	0
มากกว่า 25,001	0	0
ค่าต่ำสุด = 0 ค่าสูงสุด = 1,000 ค่าเฉลี่ย = 7.63 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 87.04		
รายได้จากปาล์มน้ำมันหลังเข้าร่วมโครงการฯ (บาท/เดือน)		
ต่ำกว่า 5,000	115	87.79
5,000 – 10,000	14	10.69
10,001 – 15,000	1	0.76
15,001 – 20,000	0	0
20,001 – 25,000	0	0
มากกว่า 25,001	1	0.76
ค่าต่ำสุด = 220 ค่าสูงสุด = 30,000 ค่าเฉลี่ย = 2,625.19 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 3,325.76		

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน ส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรอยู่ในวัยกลางคนและเป็นเพศชาย เนื่องมาจากเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ ส่วนใหญ่เป็นหัวหน้าครอบครัว มีอำนาจในการตัดสินใจใช้ประโยชน์ที่ดิน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ บุญส่ง อินวรรณา (2551) ที่ได้ทำการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการประปาหมู่บ้านที่บริหารจัดการโดยองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำอ่าง อำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์ พบว่า ประชาชนที่มีอายุมากจะมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ

ประปาหมู่บ้านมากกว่าประชาชนที่มีอายุน้อยกว่า ทั้งนี้เป็นเพราะอายุเป็นตัวบ่งชี้ถึงประสบการณ์การทำงาน การมีวุฒิภาวะความรับผิดชอบในการตัดสินใจสูง อีกทั้งยังพบว่าเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ส่วนใหญ่มีความรู้เพียงระดับชั้นประถมศึกษา ซึ่งอาจเป็นข้อจำกัดในการพัฒนาความรู้อุปสรรคในการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ประดิษฐ์ เจริญสุข (2550) ที่ได้ทำการศึกษาความคิดเห็นของเกษตรกรต่อโครงการส่งเสริมการปลูกปาล์มน้ำมันจังหวัดตราด ปี 2549 พบว่า โดยส่วนมากเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 56-65 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาสูงสุดระดับชั้นประถมศึกษา และส่วนน้อยไม่ได้รับการศึกษา นอกจากนี้การเข้าร่วมโครงการฯ ทำให้เกษตรกรมีรายได้ต่อเดือนเพิ่มขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากหลังเข้าร่วมโครงการเกษตรกรได้รับความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันอย่างถูกวิธี

4.4.2 ความรู้และการเปลี่ยนแปลงในความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส

ตารางที่ 4.3 แสดงว่า ความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันของเกษตรกรก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันโดยภาพรวมทั้งหมดทุกหัวข้อ พบว่าเกษตรกรมีความรู้ก่อนเข้าร่วมโครงการในระดับน้อย (ค่าคะแนนเฉลี่ย = 2.13) ซึ่งเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า เกษตรกรมีความรู้ในประเด็นสภาพดินที่เหมาะสมในการปลูกปาล์มน้ำมันคือ ดินร่วนเหนียวถึงดินเหนียวมากที่สุด (ค่าคะแนนเฉลี่ย = 2.51) รองลงมาคือ ประเด็นการใส่ปุ๋ยปาล์มน้ำมันควรใส่เมื่อดินมีความชื้นพอเพียง หลีกเลี่ยงการใส่ปุ๋ยเมื่อแล้งจัด หรือมีฝนตกหนัก (ค่าคะแนนเฉลี่ย = 2.46) ประเด็นฤดูที่เหมาะสมในการปลูกปาล์มน้ำมันคือ ต้นฤดูฝน (ประมาณเดือนพฤษภาคม-มิถุนายน) เพราะดินจะมีความชื้นเพื่อให้ต้นกล้าได้มีเวลาตั้งตัวในแปลงได้นาน (ค่าคะแนนเฉลี่ย = 2.37) ประเด็นการปลูกปาล์มน้ำมันในที่มีร่มเงาหรือปลูกในสภาพชิดกันเกินไปจะทำให้ผลผลิตลดลง (ค่าคะแนนเฉลี่ย = 2.31) ในขณะที่เกษตรกรมีความรู้ในประเด็นพันธุ์ปาล์มน้ำมันที่นิยมปลูกคือ เทเนอร่า ซึ่งเป็นพันธุ์ลูกผสมระหว่างพันธุ์ดูร่ากับพันธุ์พิสิเฟอร่าน้อยที่สุด (ค่าคะแนนเฉลี่ย = 1.69)

เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันหลังเข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันภาพรวมทั้งหมดทุกหัวข้อในระดับมาก (ค่าคะแนนเฉลี่ย = 4.02) ซึ่งเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า เกษตรกรมีความรู้ในประเด็นระยะปลูกปาล์มน้ำมันที่เหมาะสมคือ 8.5 × 8.5 เมตร (ระยะระหว่างต้น × ระยะระหว่างแถว) โดยพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมัน 1 ไร่ จะปลูกได้ 25 ต้น หรือ 9 × 9 เมตร (22 ต้น) มากที่สุด (ค่าคะแนนเฉลี่ย = 4.40) รองลงมาคือ ประเด็นฤดูที่เหมาะสมในการปลูกปาล์มน้ำมันคือ ต้นฤดูฝน (ประมาณเดือนพฤษภาคม-มิถุนายน) เพราะดินจะมีความชื้น

เพื่อให้ต้นกล้าได้มีเวลาตั้งตัวในแปลงได้นาน (ค่าคะแนนเฉลี่ย = 4.30) ประเด็นทะลายปาล์มน้ำมันที่ตัดแล้วควรส่งถึงโรงงานภายใน 24 ชั่วโมง (ค่าคะแนนเฉลี่ย = 4.28) ประเด็นควรเก็บเกี่ยวทะลายปาล์มสดที่สุกพอดีส่งเข้าโรงงาน เพื่อให้ได้น้ำมันในปริมาณมาก (ค่าคะแนนเฉลี่ย = 4.21) ในขณะที่เกษตรกรมีความรู้ในประเด็นอุณหภูมิที่เหมาะสมในการปลูกปาล์มน้ำมันอยู่ในช่วง 25-28 องศาเซลเซียสน้อยที่สุด (ค่าคะแนนเฉลี่ย = 3.55)

การวิเคราะห์ส่วนต่างของระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันพบว่า ประเด็นความรู้เรื่องทะลายปาล์มน้ำมันที่ตัดแล้วควรส่งถึงโรงงานภายใน 24 ชั่วโมงมีส่วนต่างคะแนนมากที่สุดเท่ากับ 2.31 และประเด็นการดูแลรักษาปาล์มน้ำมัน ได้แก่ การปราบวัชพืช การใช้วัสดุคลุมดิน การใช้สารกำจัดวัชพืช การดูแลป้องกันโรคและแมลงที่สำคัญมีส่วนต่างคะแนนน้อยที่สุดเท่ากับ 1.60

จากประเด็นคำถามเกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันทั้งหมด พบว่า ก่อนเข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน เกษตรกรมีความรู้ในระดับน้อย ในขณะที่หลังจากเข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันแล้ว เกษตรกรมีระดับความรู้เพิ่มขึ้นอยู่ในระดับมาก ดังนั้นผู้ดำเนินโครงการจึงสามารถนำผลการวิจัยที่ได้มาใช้กำหนดแนวทางการดำเนินโครงการได้อย่างเหมาะสม และตรงตามความต้องการของเกษตรกร ตลอดจนสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการที่วางไว้ โดยเฉพาะด้านการช่วยเหลือเกษตรในการประกอบอาชีพให้มีรายได้ที่มั่นคงและมีความเป็นอยู่ดีขึ้น รวมทั้งเป็นการใช้ประโยชน์พื้นที่นาร้างอย่างคุ้มค่า ทั้งนี้มีเพียงบางคำถามเท่านั้นที่เกษตรยังมีระดับความรู้ก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการไม่แตกต่างกันมากนัก นั่นคือ ประเด็นการดูแลรักษาปาล์มน้ำมัน ได้แก่ การปราบวัชพืช การใช้วัสดุคลุมดิน การใช้สารกำจัดวัชพืช การดูแลป้องกันโรคและแมลงที่สำคัญ เนื่องมาจากเกษตรกรมีการจัดการสวนปาล์มน้ำมันตามประสบการณ์ที่ได้รับจากการไปดูงานที่นิคมสหกรณ์บาเจาะ ตำบลโคกเคียน อำเภอเมือง และนิคมสหกรณ์ปิเหล็ง ตำบลมะรือโบออก อำเภอเจาะไอร้อง จังหวัดนราธิวาส ซึ่งหน่วยงานดังกล่าวปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่ดินพรุและมีน้ำขัง ที่ให้ผลผลิตปาล์มน้ำมันเป็นที่น่าพอใจ แต่ทั้งนี้หน่วยงานได้มีการขุดยกร่องเพื่อบรรเทาปัญหาความเปียกชื้นของดิน

ผลการทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติ t พบว่า เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน มีความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันก่อนเข้าร่วมโครงการฯ และหลังเข้าร่วมโครงการฯ ทั้งโดยภาพรวมและในทุกประเด็นมีความรู้เพิ่มขึ้นอย่างมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

โดยสรุปแล้วพบว่า ความรู้และการเปลี่ยนแปลงในความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ คือ เกษตรกรมีระดับความรู้เพิ่มขึ้นอยู่ในระดับมากหลังจากเข้าร่วมโครงการ ดังแสดงในภาคผนวก 6 ส่งผลให้เกษตรกรมีรายได้ที่มั่นคงและมีความเป็นอยู่ดีขึ้น รวมทั้งเป็นการใช้ประโยชน์พื้นที่นาร้างอย่างคุ้มค่า ในส่วนของจำนวนสมาชิกที่ช่วยทำการเกษตรหลังเข้าร่วมโครงการฯ พบว่า มีจำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้น เนื่องจากเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ ส่วนใหญ่อายุมาก จึงต้องหาแรงงานมาทดแทน ซึ่งพบว่าส่วนใหญ่เป็นแรงงานในครัวเรือน และเมื่อพิจารณาจำนวนปีที่เข้าร่วมโครงการฯ เห็นได้ว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เข้าร่วมโครงการฯ โดยเฉลี่ยเพียง 5.64 ปี ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเกษตรกรยังไม่แน่ใจว่าโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันจะมีผลกับตนเองอย่างไร สำหรับพื้นที่ที่ใช้เข้าร่วมโครงการฯ เป็นพื้นที่ส่วนหนึ่งที่เกษตรกรนำมาใช้ปลูกปาล์มน้ำมันเพื่อเป็นการใช้ทรัพยากรที่ดินให้เกิดประโยชน์สูงสุด (ภาคผนวก 6)

ตารางที่ 4.3 ความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมัน

ประเด็น	ค่าคะแนนเฉลี่ย			ระดับความรู้		t-value
	ก่อน	หลัง	ส่วนต่าง[1]	ก่อน	หลัง	
1. ปาล์มน้ำมันชอบสภาพภูมิอากาศที่มีฝนตกชุกสม่ำเสมอตลอดปี ความชื้นสูง แสงแดดจัด	2.21 (0.81)[2]	4.11 (0.78)	1.89	น้อย	มาก	20.41***[3]
2. ปริมาณน้ำฝนที่เหมาะสมในการปลูกปาล์มน้ำมันคือ ประมาณ 1,800-2,000 มม./ปี	1.80 (0.76)	3.79 (0.79)	1.98	น้อยที่สุด	มาก	21.89***
3. อุณหภูมิที่เหมาะสมในการปลูกปาล์มน้ำมันอยู่ในช่วง 25-28 องศาเซลเซียส	1.77 (0.73)	3.55 (0.75)	1.78	น้อยที่สุด	มาก	22.7***
4. สภาพดินที่เหมาะสมในการปลูกปาล์มน้ำมันคือ ดินร่วนเหนียวถึงดินเหนียว	2.51 (0.77)	4.15 (0.82)	1.63	น้อย	มาก	19.11***
5. ปาล์มน้ำมันโดยทั่วไปต้องการแสงแดดอย่างน้อยวันละ 5 ชั่งโมง	1.92 (0.83)	3.66 (0.71)	1.74	น้อย	มาก	19.68***
6. การปลูกปาล์มน้ำมันในที่มีร่มเงาหรือปลูกในสภาพชิดกันเกินไป จะทำให้ผลผลิตลดลง	2.31 (0.91)	3.95 (0.80)	1.64	น้อย	มาก	17.48***
7. ระยะปลูกปาล์มน้ำมันที่เหมาะสมคือ 8.5 × 8.5 เมตร (ระยะระหว่างต้น × ระยะระหว่างแถว) โดยพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมัน 1 ไร่ จะปลูกได้ 25 ต้น หรือ 9 × 9 เมตร (22 ต้น)	2.28 (0.82)	4.40 (0.75)	2.11	น้อย	มากที่สุด	21.08***

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ประเด็น	ค่าคะแนนเฉลี่ย			ระดับความรู้		t-value
	ก่อน	หลัง	ส่วนต่าง[1]	ก่อน	หลัง	
8. ฤดูที่เหมาะสมในการปลูกปาล์มน้ำมันคือ ต้นฤดูฝน (ประมาณเดือนพฤษภาคม-มิถุนายน) เพราะดินจะมีความชื้นเพื่อให้ต้นกล้าได้มีเวลาตั้งตัวในแปลงได้นาน	2.37 (0.77)	4.30 (0.71)	1.93	น้อย	มากที่สุด	23.99***
9. พันธุ์ปาล์มน้ำมันที่นิยมปลูกคือ เทเนอร่า ซึ่งเป็นพันธุ์ลูกผสมระหว่างพันธุ์ดูร่ากับพันธุ์พิสิเฟอร่า	1.69 (0.75)	3.89 (1.05)	2.19	น้อยที่สุด	มาก	23.81***
10.อายุต้นกล้าปาล์มน้ำมันที่เหมาะสมในการนำมาปลูกคือ ประมาณ 10-12 เดือน	2.05 (0.83)	3.85 (0.81)	1.80	น้อย	มาก	20.25***
11. ต้นกล้าปาล์มน้ำมันที่มีอายุน้อยเกินไปหรือมากเกินไป จะมีผลต่อการเจริญเติบโตของปาล์มน้ำมัน ซึ่งจะทำให้ต้นกล้าอ่อนแอ เจริญเติบโตและให้ผลผลิตช้า	2.12 (0.87)	4.00 (0.83)	1.88	น้อย	มาก	18.58***
12. การใส่ปุ๋ยปาล์มน้ำมันควรใส่เมื่อดินมีความชื้นพอเพียง หลีกเลี่ยงการใส่ปุ๋ยเมื่อแล้งจัด หรือมีฝนตกหนัก	2.46 (0.79)	4.19 (0.78)	1.73	น้อย	มาก	20.67***
13. การใส่ปุ๋ยปาล์มน้ำมันในปีแรกควรใส่ 4-5 ครั้ง/ปี ตั้งแต่อายุ 2-3 ปี ให้ใส่ 3 ครั้ง/ปี และอายุ 4 ปีขึ้นไป ให้ใส่ได้ปีละ 2 ครั้ง	2.23 (0.73)	4.06 (0.76)	1.83	น้อย	มาก	21.44***
14. การดูแลรักษาปาล์มน้ำมัน ได้แก่ การปราบวัชพืช การใช้วัสดุคลุมดิน การใช้สารกำจัดวัชพืช การดูแลป้องกันโรคและแมลงที่สำคัญ	2.26 (0.89)	3.85 (0.83)	1.60	น้อย	มาก	18.73***
15. ควรเก็บเกี่ยวทะลายปาล์มสดที่สุกพอดีส่งเข้าโรงงาน เพื่อให้ได้น้ำมันในปริมาณมาก	2.31 (0.88)	4.21 (0.89)	1.91	น้อย	มากที่สุด	21.44***
16.การคัดเลือกทะลายปาล์มสุกโดยดูจากสีของผลซึ่งจะเปลี่ยนเป็นสีส้ม และจำนวนผลสุกที่ร่วงหล่นลงบนดินประมาณ 10-12 ผล	2.30 (0.83)	4.08 (0.89)	1.79	น้อย	มาก	20.93***
17. รอบของการเก็บเกี่ยวปาล์มน้ำมันในช่วงผลปาล์มออกชุกควรจะอยู่ในช่วง 7-10 วัน/รอบ	1.95 (0.77)	3.94 (0.87)	1.99	น้อย	มาก	20.62***
18. การเก็บเกี่ยวผลปาล์มที่ดีควรให้ผลปาล์มเกิดบาดแผลน้อยที่สุด เพื่อรักษาปริมาณน้ำมัน	2.03 (0.87)	4.12 (0.86)	2.09	น้อย	มาก	21.13***

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ประเด็น	ค่าคะแนนเฉลี่ย			ระดับความรู้		t-value
	ก่อน	หลัง	ส่วนต่าง[1]	ก่อน	หลัง	
19. ทะลายปาล์มน้ำมันที่ตัดแล้วควรส่งถึงโรงงาน ภายใน 24 ชั่วโมง	1.97 (0.87)	4.28 (0.91)	2.31	น้อย	มากที่สุด	23.28***
ความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันโดยภาพรวม	2.13 (2.48)	4.02 (0.49)	1.89	น้อย	มาก	36.1***

หมายเหตุ: [1] ส่วนต่าง หมายถึง ระดับความรู้หลังเข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันลบด้วยระดับความรู้ก่อนเข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน

[2] ตัวเลขในวงเล็บ หมายถึง ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

[3] มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

4.4.3 การวิเคราะห์ปัจจัยสภาพทางเศรษฐสังคมที่มีความสัมพันธ์กับความรู้ของเกษตรกรหลังเข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดนราธิวาส

ผลการวิเคราะห์ดังแสดงในตารางที่ 4.4 พบว่า ปัจจัยสภาพทางเศรษฐสังคมที่มีความสัมพันธ์กับระดับความรู้ของเกษตรกรหลังเข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดนราธิวาส อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ดังนี้ คือ

พบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับระดับความรู้ของเกษตรกรหลังเข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน คือ จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ช่วยทำการเกษตรก่อนเข้าร่วมโครงการ ($r = 0.20$) และจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ช่วยทำการเกษตรหลังเข้าร่วมโครงการ ($r = 0.17$) หมายความว่า เมื่อจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ช่วยทำการเกษตรก่อนเข้าร่วมโครงการมาก จะส่งผลให้เกษตรกรมีระดับความรู้เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากเกษตรกรได้มีการแลกเปลี่ยนความรู้มากขึ้น เพราะเกษตรกรแต่ละคนมีประสบการณ์ต่างกัน แม้ว่าขนาดความสัมพันธ์จะมีน้อยก็ตาม

ตารางที่ 4.4 ผลการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของปัจจัยสภาพทางเศรษฐสังคมที่มีความสัมพันธ์กับความรู้ของเกษตรกรหลังเข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
อายุ	-0.11
ระดับการศึกษา	0.05
จำนวนสมาชิกที่ช่วยทำการเกษตรก่อนเข้าร่วมโครงการ	0.20*
จำนวนสมาชิกที่ช่วยทำการเกษตรหลังเข้าร่วมโครงการ	0.17*
จำนวนปีที่เข้าร่วมโครงการ	0.08
พื้นที่ที่ใช้เข้าร่วมโครงการ	0.14
รายได้ของเกษตรกรก่อนเข้าร่วมโครงการ	0.07
รายได้ของเกษตรกรหลังเข้าร่วมโครงการ	0.06

หมายเหตุ: *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การทดสอบสมมติฐานในการวิจัย

ผลการทดสอบสมมติฐานการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของปัจจัยสภาพทางเศรษฐสังคมที่มีความสัมพันธ์กับความรู้ของเกษตรกรหลังเข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส สามารถอธิบายได้ดังนี้

1) จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ช่วยทำการเกษตรก่อนเข้าร่วมโครงการ มีเครื่องหมายเป็นบวก (+) ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากเมื่อเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการที่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ช่วยทำการเกษตรก่อนเข้าร่วมโครงการเพิ่ม มีความสัมพันธ์แปรผันไปในทิศทางเดียวกันกับระดับความรู้เกี่ยวกับปาล์มน้ำมัน

2) จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ช่วยทำการเกษตรหลังเข้าร่วมโครงการ มีเครื่องหมายเป็นบวก (+) ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากเมื่อเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการที่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ช่วยทำการเกษตรหลังเข้าร่วมโครงการเพิ่ม มีความสัมพันธ์แปรผันไปในทิศทางเดียวกันกับระดับความรู้เกี่ยวกับปาล์มน้ำมัน

4.4.4 ระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน

การศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดนราธิวาส พิจารณาครอบคลุมการมีส่วนร่วมใน 4 ด้าน (1) การมีส่วนร่วมด้านร่วมตัดสินใจ (2) การมีส่วนร่วมด้านความคิด (3) การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติตามกิจกรรม

และ (4) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ หรือมีส่วนได้ส่วนเสีย โดยมีผลการวิจัยการมีส่วนร่วมด้านต่างๆ ดังแสดงในตารางที่ 4.5 พบว่า การมีส่วนร่วมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดนราธิวาส โดยภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.23) จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน ของการมีส่วนร่วมสูงสุด ดังรายละเอียด ดังนี้

1) การมีส่วนร่วมด้านร่วมตัดสินใจ พบว่า เกษตรกรมีส่วนร่วมโดยภาพรวมในระดับมาก (ค่าคะแนนเฉลี่ย = 4.01) หากพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ในประเด็นการมีส่วนร่วมตัดสินใจในการเข้าร่วมโครงการฯ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (ค่าคะแนนเฉลี่ย = 4.19) รองลงมาคือ ประเด็นการมีส่วนร่วมในการกำหนดพื้นที่เข้าร่วมโครงการฯ (ค่าคะแนนเฉลี่ย = 4.12) และประเด็นการมีส่วนร่วมตัดสินใจในการเข้าร่วมฝึกอบรมในการปฏิบัติงานตามโครงการฯ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด (ค่าคะแนนเฉลี่ย = 3.70)

2) การมีส่วนร่วมด้านความคิด พบว่า เกษตรกรมีส่วนร่วมโดยภาพรวมในระดับน้อย (ค่าคะแนนเฉลี่ย = 2.48) หากพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ในประเด็นการมีส่วนร่วมเสนอแนะแนวทางในการดำเนินโครงการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (ค่าคะแนนเฉลี่ย = 2.64) และประเด็นการมีส่วนร่วมตัดสินใจในการเข้าร่วมฝึกอบรมในการปฏิบัติงานตามโครงการ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด (ค่าคะแนนเฉลี่ย = 3.70)

3) การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติตามกิจกรรม พบว่า เกษตรกรมีส่วนร่วมโดยภาพรวมในระดับปานกลาง (ค่าคะแนนเฉลี่ย = 3.00) หากพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ในประเด็นการมีส่วนร่วมในการเตรียมพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันมีค่าเฉลี่ยสูงสุด (ค่าคะแนนเฉลี่ย = 4.15) รองลงมาคือ ประเด็นการมีส่วนร่วมในการใส่ปุ๋ยปาล์มน้ำมัน (ค่าคะแนนเฉลี่ย = 3.76) และประเด็นการมีส่วนร่วมในการสนับสนุนงบประมาณเพิ่มเติมเพื่อการขุดยกร่องมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด (ค่าคะแนนเฉลี่ย = 1.76)

4) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ หรือมีส่วนได้ส่วนเสีย พบว่า เกษตรกรมีส่วนร่วมโดยภาพรวมในระดับมาก (ค่าคะแนนเฉลี่ย = 3.90) หากพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ในประเด็นการปรับปรุงพื้นที่นาร้างให้สามารถกลับมาใช้ประโยชน์ในการปลูกพืชเศรษฐกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพมีค่าเฉลี่ยสูงสุด (ค่าคะแนนเฉลี่ย = 4.13) รองลงมาคือ ประเด็นการเป็นที่มาของรายได้ (ค่าคะแนนเฉลี่ย = 3.92) และประเด็นการมีงานทำของคนในพื้นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด (ค่าคะแนนเฉลี่ย = 3.68)

ผลสรุปจากการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดนราธิวาส พบว่า เกษตรกรมีระดับการมีส่วนร่วมในภาพรวมทั้งหมดทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าคะแนนเฉลี่ย = 3.23) ซึ่งเมื่อพิจารณาในแต่ละด้านจะเห็น

ว่าการมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจ เกษตรกรมีระดับการมีส่วนร่วมในระดับมาก (คะแนนเฉลี่ย = 4.01) รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ หรือมีส่วนได้ส่วนเสีย มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก (คะแนนเฉลี่ย = 3.90) การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติตามกิจกรรม มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง (คะแนนเฉลี่ย = 3.00) และการมีส่วนร่วมด้านความคิด มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย (คะแนนเฉลี่ย =2.48) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของศรีมูล ชัยสุวรรณ (2552) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาและอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศบ้านรวมมิตร หมู่ที่ 2 ตำบลแม่ยาว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ของบ้านรวมมิตรโดยรวมในทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับการศึกษาของสมพงษ์ ฐิตินันท์สมบูรณ์ (2547) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของหอการค้าจังหวัดอุดรธานี พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่เป็นสมาชิกหอการค้ามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นตามยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาจังหวัด โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าคะแนนเฉลี่ย = 3.29)

จากผลการประเมินการมีส่วนร่วมทั้ง 4 ด้านนั้น สามารถอภิปรายได้ดังต่อไปนี้

1) การมีส่วนร่วมด้านร่วมตัดสินใจ ในหัวข้อของการมีส่วนร่วมตัดสินใจในการเข้าร่วมโครงการ เกษตรกรมีส่วนร่วมมากที่สุด ส่วนการมีส่วนร่วมตัดสินใจในการเข้าร่วมฝึกอบรมในการปฏิบัติงานตามโครงการนั้นจะเห็นได้ว่าเกษตรกรมีส่วนร่วมน้อยที่สุด

2) การมีส่วนร่วมด้านความคิด ในหัวข้อของการมีส่วนร่วมเสนอแนะแนวทางในการดำเนินโครงการ เกษตรกรมีส่วนร่วมมากที่สุด ส่วนการมีส่วนร่วมเสนอแนะปัญหาและแนวทางแก้ไขในการดำเนินโครงการ เกษตรกรมีส่วนร่วมน้อยที่สุด

3) การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติตามกิจกรรม ในหัวข้อของการมีส่วนร่วมในการเตรียมพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมัน เกษตรกรมีส่วนร่วมมากที่สุด ส่วนการมีส่วนร่วมในการสนับสนุนงบประมาณเพิ่มเติมเพื่อการขุดยกร่อง เกษตรกรมีส่วนร่วมน้อยที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากทางหน่วยงานภาครัฐได้ให้การสนับสนุนในด้านการขุดยกร่องให้แก่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ

4) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ หรือมีส่วนได้ส่วนเสีย ในหัวข้อของการปรับปรุงพื้นที่นาร้างให้สามารถกลับมาใช้ประโยชน์ในการปลูกพืชเศรษฐกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกษตรกรมีส่วนร่วมมากที่สุด ส่วนการมีงานทำของคนในพื้นที่เกษตรกรมีส่วนร่วมน้อยที่สุด ซึ่งจากที่กล่าวข้างต้นจะเห็นว่าประชาชนในพื้นที่จะมีส่วนร่วมด้านร่วมตัดสินใจมากที่สุด โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมตัดสินใจในการเข้าร่วมโครงการ เนื่องจากเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่เป็นหัวหน้าครอบครัวจึงมีอำนาจในการตัดสินใจ ทั้งในด้านการตัดสินใจในการเข้าร่วมโครงการ การกำหนดพื้นที่เข้าร่วมโครงการ และการเข้าร่วมฝึกอบรมในการปฏิบัติงานตามโครงการ

โดยเกษตรกรมีส่วนร่วมด้านความคิดน้อยที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่ยังไม่ค่อยเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันมากนัก จึงทำให้เกษตรกรไม่กล้าที่จะเสนอความคิดเห็นเท่าที่ควร

ตารางที่ 4.5 ระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดนราธิวาส

ประเด็น	ค่าคะแนนเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับการมีส่วนร่วม
การมีส่วนร่วมด้านร่วมตัดสินใจ			
1. การมีส่วนร่วมตัดสินใจในการเข้าร่วมโครงการฯ	4.19	0.93	มาก
2. การมีส่วนร่วมในการกำหนดพื้นที่เข้าร่วมโครงการฯ	4.12	0.90	มาก
3. การมีส่วนร่วมตัดสินใจในการเข้าร่วมฝึกอบรมในการปฏิบัติงานตามโครงการฯ	3.70	1.07	มาก
ภาพรวมการมีส่วนร่วมด้านร่วมตัดสินใจ	**4.01**	**0.85**	**มาก**
การมีส่วนร่วมด้านความคิด			
4. การมีส่วนร่วมเสนอแนะแนวทางในการดำเนินโครงการฯ	2.64	0.97	ปานกลาง
5. การมีส่วนร่วมเสนอแนะปัญหาและแนวทางแก้ไขในการดำเนินโครงการฯ	2.32	0.92	น้อย
ภาพรวมการมีส่วนร่วมด้านความคิด	**2.48**	**0.85**	**น้อย**
การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติตามกิจกรรม			
6. การมีส่วนร่วมในการปลูกปาล์มน้ำมัน			
6.1 การมีส่วนร่วมในการเตรียมพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมัน	4.15	0.97	มาก
6.2 การมีส่วนร่วมในการปลูกปาล์มน้ำมันอย่างถูกวิธี	3.73	0.94	มาก
6.3 การมีส่วนร่วมในการใส่ปุ๋ยปาล์มน้ำมัน	3.76	1.03	มาก
6.4 การมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาปาล์มน้ำมัน	3.31	1.10	ปานกลาง
6.5 การมีส่วนร่วมในการเก็บเกี่ยวผลผลิตปาล์มน้ำมัน	3.44	1.19	มาก
6.6 การร่วมในการปลูกพืชคลุมดินในสวนปาล์มน้ำมัน	2.06	1.02	น้อย
7. การมีส่วนร่วมในรูปแบบสหกรณ์			
7.1 การมีส่วนร่วมในการรวมกลุ่ม หรือกระบวนการทำงานกลุ่ม	3.44	1.04	มาก
7.2 การมีส่วนร่วมในการจำหน่ายผลผลิตปาล์มน้ำมัน	3.21	1.08	ปานกลาง
7.3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากกระบวนการกลุ่ม	3.15	1.05	ปานกลาง

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

ประเด็น	ค่าคะแนนเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับการมีส่วนร่วม
8. การมีส่วนร่วมในด้านงบประมาณที่นอกเหนือจากรัฐสนับสนุน			
8.1 การมีส่วนร่วมในการสนับสนุนงบประมาณเพิ่มเติมเพื่อการขุดยกร่อง	1.76	1.13	น้อยที่สุด
8.2 การมีส่วนร่วมในการสนับสนุนงบประมาณเพิ่มเติมเพื่อซื้อกล้าพันธุ์	1.85	1.19	น้อย
8.3 การมีส่วนร่วมในการสนับสนุนงบประมาณเพิ่มเติมเพื่อซื้อปุ๋ย	2.87	1.11	ปานกลาง
9. การมีส่วนร่วมในการจัดทำบัญชี รายรับ-รายจ่ายในครัวเรือน	2.28	1.20	น้อย
10. การมีส่วนร่วมในการไปศึกษาดูงานด้านการปลูกปาล์มน้ำมัน	2.92	1.27	ปานกลาง
11. การมีส่วนร่วมในการนำความรู้จากการไปศึกษาดูงานด้านการปลูกปาล์มน้ำมันมาประยุกต์ใช้กับพื้นที่ของตนเอง	3.07	1.25	ปานกลาง
ภาพรวมการมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติตามกิจกรรม	**3.00**	**0.62**	**ปานกลาง**
การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ หรือมีส่วนได้ส่วนเสีย			
12. การเป็นที่มาของรายได้	3.92	0.94	มาก
13. การมีงานทำของคนในพื้นที่	3.68	0.99	มาก
14. การยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ให้ดีขึ้น	3.89	0.97	มาก
15. การปรับปรุงพื้นที่นาร้างให้สามารถกลับมาใช้ประโยชน์ในการปลูกพืชเศรษฐกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.13	0.89	มาก
ภาพรวมการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ หรือมีส่วนได้ส่วนเสีย	**3.90**	**0.74**	**มาก**
ภาพรวมการมีส่วนร่วมทั้งหมด	**3.23**	**0.54**	**ปานกลาง**

4.4.5 ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดนราธิวาส

1) การทดสอบข้อมูลเบื้องต้นระหว่างปัจจัยทางเศรษฐสังคมที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดนราธิวาส (ภาคผนวก 5) จากปัจจัยทั้งหมด 11 ตัวแปร ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ช่วยทำการเกษตรก่อนเข้าร่วมโครงการ จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ช่วยทำการเกษตรหลังเข้า

ร่วมโครงการ จำนวนปีที่เข้าร่วมโครงการ พื้นที่ที่ใช้เข้าร่วมโครงการ รายได้ของเกษตรกรก่อนเข้าร่วมโครงการ รายได้ของเกษตรกรหลังเข้าร่วมโครงการ การตัดสินใจเปลี่ยนพื้นที่นาดีมาปลูกปาล์มน้ำมันของเกษตรกร ระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันของเกษตรกรก่อนเข้าร่วมโครงการ และระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันของเกษตรกรหลังเข้าร่วมโครงการ เป็นการศึกษาว่าตัวแปรอิสระใดบ้างที่สามารถใช้ทำนายหรืออธิบายตัวแปรตาม และสมการการทำนายเป็นอย่างไร (เพชรน้อย สิงห์ช่างชัย, 2546) ซึ่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยเป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบปกติ กล่าวคือ

1) ตัวแปรอิสระ และตัวแปรตามต้องมีระดับการวัดเป็นมาตรวัดข้อมูลแบบอันตรภาคชั้น (interval scale) หรือมาตราอัตราส่วน (ratio scale) ซึ่งมีค่าต่อเนื่อง และมีการกระจายเป็นโค้งปกติ แต่หากตัวแปรมีค่าพยากรณ์มีค่าในมาตรวัดนามมาตราหรือมาตราจัดอันดับ ให้แปลงตัวแปรนั้นเป็นตัวแปรหุ่น (dummy variable) โดยการให้ค่าตัวเลขซึ่งแทนระดับของตัวแปร นอกจากนี้ตัวแปรต้องมีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงกับตัวแปรอิสระแต่ละตัว (linearity)

2) ข้อมูลของตัวแปรตามบนทุกค่าของตัวแปรอิสระมีการกระจายเป็นโค้งปกติ และ

3) ไม่มีปัญหาค่าตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันเอง (multicolinearity) โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระแต่ละคู่มีค่าไม่เกิน 0.70 ซึ่งเป็นผลให้ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยที่คำนวณได้มีค่าความคลาดเคลื่อน วิธีแก้ไขคือ ให้ตัดตัวแปรอิสระบางตัวที่มีค่าเกิน 0.70 โดยไม่นำมาวิเคราะห์ (Burns and Grove, 1993 อ้างถึงใน เพชรน้อย สิงห์ช่างชัย, 2546) จากการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พบว่ามี 3 ตัวแปรมีค่าเกิน 0.70 คือ จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ช่วยทำการเกษตรก่อนเข้าร่วมโครงการ รายได้ของเกษตรกรก่อนเข้าร่วมโครงการ และระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันของเกษตรกรก่อนเข้าร่วมโครงการ ดังแสดงในภาคผนวก 5 ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้คือ

จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ช่วยทำการเกษตรก่อนเข้าร่วมโครงการ มีความสัมพันธ์กับตัวแปรจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ช่วยทำการเกษตรหลังเข้าร่วมโครงการ จำนวนปีที่เข้าร่วมโครงการ พื้นที่ที่ใช้เข้าร่วมโครงการ รายได้ของเกษตรกรหลังเข้าร่วมโครงการ การตัดสินใจเปลี่ยนพื้นที่นาดีมาปลูกปาล์มน้ำมันของเกษตรกร และระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันของเกษตรกรหลังเข้าร่วมโครงการ มีค่าสัมบูรณ์ อยู่ระหว่าง 0.023 ถึง 0.820

รายได้ของเกษตรกรก่อนเข้าร่วมโครงการ มีความสัมพันธ์กับตัวแปรรายได้ของเกษตรกรหลังเข้าร่วมโครงการ การตัดสินใจเปลี่ยนพื้นที่นาดีมาปลูกปาล์มน้ำมันของเกษตรกร และระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันของเกษตรกรหลังเข้าร่วมโครงการ มีค่าสัมบูรณ์อยู่ระหว่าง 0.043 ถึง 0.800

ระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันของเกษตรกรก่อนเข้าร่วมโครงการมีความสัมพันธ์กับตัวแปรระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันของเกษตรกรหลังเข้าร่วมโครงการ

ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำตัวแปรอิสระทั้ง 8 ตัวแปร จากทั้งหมด 11 ตัวแปร ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ช่วยทำการเกษตรหลังเข้าร่วมโครงการ จำนวนปีที่เข้าร่วมโครงการ พื้นที่ที่ใช้เข้าร่วมโครงการ รายได้ของเกษตรกรหลังเข้าร่วมโครงการ การตัดสินใจเปลี่ยนพื้นที่นาดีมาปลูกปาล์มน้ำมันของเกษตรกร และระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันของเกษตรกรหลังเข้าร่วมโครงการไปวิเคราะห์หาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดนราธิวาสต่อไป

2) การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดนราธิวาสนั้น พิจารณาจากการมีส่วนร่วมใน 4 ด้าน ได้แก่ (1) การมีส่วนร่วมด้านการร่วมตัดสินใจ (2) การมีส่วนร่วมด้านความคิด (3) การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติตามกิจกรรม และ (4) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ หรือมีส่วนได้ส่วนเสีย โดยในแต่ละด้านนั้นมีปัจจัยที่คาดว่าจะมีผลต่อการมีส่วนร่วมในประเด็นต่างๆ กัน ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ช่วยทำการเกษตรหลังเข้าร่วมโครงการ จำนวนปีที่เข้าร่วมโครงการ พื้นที่ที่ใช้เข้าร่วมโครงการ รายได้ของเกษตรกรหลังเข้าร่วมโครงการ การตัดสินใจเปลี่ยนพื้นที่นาดีมาปลูกปาล์มน้ำมันของเกษตรกร และระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันของเกษตรกรหลังเข้าร่วมโครงการ ซึ่งวิเคราะห์ผลของปัจจัยเหล่านี้ สามารถวิเคราะห์ด้วยวิธีการถดถอยออร์เดอร์โลจิสติก ดังแสดงในตารางที่ 4.6 และอธิบายได้ดังต่อไปนี้

1) การมีส่วนร่วมด้านการร่วมตัดสินใจ (PTD) พบว่า ปัจจัยที่มีผลทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดนราธิวาสด้านการมีส่วนร่วมด้านการร่วมตัดสินใจ ได้แก่ อายุ และระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันของเกษตรกรหลังเข้าร่วมโครงการ

ปัจจัยด้านอายุ เป็นตัวแปรที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมด้านร่วมตัดสินใจของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดนราธิวาสในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.10 แสดงว่า เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการที่มีอายุมากมีส่วนร่วมด้านการร่วมตัดสินใจมากกว่าเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการที่มีอายุน้อยกว่า เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่นๆ มีค่าคงที่

ปัจจัยด้านระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันของเกษตรกรหลังเข้าร่วมโครงการ เป็นตัวแปรที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมด้านร่วมตัดสินใจของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดนราธิวาสในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่า เกษตรกรที่มีระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันหลังเข้าร่วมโครงการมากมีส่วนร่วมด้านการร่วมตัดสินใจมากกว่าเกษตรกรที่มีระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันหลังเข้าร่วมโครงการน้อยกว่า เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่นๆ มีค่าคงที่

ค่าทางสถิติต่างๆ ของแบบจำลองการถดถอยออร์เดอร์โลจิสติกด้านการมีส่วนร่วมด้านการร่วมตัดสินใจ พบว่า ค่าสถิติ likelihood ratio (LR statistic) มีค่าเท่ากับ 20.91 ส่วนค่า likelihood ratio index หรือ Pseudo-R^2 มีค่าเท่ากับ 0.07

2) การมีส่วนร่วมด้านความคิด (PTT) พบว่า ปัจจัยที่มีผลทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดนราธิวาสด้านการมีส่วนร่วมด้านความคิด ได้แก่ ระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันของเกษตรกรหลังเข้าร่วมโครงการ

ปัจจัยด้านระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันของเกษตรกรหลังเข้าร่วมโครงการ เป็นตัวแปรที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมด้านความคิดของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดนราธิวาสในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงว่า เกษตรกรที่มีระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันหลังเข้าร่วมโครงการมากมีส่วนร่วมด้านด้านความคิดมากกว่าเกษตรกรที่มีระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันหลังเข้าร่วมโครงการน้อยกว่า เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่นมีค่าคงที่

ค่าทางสถิติต่างๆ ของแบบจำลองการถดถอยออร์เดอร์โลจิสติกด้านการมีส่วนร่วมด้านความคิด พบว่า ค่าสถิติ likelihood ratio (LR statistic) มีค่าเท่ากับ 18.65 ส่วนค่า likelihood ratio index หรือ Pseudo-R^2 มีค่าเท่ากับ 0.05

3) การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติตามกิจกรรม (PTP) พบว่า ปัจจัยที่มีผลทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดนราธิวาสด้านการปฏิบัติตามกิจกรรม ได้แก่ จำนวนปีที่เข้าร่วมโครงการและพื้นที่ที่ใช้เข้าร่วมโครงการ ส่วนการตัดสินใจเปลี่ยนพื้นที่นาดีมาปลูกปาล์มน้ำมันของเกษตรกรมีผลทางลบ

ปัจจัยด้านจำนวนปีที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันของเกษตรกร เป็นตัวแปรที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติตามกิจกรรมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดนราธิวาสในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทาง

สถิติที่ระดับ 0.01 แสดงว่า เกษตรกรที่มีจำนวนปีที่เข้าร่วมโครงการมากมีระดับการมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติตามกิจกรรมมากกว่าเกษตรกรที่มีจำนวนปีที่เข้าร่วมโครงการน้อยกว่า เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่นมีค่าคงที่

ปัจจัยด้านพื้นที่ที่ใช้เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันของเกษตรกร เป็นตัวแปรที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติตามกิจกรรมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดนราธิวาสในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงว่า เกษตรกรที่มีพื้นที่ที่ใช้เข้าร่วมโครงการมากมีระดับการมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติตามกิจกรรมมากกว่าเกษตรกรที่มีพื้นที่ที่ใช้เข้าร่วมโครงการน้อยกว่า เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่นมีค่าคงที่

ปัจจัยด้านการตัดสินใจเปลี่ยนพื้นที่นาดีมาปลูกปาล์มน้ำมันของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน เป็นตัวแปรที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติตามกิจกรรมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดนราธิวาสในทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงว่า เกษตรกรที่มีการตัดสินใจเปลี่ยนพื้นที่นาดีมาปลูกปาล์มน้ำมันมากมีระดับการมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติตามกิจกรรมน้อยกว่าเกษตรกรที่มีการตัดสินใจเปลี่ยนพื้นที่นาดีมาปลูกปาล์มน้ำมันน้อยกว่า เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่นมีค่าคงที่ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเมื่อเกษตรกรมีการตัดสินใจเปลี่ยนพื้นที่นาดีมาปลูกปาล์มน้ำมันมากทำให้มีการเพิ่มภาระงานเพิ่มมากขึ้น ซึ่งอาจส่งผลให้ไม่มีเวลาในการเข้าไปมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติตามกิจกรรมของโครงการ

ค่าทางสถิติต่างๆ ของแบบจำลองการถดถอยออร์เดอร์โลจิสติกด้านการมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติตามกิจกรรม พบว่า ค่าสถิติ likelihood ratio (LR statistic) มีค่าเท่ากับ 42.22 ส่วนค่า likelihood ratio index หรือ Pseudo-R^2 มีค่าเท่ากับ 0.14

4) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ หรือมีส่วนได้ส่วนเสีย (PTS) พบว่า ปัจจัยที่มีผลทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดนราธิวาสด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ หรือมีส่วนได้ส่วนเสีย ได้แก่ จำนวนปีที่เข้าร่วมโครงการ และระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันของเกษตรกรหลังเข้าร่วมโครงการ

ปัจจัยด้านจำนวนปีที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันของเกษตรกร เป็นตัวแปรที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ หรือมีส่วนได้ส่วนเสียของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดนราธิวาสในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงว่า เกษตรกรที่มีจำนวนปีที่เข้าร่วมโครงการมากมีระดับ

การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ หรือมีส่วนได้ส่วนเสียมากกว่าเกษตรกรที่มีจำนวนปีที่เข้าร่วมโครงการน้อยกว่า เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่นมีค่าคงที่

ปัจจัยด้านระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันของเกษตรกรหลังเข้าร่วมโครงการ เป็นตัวแปรที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ หรือมีส่วนได้ส่วนเสียของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดนราธิวาสในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่า เกษตรกรที่มีระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันหลังเข้าร่วมโครงการมากมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ หรือมีส่วนได้ส่วนเสียมากกว่าเกษตรกรที่มีระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันหลังเข้าร่วมโครงการน้อยกว่า เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่นมีค่าคงที่

ค่าทางสถิติต่างๆ ของแบบจำลองการถดถอยออร์เดอร์โลจิสติกด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ หรือมีส่วนได้ส่วนเสีย พบว่า ค่าสถิติ likelihood ratio (LR statistic) มีค่าเท่ากับ 19.64 ส่วนค่า likelihood ratio index หรือ Pseudo-R^2 มีค่าเท่ากับ 0.06

5) การมีส่วนร่วมโดยรวม (PT0) พบว่า ปัจจัยที่มีผลทางบวกและทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดนราธิวาสโดยรวมทุกด้าน ได้แก่ จำนวนปีที่เข้าร่วมโครงการ พื้นที่ที่ใช้เข้าร่วมโครงการ การตัดสินใจเปลี่ยนพื้นที่นาดีมาปลูกปาล์มน้ำมันของเกษตรกร และระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันของเกษตรกรหลังเข้าร่วมโครงการ ดังนี้

ปัจจัยด้านจำนวนปีที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันของเกษตรกร เป็นตัวแปรที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมโดยภาพรวมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดนราธิวาสในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่า เกษตรกรที่มีจำนวนปีที่เข้าร่วมโครงการมากมีระดับการมีส่วนร่วมโดยภาพรวมมากกว่าเกษตรกรที่มีจำนวนปีที่เข้าร่วมโครงการน้อยกว่า เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่นมีค่าคงที่

ปัจจัยด้านพื้นที่ที่ใช้เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันของเกษตรกร เป็นตัวแปรที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมโดยภาพรวมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดนราธิวาสในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่า เกษตรกรที่มีพื้นที่ที่ใช้เข้าร่วมโครงการมากมีระดับการมีส่วนร่วมโดยภาพรวมมากกว่าเกษตรกรที่มีพื้นที่ที่ใช้เข้าร่วมโครงการน้อยกว่า เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่นมีค่าคงที่

ปัจจัยด้านการตัดสินใจเปลี่ยนพื้นที่นาดีมาปลูกปาล์มน้ำมันของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน เป็นตัวแปรที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมโดยภาพรวมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดนราธิวาส

ในทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.10 แสดงว่า เกษตรกรที่มีการตัดสินใจเปลี่ยนพื้นที่นาดีมาปลูกปาล์มน้ำมันมากมีระดับการมีส่วนร่วมโดยภาพรวมน้อยกว่าเกษตรกรที่มีการตัดสินใจเปลี่ยนพื้นที่นาดีมาปลูกปาล์มน้ำมันน้อย เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่นมีค่าคงที่

ปัจจัยด้านระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันของเกษตรกรหลังเข้าร่วมโครงการ เป็นตัวแปรที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมโดยภาพรวมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดนราธิวาสในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่า เกษตรกรที่มีระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันหลังเข้าร่วมโครงการมากมีส่วนร่วมโดยภาพรวมมากกว่าเกษตรกรที่มีระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันหลังเข้าร่วมโครงการน้อยกว่า เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่นมีค่าคงที่

ค่าทางสถิติต่างๆ ของแบบจำลองการถดถอยออร์เดอร์โลจิสติกด้านการมีส่วนร่วมโดยภาพรวม พบว่า ค่าสถิติ likelihood ratio (LR statistic) มีค่าเท่ากับ 41.29 ส่วนค่า likelihood ratio index หรือ Pseudo-R^2 มีค่าเท่ากับ 0.14

กล่าวโดยสรุป สำหรับผลการวิเคราะห์ผลการประมาณค่าแบบจำลองการมีส่วนร่วมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดนราธิวาส สามารถอธิบายรายละเอียดได้ดังต่อไปนี้

อายุ ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า อายุมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันตามที่คาดการณ์ไว้ในเบื้องต้น กล่าวคือ เมื่อเกษตรกรมีอายุมากจะส่งผลต่อระดับการมีส่วนร่วมเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของบุญส่ง อินวรรณา (2551) ที่พบว่าอายุเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการประปาหมู่บ้านที่บริหารจัดการโดยองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำอ่าง อำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์ แต่ไม่สอดคล้องกับการศึกษาของมาโนช ศัพทะนาวิน (2547) ที่พบว่า อายุไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรโพธิ์ตากในการดำเนินงานธุรกิจชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ระดับการศึกษา ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า ระดับการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันตามที่คาดการณ์ไว้ในเบื้องต้น กล่าวคือ ระดับการศึกษาไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในทุกกรณี ซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาของประยูร ศรีประสาธน์ (2542) ที่ได้นำเสนอปัจจัยของการมีส่วนร่วมว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม คือ ระดับการศึกษา และไม่สอดคล้องกับการศึกษาของสุรินทร์ สุริยงค์ (2551) ที่พบว่าระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขในการดำเนินงานเมืองไทยแข็งแรง กรณีศึกษาอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่

จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ช่วยทำการเกษตรหลังเข้าร่วมโครงการ ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ช่วยทำการเกษตรหลังเข้าร่วมโครงการ ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันตามที่คาดการณ์ไว้ในเบื้องต้น กล่าวคือ จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ช่วยทำการเกษตรหลังเข้าร่วมโครงการ ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในทุกกรณี ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสุชาติ พิลาเดช (2552) พบว่า จำนวนแรงงานในครัวเรือนของชาวประมงต่างกันมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำไม่แตกต่างกัน จากผลการศึกษาพบว่า ส่วนมากชาวประมงมีจำนวนแรงงานในครัวเรือน (อายุ15-60 ปี) 2 คน ร้อยละ 76.67 แต่การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สามารถมีส่วนร่วมได้โดยไม่จำกัดว่าจะเป็นใคร อยู่ในวัยไหน และจะต้องทำงานหรือประกอบอาชีพ จึงไม่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำ

จำนวนปีที่เข้าร่วมโครงการ ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า จำนวนปีที่เข้าร่วมโครงการมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันตามที่คาดการณ์ไว้ในเบื้องต้น กล่าวคือ เมื่อผู้เข้าร่วมโครงการมีจำนวนปีที่เข้าร่วมโครงการมากขึ้น จะส่งผลต่อระดับการมีส่วนร่วมเพิ่มขึ้นซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสุรินทร์ สุริยงค์ (2551) ที่พบว่า ระยะเวลาการเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขในการดำเนินงานเมืองไทยแข็งแรงกรณีศึกษาอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ สอดคล้องกับการศึกษาของสุเทพ อินทร (2553) พบว่าระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในตำบลแม่นาจรของประชาชนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่นาจร อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่

พื้นที่ที่ใช้เข้าร่วมโครงการ ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า พื้นที่ที่ใช้เข้าร่วมโครงการมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันตามที่คาดการณ์ไว้ในเบื้องต้น กล่าวคือ เมื่อผู้เข้าร่วมโครงการมีพื้นที่ที่ใช้เข้าร่วมโครงการมากขึ้น จะส่งผลต่อระดับการมีส่วนร่วมเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของนิตยา เชื้อโชติ (2551) ที่พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชนดอนชี คือ การถือครองที่ดิน กล่าวคือ ประชาชนที่มีการถือครองที่ดินมากจะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชุมชนดอนชีมากกว่าประชาชนที่มีการถือครองที่ดินน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ที่ถือครองที่ดินมากอาจจะเห็นถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรซึ่งรวมทั้งที่ดินและป่าไม้ จึงเข้าร่วมในการอนุรักษ์มากกว่า

รายได้ของเกษตรกรหลังเข้าร่วมโครงการ ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า รายได้ของเกษตรกรหลังเข้าร่วมโครงการ ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันตามที่คาดการณ์ไว้ในเบื้องต้น กล่าวคือ รายได้ของเกษตรกรหลังเข้าร่วมโครงการ ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในทุกกรณี ซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาของธีระยุทธ สุดเสมอใจ (2550) ที่พบว่า รายได้เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านตึก อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย

การตัดสินใจเปลี่ยนพื้นที่นาดีมาปลูกปาล์มน้ำมันของเกษตรกร ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า การตัดสินใจเปลี่ยนพื้นที่นาดีมาปลูกปาล์มน้ำมันของเกษตรกร มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าปัจจัยด้านการตัดสินใจเปลี่ยนพื้นที่นาดีมาปลูกปาล์มน้ำมันของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ เป็นตัวแปรที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมโดยภาพรวมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการในทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติซึ่งไม่สอดคล้องตามที่คาดการณ์ไว้ในเบื้องต้น กล่าวคือ เมื่อเกษตรกรมีการตัดสินใจเปลี่ยนพื้นที่นาดีมาปลูกปาล์มน้ำมันเพิ่มมากขึ้นจะทำให้มีระดับการมีส่วนร่วมโดยภาพรวมน้อยลง ทั้งนี้อาจเนื่องจากเกษตรกรต้องมีภาระงานที่ต้องรับผิดชอบเพิ่มมากขึ้น จนไม่มีเวลาที่จะเข้าร่วมโครงการดังกล่าวได้

ระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันของเกษตรกรหลังเข้าร่วมโครงการ ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า ระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันของเกษตรกรหลังเข้าร่วมโครงการ มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันตามที่คาดการณ์ไว้ในเบื้องต้น กล่าวคือ เมื่อผู้เข้าร่วมโครงการมีระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันหลังเข้าร่วมโครงการมากขึ้น จะส่งผลต่อระดับการมีส่วนร่วมเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของนพดล ทะนิต๊ะ (2552) ที่พบว่า ความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำห้วยยอดมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำลำธารในพื้นที่ต้นน้ำห้วยยอด อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน โดยมีความสัมพันธ์ในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เนื่องจากความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์ป่าต้นลำธารจะช่วยยกระดับจิตสำนึกของคนในชุมชนให้คำนึงถึงผลประโยชน์ของป่าต้นน้ำลำธารและผลกระทบเมื่อมีการทำลายป่าต้นน้ำลำธาร จึงนำมาซึ่งการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำลำธาร สอดคล้องกับผลการศึกษาของสุรินทร์ สุริยงค์ (2551) ที่พบว่า ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานเมืองไทยแข็งแรงด้านสาธารณสุขมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขในการดำเนินงานเมืองไทยแข็งแรงด้านสาธารณสุข กรณีศึกษาอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่

แต่ไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของสมนึก ท้าวพา (2547) ที่พบว่า ความรู้เกี่ยวกับเรื่องไฟป่าไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการควบคุมไฟป่ารอบแนวเขตอุทยานแห่งชาติทับลาน อำเภอครอนบุรี จังหวัดนครราชสีมา

ตารางที่ 4.6 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน

ตัวแปรอิสระ	PTD	PTT	PTP	PTS	PTO
อายุ	0.04*	0.00	0.00	0.01	0.03
ระดับการศึกษา	-0.04	0.03	-0.04	-0.01	0.01
จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ช่วยทำการเกษตรหลังเข้าร่วมโครงการ	0.22	0.13	-0.07	-0.01	0.18
จำนวนปีที่เข้าร่วมโครงการ	-0.14	0.04	0.98***	0.74***	0.99***
พื้นที่ที่ใช้เข้าร่วมโครงการ	0.01	-0.01	0.11***	0.05	0.08**
รายได้ของเกษตรกรหลังเข้าร่วมโครงการ	-2.39	4.05	3.14	-1.79	5.22
การตัดสินใจเปลี่ยนพื้นที่นาดีมาปลูกปาล์มน้ำมันของเกษตรกร	0.10	-0.42	-0.92***	-0.35	-0.66*
ระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันของเกษตรกรหลังเข้าร่วมโครงการ	0.97***	1.29***	0.44	0.69**	0.80**
LR statistic	20.91	18.65	42.22	19.64	41.29
LR index (Pseudo- R^2)	0.07	0.05	0.14	0.06	0.14

หมายเหตุ : * ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.10 ** ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 *** ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

PTD หมายถึง การมีส่วนร่วมด้านการร่วมตัดสินใจ

PTT หมายถึง การมีส่วนร่วมด้านความคิด

PTP หมายถึง การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติตามกิจกรรม

PTS หมายถึง การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ หรือมีส่วนได้ส่วนเสีย

PTO หมายถึง การมีส่วนร่วมโดยรวม

4.4.6 ปัญหาของการเข้ามามีส่วนร่วมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส

ตารางที่ 4.6 แสดงปัญหาของการเข้ามามีส่วนร่วมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส ซึ่งปัญหาของการเข้ามามีส่วนร่วมที่สำคัญ คือ หนูกัดกินต้นปาล์มและลูกปาล์ม ร้อยละ 31.78 รองลงมาคือ ปัญหาเรื่องการขุดยกร่องต่ำ ทำให้น้ำท่วมถึง ร้อยละ 24.81 พันธุ์ปาล์มที่ได้รับมีประสิทธิภาพไม่ดีเท่าที่ควร ร้อยละ11.63 ปัญหาเรื่องคุณภาพของดิน (ดินเปรี้ยว) ร้อยละ 9.30 ปัญหาเรื่องปุ๋ยมีราคาแพง แต่ต้องใช้ปริมาณมาก ร้อยละ 7.75 ปัญหาเรื่องการขนส่งผลผลิต เนื่องจากโรงงานอยู่ไกล ร้อยละ 5.43 ผู้รับผิดชอบโครงการไม่ค่อยมาติดตามงานอย่างต่อเนื่อง ร้อยละ 3.88 ราคาปาล์มไม่ดีเท่าที่ควร ร้อยละ 3.10 และประสบปัญหาเรื่องโรคของปาล์มคะแนนต่ำสุดคิดเป็นร้อยละ 2.33

ปัญหาของการเข้ามามีส่วนร่วมของเกษตรกรนั้น จะเห็นได้ว่าเกษตรกรกว่าร้อยละ 31 ประสบกับปัญหาหนูกัดกินต้นปาล์มและลูกปาล์ม ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเกษตรกรยังขาดความรู้ด้านการกำจัดศัตรูปาล์มน้ำมัน ดังนั้นผู้รับผิดชอบโครงการควรมีการจัดอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกรในประเด็นการป้องกันและการกำจัดศัตรูปาล์มน้ำมันเพิ่มเติม ปัญหาเรื่องการขุดยกร่องต่ำ ทำให้น้ำท่วมถึง ซึ่งผู้รับผิดชอบโครงการควรมีการเข้าตรวจเยี่ยมพื้นที่และหาแนวทางปรับปรุงพื้นที่ให้เหมาะสม ปัญหาเรื่องการขนส่งผลผลิต เนื่องจากโรงงานอยู่ไกล ซึ่งควรมีการสร้างแปรรูปน้ำมันปาล์มในพื้นที่ และควรมีแหล่งรับซื้อผลผลิตกระจายไปตามจุดต่างๆ อย่างทั่วถึง เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาด้านการตลาดในอนาคต ควรมีการติดตามตรวจเยี่ยมอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งควรมีการประกันราคาผลผลิตปาล์มน้ำมัน เพื่อป้องกันปัญหาราคาผลผลิตตกต่ำในอนาคต

ตารางที่ 4.7 ปัญหาของการเข้ามามีส่วนร่วมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส

n=129

ลักษณะของปัญหา	ความถี่	ร้อยละ*
1. หนูกัดกินต้นปาล์มและลูกปาล์ม	41	31.78
2. ปัญหาเรื่องการขุดยกร่องต่ำ ทำให้น้ำท่วมถึง	32	24.81
3. พันธุ์ปาล์มที่ได้รับไม่ตรงตามสายพันธุ์ที่มีคุณภาพ	15	11.63
4. ปัญหาเรื่องคุณภาพของดิน (ดินเปรี้ยว)	12	9.30
5. ปัญหาเรื่องปุ๋ยมีราคาแพง แต่ต้องใช้ปริมาณมาก	10	7.75
6. ปัญหาเรื่องการขนส่งผลผลิต เนื่องจากโรงงานอยู่ไกล	7	5.43
7. ผู้รับผิดชอบโครงการไม่ค่อยมาติดตามงานอย่างต่อเนื่อง	5	3.88
8. ราคาปาล์มไม่ดีเท่าที่ควร	4	3.10
9. ประสบปัญหาเรื่องโรคของปาล์ม	3	2.33

หมายเหตุ : * ตอบได้มากกว่า 1 ปัญหา

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุป

ผลการวิจัยและข้อเสนอแนะต่างๆ ที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อประเมินผลโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ กรณีศึกษา : จังหวัดนราธิวาส นั้นสามารถสรุปและจัดทำเป็นข้อเสนอแนะจากการวิจัย ดังนี้

การประเมินผลโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ กรณีศึกษา : จังหวัดนราธิวาส มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อประเมินผลการดำเนินงานของโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส ด้านสภาพแวดล้อม ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการดำเนินงาน และด้านผลผลิต 2) เพื่อศึกษาสภาพทางเศรษฐสังคมบางประการของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส 3) เพื่อศึกษาความรู้และการเปลี่ยนแปลงในความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส 4) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส และ5) เพื่อศึกษาปัญหา และอุปสรรคของการดำเนินงานโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส การวิจัยครั้งนี้ได้ทำการสุ่มตัวอย่างเพื่อการวิเคราะห์เชิงปริมาณ ได้ขนาดของตัวอย่าง 131 ตัวอย่าง และในการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ ได้ทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง 3 ตัวอย่าง โดยเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผลแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ตามลักษณะของข้อมูล คือ 1) การวิเคราะห์เชิงปริมาณ ข้อมูลที่ได้ถูกนำมาประเมินผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ เพื่อวิเคราะห์ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เช่น ข้อมูลสภาพทางเศรษฐสังคมบางประการของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน ความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน ระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดนราธิวาส ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความรู้ของเกษตรกร ส่วนการวิเคราะห์การถดถอยออร์เดอร์โลจิสติกนั้น ใช้โปรแกรมทางเศรษฐมิติ ซึ่งเป็นการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ 2) การวิเคราะห์เชิงคุณภาพโดยใช้ซิปโมเดล

เป็นเครื่องมือในการประเมินและวิเคราะห์เนื้อหา เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงลึก โดยได้ทำการตรวจสอบความเชื่อถือได้ของข้อมูลโดยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า ผลการวิจัยสรุปได้ตามหัวข้อต่อไปนี้

1) ด้านสภาพแวดล้อม

พื้นที่นาร้างในอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส เป็นพื้นที่ที่ได้ปล่อยทิ้งร้างไว้โดยไม่ได้ใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่า ซึ่งในอดีตอาจเคยหรือไม่เคยทำนามาก่อน ประกอบกับลักษณะดินส่วนใหญ่เป็นดินเหนียว เป็นกรดจัด การระบายน้ำค่อนข้างเลว ความอุดมสมบูรณ์ค่อนข้างต่ำ ส่งผลให้ไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างคุ้มค่า ภาครัฐจึงได้มีการศึกษาถึงความเป็นไปได้ในการใช้ประโยชน์พื้นที่โดยการปลูกพืชเศรษฐกิจที่เหมาะสมในพื้นที่ดังกล่าว ได้แก่ ปาล์มน้ำมันซึ่งเป็นพืชที่สามารถนำมาปลูกได้ในสภาพพื้นที่ดังกล่าวแม้จะมีข้อจำกัดเกี่ยวกับลักษณะดิน แต่ก็สามารถแก้ไขได้ด้วยการขุดยกร่อง ประกอบกับพื้นที่อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส ยังมีลักษณะภูมิอากาศโดยทั่วไปที่เหมาะสมต่อการปลูกปาล์มน้ำมัน คือเป็นแบบอากาศร้อนชื้น ฝนตกชุกมีมรสุมพัดผ่าน อุณหภูมิโดยเฉลี่ยประมาณ 27 - 29 องศาเซลเซียส

2) ด้านปัจจัยนำเข้า

จากการประเมินผลด้านปัจจัยนำเข้าตามตัวชี้วัดการประเมิน ซึ่งได้แก่ วัตถุประสงค์ของโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน แผนยุทธศาสตร์ของจังหวัดนราธิวาส เกี่ยวกับปาล์มน้ำมัน บุคลากร งบประมาณและการจัดการ วัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ และยานพาหนะ และการจัดการการดำเนินโครงการ สามารถสรุปได้ดังนี้

2.1) วัตถุประสงค์ของโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน สืบเนื่องจากโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันจังหวัดนราธิวาส เป็นโครงการที่มีการดำเนินงานร่วมกันแบบบูรณาการของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยผู้รับผิดชอบโครงการได้ปฏิบัติให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ทั้งนี้เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการโดยมุ่งเน้นให้เกิดการใช้พื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งมีเกษตรกรเป็นศูนย์กลาง

2.2) แผนยุทธศาสตร์เกี่ยวกับปาล์มน้ำมัน เป็นการมุ่งเน้นการเพิ่มพื้นที่เพื่อเพิ่มผลผลิตปาล์มน้ำมัน โดยพิจารณาคัดเลือกพื้นที่ที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์ทางการเกษตรกรรมอย่างมีประสิทธิภาพเป็นพื้นที่เป้าหมาย ถึงแม้ว่าจะมีข้อจำกัดเกี่ยวกับสมบัติของดินหรือสภาพพื้นที่ที่ต้องมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานก็ตาม

2.3) บุคลากร การดำเนินงานโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน มีบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถเกี่ยวกับปาล์มน้ำมันเป็นอย่างดี ทั้งนี้เป็นเพราะบุคลากรส่วนใหญ่ได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับปาล์มน้ำมันอย่างสม่ำเสมอ โดยบุคลากรได้ปฏิบัติหน้าที่โดยการ

ถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ แต่ปัจจุบันบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถยังมีไม่เพียงพอกับการปฏิบัติงาน

2.4) งบประมาณและการจัดการโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดนราธิวาส เป็นปัจจัยสำคัญที่ใช้ในการดำเนินโครงการ เพื่อให้สามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้นั้นมีความเพียงพอต่อการดำเนินโครงการ แต่ยังขาดงบประมาณในการดำเนินงานเพื่อให้เกิดความต่อเนื่อง

2.5) วัสดุอุปกรณ์ และครุภัณฑ์ เป็นปัจจัยสำคัญที่ใช้ในการปฏิบัติงาน ซึ่งการปฏิบัติงานจะมีประสิทธิภาพนั้นขึ้นอยู่กับคุณภาพ และปริมาณของวัสดุอุปกรณ์ และครุภัณฑ์ ที่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานเป็นสำคัญ ซึ่งบุคลากรผู้รับผิดชอบโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดนราธิวาส มีการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ และครุภัณฑ์ให้แก่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการอย่างเพียงพอ และมีการแนะนำวิธีการใช้วัสดุอุปกรณ์ และครุภัณฑ์แก่เกษตรกรทุกครั้ง

2.6) การจัดการการดำเนินโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดนราธิวาส เป็นการปรับปรุงพื้นที่นาร้างให้สามารถกลับมาใช้ประโยชน์ในการปลูกพืชเศรษฐกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งควรมีการปฏิบัติงานแบบบูรณาการอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

3) ด้านกิจกรรมและกระบวนการ

จากการประเมินผลด้านกิจกรรมและกระบวนการตามตัวชี้วัดการประเมิน ซึ่งได้แก่ พื้นที่การจัดการ กิจกรรมและกระบวนการ และการมีส่วนร่วมของการดำเนินโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันมีผลการประเมิน สามารถสรุปผลได้ดังต่อไปนี้

3.1) พื้นที่ โครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดนราธิวาส เป็นโครงการที่มุ่งเน้นทางด้านการปรับปรุงพื้นที่นาร้างให้สามารถกลับมาใช้ประโยชน์ในการปลูกพืชเศรษฐกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นองค์ประกอบด้านพื้นที่จึงเป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินโครงการ ซึ่งในอดีตพื้นที่อำเภอตากใบส่วนใหญ่ประชากรจะประกอบอาชีพทางด้านการเกษตรโดยเฉพาะการ ทำนา ซึ่งจะเห็นได้ว่าพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นนา แต่สืบเนื่องจากสภาพดินในพื้นที่อำเภอตากใบส่วนใหญ่เป็นดินพรุ มีน้ำขัง จึงทำให้ได้ผลผลิตไม่ดีเท่าที่ควร ซึ่งเป็นข้อจำกัดของพื้นที่ ทำให้ประชากรในพื้นที่ได้หันไปประกอบอาชีพอย่างอื่นแทน จึงทำให้พื้นที่นาถูกทิ้งร้างว่างเปล่า

3.2) ด้านการจัดการ โครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดนราธิวาส เป็นโครงการที่มุ่งเน้นการจัดการพื้นที่อย่างเป็นระบบ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะด้านการถ่ายทอดความรู้ของบุคลากรให้แก่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันในประเด็นต่างๆ อย่างครบวงจรและเป็นระบบ เช่น พันธุ์ปาล์มน้ำมัน การเก็บเกี่ยวผลปาล์ม การดูแลรักษาปาล์มน้ำมัน การใส่ปุ๋ยปาล์มน้ำมัน และการเก็บเกี่ยวผลปาล์มน้ำมัน อีกทั้งการถ่ายทอดความรู้ด้านการปรับปรุงบำรุงดินอย่างถูกวิธี

3.3) ด้านกิจกรรมและกระบวนการ การจัดการโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันด้านกิจกรรมและกระบวนการ เป็นการจัดการโครงการที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ทั้งนี้เพื่อเป็นการเพิ่มพูนความรู้ และประสบการณ์ให้แก่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ซึ่งได้มีการจัดกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ในหลายรูปแบบ เช่น มีการประชุมร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการ และเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ การจัดฝึกอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกรเป็นระยะๆ รวมทั้งได้จัดให้มีการศึกษาดูงานเกี่ยวกับการปลูกปาล์มน้ำมันแก่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ

3.4) ด้านการมีส่วนร่วม โครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดนราธิวาส เป็นโครงการที่ต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ โดยเน้นการมีส่วนร่วมตลอดกระบวนการ อย่างครอบคลุมทุกด้านซึ่งประกอบด้วย การมีส่วนร่วมด้านร่วมตัดสินใจ การมีส่วนร่วมด้านความคิด การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติตามกิจกรรม และการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ หรือมีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ทั้งในด้านการเป็นที่มาของรายได้ การมีงานทำของคนในพื้นที่ การยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ให้ดีขึ้น และการปรับปรุงพื้นที่นาร้างให้สามารถกลับมาใช้ประโยชน์ในการปลูกพืชเศรษฐกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4) ด้านผลผลิต

จากการประเมินผลในด้านผลผลิตตามตัวชี้วัดการประเมิน ซึ่งประกอบด้วยการประเมินผลระดับความรู้ และการมีส่วนร่วมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันโดยสามารถสรุปได้ดังนี้

4.1) สภาพทางเศรษฐสังคมบางประการของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน

เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน ส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรที่มีอายุมากและเป็นเพศชาย อีกทั้งยังพบว่าเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ ส่วนใหญ่มีความรู้เพียงระดับชั้นประถมศึกษา นอกจากนี้การเข้าร่วมโครงการฯ ทำให้เกษตรกรมีรายได้ต่อเดือนเพิ่มขึ้นในส่วนของจำนวนสมาชิกที่ช่วยทำการเกษตรหลังเข้าร่วมโครงการฯ พบว่า มีจำนวน

สมาชิกเพิ่มขึ้น และเมื่อพิจารณาจำนวนปีที่เข้าร่วมโครงการ จะเห็นได้ว่าเกษตรกรส่วนใหญ่เข้าร่วมโครงการโดยเฉลี่ยเพียง 5.64 ปี สำหรับพื้นที่ที่ใช้เข้าร่วมโครงการ เป็นพื้นที่ส่วนหนึ่งที่เกษตรกรนำมาใช้ปลูกปาล์มน้ำมันเพื่อเป็นการใช้ทรัพยากรที่ดินให้เกิดประโยชน์สูงสุด

4.2) ความรู้และการเปลี่ยนแปลงในความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส

เกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างได้มีการประเมินระดับความรู้ ซึ่งพบว่าก่อนเข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน เกษตรกรมีความรู้ในระดับน้อย ในขณะที่หลังจากเข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันแล้ว เกษตรกรมีระดับความรู้เพิ่มขึ้นอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้มีเพียงบางคำถามเท่านั้นที่เกษตรยังมีระดับความรู้ก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการฯ ไม่แตกต่างกันมากนัก นั่นคือ ประเด็นการดูแลรักษาปาล์มน้ำมัน ได้แก่ การปราบวัชพืช การใช้วัสดุคลุมดิน การใช้สารกำจัดวัชพืช การดูแลป้องกันโรคและแมลงที่สำคัญ นอกจากนี้ยังพบว่า ปัจจัยสภาพทางเศรษฐสังคมที่มีความสัมพันธ์กับความรู้ของเกษตรกรหลังเข้าร่วมโครงการ คือจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ช่วยทำการเกษตรก่อนเข้าร่วมโครงการ และจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ช่วยทำการเกษตรหลังเข้าร่วมโครงการ

4.3) ระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน

ระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดนราธิวาส โดยภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับปานกลาง โดยสามารถพิจารณาในประเด็นย่อยๆ ได้ดังต่อไปนี้

4.3.1) การมีส่วนร่วมด้านการร่วมตัดสินใจ พบว่า เกษตรกรมีส่วนร่วมโดยภาพรวมในระดับมาก หากพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ในประเด็นการมีส่วนร่วมด้านการร่วมตัดสินใจในการเข้าร่วมโครงการ มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ประเด็นการมีส่วนร่วมในการกำหนดพื้นที่เข้าร่วมโครงการ และประเด็นการมีส่วนร่วมด้านการร่วมตัดสินใจในการเข้าร่วมฝึกอบรมในการปฏิบัติงานตามโครงการ มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด

4.3.2) การมีส่วนร่วมด้านความคิด พบว่า เกษตรกรมีส่วนร่วมโดยรวมในระดับน้อย หากพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ในประเด็นการมีส่วนร่วมเสนอแนะแนวทางในการดำเนินโครงการ มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด และประเด็นการมีส่วนร่วมเสนอแนะปัญหาและแนวทางแก้ไขในการดำเนินโครงการ มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด

4.3.3) การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติตามกิจกรรม พบว่า เกษตรกรมีส่วนร่วมโดยภาพรวมในระดับปานกลาง หากพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ในประเด็นการมีส่วนร่วมในการเตรียมพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันมีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ประเด็นการมีส่วนร่วมในการใส่ปุ๋ยปาล์มน้ำมัน และประเด็นการมีส่วนร่วมในการสนับสนุนงบประมาณเพิ่มเติมเพื่อการขุดยกร่อง มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด

4.3.4) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ หรือมีส่วนได้ส่วนเสีย พบว่า เกษตรกรมีส่วนร่วมโดยภาพรวมในระดับมาก หากพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ในประเด็นการปรับปรุงพื้นที่นาร้างให้สามารถกลับมาใช้ประโยชน์ในการปลูกพืชเศรษฐกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ประเด็นการเป็นที่มาของรายได้ และประเด็นการมีงานทำของคนในพื้นที่ มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด

4.3.5) ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดนราธิวาส ได้แก่ อายุ จำนวนปีที่เข้าร่วมโครงการ พื้นที่ที่ใช้เข้าร่วมโครงการ การตัดสินใจเปลี่ยนพื้นที่นาดีมาปลูกปาล์มน้ำมันของเกษตรกร และระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันของเกษตรกรหลังเข้าร่วมโครงการ ในส่วนของระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ช่วยทำการเกษตรหลังเข้าร่วมโครงการ และรายได้ของเกษตรกรหลังเข้าร่วมโครงการเป็นปัจจัยที่ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ

4.3.6) ปัญหาของการเข้ามามีส่วนร่วมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน คือหนูกัดกินต้นปาล์มและลูกปาล์ม มีค่าคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ปัญหาเรื่องการขุดยกร่องต่ำ ทำให้น้ำท่วมถึง พันธุ์ปาล์มที่ได้รับมีประสิทธิภาพไม่ดีเท่าที่ควร ปัญหาเรื่องคุณภาพของดิน (ดินเปรี้ยว) ปัญหาเรื่องปุ๋ยมีราคาแพง แต่ต้องใช้ปริมาณมาก ปัญหาเรื่องการขนส่งผลผลิต เนื่องจากโรงงานอยู่ไกล ผู้รับผิดชอบโครงการไม่ค่อยมาติดตามงานอย่างต่อเนื่อง ราคาปาล์มไม่ดีเท่าที่ควร และประสบปัญหาเรื่องโรคของปาล์ม มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด

5.2 ข้อเสนอแนะแนวทางที่เหมาะสมในการจัดการการดำเนินงานโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน

จากผลการวิจัยที่ได้ สามารถนำมาจัดทำเป็นข้อเสนอแนะในประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้

1) ผลการวิจัยสภาพทางเศรษฐสังคมในด้านจำนวนปีที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ พบว่า เกษตรกรเข้าร่วมโครงการโดยเฉลี่ย 5.64 ปี ดังนั้นผู้ดำเนินโครงการจึงควรมีการประชาสัมพันธ์รายละเอียดโครงการเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะประเด็นเกี่ยวกับความรู้ในการจัดการสวนปาล์มน้ำมันที่จะได้รับจากการเข้าร่วมโครงการ เพื่อให้เกษตรกรเกิดความสนใจและเข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันมากขึ้นในอนาคต

2) ผลการวิจัยสภาพทางเศรษฐสังคมด้านอายุของผู้เข้าร่วมโครงการ พบว่าเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่มีอายุมาก ดังนั้นในการจัดการฝึกอบรมแต่ละครั้ง ผู้ดำเนินโครงการควรมีการถ่ายทอดความรู้ในประเด็นต่างๆ ด้วยวิธีที่สามารถเข้าใจได้ง่าย รวมทั้งเนื้อหาต้องมีความกระชับ และได้ใจความในเวลาที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ

3) ผลการวิจัยระดับความรู้ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ พบว่าหลังจากที่เข้าร่วมโครงการ เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับปาล์มน้ำมันเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นผู้ดำเนินโครงการควรมีการอบรม ถ่ายทอดความรู้ ให้แก่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการอย่างต่อเนื่อง และควรมีการประเมินผลการจัดฝึกอบรมในแต่ละครั้ง เพื่อให้การอบรมมีประสิทธิภาพมากขึ้น

4) ผลการวิจัยระดับความรู้ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ พบว่าค่าเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันในประเด็นอุณหภูมิที่เหมาะสมในการปลูกปาล์มน้ำมันอยู่ในช่วง 25-28 องศาเซลเซียสมีค่าน้อยสุด รองลงมาคือ ประเด็นปาล์มน้ำมันโดยทั่วไปต้องการแสงแดดอย่างน้อยวันละ 5 ชั่งโมง และประเด็นปริมาณน้ำฝนที่เหมาะสมในการปลูกปาล์มน้ำมันคือ ประมาณ 1,800-2,000 มม./ปี รวมถึงประเด็นการดูแลรักษาปาล์มน้ำมัน ได้แก่ การปราบวัชพืช การใช้วัสดุคลุมดิน การใช้สารกำจัดวัชพืช การดูแลป้องกันโรคและแมลงที่สำคัญ มีส่วนต่างน้อยที่สุด ดังนั้นผู้ดำเนินโครงการจึงควรให้ความรู้แก่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันโดยเน้นในประเด็นดังกล่าวให้มากขึ้น

5) ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ได้แก่ อายุ จำนวนปีที่เข้าร่วมโครงการ พื้นที่ที่ใช้เข้าร่วมโครงการ การตัดสินใจเปลี่ยนพื้นที่นาดีมาปลูกปาล์มน้ำมันของเกษตรกร ดังนั้นผู้รับผิดชอบโครงการควรมีประชาสัมพันธ์ และ

ควรมุ่งเน้นไปที่เกษตรกรที่มีอายุมาก มีจำนวนปีที่เข้าร่วมโครงการมาก และมีพื้นที่ที่ใช้เข้าร่วมโครงการมาก ทั้งนี้เพื่อให้เกษตรกรได้เกิดการมีส่วนร่วมเพิ่มมากขึ้น

5.3 รูปแบบการดำเนินงานโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันที่เหมาะสม

การดำเนินการโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน จำเป็นต้องศึกษาถึงความเหมาะสมของการจัดการเพราะจะเป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่ายทั้งในส่วนของผู้รับผิดชอบโครงการและเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ผู้วิจัยได้จัดทำแผนการดำเนินโครงการตลอดจนรูปแบบการดำเนินโครงการเพื่อให้มองเห็นภาพรวมในแต่ละด้านได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ดังแสดงในตารางที่ 5.1 และ5.2 ตามลำดับ พบว่า แผนการดำเนินโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส มีดำเนินการตั้งแต่เดือนตุลาคม 2548 – กันยายน 2552 (โครงการต่อเนื่อง) ซึ่งประกอบไปด้วยกิจกรรมการดำเนินงานตั้งแต่การสำรวจพื้นที่นาร้างเป้าหมาย การสำรวจออกแบบวางแผนการใช้ที่ดิน การฝึกอบรมเกษตรกร การขุดคูยกร่อง การจัดตั้งกลุ่มเกษตรกร การจัดซื้อจัดหาพันธุ์ปาล์ม ปุ๋ย และยา การดำเนินการปลูกปาล์มน้ำมัน การสนับสนุนวัสดุปรับปรุงบำรุงดินส่งเสริมการปลูกพืชอายุสั้น ตลอดจนการติดตามและประเมินผล และผลจากการศึกษาพบว่ารูปแบบการดำเนินโครงการที่เหมาะสมในแต่ละกิจกรรม มีดังนี้ คือ 1) กิจกรรมสำรวจพื้นที่นาร้างเป้าหมาย ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย พบว่า รูปแบบการดำเนินโครงการที่เหมาะสม คือ ผู้รับผิดชอบโครงการควรมีการประชาสัมพันธ์รายละเอียดโครงการให้มากขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้เกษตรกรเกิดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการ อันจะส่งผลให้เกษตรกรตัดสินใจเข้าร่วมโครงการเพิ่มมากขึ้น 2) กิจกรรมฝึกอบรมเกษตรกร พบว่า รูปแบบการดำเนินโครงการที่เหมาะสม คือ 2.1) การดำเนินโครงการควรมุ่งเน้นไปที่เกษตรกรที่มีอายุน้อยซึ่งจะมีผลทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของเกษตรกรเพิ่มมากขึ้น 2.2) การดำเนินโครงการควรมุ่งเน้นไปที่เกษตรกรที่มีจำนวนปีที่เข้าร่วมโครงการน้อยเนื่องจากจะส่งผลให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการเพิ่มมากขึ้น 2.3) การดำเนินโครงการควรมุ่งเน้นไปที่เกษตรกรที่มีพื้นที่ที่ใช้เข้าร่วมโครงการน้อยเนื่องจากจะส่งผลให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการเพิ่มมากขึ้น 2.4) ผู้ดำเนินโครงการควรให้ความรู้ด้านการจัดการสวนปาล์มน้ำมันแก่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการโดยเน้นในประเด็นอุณหภูมิที่เหมาะสมในการปลูกปาล์มน้ำมัน ประเด็นการต้องการแสงแดดของปาล์มน้ำมัน ประเด็นปริมาณน้ำฝนที่เหมาะสมในการปลูกปาล์มน้ำมัน รวมถึงประเด็นการดูแลรักษาปาล์มน้ำมัน เช่น การปราบวัชพืช การใช้วัสดุคลุมดิน การดูแลป้องกันโรคและแมลงที่สำคัญให้มากขึ้น 2.5) ผู้ดำเนินโครงการควรมีการถ่ายทอดความรู้ในประเด็นต่างๆ ด้วยวิธีที่สามารถเข้าใจได้ง่าย รวมทั้งเนื้อหาต้องมีความกระชับ และได้ใจความในเวลาที่เหมาะสม และ2.6) ผู้ดำเนิน

โครงการควรมีการอบรม ถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการอย่างต่อเนื่อง และควรมีการประเมินผลการจัดฝึกอบรมในแต่ละครั้ง เพื่อให้การอบรมมีประสิทธิภาพมากขึ้น และ 3) กิจกรรมติดตามและประเมินผล พบว่า รูปแบบการดำเนินโครงการที่เหมาะสม คือ 3.1) หน่วยงานหลักที่รับผิดชอบโครงการควรประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาร่วมดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรม และมีการติดตาม ประเมินผลและตรวจเยี่ยมแปลงเกษตรกรอย่างต่อเนื่อง และ3.2) หน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการควรมีการจัดสรรบุคลากรที่รับผิดชอบโครงการให้เพียงพอต่อภาระงาน

ตารางที่ 5.1 แผนการดำเนินโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส

โครงการ/กิจกรรม	พื้นที่ดำเนินการ	เป้าหมาย (คน)	งบประมาณ (ล้านบาท)	ระยะเวลาดำเนินการ (พ.ศ.)					สอดคล้องกับยุทธศาสตร์	ตัวชี้วัด
				2548	2549	2550	2551	2552		
โครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในอ.ตากใบ จ.นราธิวาส 1.สำรวจพื้นที่นาร้างเป้าหมาย ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	อ.ตากใบ จ.นราธิวาส -ต.ไพรวัน -ต.โฆษิต -ต.พร่อน -ต.บางขุนทอง	200	99.24	ต.ค.-ธ.คพ.ศ. 2548					ยุทธศาสตร์กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พ.ศ. 2542–2551 ในยุทธศาสตร์ที่ 1 คือ การมุ่งเพิ่มปริมาณและคุณภาพของผลผลิตทางการเกษตรโดยการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทรัพยากรเพื่อการผลิต	พื้นที่กว้าง 10,000 ไร่ได้รับการปรับปรุงและปลูกปาล์มน้ำมันโดยเกษตรกรที่ผ่านการฝึกอบรมแล้ว
2.สำรวจออกแบบวางแผนการใช้ที่ดินออกแบบอนุรักษ์ดินและน้ำ					ม.ค.-ก.พ. พ.ศ.2549					
3.ฝึกอบรมเกษตรกร					ก.ค.-ส.ค. พ.ศ.2549					
4.ดำเนินการขุดคูยกร่อง					ต.ค.-ธ.ค. พ.ศ.2549	ม.ค.-ก.ย. พ.ศ.2550				
5.จัดตั้งกลุ่มเกษตรกรหรือสหกรณ์ผู้ปลูกปาล์มน้ำมัน						ก.ย.- พ.ย. พ.ศ.2550				
6.จัดซื้อจัดหาพันธุ์ปาล์ม ปุ๋ย และยา						พ.ย.-ธ.ค. พ.ศ.2550				
7.ดำเนินการปลูกปาล์มน้ำมัน							ม.ค.-ก.พ. พ.ศ.2551			
8.สนับสนุนวัสดุปรับปรุงบำรุงดินส่งเสริมการปลูกพืชอายุสั้น							มี.ค.-พ.ค. พ.ศ.2551			
9.ติดตามและประเมินผล								พ.ค.-ก.ย. พ.ศ.2552		

หมายเหตุ : โครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน ดำเนินการตั้งแต่เดือนตุลาคม 2548 – กันยายน 2552 (โครงการต่อเนื่อง)

ตารางที่ 5.2 รูปแบบการดำเนินโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส

โครงการ/กิจกรรม	รูปแบบการดำเนินโครงการที่เหมาะสม
โครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันใน อ.ตากใบ จ.นราธิวาส	
1) สำรวจพื้นที่นาร้างเป้าหมาย ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 2) สำรวจออกแบบวางแผนการใช้ที่ดินออกแบบอนุรักษ์ดินและน้ำ	1) ผู้รับผิดชอบโครงการควรมีการประชาสัมพันธ์รายละเอียดโครงการให้มากขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้เกษตรกรเกิดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการ อันจะส่งผลให้เกษตรกรตัดสินใจเข้าร่วมโครงการเพิ่มมากขึ้น
3) ฝึกอบรมเกษตรกร	1) การดำเนินโครงการควรมุ่งเน้นไปที่เกษตรกรที่มีอายุน้อยซึ่งจะมีผลทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของเกษตรกรเพิ่มมากขึ้น 2) การดำเนินโครงการควรมุ่งเน้นไปที่เกษตรกรที่มีจำนวนปีที่เข้าร่วมโครงการน้อยเนื่องจากจะส่งผลให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการเพิ่มมากขึ้น 3) การดำเนินโครงการควรมุ่งเน้นไปที่เกษตรกรที่มีพื้นที่ที่ใช้เข้าร่วมโครงการน้อยเนื่องจากจะส่งผลให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการเพิ่มมากขึ้น 4) ผู้ดำเนินโครงการควรให้ความรู้ด้านการจัดการสวนปาล์มน้ำมันแก่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ โดยเน้นในประเด็นอุณหภูมิที่เหมาะสมในการปลูกปาล์มน้ำมัน ประเด็นการต้องการแสงแดดของปาล์มน้ำมัน ประเด็นปริมาณน้ำฝนที่เหมาะสมในการปลูกปาล์มน้ำมัน รวมถึงประเด็นการดูแลรักษาปาล์มน้ำมัน เช่น การปราบวัชพืช การใช้วัสดุคลุมดิน การดูแลป้องกันโรคและแมลงที่สำคัญให้มากขึ้น 5) ผู้ดำเนินโครงการควรมีการถ่ายทอดความรู้ในประเด็นต่างๆ ด้วยวิธีที่สามารถเข้าใจได้ง่าย รวมทั้งเนื้อหาต้องมีความกระชับ และได้ใจความในเวลาที่เหมาะสม 6) ผู้ดำเนินโครงการควรมีการอบรม ถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการอย่างต่อเนื่อง และควรมีการประเมินผลการจัดฝึกอบรมในแต่ละครั้ง เพื่อให้การอบรมมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ตารางที่ 5.2 (ต่อ)

โครงการ/กิจกรรม	รูปแบบการดำเนินโครงการที่เหมาะสม
4) ดำเนินการขุดคูยกร่อง 5) จัดตั้งกลุ่มเกษตรกรหรือสหกรณ์ผู้ปลูกปาล์มน้ำมัน 6) จัดซื้อจัดหาพันธุ์ปาล์ม ปุ๋ย และยา 7) ดำเนินการปลูกปาล์มน้ำมัน 8) สนับสนุนวัสดุปรับปรุงบำรุงดิน ส่งเสริมการปลูกพืชอายุสั้น	
9) ติดตามและประเมินผล	1) หน่วยงานหลักที่รับผิดชอบโครงการควรประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาร่วมดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรม และมีการติดตาม ประเมินผลและตรวจเยี่ยมแปลงเกษตรกรอย่างต่อเนื่อง 2) หน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการควรมีการจัดสรรบุคลากรที่รับผิดชอบโครงการให้เพียงพอต่อภาระงาน

5.4 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากการวิจัยครั้งนี้ทำให้ผู้วิจัยได้นำมาจัดทำเป็นข้อเสนอแนะ เพื่อที่จะเป็นแนวทางในการวิจัยครั้งต่อไป ดังต่อไปนี้

1) ควรมีการประเมินผลอย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับโครงการตามนโยบายการเพิ่มพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันที่นอกเหนือจากโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน เนื่องจากเป็นโครงการต่อเนื่องที่ภาครัฐได้มีการส่งเสริมให้จัดทำในรูปแบบโครงการต่างๆ ขึ้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการเพิ่มผลผลิตปาล์มน้ำมันในประเทศ

2) ควรศึกษาปัญหาเชิงลึกในแต่ละด้านให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น เช่น ด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ และด้านการมีส่วนร่วม เพื่อให้ได้เนื้อหาที่กระชับและรัดกุมมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

กฤษณี คงสวัสดิ์, อยุทธ์ นิสสภา และปุรวิชญ์ พิทยาภินันท์. 2555. ความรู้และการเปลี่ยนแปลงในความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส. การประชุมวิชาการระดับชาติและระดับนานาชาติ การพัฒนาชนบทที่ยั่งยืน ประจำปี 2555 หัวข้อ “ชุมชนท้องถิ่น ฐานรากการพัฒนาประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน”. ณ จังหวัดขอนแก่น ระหว่างวันที่ 16-19 กุมภาพันธ์ 2555.

กรมพัฒนาที่ดิน. 2547. “โครงการการศึกษาความเหมาะสมเบื้องต้นในการจัดตั้งโรงงานผลิตปาล์มน้ำมัน” สืบค้นจาก : http://e-library.ldd.go.th/library/Ebook/bib29.pdf, เมื่อวันที่ 12 มีนาคม 2553.

กรมพัฒนาที่ดิน.2552. แผนที่นาร้างระบุชุดดินอำเภอ ตากใบ จังหวัดนราธิวาส. กรุงเทพฯ : กรมพัฒนาที่ดิน.

กรมพัฒนาที่ดิน. มปป. “การขยายพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่มีปัญหาของประเทศไทย” สืบค้นจาก : http://e-library.ldd.go.th/library/Ebook//bib1658.pdf, เมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2553.

โกมินทร์ วังอ่อน. 2552. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนชุมชน : กรณีศึกษาตำบลแม่ข้าวต้ม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

คำนึง จินตั้ง. 2555. สัมภาษณ์บุคคล, 22 มกราคม 2555.

จิตรา วสุวานิช. 2540. **จิตวิทยาพัฒนาการเรียนรู้**. กรุงเทพฯ : คุรุสภาลาดพร้าว.

จุฬาลักษณ์ โรจนานุกูล. 2549. “การศึกษาศักยภาพการผลิตไบโอดีเซลของประเทศไทย”. วิทยานิพนธ์วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ฉาย พูลเทพ. 2555. สัมภาษณ์บุคคล, 31 มกราคม 2555.

ทนงศักดิ์ คุ้มไข่น้ำ. 2539. คู่มือเจ้าหน้าที่ของรัฐเล่ม 2 เทคนิคความสำเร็จในงานด้านป่าชุมชน. กรุงเทพฯ : สำนักส่งเสริมการปลูกป่า กรมป่าไม้.

ธานินทร์ ศิลป์จารุ. 2549. **การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS**. กรุงเทพฯ : พิมพ์ครั้งที่ 5 บริษัท วี อินเตอร์ พริ้นท์ จำกัด.

ธีระ เอกสมทราเมษฐ์. 2554. **การปรับปรุงพันธุ์ปาล์มน้ำมัน**. กรุงเทพฯ: โอ เอส พริ้นติ้ง เฮาส์ จำกัด.

ธีระ เอกสมทราเมษฐ์, ชัยรัตน์ นิลนนท์, ธีระพงศ์ จันทรนิยม, ประกิจ ทองคำ และ วรรณา เลี้ยววาริณ. 2546. **คู่มือปาล์มน้ำมัน และการจัดสวน** . สงขลา : พิมพ์ครั้งที่ 2 ศูนย์วิจัยและพัฒนาการผลิตปาล์มน้ำมัน คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ธีระ เอกสมทราเมษฐ์, ชัยรัตน์ นิลนนท์, ธีระพงศ์ จันทรนิยม, ประกิจ ทองคำ และสมเกียรติ สีสนอง. 2548. **คู่มือเส้นทางสู่ความสำเร็จการผลิตปาล์มน้ำมัน**. สงขลา : คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ธีระยุทธ สุดเสมอใจ. 2550. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านตึก อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย. ภาคนิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.

นภาจันทร์ ชาปลิก. 2551. การประเมินผลหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชธานี วิทยาเขตอุดรราชธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพยาบาล บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

นัธพงษ์ พรหมมี. 2542. ความรู้และความคิดเห็นของข้าราชการตำรวจชั้นประทวนในกองบัญชาการตำรวจนครบาลที่มีต่อกฎหมายสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับมลพิษทางเสียงและทางอากาศในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

นันทรัตน์ จันทร์แสง. 2544. ผลกระทบของเขตการค้าเสรีอาเซียนต่ออุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

นิกร โคตรสมบัติ. 2551. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการดินของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในอำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

นิตยา เชื้อโชติ. 2551. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชน กรณีศึกษาชุมชนบ้านดอนชี บ้านปะอาว อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

นิภา สิงหารัตน์. 2552. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของครูในสถานศึกษาอำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

นิศา ชูโต. 2538. **การประเมินโครงการ**. กรุงเทพฯ : พิมพ์ครั้งที่ 4 พี.เอ็น.การพิมพ์.

นพดล ทะนิต๊ะ. 2552. การมีส่วนร่วมของประชาชนเครือข่ายลุ่มน้ำห้วยยอดในการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำลำธาร พื้นที่ต้นน้ำห้วยยอด อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน. ภาคนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.

บุญณรงค์ ธานีรัตน์. 2551. **คู่มือการปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่ดินพรุ**. นราธิวาส : ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทอง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ.

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธ์. 2535. รวมบทความ การวิจัย การวัดและการประเมินผล. ภาควิชาศึกษาศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษย์ศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหิดล.

บุญส่ง อินวรรณา. 2551. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการประปาหมู่บ้านที่บริหารจัดการโดยองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำอ่าง อำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.

บริษัท ปาล์มน้ำมันสิชลประชาสรรค์ จำกัด. มปป. ปาล์มน้ำมัน ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ของปาล์มน้ำมัน. สืบค้นจาก : http://suan-palm.blogspot.com/2009/08/blog-post.html, เมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2555.

ประดิษฐ์ เจริญสุข. 2550. ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อโครงการส่งเสริมการปลูกปาล์มน้ำมัน จังหวัดตราด ปี 2549. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ประยูร ศรีประสาธน์. 2542. **รายงานการวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของคณะกรรมการการศึกษาประจำโรงเรียนประถมศึกษา**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์. 2539. **การประเมินผล : หลักการและกระบวนการ**. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ปุรวิชญ์ พิทยาภินันท์. 2552. การศึกษาความเป็นไปได้ของการผลิตและบริโภคไบโอดีเซลจากน้ำมันปาล์มเพื่อใช้เป็นพลังงานทดแทนอย่างยั่งยืนในภาคใต้ของประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

พิพัฒน์ วีระถาวร. 2552. **พืชพลังงาน ศักยภาพด้านเชื้อเพลิงของประเทศไทย (1)**. ว.พลังงานทางเลือก 4(14): 5-7.

พิชา รุจินาม. 2545. ภาพลักษณ์ตำรวจทางหลวงของผู้ขับขี่รถยนต์บนถนนสายเอเชีย. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

พิสิษฐ์ บำรุงพงษ์. 2555. สัมภาษณ์บุคคล, 5 มกราคม 2555.

เพชรน้อย สิงห์ช่างชัย. 2546. **หลักการและการใช้สถิติการวิเคราะห์ตัวแปรหลายตัวสำหรับการวิจัยทางการพยาบาล**. สงขลา : พิมพ์ครั้งที่ 3 สงขลาการพิมพ์.

เพชรน้อย สิงห์ช่างชัย, ศิริพร ขัมภลิขิต และทัศนีย์ นะแส. 2539. **วิจัยทางการพยาบาล: หลักการและกระบวนการ**. สงขลา: เทมการพิมพ์.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2538. **วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

มาโนช ศัพทะนาวิน. 2547. การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรโพธิ์ตากในการดำเนินงานธุรกิจชุมชนกิ่งอำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย ในเขตโครงการพัฒนาลุ่มน้ำห้วยทอนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.

เยาวดี วิบูลย์ศรี. 2542. **การประเมินโครงการ : แนวคิดและแนวปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ระวี เจียรวิภา, อิบรอเฮม ยีดำ, พีรยุทธ ภักดีวานิช และ บุญจอง วงศ์มณี. 2552. การประเมินศักยภาพการเจริญเติบโตและผลผลิตของยางพาราและปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจปลูกยางพารา ในพื้นที่นาร้าง. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

รัตนา อุ่นจันทร์. 2552. การศึกษารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติเขาสก จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

รัตนา อุ่นจันทร์ และอยุทธ์ นิสสภา. 2551. ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติเขาสก จังหวัดสุราษฎร์ธานี. การประชุมวิชาการมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ครั้งที่ 5. 8-9 ธันวาคม 2551.

เรวัต เลิศฤทัยโยธิน. 2541. ปาล์มน้ำมัน ในพฤกษศาสตร์พืชเศรษฐกิจ. ภาควิชาพืชไร่นา คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. สืบค้นจาก : http://suanpalm.blogspot.-com/2009/08/blog-post.html, เมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2555.

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2539. **เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้**. กรุงเทพฯ : ชมรมเด็ก

วัชระ ภาโนชิต. 2541. แนวทางการปรับปรุงการประสานงานของผู้ช่วยหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอในจังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

วิเชียร เกตุสิงห์. 2530. **หลักการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย**. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพาณิช.

วิเชียร สงอักษร. 2538. การประเมินผลโครงการสุขาภิบาลอาหารชุมชนของจังหวัดยะลา. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

วิทวัส แกล้วทะนง. 2541. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรน้ำ : กรณีศึกษาอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

วิมล วีระพัฒน์. 2552. ความรู้และความตระหนักของอาจารย์ที่มีต่อการประกอบอาชีพอิสระของนักศึกษา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

วีระชัย เฮงษฎีกุล. 2550. ความรู้ความเข้าใจและปัจจัยในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลห้วยอ้อ อำเภอลอง จังหวัดแพร่. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.

ศิริชัย พงษ์วิชัย. 2553. **การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยคอมพิวเตอร์**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศรีมูล ชัยสุวรรณ. 2552. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาและอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศบ้านรวมมิตร หมู่ที่ 2 ตำบลแม่ยาว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย**.**

ศูนย์วิจัยปาล์มน้ำมันสุราษฎร์ธานี. มปป. พันธุ์ปาล์มน้ำมัน. สืบค้นจาก : http://it.doa.go.th/ - palm/breed.html, เมื่อวันที่ 1 เมษายน 2555.

ศูนย์อุตุนิยมวิทยาภาคใต้ฝั่งตะวันออก. 2552. ปริมาณน้ำฝนอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2548-2552. (ออนไลน์). http://www.soard8.com/?cid=656204, เมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2554.

สหกรณ์ผู้ปลูกปาล์มน้ำมันนราธิวาส. 2552. แบบรายงานสมาชิกที่เข้าร่วมโครงการปลูกปาล์มน้ำมันใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้. นราธิวาส: สหกรณ์ผู้ปลูกปาล์มน้ำมันนราธิวาส.

สถานีพัฒนาที่ดินนราธิวาส. 2547. โครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันจังหวัดนราธิวาส.

สมาน นวลจันทร์. 2551. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนชุมชนตำบลนายูง อำเภอนายูง จังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี**.**

สราลี กิจเจริญศักดิ์กุล. 2551. การศึกษาการวิเคราะห์ความเสี่ยงในการปลูกปาล์มน้ำมันในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย. รายงานการประชุมระดับชาติ ด้านธุรกิจและเศรษฐกิจอีสาน ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2551.

สุพัตรา ภาคสุชล. 2548. อุปทานปาล์มน้ำมันในประเทศไทย. สารนิพนธ์ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง**.**

สุพรรณี ไชยอำพร และสนิท สมัครการ. 2536. **การวิเคราะห์ทางสังคมเพื่อการพัฒนา แนวความคิด และวิธีการ**. กรุงเทพฯ : พิมพ์ครั้งที่ 2 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุรยุทธ หลิมตระกูล. 2544. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ศึกษาเฉพาะกรณี ป่าชุมชนบ้านห้วยสะพาน ตำบลหนองโรง อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.

สุชัยยัณต์ โชติพันธ์. 2552.เปรียบเทียบปัจจัยพื้นฐานต่อความรู้ ทัศนคติ พฤติกรรมเกี่ยวกับระบบบริหารคุณภาพมาตรฐาน (ISO 9001 : 2000) ของพนักงานบริษัทฮาร์ดฟอร์ดเพนท์ จำกัด. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

สุชาติ พิลาเดช. 2552. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อการมีส่วนร่วมของชาวประมงในการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำบริเวณอ่างเก็บน้ำเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. 2541. การประเมินผลโครงการ : หลักการและการประยุกต์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สุเทพ อินทร. 2553. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่นาจร อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่. การศึกษาอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

สุภางค์ จันทวาณิช. 2543. **การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุรินทร์ สุริยงค์. 2551. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขในการดำเนินงานเมืองไทยแข็งแรง: กรณีศึกษาอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่. การศึกษาอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

สุวิมล ติรกานันท์. 2544. **การประเมินโครงการ : แนวทางสู่การปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุรีย์วัลย์ เหิกขุนทด. 2550. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของผู้แทนองค์กรเครือข่ายวัฒนธรรม ในจังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

แสงจันทร์ โสภากร. 2544. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจของบุคลากรเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบล กรณีศึกษาจังหวัดเลย.วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.

สมนึก ท้าวพา. 2547. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการควบคุมไฟป่ารอบแนวเขตอุทยานแห่งชาติทับลาน อำเภอครบุรี จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สมพงษ์ ฐิตินันท์สมบูรณ์. 2547. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของหอการค้าจังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. 2540. **รวมบทความทางการประเมินโครงการ**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานส่งเสริมการค้าสินค้าเกษตร. 2553. “ปาล์มน้ำมัน” สืบค้นจาก: http://agri.dit.go.th/web_dit_sec4/admin/uploadfiles/multi_files/palm, เมื่อวันที่ 18 มีนาคม 2553.

สำนักสำรวจดินและวางแผนการใช้ที่ดิน. 2548. **มหัศจรรย์พันธุ์ดิน กลุ่มชุดดินสำหรับการปลูกพืชเศรษฐกิจประเทศไทย**. กรุงเทพฯ : กรมพัฒนาที่ดิน.

อติรส หยงสตาร์. 2548. การประเมินผลการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

อัญชนา แว่นแก้ว. 2551. ความพึงพอใจของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเพิ่มพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้. ภาคนิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

อยุทธ์ นิสสภา. 2547. **เศรษฐมิติเบื้องต้นสำหรับการจัดการทางการเกษตร**. เอกสารคำสอนภาควิชาพัฒนาการเกษตร คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

อาคม โสวณา. 2553. **รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์โครงการวิจัยการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการลุ่มน้ำสายบุรี : การปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่นาร้าง**. ปัตตานี : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

องอาจ นัยพัฒน์. 2548. **วิธีวิทยาการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

Bloom. 1975. **Tasconamy of Education Blyective Hand Book 1**. Cognitive Domain. New York : David Mc Kay Company.

Chavalparit, O. 2006. Clean Technology for The Crude Palm Oil Industry in Thailand. Ph.D. Dissertation. Wagenningen University, Netherlands.

Corley, R. H. V. and Tinker, P. B. 2003. **The Oil Palm 4th edition**. Oxford: Blackwell Science.

Maddala, G.S. 1998. Limited Dependent and Qualitative Variable in Econometrics. Cambridge : Cambridge University Press.

Pindyck, R.S. and Rubinfeld, P.L. 1976. **Econometric Models and Economics Forecasts**. New York : McGraw-Hill Book Company.

Pomeroy, R., Parks, J., Pollnac, R., Campson, T., Genio, E., Marlessy, C., Holle, E., Pido,M., Nissapa, A., Boromthanarat, S., and Hue Thu, N. 2007. "Fish wars : conflict and collaboration in fisheries management in Southeat Asia". Marine Policy 31:645-656.

T. Yamane. 1967. **"Statistics: An Introductory Analysis" 2nd edition**. Tokyo: John Weatherhill.

ภาคผนวก

ภาคผนวก 1

โครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน จังหวัดนราธิวาส

1. หน่วยงานรับผิดชอบ

1.1 หน่วยงานหลัก ได้แก่ สถานีพัฒนาที่ดินนราธิวาส

1.2 หน่วยงานรอง ได้แก่ สำนักงานสหกรณ์จังหวัดนราธิวาส ศูนย์วิจัยปาล์มน้ำมันนราธิวาส สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร และกรมส่งเสริมการเกษตร

ปาล์มน้ำมัน เป็นพืชน้ำมันที่ใช้ได้ทั้งในการบริโภค อุปโภค และใช้เป็นพลังงานทดแทน มีศักยภาพในการแข่งขันสูงกว่าพืชน้ำมันชนิดอื่นๆ ทั้งด้านการผลิตและการตลาด ส่วนแบ่งการผลิตน้ำมันปาล์มต่อน้ำมันพืชของโลก มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง และรวดเร็ว เป็นพืชยืนต้นที่ทนทานต่อผลกระทบจากภัยธรรมชาติ และเป็นพืชที่อนุรักษ์สภาพแวดล้อม ลงทุนเพียงครั้งเดียวก็สามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้นาน 20 ปี ใช้เงินลงทุนน้อย ใช้แรงงานน้อย เก็บเกี่ยวผลผลิตได้ตลอดปี พื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับปลูกปาล์มน้ำมันคือ พื้นที่ที่มีความลาดชัน ร้อยละ 1-12 ไม่มากกว่าร้อยละ 28 สูงจากระดับน้ำทะเลไม่เกิน 300 เมตร ดินลึกมากกว่า 75 เซนติเมตร มีการระบายน้ำดีถึงดีปานกลาง น้ำไม่ท่วมขัง ปริมาณน้ำฝนไม่น้อยกว่า 1,800 มิลลิเมตรต่อปี และมีการกระจายสม่ำเสมอซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับยางพาราแล้วพบว่าสามารถปลูกได้ในพื้นที่ลักษณะเดียวกัน แต่ในสถานการณ์ปัจจุบัน ยางพารายังคงเป็นพืชที่มีราคาดี การจะเปลี่ยนพื้นที่ปลูกยางพาราเป็นปาล์มน้ำมันจึงเป็นไปได้ยาก ดังนั้นการเพิ่มพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันจึงต้องมุ่งไปที่นาร้างและพื้นที่ทิ้งร้างต่างๆ โดยต้องมีการปรับปรุงพื้นที่ ทำระบบระบายน้ำไม่ให้น้ำขังนาน

ปี พ.ศ. 2547 หลังจากเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบขึ้นใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้จัดทำยุทธศาสตร์การสร้างเศรษฐกิจใหม่ขึ้น โดยมีการส่งเสริมให้ปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่นาร้าง และมีเป้าหมายปลูกให้ได้ 100,000 ไร่ (ภายในปี พ.ศ. 2552) โดยหน่วยงานหลักคือกรมพัฒนาที่ดินและกรมส่งเสริมสหกรณ์ เพื่อนำผลผลิตป้อนโรงงานที่จะสร้างขึ้นที่สหกรณ์นิคมบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส สำหรับจังหวัดนราธิวาสมีพื้นที่นาร้างประมาณ 69,532 ไร่ โดยมีพื้นที่นาร้างในอำเภอตากใบประมาณ 12,928 ไร่ ซึ่งในปี พ.ศ. 2547/2548 ได้ดำเนินการไปแล้ว 1,243 ไร่ ปี พ.ศ. 2549 ได้ดำเนินการไปแล้ว 1,141 ไร่ ปี พ.ศ. 2550 ได้ดำเนินการไปแล้ว 1,032 ไร่ ปี พ.ศ. 2551 ได้ดำเนินการไปแล้ว 1,459 ไร่ และปี พ.ศ. 2552 ได้ดำเนินการไปแล้ว 1,419 ไร่ รวมพื้นที่ได้ดำเนินการในอำเภอตากใบรวมทั้งสิ้น 6,294 ไร่

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อช่วยเหลือเกษตรในการประกอบอาชีพการเกษตร ให้มีรายได้มั่นคง มีความเป็นอยู่ดีขึ้น ส่งผลต่อความมั่นคงในพื้นที่

2.2 เพื่อปรับปรุงพื้นที่นาร้างให้สามารถกลับมาใช้ประโยชน์ในการปลูกพืชเศรษฐกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. เป้าหมาย / ตัวชี้วัด

3.1 เป้าหมาย ปรับปรุงพื้นที่นาร้างโดยการขุดคู-ยกร่องเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน จำนวน12,928 ไร่ อบรมเกษตรกรประมาณ 200 ราย และจัดหาพันธุ์ปาล์ม 323,2000 กล้า

3.2 ตัวชี้วัด พื้นที่นาร้าง 12,928 ไร่ ได้รับการปรับปรุงและปลูกปาล์มน้ำมันโดยเกษตรกรที่ผ่านการอบรม

4. ลักษณะโครงการ

เป็นโครงการที่มีลักษณะการบูรณาการระหว่าง กรมพัฒนาที่ดิน สำนักงานสหกรณ์จังหวัดนราธิวาส ศูนย์วิจัยปาล์มน้ำมันนราธิวาส สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร และกรมส่งเสริมการเกษตร โดยมีเกษตรกรเป็นศูนย์กลาง

5. ระยะเวลาดำเนินการ

ปีงบประมาณ 2547/2548-2552

6. วิธีดำเนินการ

6.1 สำรวจพื้นที่นาร้างเป้าหมาย ประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยกรมพัฒนาที่ดิน

6.2 สำรวจออกแบบวางแผนการใช้ที่ดิน ออกแบบอนุรักษ์ดินและน้ำ โดยกรมพัฒนาที่ดิน

6.3 ฝึกอบรมเกษตรกร เพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีการปลูกปาล์มน้ำมัน โดยศูนย์วิจัยปาล์มน้ำมันนราธิวาส

6.4 ดำเนินการปรับปรุงพื้นที่นาร้าง โดยก่อสร้างระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ (ขุดคู-ยกร่อง) และจัดโครงสร้างพื้นฐานอื่นๆ ตามความจำเป็นและความเหมาะสมของพื้นที่ โดยกรมพัฒนาที่ดิน

6.5 จัดตั้งกลุ่มเกษตรกรหรือสหกรณ์ผู้ปลูกปาล์มน้ำมัน โดยสำนักงานสหกรณ์จังหวัดนราธิวาส

6.6 จัดซื้อ จัดหาพันธุ์ปาล์ม โดยสำนักงานสหกรณ์จังหวัดนราธิวาส

6.7 ดำเนินการปลูกปาล์มน้ำมัน โดยเกษตรกร

6.8 สนับสนุนและให้ความช่วยเหลือในการปรับปรุงบำรุงดิน การปลูกพืชอายุสั้นในระหว่างที่ปาล์มยังไม่ให้ผลผลิต โดยกรมพัฒนาที่ดิน

6.9 ติดตามและประเมินผล โดยสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

7. งบประมาณ

ใช้งบประมาณ 10,000 บาท/ไร่ เป้าหมาย 12,928 ไร่ เป็นเงิน 12,9280,000 บาท

8. พื้นที่ดำเนินการ

พื้นที่อำเภอต่างๆ ของจังหวัดนราธิวาส ซึ่งมีนาร้างกระจายอยู่ทั่วไป

9. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

9.1 พื้นที่นาร้างได้รับการปรับปรุงฟื้นฟูให้สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสม และเป็นต้นแบบแก่เกษตรกร

9.2 เกษตรกรมีอาชีพที่มั่นคง มีรายได้ มีคุณภาพชีวิตดีขึ้น

9.3 เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตพืชเศรษฐกิจสำคัญตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

10. การติดตามและประเมินผล

ติดตามและประเมินผลโดยสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

ภาคผนวก 2

แบบสอบถามสำหรับผู้เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

เรื่อง การประเมินผลโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้
กรณีศึกษา : จังหวัดนราธิวาส

โดย นางสาวกฤษณี คงสวัสดิ์
อาจารย์ที่ปรึกษา รศ.ดร. อยุทธ์ นิสสภา
หน่วยงาน มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

1. แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ กรณีศึกษา : จังหวัดนราธิวาส
2. แบบสอบถามชุดนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัย ประกอบการทำวิทยานิพนธ์ในการศึกษาระดับมหาบัณฑิต คำตอบทุกข้อในการตอบแบบสอบถามถือเป็นความลับและผู้วิจัยขอรับรองว่าข้อมูลที่ท่านตอบแบบสอบถามจะไม่มีผลกระทบต่อท่านแต่อย่างใด
3. โปรดอ่านคำแนะนำแต่ละส่วนก่อนตอบแบบสอบถาม และกรุณาตอบแบบสอบถามทุกข้อเพื่อให้คำตอบของท่านสามารถใช้เป็นข้อมูลที่สมบูรณ์ในงานวิจัยครั้งนี้
4. แบบสอบถามสำหรับผู้เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จะแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมของผู้เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดนราธิวาส

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดนราธิวาส

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าท่านจะกรุณาให้ความร่วมมือ และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(นางสาวกฤษณี คงสวัสดิ์)
นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาพัฒนาการเกษตร
คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ตอนที่ 1

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง ขอให้ท่านทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ หน้าข้อความที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงเกี่ยวกับท่าน (กรุณาตอบทุกข้อ ข้อละ 1 คำตอบ)

1. เพศ

   ☐ 1) ชาย ☐ 2) หญิง

2. อายุ .....ปี

3. ระดับการศึกษาขั้นสูงสุด .....

4. สมาชิกในครอบครัวที่ช่วยทำการเกษตรก่อนเข้าร่วมโครงการฯ……คน

5. สมาชิกในครอบครัวที่ช่วยทำการเกษตรหลังเข้าร่วมโครงการฯ……คน

   (ถ้ามีแรงงานเพิ่มขึ้น แรงงานเหล่านั้นมาจากแหล่งใด)

   - แรงงานจากครอบครัว.....คน

   - แรงงานจ้างภายนอก.....คน

6. ท่านเข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน..... ปี (เริ่มนับจาก ปี พ.ศ. 2548)

7. พื้นที่ที่ท่านใช้เข้าร่วมโครงการฯ จำนวน.....ไร่

   - พื้นที่เหล่านี้ใช้ทำอะไรมาก่อน.....

8. รายได้

   8.1) รายได้ก่อนเข้าร่วมโครงการฯ.....บาท/เดือน

   - มาจากแหล่งหรือกิจกรรมใดบ้าง

☐ ทำนา.....บาท/เดือน ☐ ทำสวนยางพารา.....บาท/เดือน

☐ ปลูกปาล์มน้ำมัน.....บาท/เดือน ☐ อื่นๆ.....บาท/เดือน

   8.2) รายได้หลังเข้าร่วมโครงการฯ.....บาท/เดือน

   - มาจากแหล่งหรือกิจกรรมใดบ้าง

☐ ทำนา.....บาท/เดือน ☐ ทำสวนยางพารา.....บาท/เดือน

☐ ปลูกปาล์มน้ำมัน.....บาท/เดือน ☐ อื่นๆ.....บาท/เดือน

9. ท่านมีความรู้เกี่ยวกับปาล์มน้ำมัน เพียงใด

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องใดช่องหนึ่งที่ท่านเห็นว่าตรงหรือใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด โดยแต่ละช่องมีความหมายดังนี้ มีเกณฑ์การให้คะแนนเป็นมาตรส่วนประเมินค่า (rating scale) 5 ระดับ ดังนี้

5 หมายถึง มีความรู้มากที่สุด (อยู่ในช่วง 81-100%)

4 หมายถึง มีความรู้มาก (อยู่ในช่วง 61-80%)

3 หมายถึง มีความรู้ปานกลาง (อยู่ในช่วง 41-60%)

2 หมายถึง มีความรู้น้อย (อยู่ในช่วง 21-40%)

1 หมายถึง แทบจะไม่มีความรู้เลย (อยู่ในช่วง 0-20%)

เรื่อง	ระดับความรู้ก่อนเข้าร่วมโครงการฯ					ระดับความรู้หลังเข้าร่วมโครงการฯ				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
1. ปาล์มน้ำมันชอบสภาพภูมิอากาศที่มีฝนตกชุกสม่ำเสมอตลอดปี ความชื้นสูง แสงแดดจัด										
2. ปริมาณน้ำฝนที่เหมาะสมในการปลูกปาล์มน้ำมัน คือ ประมาณ 1,800-2,000 มม./ปี										
3. อุณหภูมิที่เหมาะสมในการปลูกปาล์มน้ำมัน อยู่ในช่วง 25-28 องศาเซลเซียส										
4. สภาพดินที่เหมาะสมในการปลูกปาล์มน้ำมัน คือ ดินร่วนเหนียวถึงดินเหนียว										
5. ปาล์มน้ำมันโดยทั่วไปต้องการแสงแดดอย่างน้อยวันละ 5 ชั่งโมง										
6. การปลูกปาล์มน้ำมันในที่มีร่มเงาหรือปลูกในสภาพชิดกันเกินไป จะทำให้ผลผลิตลดลง										
7. ระยะปลูกปาล์มน้ำมันที่เหมาะสม คือ 8.5 × 8.5 เมตร (ระยะระหว่างต้น × ระยะระหว่างแถว) โดยพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมัน 1 ไร่ จะปลูกได้ 25 ต้น หรือ 9 × 9 เมตร (22 ต้น)										
8. ฤดูที่เหมาะสมในการปลูกปาล์มน้ำมัน คือ ต้นฤดูฝน (ประมาณเดือนพฤษภาคม-มิถุนายน) เพราะดินจะมีความชื้นเพื่อให้ต้นกล้าได้มีเวลาตั้งตัวในแปลงได้นาน										

เรื่อง (ต่อ)	ระดับความรู้ก่อนเข้าร่วมโครงการฯ					ระดับความรู้หลังเข้าร่วมโครงการฯ				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
9. พันธุ์ปาล์มน้ำมันที่นิยมปลูกคือ เทเนอร่า ซึ่งเป็นพันธุ์ลูกผสมระหว่างพันธุ์ดูร่ากับพันธุ์พิสิเฟอร่า										
10. อายุต้นกล้าปาล์มน้ำมันที่เหมาะสมในการนำมาปลูกคือ ประมาณ 10-12 เดือน										
11. ต้นกล้าปาล์มน้ำมันที่มีอายุน้อยเกินไปหรือมากเกินไป จะมีผลต่อการเจริญเติบโตของปาล์มน้ำมัน ซึ่งจะทำให้ต้นกล้าอ่อนแอ เจริญเติบโตและให้ผลผลิตช้า										
12. การใส่ปุ๋ยปาล์มน้ำมันควรใส่เมื่อดินมีความชื้นพอเพียง หลีกเลี่ยงการใส่ปุ๋ยเมื่อแล้งจัด หรือมีฝนตกหนัก										
13. การใส่ปุ๋ยปาล์มน้ำมันในปีแรก ควรใส่ 4-5 ครั้ง/ปี ตั้งแต่อายุ 2-3 ปี ให้ใส่ 3 ครั้ง/ปี และอายุ 4 ปีขึ้นไป ให้ใส่ได้ปีละ 2 ครั้ง										
14. การดูแลรักษาปาล์มน้ำมัน ได้แก่ การปราบวัชพืช การใช้วัสดุคลุมดิน การใช้สารกำจัดวัชพืช การดูแลป้องกันโรคและแมลงที่สำคัญ										
15. ควรเก็บเกี่ยวทะลายปาล์มสดที่สุกพอดีส่งเข้าโรงงาน เพื่อให้ได้น้ำมันในปริมาณมาก										
16. การคัดเลือกทะลายปาล์มสุก โดยดูจากสีของผลซึ่งจะเปลี่ยนเป็นสีส้ม และจำนวนผลสุกที่ร่วงหล่นลงบนดินประมาณ 10-12 ผล										
17. รอบของการเก็บเกี่ยวปาล์มน้ำมันในช่วงผลปาล์มออกชุกควรจะอยู่ในช่วง 7-10 วัน/รอบ										
18. การเก็บเกี่ยวผลปาล์มที่ดี ควรให้ผลปาล์มเกิดบาดแผลน้อยที่สุด เพื่อรักษาปริมาณน้ำมัน										
19. ทะลายปาล์มน้ำมันที่ตัดแล้วควรส่งถึงโรงงานภายใน 24 ชั่วโมง										

10. ในอนาคตท่านคิดว่าจะมีการปรับเปลี่ยนพื้นที่นาดีมาปลูกปาล์มน้ำมันเช่นเดียวกับพื้นที่นาร้างหรือไม่……เพราะอะไร.....

……...

ตอนที่ 2

ระดับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดนราธิวาส

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่องใดช่องหนึ่งที่ท่านเห็นว่าตรงหรือใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด โดย แต่ละช่องมีความหมายดังนี้ มีเกณฑ์การให้คะแนนเป็นมาตรส่วนประเมินค่า (rating scale) 5 ระดับ ดังนี้

5 หมายถึง มีการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง (อยู่ในช่วง 81-100%)

4 หมายถึง มีการมีส่วนร่วมอย่างสม่ำเสมอแต่อาจขาดอยู่บ้างบางครั้ง (อยู่ในช่วง 61-80%)

3 หมายถึง มีการมีส่วนร่วมบ้างแล้วแต่โอกาสและความสะดวก (อยู่ในช่วง 41-60%)

2 หมายถึง มีการมีส่วนร่วมบ้างเล็กน้อย (อยู่ในช่วง 21-40%)

1 หมายถึง แทบจะไม่มีการมีส่วนร่วมเลย (อยู่ในช่วง 0-20%)

คำถาม	ระดับการมีส่วนร่วม				
	5	4	3	2	1
การมีส่วนร่วมด้านร่วมตัดสินใจ					
1. การมีส่วนร่วมตัดสินใจในการเข้าร่วมโครงการฯ					
2. การมีส่วนร่วมในการกำหนดพื้นที่เข้าร่วมโครงการฯ					
3. การมีส่วนร่วมตัดสินใจในการเข้าร่วมฝึกอบรมในการปฏิบัติงานตามโครงการฯ					
การมีส่วนร่วมด้านความคิด					
4. การมีส่วนร่วมเสนอแนะแนวทางในการดำเนินโครงการฯ					
5. การมีส่วนร่วมเสนอแนะปัญหาและแนวทางแก้ไขในการดำเนินโครงการฯ					
การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติตามกิจกรรม					
6. การมีส่วนร่วมในการปลูกปาล์มน้ำมัน					
6.1 การมีส่วนร่วมในการเตรียมพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมัน					
6.2 การมีส่วนร่วมในการปลูกปาล์มน้ำมันอย่างถูกวิธี					
6.3 การมีส่วนร่วมในการใส่ปุ๋ยปาล์มน้ำมัน					
6.4 การมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาปาล์มน้ำมัน					
6.5 การมีส่วนร่วมในการเก็บเกี่ยวผลผลิตปาล์มน้ำมัน					

คำถาม (ต่อ)	ระดับการมีส่วนร่วม				
	5	4	3	2	1
6.6 การร่วมในการปลูกพืชคลุมดินในสวนปาล์มน้ำมัน					
7. การมีส่วนร่วมในรูปแบบสหกรณ์					
7.1 การมีส่วนร่วมในการรวมกลุ่ม หรือกระบวนการทำงานกลุ่ม					
7.2 การมีส่วนร่วมในการจำหน่ายผลผลิตปาล์มน้ำมัน					
7.3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากกระบวนการกลุ่ม					
8. การมีส่วนร่วมในด้านงบประมาณที่นอกเหนือจากรัฐสนับสนุน					
8.1 การมีส่วนร่วมในการสนับสนุนงบประมาณเพิ่มเติมเพื่อการขุดยกร่อง					
8.2 การมีส่วนร่วมในการสนับสนุนงบประมาณเพิ่มเติมเพื่อซื้อกล้าพันธุ์					
8.3 การมีส่วนร่วมในการสนับสนุนงบประมาณเพิ่มเติมเพื่อซื้อปุ๋ย					
9. การมีส่วนร่วมในการจัดทำบัญชี รายรับ-รายจ่าย ในครัวเรือน					
10. การมีส่วนร่วมในการไปศึกษาดูงานด้านการปลูกปาล์มน้ำมัน					
11. การมีส่วนร่วมในการนำความรู้จากการไปศึกษาดูงานด้านการปลูกปาล์มน้ำมันมาประยุกต์ใช้กับพื้นที่ของตนเอง					
การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ หรือมีส่วนได้ส่วนเสีย					
12. การเป็นที่มาของรายได้					
13. การมีงานทำของคนในพื้นที่					
14. การยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ให้ดีขึ้น					
15. การปรับปรุงพื้นที่นาร้างให้สามารถกลับมาใช้ประโยชน์ในการปลูกพืชเศรษฐกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ					

ตอนที่ 3

ปัญหาและข้อเสนอแนะในการเข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน ในจังหวัดนราธิวาส

กิจกรรมต่างๆ ในโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดนราธิวาส ในฐานะที่ท่านเป็นบุคคลหนึ่งที่เข้าร่วมโครงการฯ อยากทราบว่า ท่านเคยประสบกับปัญหาต่างๆ ในการเข้ามาร่วมในการดำเนินการดังกล่าวบ้างหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

.....

•ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ภาคผนวก 3

แบบสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐที่รับผิดชอบโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ กรณีศึกษา : จังหวัดนราธิวาส

เรื่อง การประเมินผลโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ กรณีศึกษา : จังหวัดนราธิวาส

โดย นางสาวกฤษณี คงสวัสดิ์
อาจารย์ที่ปรึกษา รศ.ดร. อยุทธ์ นิสสภา
หน่วยงาน มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้จัดทำขึ้น มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ กรณีศึกษา : จังหวัดนราธิวาส การตอบแบบสอบถามนี้เพื่อเป็นประโยชน์ในการทำวิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามจะนำไปสรุปและนำผลไปใช้ในการวิจัยเท่านั้น คำตอบของท่านจะไม่ส่งผลกระทบต่อตัวท่านแต่ประการใด

ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณท่านเป็นอย่างยิ่งที่กรุณาให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยในครั้งนี้

ด้วยความเคารพ
นางสาวกฤษณี คงสวัสดิ์
นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาพัฒนาการเกษตร
คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

แนวคำถามในการสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่จากสถานีพัฒนาที่ดินนราธิวาสที่รับผิดชอบโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้าง เพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ กรณีศึกษา : จังหวัดนราธิวาส

เรื่อง การประเมินผลโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ กรณีศึกษา : จังหวัดนราธิวาส

บันทึกผู้ให้สัมภาษณ์

วันที่สัมภาษณ์.....เดือน.....พ.ศ.....เวลา.....

ด้านสภาพแวดล้อม

1. ลักษณะสภาพพื้นที่ดำเนินโครงการฯ

   .....

2. พืชเศรษฐกิจที่สามารถปลูกได้ในพื้นที่.....

3. การประกอบอาชีพและรายได้ของผู้เข้าร่วมโครงการฯ…….....

ด้านปัจจัยนำเข้า

1. บุคลากรในการดำเนินโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน ในจังหวัดนราธิวาส มีจำนวนเพียงพอหรือไม่.....อย่างไร.....

   ……..

2. ท่านได้มีการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการในด้านการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานให้แก่ผู้เข้าร่วมโครงการฯ หรือไม่ อย่างไร.....

   .....

3. หน่วยงานของท่านได้ให้การสนับสนุนปัจจัยอะไรบ้าง ในการดำเนินโครงการฯ

   .....

   และท่านคิดว่าปัจจัยที่สนับสนุนมีความเหมาะสมและเพียงพอกับความต้องการของผู้เข้าร่วมโครงการฯ หรือไม่ อย่างไร.....

   .....

4. เกษตรกรได้นำความรู้จากการศึกษาดูงานมาใช้ประโยชน์ในการดำเนินโครงการฯ หรือไม่อย่างไร.....

   ……..

5. งบประมาณที่ใช้ในการดำเนินโครงการฯ เพียงพอหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

ด้านกระบวนการดำเนินงาน

1. ด้านกิจกรรมและกระบวนการดำเนินงานโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน ในจังหวัดนราธิวาส ได้มีการจัดกิจกรรมอย่างไรบ้าง

1.1 ด้านการส่งเสริมความรู้ด้านโครงสร้างพื้นฐาน เช่น การปรับปรุงบำรุงดิน การเตรียมแปลงปลูก เป็นต้น.....

.....

1.2 ด้านการให้บริการข้อมูลข่าวสาร.....

.....

1.3 ด้านการประชาสัมพันธ์โครงการฯ

.....

1.4 การจัดกิจกรรมฝึกอบรมให้แก่ผู้เข้าร่วมโครงการฯ มีความสำคัญต่อการดำเนินงานของของท่านหรือไม่ อย่างไร.....

.....

1.5 กิจกรรมที่จัดขึ้น มีขั้นตอนในการดำเนินงานอย่างไร

……..

……..

1.6 ผู้เข้าร่วมโครงการฯ ให้ความสนใจ และได้รับประโยชน์จากการจัดกิจกรรมนั้นมากน้อยเพียงใด เพราะเหตุใด…….

.....

1.7 ท่านได้มีการติดตามผลการนำไปปฏิบัติในด้านต่างๆ เช่น การปรับปรุงบำรุงดิน การเตรียมแปลง ของผู้เข้าร่วมโครงการฯ หรือไม่ อย่างไร

.....

1.8 สมาชิกเคยเสนอให้หน่วยงานของท่านจัดกิจกรรมบ้างหรือไม่ และหากเคยเสนอท่านมีการตอบสนองมากน้อยเพียงใด เพราะเหตุใด…….

1.9 ปัญหาสำคัญในการดำเนินกิจกรรมของท่านมีอะไรบ้าง

.....

.....

1.10 ท่านมีข้อเสนอแนะในการดำเนินโครงการฯ หรือไม่ อย่างไร

.....

2. ด้านการมีส่วนร่วมของผู้เข้าร่วมโครงการฯ

2.1 การแสดงความคิดเห็นหรือเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินโครงการฯ

.....

.....

2.2 การร่วมในกระบวนการตัดสินใจ และกำหนดแนวทางในการดำเนินงานของโครงการฯ.....

2.3 การแสดงความคิดเห็นในวิธีการ และแนวทางในการปฏิบัติงานในโครงการฯ

.....

.....

2.4 เมื่อเกิดปัญหาในการดำเนินงานของหน่วยงานของท่าน ผู้เข้าร่วมโครงการฯ มีบทบาทและมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาหรือไม่ อย่างไร.....

.....

2.5 ท่านคิดว่าการเพิ่มบทบาทของผู้เข้าร่วมโครงการฯ ในการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของท่าน จะทำให้กระบวนการดำเนินงานเข้มแข็งขึ้นหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

ด้านผลผลิต

1. ความสำเร็จของกิจกรรมโครงการฯ เป็นอย่างไรบ้าง เช่น อัตรารอดของปาล์มน้ำมัน เป็นต้น.....

.....

2. การจัดการอบรมให้ความรู้ด้านการจัดการโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ด้านการปรับปรุงบำรุงดิน การเตรียมแปลงปลูก ประสบความสำเร็จมากน้อยแค่ไหน เพราะอะไร

……...

……...

3. การเป็นแบบอย่างให้กับชุมชนอื่นๆ อย่างไรบ้าง……...

……....

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

แนวคำถามในการสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่จากสำนักงานสหกรณ์จังหวัดนราธิวาสที่รับผิดชอบโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ กรณีศึกษา : จังหวัดนราธิวาส

เรื่อง การประเมินผลโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ กรณีศึกษา : จังหวัดนราธิวาส

บันทึกผู้ให้สัมภาษณ์

วันที่สัมภาษณ์.....เดือน.....พ.ศ.....เวลา.....

ด้านสภาพแวดล้อม

1. ลักษณะสภาพพื้นที่ดำเนินโครงการฯ

   .....

2. พืชเศรษฐกิจที่สามารถปลูกได้ในพื้นที่.....

3. การประกอบอาชีพและรายได้ของผู้เข้าร่วมโครงการฯ…….....

ด้านปัจจัยนำเข้า

1. บุคลากรในการดำเนินโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน ในจังหวัดนราธิวาส มีจำนวนเพียงพอหรือไม่.....อย่างไร.....

   ……...

2. ท่านได้มีการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการในรูปแบบสหกรณ์ให้แก่ผู้เข้าร่วมโครงการฯ หรือไม่ อย่างไร.....

   .....

3. หน่วยงานของท่านได้ให้การสนับสนุนปัจจัยอะไรบ้าง ในการดำเนินโครงการฯ

   .....

   ……...

   และท่านคิดว่าปัจจัยที่สนับสนุนมีความเหมาะสมและเพียงพอกับความต้องการของผู้เข้าร่วมโครงการฯ หรือไม่ อย่างไร.....

   .....

4. งบประมาณที่ใช้ในการดำเนินโครงการฯ เพียงพอหรือไม่ อย่างไร

   .....

   .....

ด้านกระบวนการดำเนินงาน

1. ด้านกิจกรรมและกระบวนการดำเนินงานโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดนราธิวาส ได้มีการจัดกิจกรรมอย่างไรบ้าง

1.1 ด้านการส่งเสริมความรู้ด้านการจัดการโครงการฯ ในรูปแบบสหกรณ์

.....

1.2 ด้านการให้บริการข้อมูลข่าวสาร

.....

1.3 ด้านการประชาสัมพันธ์โครงการฯ

.....

1.4 การจัดกิจกรรมฝึกอบรมให้แก่ผู้เข้าร่วมโครงการฯ มีความสำคัญต่อการดำเนินงานของท่านหรือไม่ อย่างไร.....

.....

1.5 กิจกรรมฝึกอบรมที่จัดขึ้น มีขั้นตอนในการดำเนินงานอย่างไร

……

1.6 ผู้เข้าร่วมโครงการฯ ให้ความสนใจ และได้รับประโยชน์จากการจัดกิจกรรมนั้นมากน้อยเพียงใด เพราะเหตุใด……

.....

1.7 ท่านได้มีการติดตามผลการนำไปปฏิบัติในด้านต่างๆ เช่น การจัดทำบัญชีรายรับ – รายจ่าย การรวมกลุ่มหรือกระบวนการทำงานกลุ่ม ของผู้เข้าร่วมโครงการฯ หรือไม่ อย่างไร.....

.....

1.8 สมาชิกเคยเสนอให้ท่านจัดกิจกรรมบ้างหรือไม่ และหากเคยเสนอท่านมีการตอบสนองมากน้อยเพียงใด เพราะเหตุใด.....

.....

1.9 ปัญหาสำคัญในการดำเนินกิจกรรมของท่านมีอะไรบ้าง

.....

.....

1.10 ท่านมีข้อเสนอแนะในการดำเนินโครงการฯ หรือไม่ อย่างไร

.....

2 ด้านการมีส่วนร่วมของผู้เข้าร่วมโครงการฯ

2.1 การแสดงความคิดเห็นหรือเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินโครงการฯ

.....

.....

2.2 การร่วมในกระบวนการตัดสินใจ และกำหนดแนวทางในการดำเนินงานของโครงการฯ.....

.....

2.3 การแสดงความคิดเห็นในวิธีการ และแนวทางในการปฏิบัติงานในโครงการฯ

.....

.....

2.4 เมื่อเกิดปัญหาในการดำเนินงานของสหกรณ์ ผู้เข้าร่วมโครงการฯ มีบทบาทและมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาหรือไม่ อย่างไร.....

.....

2.5 ท่านคิดว่าการเพิ่มบทบาทของผู้เข้าร่วมโครงการฯ ในการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสหกรณ์ จะทำให้กระบวนการสหกรณ์เข้มแข็งขึ้นหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

ด้านผลผลิต

1. ความสำเร็จของกิจกรรมโครงการฯ เป็นอย่างไรบ้าง เช่น ความพึงพอใจด้านราคาผลผลิต ด้านการรวมกลุ่ม เป็นต้น.....

.....

2. การจัดการอบรมให้ความรู้ด้านการจัดการในรูปแบบสหกรณ์ประสบความสำเร็จมากน้อยแค่ไหน เพราะอะไร……...

……...

3. การเป็นแบบอย่างให้กับชุมชนอื่นๆ อย่างไรบ้าง……...

…….....

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

แนวคำถามในการสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่จากสำนักงานเกษตรอำเภอตากใบที่รับผิดชอบโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้าง เพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ กรณีศึกษา : จังหวัดนราธิวาส

เรื่อง การประเมินผลโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ กรณีศึกษา : จังหวัดนราธิวาส

บันทึกผู้ให้สัมภาษณ์

วันที่สัมภาษณ์.....เดือน.....พ.ศ.....เวลา.....

ด้านสภาพแวดล้อม

1. ลักษณะสภาพพื้นที่ดำเนินโครงการฯ

   .....

2. พืชเศรษฐกิจที่สามารถปลูกได้ในพื้นที่.....

3. การประกอบอาชีพและรายได้ของผู้เข้าร่วมโครงการฯ…….....

ด้านปัจจัยนำเข้า

1. บุคลากรในการดำเนินโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน ในจังหวัดนราธิวาส มีจำนวนเพียงพอหรือไม่.....อย่างไร.....

   ……...

2. ท่านได้มีการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการปลูกปาล์มน้ำมันให้แก่ผู้เข้าร่วมโครงการฯ หรือไม่ อย่างไร.....

   .....

3. หน่วยงานของท่านได้ให้การสนับสนุนปัจจัยอะไรบ้าง ในการดำเนินโครงการฯ

   .....

   ……...

   และท่านคิดว่าปัจจัยที่สนับสนุนมีความเหมาะสมและเพียงพอกับความต้องการของผู้เข้าร่วมโครงการฯ หรือไม่ อย่างไร.....

   .....

4. งบประมาณที่ใช้ในการดำเนินโครงการฯ เพียงพอหรือไม่ อย่างไร

   .....

   .....

ด้านกระบวนการดำเนินงาน

1. ด้านกิจกรรมและกระบวนการดำเนินงานโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน ในจังหวัดนราธิวาส ได้มีการจัดกิจกรรมอย่างไรบ้าง

1.1 ด้านการส่งเสริมความรู้ด้านการปลูกปาล์มน้ำมัน

.....

1.2 ด้านการให้บริการข้อมูลข่าวสาร

.....

1.3 ด้านการประชาสัมพันธ์โครงการฯ

.....

1.4 การจัดกิจกรรมฝึกอบรมให้แก่ผู้เข้าร่วมโครงการฯ มีความสำคัญต่อการดำเนินงานของท่านหรือไม่ อย่างไร.....

.....

1.5 กิจกรรมฝึกอบรมที่จัดขึ้น มีขั้นตอนในการดำเนินงานอย่างไร

……

……

1.6 ผู้เข้าร่วมโครงการฯ ให้ความสนใจ และได้รับประโยชน์จากการจัดกิจกรรมนั้นมากน้อยเพียงใด เพราะเหตุใด……

.....

1.7 ท่านได้มีการติดตามผลการนำไปปฏิบัติในด้านต่างๆ เช่น การปลูก การดูแลรักษา และการเก็บเกี่ยวปาล์มน้ำมัน ของผู้เข้าร่วมโครงการฯ หรือไม่ อย่างไร…….....

……...

1.8 สมาชิกเคยเสนอให้ท่านจัดกิจกรรมบ้างหรือไม่ และหากเคยเสนอท่านมีการตอบสนองมากน้อยเพียงใด เพราะเหตุใด.....

.....

1.9 ปัญหาสำคัญของการดำเนินกิจกรรมของท่านมีอะไรบ้าง

.....

.....

1.10 ท่านมีข้อเสนอแนะในการดำเนินโครงการฯ หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

2 ด้านการมีส่วนร่วมของผู้เข้าร่วมโครงการฯ

2.1 การแสดงความคิดเห็นหรือเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินโครงการฯ

.....

.....

2.2 การร่วมในกระบวนการตัดสินใจ และกำหนดแนวทางในการดำเนินงานของโครงการฯ.....

.....

2.3 การแสดงความคิดเห็นในวิธีการ และแนวทางในการปฏิบัติงานในโครงการฯ

.....

.....

2.4 เมื่อเกิดปัญหาในการดำเนินงานของท่าน ผู้เข้าร่วมโครงการฯ มีบทบาทและมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาหรือไม่ อย่างไร.....

.....

2.5 ท่านคิดว่าการเพิ่มบทบาทของผู้เข้าร่วมโครงการฯ ในการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของท่าน จะทำให้กระบวนการดำเนินงานเข้มแข็งขึ้นหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

ด้านผลผลิต

1. ความสำเร็จของกิจกรรมโครงการฯ เป็นอย่างไรบ้าง เช่น ด้านการเจริญเติบโต การให้ผลผลิตของปาล์มน้ำมัน เป็นต้น.....

.....

2. การจัดการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับปาล์มน้ำมัน เช่น การปลูก การดูแลรักษา และการเก็บเกี่ยวปาล์มน้ำมัน ประสบความสำเร็จมากน้อยแค่ไหน เพราะอะไร……

……...

3. การเป็นแบบอย่างให้กับชุมชนอื่นๆ อย่างไรบ้าง……...

……

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ภาคผนวก 4

ผลการวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน ในจังหวัดนราธิวาส

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน ในจังหวัดนราธิวาส

ประเด็น	คะแนนเฉลี่ย[1]	ความแปรปรวน[2]	ความสัมพันธ์[3]	ความเชื่อมั่น[4]
ก่อนเข้าร่วมโครงการ				
1. ปาล์มน้ำมันชอบสภาพภูมิอากาศที่มีฝนตกชุกสม่ำเสมอตลอดปี ความชื้นสูง แสงแดดจัด	123.20	129.12	0.48	0.90
2. ปริมาณน้ำฝนที่เหมาะสมในการปลูกปาล์มน้ำมันคือ ประมาณ 1,800-2,000 มม./ปี	123.55	134.47	0.06	0.90
3. อุณหภูมิที่เหมาะสมในการปลูกปาล์มน้ำมันอยู่ในช่วง 25-28 องศาเซลเซียส	123.70	132.85	0.16	0.90
4. สภาพดินที่เหมาะสมในการปลูกปาล์มน้ำมันคือ ดินร่วนเหนียวถึงดินเหนียว	122.65	128.77	0.57	0.90
5. ปาล์มน้ำมันโดยทั่วไปต้องการแสงแดดอย่างน้อยวันละ 5 ชั่งโมง	123.45	127.42	0.53	0.90
6. การปลูกปาล์มน้ำมันในที่มีร่มเงาหรือปลูกในสภาพชิดกันเกินไป จะทำให้ผลผลิตลดลง	122.65	122.03	0.66	0.89
7. ระยะปลูกปาล์มน้ำมันที่เหมาะสมคือ 8.5 × 8.5 เมตร (ระยะระหว่างต้น × ระยะระหว่างแถว) โดยพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมัน 1 ไร่ จะปลูกได้ 25 ต้น หรือ 9 × 9 เมตร (22 ต้น)	123.05	122.16	0.68	0.89
8. ฤดูที่เหมาะสมในการปลูกปาล์มน้ำมันคือ ต้นฤดูฝน (ประมาณเดือนพฤษภาคม-มิถุนายน) เพราะดินจะมีความชื้นเพื่อให้ต้นกล้าได้มีเวลาตั้งตัวในแปลงได้นาน	122.75	125.67	0.67	0.89
9. พันธุ์ปาล์มน้ำมันที่นิยมปลูกคือ เทเนอร่า ซึ่งเป็นพันธุ์ลูกผสมระหว่างพันธุ์ดูร่ากับพันธุ์พิสิเฟอร่า	123.55	125.42	0.61	0.89
10.อายุต้นกล้าปาล์มน้ำมันที่เหมาะสมในการนำมาปลูกคือ ประมาณ 10-12 เดือน	123.35	124.13	0.57	0.89
11. ต้นกล้าปาล์มน้ำมันที่มีอายุน้อยเกินไปหรือ มากเกินไป จะมีผลต่อการเจริญเติบโตของปาล์มน้ำมัน ซึ่งจะทำให้ต้นกล้าอ่อนแอ เจริญเติบโตและให้ผลผลิตช้า	122.80	128.48	0.65	0.89

ประเด็น (ต่อ)	คะแนนเฉลี่ย[1]	ความแปรปรวน[2]	ความสัมพันธ์[3]	ความเชื่อมั่น[4]
12. การใส่ปุ๋ยปาล์มน้ำมันควรใส่เมื่อดินมีความชื้นพอเพียง หลีกเลี่ยงการใส่ปุ๋ยเมื่อแล้งจัด หรือมีฝนตกหนัก	122.65	124.13	0.60	0.89
13. การใส่ปุ๋ยปาล์มน้ำมันในปีแรกควรใส่ 4-5 ครั้ง/ปี ตั้งแต่อายุ 2-3 ปี ให้ใส่ 3 ครั้ง/ปี และอายุ 4 ปีขึ้นไป ให้ใส่ได้ปีละ 2 ครั้ง	123.15	123.50	0.69	0.89
14. การดูแลรักษาปาล์มน้ำมัน ได้แก่ การปราบวัชพืช การใช้วัสดุคลุมดิน การใช้สารกำจัดวัชพืช การดูแลป้องกันโรคและแมลงที่สำคัญ	122.45	123.00	0.75	0.89
15. ควรเก็บเกี่ยวทะลายปาล์มสดที่สุกพอดีส่งเข้าโรงงาน เพื่อให้ได้น้ำมันในปริมาณมาก	122.90	126.41	0.54	0.90
16.การคัดเลือกทะลายปาล์มสุกโดยดูจากสีของผลซึ่งจะเปลี่ยนเป็นสีส้ม และจำนวนผลสุกที่ร่วงหล่นลงบนดินประมาณ 10-12 ผล	122.70	121.80	0.71	0.89
17. รอบของการเก็บเกี่ยวปาล์มน้ำมันในช่วงผลปาล์มออกชุกควรจะอยู่ในช่วง 7-10 วัน/รอบ	123.65	127.08	0.53	0.90
18. การเก็บเกี่ยวผลปาล์มที่ดีควรให้ผลปาล์มเกิดบาดแผลน้อยที่สุด เพื่อรักษาปริมาณน้ำมัน	123.30	124.85	0.67	0.89
19. ทะลายปาล์มน้ำมันที่ตัดแล้วควรส่งถึงโรงงาน ภายใน 24 ชั่วโมง	123.25	127.78	0.46	0.90
หลังเข้าร่วมโครงการ				
1. ปาล์มน้ำมันชอบสภาพภูมิอากาศที่มีฝนตกชุกสม่ำเสมอตลอดปี ความชื้นสูง แสงแดดจัด	121.15	130.98	0.33	0.90
2. ปริมาณน้ำฝนที่เหมาะสมในการปลูกปาล์มน้ำมันคือ ประมาณ 1,800-2,000 มม./ปี	121.35	131.08	0.54	0.90
3. อุณหภูมิที่เหมาะสมในการปลูกปาล์มน้ำมันอยู่ในช่วง 25-28 องศาเซลเซียส	121.50	133.42	0.37	0.90
4. สภาพดินที่เหมาะสมในการปลูกปาล์มน้ำมันคือ ดินร่วนเหนียวถึงดินเหนียว	121.05	129.10	0.50	0.90
5. ปาล์มน้ำมันโดยทั่วไปต้องการแสงแดดอย่างน้อยวันละ 5 ชั่งโมง	121.60	132.88	0.33	0.90
6. การปลูกปาล์มน้ำมันในที่มีร่มเงาหรือปลูกในสภาพชิดกันเกินไป จะทำให้ผลผลิตลดลง	120.85	134.34	0.13	0.90
7. ระยะปลูกปาล์มน้ำมันที่เหมาะสมคือ 8.5 × 8.5 เมตร (ระยะระหว่างต้น × ระยะระหว่างแถว) โดยพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมัน 1 ไร่ จะปลูกได้ 25 ต้น หรือ 9 × 9 เมตร (22 ต้น)	120.90	133.88	0.13	0.90

ประเด็น (ต่อ)	คะแนนเฉลี่ย[1]	ความแปรปรวน[2]	ความสัมพันธ์[3]	ความเชื่อมั่น[4]
8. ฤดูที่เหมาะสมในการปลูกปาล์มน้ำมันคือ ต้นฤดูฝน (ประมาณเดือนพฤษภาคม-มิถุนายน) เพราะดินจะมีความชื้นเพื่อให้ต้นกล้าได้มีเวลาตั้งตัวในแปลงได้นาน	120.90	134.62	0.11	0.90
9. พันธุ์ปาล์มน้ำมันที่นิยมปลูกคือ เทเนอร่า ซึ่งเป็นพันธุ์ลูกผสมระหว่างพันธุ์ดูร่ากับพันธุ์พิสิเฟอร่า	121.05	127.00	0.58	0.90
10.อายุต้นกล้าปาล์มน้ำมันที่เหมาะสมในการนำมาปลูกคือ ประมาณ 10-12 เดือน	121.25	127.36	0.64	0.89
11. ต้นกล้าปาล์มน้ำมันที่มีอายุน้อยเกินไปหรือ มากเกินไป จะมีผลต่อการเจริญเติบโตของปาล์มน้ำมัน ซึ่งจะทำให้ต้นกล้าอ่อนแอ เจริญเติบโตและให้ผลผลิตช้า	120.90	133.46	0.17	0.90
12. การใส่ปุ๋ยปาล์มน้ำมันควรใส่เมื่อดินมีความชื้นพอเพียง หลีกเลี่ยงการใส่ปุ๋ยเมื่อแล้งจัด หรือมีฝนตกหนัก	121.05	132.05	0.34	0.90
13. การใส่ปุ๋ยปาล์มน้ำมันในปีแรกควรใส่ 4-5 ครั้ง/ปี ตั้งแต่อายุ 2-3 ปี ให้ใส่ 3 ครั้ง/ปี และอายุ 4 ปีขึ้นไป ให้ใส่ได้ปีละ 2 ครั้ง	121.25	132.30	0.32	0.90
14. การดูแลรักษาปาล์มน้ำมัน ได้แก่ การปราบวัชพืช การใช้วัสดุคลุมดิน การใช้สารกำจัดวัชพืช การดูแลป้องกันโรคและแมลงที่สำคัญ	121.00	133.16	0.24	0.90
15. ควรเก็บเกี่ยวทะลายปาล์มสดที่สุกพอดีส่งเข้าโรงงาน เพื่อให้ได้น้ำมันในปริมาณมาก	120.90	133.16	0.24	0.90
16.การคัดเลือกทะลายปาล์มสุกโดยดูจากสีของผลซึ่งจะเปลี่ยนเป็นสีส้ม และจำนวนผลสุกที่ร่วงหล่นลงบนดินประมาณ 10-12 ผล	120.90	132.62	0.28	0.90
17. รอบของการเก็บเกี่ยวปาล์มน้ำมันในช่วงผลปาล์มออกชุกควรจะอยู่ในช่วง 7-10 วัน/รอบ	121.35	134.34	0.07	0.90
18. การเก็บเกี่ยวผลปาล์มที่ดีควรให้ผลปาล์มเกิดบาดแผลน้อยที่สุด เพื่อรักษาปริมาณน้ำมัน	121.30	136.75	-0.07	0.91
19. ทะลายปาล์มน้ำมันที่ตัดแล้วควรส่งถึงโรงงาน ภายใน 24 ชั่วโมง	120.80	136.59	-0.06	0.90

ที่มา : จากการวิจัย

หมายเหตุ : [1]ค่าคะแนนเฉลี่ยรวมทุกข้อคำถามที่เหลือหลังจากตัดข้อคำถามนี้ออก

[2]ค่าความแปรปรวนรวมทุกข้อคำถามที่เหลือหลังจากตัดข้อคำถามนี้ออก

[3]ค่าความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรวมทุกข้อคำถามกับข้อคำถาม

[4]ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามที่เหลือหลังจากตัดข้อคำถามนี้ออก

ค่าความเชื่อถือได้ของแบบสอบถามความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน ในจังหวัดนราธิวาส เท่ากับ 0.90

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการมีส่วนร่วมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน ในจังหวัดนราธิวาส

ประเด็น	คะแนนเฉลี่ย[1]	ความแปรปรวน[2]	ความสัมพันธ์[3]	ความเชื่อมั่น[4]
การมีส่วนร่วมด้านร่วมตัดสินใจ				
1. การมีส่วนร่วมตัดสินใจในการเข้าร่วมโครงการฯ	88.90	107.99	0.77	0.86
2. การมีส่วนร่วมในการกำหนดพื้นที่เข้าร่วมโครงการฯ	88.90	107.99	0.77	0.86
3. การมีส่วนร่วมตัดสินใจในการเข้าร่วมฝึกอบรมในการปฏิบัติงาน ตามโครงการฯ	89.10	107.99	0.59	0.86
การมีส่วนร่วมด้านความคิด				
4. การมีส่วนร่วมเสนอแนะแนวทางในการดำเนินโครงการฯ	90.70	116.54	0.13	0.88
5. การมีส่วนร่วมเสนอแนะปัญหาและแนวทางแก้ไขในการดำเนิน โครงการฯ	90.70	116.12	0.15	0.87
การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติตามกิจกรรม				
6. การมีส่วนร่วมในการปลูกปาล์มน้ำมัน				
6.1 การมีส่วนร่วมในการเตรียมพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมัน	90.25	113.88	0.15	0.88
6.2 การมีส่วนร่วมในการปลูกปาล์มน้ำมันอย่างถูกวิธี	89.75	111.04	0.33	0.87
6.3 การมีส่วนร่วมในการใส่ปุ๋ยปาล์มน้ำมัน	89.75	109.67	0.39	0.87
6.4 การมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาปาล์มน้ำมัน	88.85	108.77	0.82	0.86
6.5 การมีส่วนร่วมในการเก็บเกี่ยวผลผลิตปาล์มน้ำมัน	88.85	108.77	0.82	0.86
6.6 การร่วมในการปลูกพืชคลุมดินในสวนปาล์มน้ำมัน	88.85	108.77	0.82	0.86
7. การมีส่วนร่วมในรูปแบบสหกรณ์				
7.1 การมีส่วนร่วมในการรวมกลุ่ม หรือกระบวนการทำงานกลุ่ม	88.85	108.77	0.82	0.86
7.2 การมีส่วนร่วมในการจำหน่ายผลผลิตปาล์มน้ำมัน	88.85	108.24	0.77	0.86
7.3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากกระบวนการกลุ่ม	88.85	108.24	0.77	0.86
8. การมีส่วนร่วมในด้านงบประมาณที่นอกเหนือจากรัฐสนับสนุน				
8.1 การมีส่วนร่วมในการสนับสนุนงบประมาณเพิ่มเติมเพื่อการขุดยกร่อง	88.85	108.24	0.77	0.86
8.2 การมีส่วนร่วมในการสนับสนุนงบประมาณเพิ่มเติมเพื่อซื้อกล้าพันธุ์	88.90	108.62	0.73	0.86

ประเด็น (ต่อ)	คะแนนเฉลี่ย[1]	ความแปรปรวน[2]	ความสัมพันธ์[3]	ความเชื่อมั่น[4]
8.3 การมีส่วนร่วมในการสนับสนุนงบประมาณเพิ่มเติมเพื่อซื้อปุ๋ย	89.05	104.05	0.68	0.86
9. การมีส่วนร่วมในการจัดทำบัญชี รายรับ-รายจ่ายในครัวเรือน	91.15	112.98	0.20	0.88
10. การมีส่วนร่วมในการไปศึกษาดูงานด้านการปลูกปาล์มน้ำมัน	89.20	104.06	0.95	0.85
11. การมีส่วนร่วมในการนำความรู้จากการไปศึกษาดูงานด้านการปลูกปาล์มน้ำมันมาประยุกต์ใช้กับพื้นที่ของตนเอง	89.25	103.78	0.91	0.85
การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ หรือมีส่วนได้ส่วนเสีย				
12. การเป็นที่มาของรายได้	89.25	103.78	0.91	0.85
13. การมีงานทำของคนในพื้นที่	92.15	132.24	-0.71	0.89
14. การยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ให้ดีขึ้น	92.25	133.78	-0.82	0.89
15. การปรับปรุงพื้นที่นาร้างให้สามารถกลับมาใช้ประโยชน์ในการปลูกพืชเศรษฐกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ	90.45	116.16	0.15	0.87

ที่มา : จากการวิจัย

หมายเหตุ : [1]ค่าคะแนนเฉลี่ยรวมทุกข้อคำถามที่เหลือหลังจากตัดข้อคำถามนี้ออก

[2]ค่าความแปรปรวนรวมทุกข้อคำถามที่เหลือหลังจากตัดข้อคำถามนี้ออก

[3]ค่าความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรวมทุกข้อคำถามกับข้อคำถาม

[4]ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามที่เหลือหลังจากตัดข้อคำถามนี้ออก

ค่าความเชื่อถือได้ของแบบสอบถามการมีส่วนร่วมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน ในจังหวัดนราธิวาส เท่ากับ 0.87

ภาคผนวก 5

ผลการทดสอบข้อมูลเบื้องต้นระหว่างปัจจัยทางเศรษฐสังคมที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดนราธิวาส

ตารางที่ 4.4 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระ

ตัวแปร	AGE	EDU	NFB	NFA	YEA	ARE	TIB	TIA	CAR	KNB	KNA
AGE	1	-0.472	0.167	0.260	-0.149	0.138	0.047	0.005	0.232	-0.156	-0.109
EDU		1	-0.075	-0.147	0.090	0.045	0.084	0.096	-0.092	0.272	0.048
NFB			1	0.820	0.032	0.027	0.194	0.168	-0.065	0.023	0.199
NFA				1	0.090	0.093	0.152	0.160	-0.004	0.047	0.169
YEA					1	0.024	-0.167	-0.068	-0.146	0.292	0.089
ARE						1	0.090	0.484	-0.149	0.213	0.137
TIB							1	0.800	0.043	-0.113	0.065
TIA								1	-0.108	0.056	0.060
CAR									1	-0.259	0.015
KNB										1	0.235
KNA											1

ภาคผนวก 6

ความรู้และการเปลี่ยนแปลงในความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส

Knowledge and its Improvement on Oil Palm Plantation Management of Farmers Participating in the Project for Restoring Abandoned Paddy Fields to Expand Oil Palm Plantation Area in Takbai District, Narathiwat Province

กฤษณี คงสวัสดิ์[1] อยุทธ์ นิสสภา[2] และปุรวิชญ์ พิทยาภินันท์[2]

[1] ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส 96000

[2] ภาควิชาพัฒนาการเกษตร คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ สงขลา 90112

โทรศัพท์: 074-286121 E-mail: pookpik2526@hotmail.com

บทคัดย่อ

ความรู้ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันนับว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งในการดำเนินโครงการให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพทางเศรษฐสังคมบางประการของเกษตรกรที่เข้าร่วมในโครงการฯ และเพื่อศึกษาความรู้และการเปลี่ยนแปลงในความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันของเกษตรกรที่เข้าร่วมในโครงการฯ ในอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ เกษตรกรที่เข้าร่วมในโครงการฯ ในอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส จำนวน 131 คน ซึ่งใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเชิงโครงสร้าง การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าเฉลี่ยสำหรับกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จบการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษา และมีอายุเฉลี่ย 56.82 ปี เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันก่อนเข้าร่วมโครงการฯ และหลังเข้าร่วมโครงการฯ เพิ่มขึ้นในทุกประเด็นของการจัดการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ผลการวิจัยที่ได้ผู้ดำเนินโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินโครงการฯ และการจัดการความรู้อย่างเหมาะสมต่อไป

คำสำคัญ: ความรู้ โครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้าง ปาล์มน้ำมัน

Abstract

Farmers' knowledge is an important factor contributing to an achievement of the oil palm management goals, especial for those who participate in the project for restoring abandoned paddy fields to expand oil palm plantation area in Takbai district, Narathiwat province. The objectives of this research were to analyze farmers' socioeconomic characteristics and their knowledge level on oil palm plantation management. The research samples consisted of 131 farmers participating in the project. These samples were selected using simple random sampling method. Structured questionnaires were used as means of data collection. Data were analyzed using appropriate descriptive statistics including frequency, minimum, maximum, mean, standard deviation and paired t-test. The results found that majority of farmers were male, primary school with an average age of 56.82 years. After participating in the project, farmers' knowledge was improved significantly for all relevant management aspects. The results are useful for project manager to implement the project activities and its management of knowledge.

Keywords: Knowledge, Project for Restoring Abandoned Paddy Field, Oil Palm

1. บทนำ

ปาล์มน้ำมันเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของไทย เนื่องจากประเทศไทยอยู่ในเขตร้อนชื้น มีสภาพภูมิอากาศที่เหมาะสมต่อการปลูกปาล์มน้ำมัน จึงทำให้ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีศักยภาพในการผลิตปาล์มน้ำมันอันดับต้น ๆ ของโลก รองจากประเทศอินโดนีเซีย และมาเลเซีย [1]

จากภาวะที่ระดับราคาน้ำมันปิโตรเลียมในตลาดโลกเพิ่มสูงขึ้นและมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง [2] หลายหน่วยงานของไทยทั้งในภาครัฐและเอกชนได้คิดค้นและแสวงหาพลังงานทางเลือกในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อบรรเทาผลกระทบจากปัญหาราคาน้ำมันที่เกิดขึ้นนี้ รวมถึงเป็นการช่วยลดการพึ่งพิงการนำเข้าน้ำมันจากต่างประเทศ และจากการที่ปาล์มน้ำมันเป็น

พืชน้ำมันที่มีศักยภาพในการแข่งขันสูงกว่าพืชน้ำมันชนิดอื่น ทั้งทางด้านการผลิตและด้านการตลาด [1] ปาล์มน้ำมันจึงถูกนำมาใช้เป็นวัตถุดิบหลักในการผลิตไบโอดีเซล ซึ่งถือเป็นหนึ่งในพลังงานทางเลือกที่มีความเป็นไปได้สูงสำหรับประเทศไทย [3]

ภาครัฐบาลได้มีนโยบายในการขยายพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมัน เพื่อรองรับความต้องการทางด้านพลังงานที่คาดว่าจะเพิ่มขึ้นในอนาคต [4] ซึ่งพื้นที่นาร้างเป็นเป้าหมายหนึ่งที่คาดหวังว่าจะสามารถนำมาพัฒนาเพื่อใช้ในการปลูกปาล์มน้ำมัน เนื่องจากพื้นที่นาร้างเป็นพื้นที่ที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์ทางเกษตรกรรมอย่างเกิดประโยชน์สูงสุด ประกอบกับปัจจุบันยางพารายังคงเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีราคาดี การจะเปลี่ยนพื้นที่ปลูกยางพาราเป็นปาล์มน้ำมันจึงเป็นไปได้ยาก ดังนั้นการเพิ่มพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันจึงมุ่งไปที่พื้นที่นาร้างมากกว่าพื้นที่อื่น ๆ โครงการ พื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้จึงเป็นโครงการหนึ่งที่สอดรับกับนโยบายดังกล่าว ซึ่งจังหวัดนราธิวาสเป็นพื้นที่เป้าหมายในโครงการฯ มีพื้นที่นาร้างทั้งหมด 69,532 ไร่ โดยอยู่ในอำเภอตากใบ จำนวน 12,928 ไร่ [5]

การพัฒนาปาล์มน้ำมันเป็นพืชพลังงานที่มีความยั่งยืนนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่เกษตรกรจะต้องมีความรู้ในการจัดการสวน ปาล์มน้ำมัน ตั้งแต่ช่วงเริ่มปลูก ช่วงเก็บเกี่ยว และการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว อีกทั้งในการจัดการสวนปาล์มน้ำมันในพื้นที่นาร้างและนาดีนั้นมีความแตกต่างกัน เช่น การระบายน้ำ การปรับปรุงดิน การใส่ปุ๋ย เป็นต้น การวิจัยครั้งนี้จึงได้ทำการศึกษาความรู้ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน โดยเลือกอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาสเป็นกรณีศึกษา เนื่องจากมีจำนวนเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันมากที่สุดเมื่อเทียบกับอำเภออื่น [6] ซึ่งผลการวิจัยที่ได้คาดว่าจะเป็นประโยชน์ต่อกรมพัฒนาที่ดิน กรมส่งเสริมการเกษตร กรมส่งเสริมสหกรณ์ และผู้ดำเนินโครงการฯ เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการจัดหลักสูตรฝึกอบรมเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันอย่างเหมาะสมต่อไป

2. วัตถุประสงค์

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เฉพาะ 2 ประการ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพทางเศรษฐสังคมบางประการของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน และ
2. เพื่อศึกษาความรู้และการเปลี่ยนแปลงในความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส

3. แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีประเด็นสำคัญหลายประการ ดังนี้

3.1 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน [7] ได้ให้ความหมายของความรู้ว่า เป็นการรู้หรือเข้าใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

เฉลิมชาติ สิตานนท์ [8] ได้ให้ความหมายว่า ความรู้หมายถึง การแสดงออกของสมรรถภาพสมองด้านความจำ หรือความระลึกได้ในข้อเท็จจริง กฎเกณฑ์ข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้รับและรวบรวมสะสมไว้จากการบอกกล่าว หรือมวลประสบการณ์ต่าง ๆ

นภดล ทองมั่น กล่าวว่า ความรู้คือการรับรู้เบื้องต้นซึ่งบุคคลส่วนมากจะได้รับผ่านประสบการณ์โดยการเรียนรู้จากการตอบสนองต่อสิ่งเร้า แล้วจัดระบบเป็นโครงสร้างของความรู้ที่ผสมผสานระหว่างความจำกับสภาพจิตวิทยา ด้วยเหตุนี้ความรู้จึงเป็นความจำที่เลือกสรรซึ่งสอดคล้องกับสภาพจิตใจของตนเอง อ้างถึงใน พรทิพย์ ศิริชูทรัพย์ [9]

ฑิตยา สุวรรณะชฎ [10] กล่าวว่า ความรู้ในความหมายอย่างกว้าง หมายถึง บรรดาข่าวสาร แนวความคิด ตลอดจนวิธีการต่าง ๆ ในอันที่จะได้มาซึ่งข่าวสารและความคิดนั้น

สิรินันท์ ไทยเจริญ [11] กล่าวว่า ความรู้นั้นเป็นความสามารถในการใช้ข้อเท็จจริง หรือความคิด ความหยั่งรู้หยั่งเห็นที่มนุษย์ได้รับและรวบรวมสะสมไว้จากประสบการณ์ ทำให้ผู้เรียนจดจำและสามารถระลึกถึงเหตุการณ์นั้นได้

จากความหมายของความรู้ข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ความรู้เป็นข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นจากกระบวนการศึกษาหรือการค้นคว้า ซึ่งมนุษย์จะต้องมีการศึกษาหาความรู้ต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจสาเหตุและการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น นอกจากนี้ความรู้ทำให้ผู้เรียนได้รู้ถึงความสามารถในการจำ และระลึกถึงเหตุการณ์ รวมทั้งประสบการณ์ที่เคยพบมาแล้วอีกด้วย

3.2. โครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันจังหวัดนราธิวาส

โครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันจังหวัดนราธิวาส เป็นโครงการความร่วมมือระหว่างกรมพัฒนาที่ดิน สำนักงานสหกรณ์จังหวัดนราธิวาส สำนักงานเกษตรจังหวัดนราธิวาส และสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร โดยมีเกษตรกรเป็นศูนย์กลาง เริ่มต้นจากในปี พ.ศ. 2547 หลังจากเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบขึ้นใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ขึ้น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงได้จัดทำยุทธศาสตร์การสร้างเศรษฐกิจใหม่ขึ้น โดยการส่งเสริมการปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่นาร้างให้ได้ 85,000 ไร่ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือเกษตรให้มีรายได้มั่นคง และมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น อันจะส่งผลต่อความมั่นคงในพื้นที่ รวมถึงเพื่อปรับปรุงพื้นที่นาร้างให้สามารถกลับมาใช้ประโยชน์ในการปลูกพืชเศรษฐกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งได้วางแผนปรับปรุงพื้นที่นาร้างโดยการขุดคู-ยกร่องเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันจำนวน 12,928 ไร่ รวมทั้งจัดฝึกอบรมเกษตรกร

ประมาณ 200 ราย และสนับสนุนพันธุ์ปาล์มน้ำมันจำนวน 323,200 กล้า โดยผลที่คาดว่าจะได้รับ คือ 1) พื้นที่นาร้างได้รับการปรับปรุงฟื้นฟูให้สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสม และเป็นต้นแบบแก่เกษตรกร 2) เกษตรกรมีอาชีพที่มั่นคง มีรายได้ มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และ 3) เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตพืชเศรษฐกิจสำคัญตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

3.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเรื่องการปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่ดินพรุของ บุญณรงค์ ธานีรัตน์ [12] ผลการวิจัยพบว่า การปลูกปาล์มน้ำมันในดินพรุโดยใช้วัสดุปรับปรุงดิน ไม่ว่าจะเป็นหินปูนฝุ่นหรือหินฟอสเฟตร่วมกับปุ๋ยเคมีจะให้ผลผลิตดีกว่าการใช้ปุ๋ยเคมีเพียงอย่างเดียว แสดงว่าวัสดุปรับปรุงดินและปุ๋ยเคมีมีผลต่อการให้ผลผลิตของปาล์มน้ำมัน แต่ทั้งนี้ต้องมีการจัดการควบคุมความเป็นกรดของดินควบคู่กันไปด้วย โดยการขุดคูระบายน้ำและยกแปลงปลูก รวมทั้งรักษาระดับน้ำในคูคลองระบายน้ำให้สูงกว่าระดับดินเลนเอาไว้ ซึ่งวิธีการนี้สามารถปลูกปาล์มน้ำมันได้ดีและให้ผลผลิตสูง อีกทั้งยังพบว่าการให้ปุ๋ยที่มีโพแทสเซียมสูง ได้แก่ สูตร 13-13-21 ในอัตรา 9 กิโลกรัมต่อต้นต่อปี และเพิ่มแมกนีเซียม โบรอนในอัตรา 2 กิโลกรัมต่อต้นต่อปี ทำให้ปาล์มน้ำมันให้ผลผลิตเพิ่มขึ้น นอกจากนี้การใช้โดโลไมท์ในอัตราที่แตกต่างกันควบคู่ไปกับการใช้ปุ๋ยเคมี หรือการใช้โดโลไมท์ในอัตราที่แตกต่างกันควบคู่ไปกับปุ๋ยเคมีและจุลธาตุ (โบรอน) มีผลต่อการเจริญเติบโตของ ปาล์มน้ำมัน ทั้งในส่วนของความสูงและเส้นรอบโคนที่แตกต่างกัน

งานวิจัยเรื่องความพึงพอใจของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเพิ่มพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ กรณีศึกษาจังหวัดนราธิวาสของ อัญชนา แว่นแก้ว [13] ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจในการเข้าร่วมโครงการระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาแต่ละด้านของความพึงพอใจ พบว่า เกษตรกรมีความ พึงพอใจในสัดส่วนใกล้เคียงกัน คือ ด้านการสนับสนุนปัจจัยการผลิต และด้านการพัฒนาความรู้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการถูกปล่อยปละละเลย ขาดการดูแลเอาใจใส่จากเจ้าหน้าที่ ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการที่ขอให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมีการหมั่นดูแล เอาใจใส่ และติดตามผลการจัดการสวนปาล์มน้ำมันเป็นระยะ ๆ ว่าได้ปฏิบัติไปตามหลักวิชาการที่ได้แนะนำไว้หรือไม่ เพื่อรับทราบปัญหา อุปสรรคในการปฏิบัติของเกษตรกร และนำผลที่ได้มาปรับปรุงและพัฒนาโครงการให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ตลอดจนเป็นการสร้างความพึงพอใจให้กับเกษตรกรซึ่งจะส่งผลดีต่อประสิทธิผลของโครงการต่อไป

งานวิจัยเรื่องปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการดินของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในอำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานีของ นิกร โคตรสมบัติ [14] ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับปาล์มน้ำมันอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อคำถามที่เกษตรกรตอบถูกมากที่สุด คือ การบันทึกข้อมูลเป็นสิ่งสำคัญเพราะจะทำให้ทราบถึงต้นทุนและผลตอบแทน คิดเป็นร้อยละ 98.70 และข้อคำถามที่เกษตรกรตอบถูกน้อยที่สุด คือ วิธีการเบื้องต้นสำหรับใช้ในการประเมินความต้องการปุ๋ยของปาล์มน้ำมัน คือ การใส่ปุ๋ยตามผลการวิเคราะห์ใบ คิดเป็นร้อยละ 18.30

งานวิจัยเรื่องความคิดเห็นของเกษตรกรต่อโครงการส่งเสริมการปลูกปาล์มน้ำมันจังหวัดตราดปี 2549 ของ ประดิษฐ์ เจริญสุข [15] ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกปาล์มน้ำมันเห็นด้วยในระดับมากเกี่ยวกับการอบรมถ่ายทอดเทคโนโลยีเป็นระยะ ๆ ซึ่งจะทำให้เกษตรกรมีความเข้าใจในเนื้อหาวิชาการมากยิ่งขึ้น เนื่องจากได้นำปัญหาที่พบจากการปลูกปาล์มน้ำมันและการจัดการพื้นที่มาสอบถามกับวิทยากรและผู้เชี่ยวชาญ

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากร คือ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส ทั้งหมดจำนวน 194 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ จำนวน 131 คน ซึ่งได้จากการ กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของยามาเน่ [16] โดยกำหนดความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 5 การสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายด้วยการจับฉลากแบบไม่ใส่คืน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเชิงโครงสร้าง อันประกอบด้วยข้อคำถามสภาพทางเศรษฐสังคมบางประการของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกที่ช่วยทำการเกษตรก่อนเข้าร่วมโครงการฯ จำนวนสมาชิกที่ช่วยทำการเกษตรหลังเข้าร่วมโครงการฯ จำนวนปีที่เข้าร่วมโครงการฯ พื้นที่ที่ใช้เข้าร่วมโครงการฯ รายได้ก่อนเข้าร่วมโครงการฯ และรายได้หลังเข้าร่วมโครงการฯ และข้อคำถามความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส โดยข้อคำถามความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ 5 หมายถึง มีความรู้มากที่สุด 4 หมายถึง มีความรู้มาก 3 หมายถึง มีความรู้ปานกลาง 2 หมายถึง มีความรู้น้อย และ 1 หมายถึง แทบจะไม่มีความรู้เลย ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นในระดับที่ยอมรับได้ [17-18] เท่ากับ 0.8999 การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ใช้ระยะเวลา 3 เดือน (ตั้งแต่เดือนสิงหาคมถึงเดือนตุลาคม พ.ศ. 2554) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลจำแนกเป็น 2 ประเภท คือ

1) สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทั้งนี้ได้กำหนดเกณฑ์การประเมินเพื่อแบ่งระดับความรู้ ดังนี้

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 4.21-5.00 หมายถึง เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการปาล์มน้ำมันในระดับมากที่สุด

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 3.41-4.20 หมายถึง เกษตรมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการปาล์มน้ำมันในระดับมาก

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 2.61-3.40 หมายถึง เกษตรมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการปาล์มน้ำมันในระดับปานกลาง

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 1.81-2.60 หมายถึง เกษตรมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการปาล์มน้ำมันในระดับน้อย

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 1.00-1.80 หมายถึง เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการปาล์มน้ำมันในระดับน้อยที่สุด

2) การทดสอบค่าเฉลี่ยสำหรับกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน (paired t-test) ซึ่งได้กำหนดสมมุติฐานว่างว่า เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส มีความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันก่อนเข้าร่วมโครงการฯ และหลังเข้าร่วมโครงการฯ โดยภาพรวมและในแต่ละประเด็นไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

5. ผลการวิจัย และการอภิปรายผล

ผลการวิจัยจำแนกเป็น 2 ส่วนตามวัตถุประสงค์เฉพาะของการวิจัย ดังนี้

5.1 สภาพทางเศรษฐสังคมบางประการของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน

ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ ประกอบด้วย เกษตรกรเพศชายจำนวน 87 คน (66.41%) และเพศหญิงจำนวน 44 คน (33.59%) อายุเฉลี่ย 56.82 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาจำนวน 96 คน (73.28%) จำนวนสมาชิกที่ช่วยทำการเกษตรก่อนเข้าร่วมโครงการฯ เฉลี่ย 2.54 คน และหลังเข้าร่วมโครงการฯ เฉลี่ย 2.65 คน จำนวนปีที่เกษตรกรเข้าร่วมโครงการฯ เฉลี่ย 5.64 ปี พื้นที่ที่ใช้เข้าร่วมโครงการฯ เฉลี่ย 7.05 ไร่ เกษตรกรมีรายได้ก่อนเข้าร่วมโครงการฯ เฉลี่ย 5,452.67 บาทต่อเดือน และหลังเข้าร่วมโครงการฯ เฉลี่ย 8,184.73 บาทต่อเดือน (ตารางที่ 1)

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน ส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรที่มีอายุมากและเป็นเพศชาย อาจเป็นผลมาจากเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ ส่วนใหญ่เป็นหัวหน้าครอบครัว ซึ่งมีอำนาจในการตัดสินใจใช้ประโยชน์ที่ดิน อีกทั้งยังพบว่าเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ ส่วนใหญ่มีความรู้เพียงระดับชั้นประถมศึกษา ซึ่งอาจเป็นข้อจำกัดในการพัฒนาความรู้ นอกจากนี้การเข้าร่วมโครงการฯ ทำให้เกษตรมีรายได้ต่อเดือนเพิ่มขึ้น เนื่องจากในปัจจุบันปาล์มน้ำมันมีราคาดี ในส่วนของจำนวนสมาชิกที่ช่วยทำการเกษตรหลังเข้าร่วมโครงการฯ พบว่ามีจำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้น เนื่องจากเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ ส่วนใหญ่อายุมาก จึงต้องหาแรงงานมาทดแทน และเมื่อพิจารณาจำนวนปีที่เข้าร่วมโครงการฯ เห็นได้ว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เข้าร่วมโครงการฯ โดยเฉลี่ยเพียง 5.64 ปี ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเกษตรกรยังไม่แน่ใจว่าโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันจะมีผลกับตนเองอย่างไร สำหรับพื้นที่ที่ใช้เข้าร่วมโครงการฯ เป็นพื้นที่ส่วนหนึ่งที่เกษตรกรนำมาใช้ปลูกปาล์มน้ำมันเพื่อเป็นการใช้ทรัพยากรที่ดินให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ตารางที่ 1 สภาพทางเศรษฐสังคมบางประการของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน

n = 131

สภาพทางเศรษฐสังคม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	87	66.41
หญิง	44	33.59
อายุ (ปี)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 30	8	6.11
31 – 40	24	18.32
41 – 50	43	32.82
51 – 60	42	32.06
61 – 70	13	9.92
มากกว่าหรือเท่ากับ 71	1	0.76
ค่าต่ำสุด = 30 ค่าสูงสุด = 82 ค่าเฉลี่ย = 56.82 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 10.98		
ระดับการศึกษา		
ประถม	96	73.28
มัธยมศึกษาตอนต้น	10	7.63
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	14	10.69
ปวส./อนุปริญญา	5	3.82
ชั้นปริญญาตรี	6	4.58
จำนวนสมาชิกที่ช่วยทำการเกษตรก่อนเข้าร่วมโครงการฯ (คน)		
1-4	123	93.89
5-8	8	6.11
ค่าต่ำสุด = 1 ค่าสูงสุด = 8 ค่าเฉลี่ย = 2.54 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.16		

ตารางที่ 1 (ต่อ)

n = 131

สภาพทางเศรษฐสังคม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
จำนวนสมาชิกที่ช่วยทำการเกษตรหลังเข้าร่วมโครงการฯ (คน)		
1-4	122	93.13
5-8	9	6.87
ค่าต่ำสุด = 1 ค่าสูงสุด = 8 ค่าเฉลี่ย = 2.65 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.14		
จำนวนปีที่เข้าร่วมโครงการฯ (ปี)		
5	65	49.62
6	48	36.64
7	18	13.74
ค่าต่ำสุด = 5 ค่าสูงสุด = 7 ค่าเฉลี่ย = 5.64 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.71		
พื้นที่ที่ใช้เข้าร่วมโครงการฯ (ไร่)		
1-10	104	79.39
11-20	22	16.79
21-30	5	3.82
ค่าต่ำสุด = 1 ค่าสูงสุด = 30 ค่าเฉลี่ย = 7.05 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 5.50		
รายได้ก่อนเข้าร่วมโครงการฯ (บาท/เดือน)		
ต่ำกว่า 5,000	64	48.85
5,000 – 10,000	59	45.04
10,001 – 15,000	3	2.29
15,001 – 20,000	3	2.29
20,001 – 25,000	1	0.76
มากกว่า 25,001	1	0.76
ค่าต่ำสุด = 1,000 ค่าสูงสุด = 28,000 ค่าเฉลี่ย = 5,452.67 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 4,209.79		
รายได้หลังเข้าร่วมโครงการฯ (บาท/เดือน)		
ต่ำกว่า 5,000	38	29.01
5,000 – 10,000	63	48.09
10,001 – 15,000	20	15.27
15,001 – 20,000	5	3.82
20,001 – 25,000	2	1.53
มากกว่า 25,001	3	2.29
ค่าต่ำสุด = 2,000 ค่าสูงสุด = 36,000 ค่าเฉลี่ย = 8,184.73 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 5,568.32		

5.2 ความรู้และการเปลี่ยนแปลงในความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน

ผลการวิจัยดังแสดงในตารางที่ 2 พบว่า เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันก่อนเข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันโดยภาพรวมในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย = 2.13) ซึ่งเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า เกษตรกรมีความรู้ในประเด็นสภาพดินที่เหมาะสมในการปลูกปาล์มน้ำมัน คือ ดินร่วนเหนียวถึงดินเหนียวมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 2.51) รองลงมาคือ ประเด็นการใส่ปุ๋ยปาล์มน้ำมันควรใส่เมื่อดินมีความชื้นพอเพียง หลีกเลี่ยงการใส่ปุ๋ยเมื่อแล้งจัด หรือมีฝนตกหนัก (ค่าเฉลี่ย = 2.46) ประเด็นฤดูที่เหมาะสมในการปลูกปาล์มน้ำมันคือ ต้นฤดูฝน (ประมาณเดือนพฤษภาคม-มิถุนายน) เพราะดินจะมีความชื้นเพื่อให้ต้นกล้าได้มีเวลาตั้งตัวในแปลงได้นาน (ค่าเฉลี่ย = 2.37) ประเด็นการปลูกปาล์มน้ำมันในที่มีร่มเงาหรือปลูกในสภาพชิดกันเกินไปจะทำให้ผลผลิตลดลง (ค่าเฉลี่ย = 2.31) ในขณะที่เกษตรกรมีความรู้ในประเด็นพันธุ์ปาล์มน้ำมันที่นิยมปลูกคือ เทเนอร่า ซึ่งเป็นพันธุ์ลูกผสมระหว่างพันธุ์ดูร่ากับพันธุ์พิสิเฟอร่าน้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 1.69)

เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันหลังเข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.02) ซึ่งเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า เกษตรกรมีความรู้ในประเด็นระยะปลูกปาล์มน้ำมันที่เหมาะสม คือ 8.5 × 8.5 เมตร (ระยะระหว่างต้น × ระยะระหว่างแถว) โดยพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมัน 1 ไร่ จะปลูกได้ 25 ต้น หรือ 9 × 9 เมตร (22 ต้น) มากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.40) รองลงมาคือ ประเด็นฤดูที่เหมาะสมในการปลูกปาล์มน้ำมันคือ ต้นฤดูฝน (ประมาณเดือนพฤษภาคม-มิถุนายน) เพราะดินจะมีความชื้นเพื่อให้ต้นกล้าได้มีเวลาตั้งตัวในแปลงได้นาน (ค่าเฉลี่ย = 4.30) ประเด็นทะลายปาล์มน้ำมันที่ตัดแล้วควรส่งถึงโรงงานภายใน 24 ชั่วโมง (ค่าเฉลี่ย = 4.28) ประเด็นควรเก็บเกี่ยวทะลายปาล์มสดที่สุกพอดีส่งเข้าโรงงาน เพื่อให้ได้น้ำมันในปริมาณมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.21) ในขณะที่เกษตรกรมีความรู้ในประเด็นอุณหภูมิที่เหมาะสมในการปลูกปาล์มน้ำมันอยู่ในช่วง 25-28 องศาเซลเซียสน้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 3.55) ไว้ โดยเฉพาะด้าน

การช่วยเหลือเกษตรกรในการประกอบอาชีพให้มีรายได้ที่มั่นคง และมีความเป็นอยู่ดีขึ้นรวมทั้งเป็นการใช้ประโยชน์

การวิเคราะห์ส่วนต่างของระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันพบว่า ประเด็นความรู้เรื่องทะลายปาล์มน้ำมันที่ตัดแล้วควรส่งถึงโรงงานภายใน 24 ชั่วโมง มีส่วนต่างมากที่สุดเท่ากับ 2.31 และประเด็นการดูแลรักษาปาล์มน้ำมัน ได้แก่ การปราบวัชพืช การใช้วัสดุคลุมดิน การใช้สารกำจัดวัชพืช การดูแลป้องกันโรคและแมลงที่สำคัญมีส่วนต่างน้อยที่สุดเท่ากับ 1.60

จากประเด็นคำถามเกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันทั้งหมด พบว่า ก่อนเข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน เกษตรกรมีความรู้ในระดับน้อย ในขณะเข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันแล้ว เกษตรกรมีระดับความรู้เพิ่มขึ้นอยู่ในระดับมาก ดังนั้นผู้ดำเนินโครงการฯ จึงสามารถนำผลการวิจัยที่ได้มาใช้กำหนดแนวทางการดำเนินโครงการฯ ได้อย่างเหมาะสม และตรงตามความต้องการของเกษตรกร ตลอดจนสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการฯ ที่วางไว้ โดยเฉพาะด้านการช่วยเหลือเกษตรกรในการประกอบอาชีพให้มีรายได้ที่มั่นคง และมีความเป็นอยู่ดีขึ้น รวมทั้งเป็นการใช้ประโยชน์พื้นที่นาร้างอย่างคุ้มค่า ทั้งนี้มีเพียงบางคำถามเท่านั้นที่เกษตรกรยังมีระดับความรู้ก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการฯ ไม่แตกต่างกันมากนักนั่นคือ ประเด็นการดูแลรักษาปาล์มน้ำมัน ได้แก่ การปราบวัชพืช การใช้วัสดุคลุมดิน การใช้สารกำจัดวัชพืชการดูแลป้องกันโรคและแมลงที่สำคัญ เนื่องมาจากเกษตรกรมีการจัดการสวนปาล์มน้ำมันตามประสบการณ์ที่ได้รับจากการไปดูงานที่นิคมสหกรณ์บาเจาะ ตำบล โคกเคียน อำเภอเมือง และนิคมสหกรณ์ปิเหล็ง ตำบลมะรือโบออก อำเภอเจาะไอร้อง จังหวัดนราธิวาส ซึ่งหน่วยงานดังกล่าวได้มีการปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่ดินพรุและมีน้ำขัง ซึ่งสามารถให้ผลผลิตปาล์มน้ำมันเป็นที่น่าพอใจ แต่ทั้งนี้หน่วยงานได้มีการขุดยกร่องเพื่อบรรเทาปัญหาความเปียกชื้นของดิน

ผลการทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติ t พบว่า เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันก่อนเข้าร่วมโครงการฯ และหลังเข้าร่วมโครงการฯ ทั้งโดยภาพรวมและในทุกประเด็นมีความรู้เพิ่มขึ้นอย่างมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

ตารางที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมัน

ประเด็น	ค่าเฉลี่ย			ระดับความรู้		t-value
	ก่อน	หลัง	ส่วนต่าง[1]	ก่อน	หลัง	
1. ปาล์มน้ำมันชอบสภาพภูมิอากาศที่มีฝนตกชุกสม่ำเสมอตลอดปี ความชื้นสูง แสงแดดจัด	2.21 (0.81)[2]	4.11 (0.78)	1.89	น้อย	มาก	20.41***[3]
2. ปริมาณน้ำฝนที่เหมาะสมในการปลูกปาล์มน้ำมันคือ ประมาณ 1,800-2,000 มม./ปี	1.80 (0.76)	3.79 (0.79)	1.98	น้อยที่สุด	มาก	21.89***
3. อุณหภูมิที่เหมาะสมในการปลูกปาล์มน้ำมันอยู่ในช่วง 25-28 องศาเซลเซียส	1.77 (0.73)	3.55 (0.75)	1.78	น้อยที่สุด	มาก	22.7***
4. สภาพดินที่เหมาะสมในการปลูกปาล์มน้ำมันคือ ดินร่วนเหนียวถึงดินเหนียว	2.51 (0.77)	4.15 (0.82)	1.63	น้อย	มาก	19.11***
5. ปาล์มน้ำมันโดยทั่วไปต้องการแสงแดดอย่างน้อยวันละ 5 ชั่งโมง	1.92 (0.83)	3.66 (0.71)	1.74	น้อย	มาก	19.68***
6. การปลูกปาล์มน้ำมันในที่มีร่มเงาหรือปลูกในสภาพชิดกันเกินไป จะทำให้ผลผลิตลดลง	2.31 (0.91)	3.95 (0.80)	1.64	น้อย	มาก	17.48***
7. ระยะปลูกปาล์มน้ำมันที่เหมาะสมคือ 8.5 × 8.5 เมตร (ระยะระหว่างต้น × ระยะระหว่างแถว) โดยพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมัน 1 ไร่ จะปลูกได้ 25 ต้น หรือ 9 × 9 เมตร (22 ต้น)	2.28 (0.82)	4.40 (0.75)	2.11	น้อย	มากที่สุด	21.08***
8. ฤดูที่เหมาะสมในการปลูกปาล์มน้ำมันคือ ต้นฤดูฝน (ประมาณเดือนพฤษภาคม-มิถุนายน) เพราะดินจะมีความชื้นเพื่อให้ต้นกล้าได้มีเวลาตั้งตัวในแปลงได้นาน	2.37 (0.77)	4.30 (0.71)	1.93	น้อย	มากที่สุด	23.99***
9. พันธุ์ปาล์มน้ำมันที่นิยมปลูกคือ เทเนอร่า ซึ่งเป็นพันธุ์ลูกผสมระหว่างพันธุ์ดูร่ากับพันธุ์พิสิเฟอร่า	1.69 (0.75)	3.89 (1.05)	2.19	น้อยที่สุด	มาก	23.81***
10. อายุต้นกล้าปาล์มน้ำมันที่เหมาะสมในการนำมาปลูกคือ ประมาณ 10-12 เดือน	2.05 (0.83)	3.85 (0.81)	1.80	น้อย	มาก	20.25***
11. ต้นกล้าปาล์มน้ำมันที่มีอายุน้อยเกินไปหรือ มากเกินไป จะมีผลต่อการเจริญเติบโตของปาล์มน้ำมัน ซึ่งจะทำให้ต้นกล้าอ่อนแอ เจริญเติบโตและให้ผลผลิตช้า	2.12 (0.87)	4.00 (0.83)	1.88	น้อย	มาก	18.58***

ประเด็น	ค่าเฉลี่ย			ระดับความรู้		t-value
	ก่อน	หลัง	ส่วนต่าง[1]	ก่อน	หลัง	
12. การใส่ปุ๋ยปาล์มน้ำมันควรใส่เมื่อดินมีความชื้นพอเพียง หลีกเลี่ยงการใส่ปุ๋ยเมื่อแล้งจัด หรือมีฝนตกหนัก	2.46 (0.79)	4.19 (0.78)	1.73	น้อย	มาก	20.67***
13. การใส่ปุ๋ยปาล์มน้ำมันในปีแรกควรใส่ 4-5 ครั้ง/ปี ตั้งแต่อายุ 2-3 ปี ให้ใส่ 3 ครั้ง/ปี และอายุ 4 ปีขึ้นไป ให้ใส่ได้ปีละ 2 ครั้ง	2.23 (0.73)	4.06 (0.76)	1.83	น้อย	มาก	21.44***
14. การดูแลรักษาปาล์มน้ำมัน ได้แก่ การปราบวัชพืช การใช้วัสดุคลุมดิน การใช้สารกำจัดวัชพืช การดูแลป้องกันโรคและแมลงที่สำคัญ	2.26 (0.89)	3.85 (0.83)	1.60	น้อย	มาก	18.73***
15. ควรเก็บเกี่ยวทะลายปาล์มสดที่สุกพอดีส่งเข้าโรงงาน เพื่อให้ได้น้ำมันในปริมาณมาก	2.31 (0.88)	4.21 (0.89)	1.91	น้อย	มากที่สุด	21.44***
16. การคัดเลือกทะลายปาล์มสุกโดยดูจากสีของผลซึ่งจะเปลี่ยนเป็นสีส้ม และจำนวนผลสุกที่ร่วงหล่นลงบนดินประมาณ 10-12 ผล	2.30 (0.83)	4.08 (0.89)	1.79	น้อย	มาก	20.93***
17. รอบของการเก็บเกี่ยวปาล์มน้ำมันในช่วงผลปาล์มออกชุกควรจะอยู่ในช่วง 7-10 วัน/รอบ	1.95 (0.77)	3.94 (0.87)	1.99	น้อย	มาก	20.62***
18. การเก็บเกี่ยวผลปาล์มที่ดีควรให้ผลปาล์มเกิดบาดแผลน้อยที่สุด เพื่อรักษาปริมาณน้ำมัน	2.03 (0.87)	4.12 (0.86)	2.09	น้อย	มาก	21.13***
19. ทะลายปาล์มน้ำมันที่ตัดแล้วควรส่งถึงโรงงาน ภายใน 24 ชั่วโมง	1.97 (0.87)	4.28 (0.91)	2.31	น้อย	มากที่สุด	23.28***
ความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันโดยภาพรวม	2.13 (2.48)	4.02 (0.49)	1.89	น้อย	มาก	36.1***

หมายเหตุ: [1] ส่วนต่าง หมายถึง ความรู้หลังเข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน – ความรู้ก่อนเข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน

[2] ตัวเลขในวงเล็บ หมายถึง ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

[3] มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

6. สรุปและข้อเสนอแนะ

6.1 สรุป

การศึกษาความรู้และการเปลี่ยนแปลงในความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส สามารถสรุปผลการวิจัยได้ว่า เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 56.82 ปี จบการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษา จำนวนสมาชิกที่ช่วยทำการเกษตรก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการฯ เฉลี่ย 2.54 และ 2.65 คน จำนวนปีที่เกษตรกรเข้าร่วมโครงการฯ เฉลี่ย 5.64 ปี พื้นที่ที่ใช้เข้าร่วมโครงการฯ เฉลี่ย 7.05 ไร่ เกษตรกรมีรายได้ก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการฯ เฉลี่ย 5,452.67 และ 8,184.73 บาทต่อเดือน ก่อนเข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน เกษตรกรมีความรู้ในระดับน้อย และหลังเข้าร่วมโครงการฯ เกษตรกรมีความรู้ในระดับมาก โดยส่วนต่างของระดับความรู้ก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการฯ ของเกษตรกร พบว่า ประเด็นคำถามเรื่องทะลายปาล์มน้ำมันที่ตัดแล้วควรส่งถึงโรงงาน ภายใน 24 ชั่วโมง มีส่วนต่างมากที่สุด และประเด็นการดูแลรักษาปาล์มน้ำมัน ได้แก่ การปราบวัชพืช การใช้วัสดุคลุมดิน การใช้สารกำจัดวัชพืช การดูแลป้องกันโรคและแมลงที่สำคัญ มีส่วนต่างน้อยที่สุด นอกจากนี้เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันก่อนเข้าร่วมโครงการฯ และหลังเข้าร่วมโครงการฯ ทั้งโดยภาพรวมและในทุกประเด็นมีความรู้เพิ่มขึ้นอย่างมีความแตกต่างกันอย่างนัยสำคัญทางสถิติ

6.2 ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยสามารถเสนอแนะแนวทางที่ผู้ดำเนินโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องจะนำไปใช้ประโยชน์ได้ดังต่อไปนี้

6.2.1 ผลการวิจัยสภาพทางเศรษฐสังคมในด้านจำนวนปีที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ พบว่า เกษตรกรเข้าร่วมโครงการฯ เฉลี่ย 5.64 ปี ดังนั้นผู้ดำเนินโครงการฯ จึงควรมีการประชาสัมพันธ์รายละเอียดโครงการฯ เพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะประเด็นเกี่ยวกับความรู้ในการจัดการสวนปาล์มน้ำมันที่จะได้รับจากการเข้าร่วมโครงการฯ เพื่อให้เกษตรกรเกิดความสนใจและเข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันมากขึ้นในอนาคต

6.2.2 ผลการวิจัยสภาพทางเศรษฐสังคมด้านอายุของผู้เข้าร่วมโครงการฯ พบว่า เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ ส่วนใหญ่มีอายุมาก ดังนั้นในการจัดการฝึกอบรมแต่ละครั้ง ผู้ดำเนินโครงการฯ ควรมีการถ่ายทอดความรู้ในประเด็นต่าง ๆ

ด้วยวิธีที่สามารถเข้าใจได้ง่าย รวมทั้งเนื้อหาต้องมีความกระชับและได้ใจความในเวลาที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ

6.2.3 ผลการวิจัยระดับความรู้ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ พบว่า หลังจากที่เข้าร่วมโครงการฯ เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับปาล์มน้ำมันเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นผู้ดำเนินโครงการฯ ควรมีการอบรม ถ่ายทอดความรู้ ให้แก่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ อย่างต่อเนื่อง และควรมีการประเมินผลการจัดฝึกอบรมในแต่ละครั้ง เพื่อให้การอบรมมีประสิทธิภาพมากขึ้น

6.2.4 ผลการวิจัยระดับความรู้ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ พบว่า ค่าเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันในประเด็นอุณหภูมิที่เหมาะสมในการปลูกปาล์มน้ำมันอยู่ในช่วง 25-28 องศาเซลเซียสมีค่าน้อยสุด รองลงมาคือประเด็นปาล์มน้ำมันโดยทั่วไปต้องการแสงแดดอย่างน้อยวันละ 5 ชั่งโมง และประเด็นปริมาณน้ำฝนที่เหมาะสมในการปลูกปาล์มน้ำมันคือ ประมาณ 1,800-2,000 มม./ปี รวมถึงประเด็นการดูแลรักษาปาล์มน้ำมัน ได้แก่ การปราบวัชพืช การใช้วัสดุคลุมดิน การใช้สารกำจัดวัชพืช การดูแลป้องกันโรคและแมลงที่สำคัญมีส่วนต่างน้อยที่สุด ดังนั้นผู้ดำเนินโครงการฯ จึงควรให้ความรู้แก่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมัน โดยเน้นในประเด็นดังกล่าวให้มากขึ้น

7. กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณสถานวิจัยพืชกรรมปาล์มน้ำมัน คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ที่ให้ทุนสนับสนุนการทำวิจัยในครั้งนี้ รวมถึงภาควิชาพัฒนาการเกษตร คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนราธิวาส ที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูล ตลอดจนเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดนราธิวาสทั้ง 131 ราย ที่ให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

8. เอกสารอ้างอิง

[1] ธีระ เอกสมทราเมษฐ์. 2554. การปรับปรุงพันธุ์ปาล์มน้ำมัน. กรุงเทพฯ: โอ เอส พริ้นติ้ง เฮาส์ จำกัด.

[2] พิพัฒน์ วีระถาวร. 2552. พืชพลังงาน ศักยภาพด้านเชื้อเพลิงของประเทศไทย (1). ว.พลังงานทางเลือก 4(14): 5-7.

[3] ปุรวิชญ์ พิทยาภินันท์. 2552. การศึกษาความเป็นไปได้ของการผลิตและบริโภคไบโอดีเซลจากน้ำมันปาล์มเพื่อใช้เป็นพลังงานทดแทนอย่างยั่งยืนในภาคใต้ของประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาพัฒนาการเกษตร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

[4] ประเสริฐ บุญสัมพันธ์. 2552. ผลกระทบราคาน้ำมันกับเศรษฐกิจไทย. ว.พลังงานทางเลือก 4(16): 10-17.

[5] กรมพัฒนาที่ดิน. 2547. พื้นที่เป้าหมายเบื้องต้นเพื่อขยายพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันจังหวัดนราธิวาส. กรุงเทพฯ: กรมพัฒนาที่ดิน.

[6] สหกรณ์ผู้ปลูกปาล์มน้ำมันนราธิวาส. 2552. แบบรายงานสมาชิกที่เข้าร่วมโครงการปลูกปาล์มน้ำมันใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้. นราธิวาส: สหกรณ์ผู้ปลูกปาล์มน้ำมันนราธิวาส.

[7] พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. 2546. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.

[8] เฉลิมชาติ สิตานนท์. 2537. ความรู้และความคิดเห็นในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรในจังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยมหิดล.

[9] พรทิพย์ ศิริชูทรัพย์. 2542. การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ทัศนคติ และการมีส่วนร่วมต่อปัญหาสังคมของกลุ่มผู้ใช้สื่ออินเตอร์เน็ตบนเว็บไซต์ขององค์กรพัฒนาเอกชน. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

[10] ชิตยา สุวรรณะชฎ. 2527. สังคมวิทยา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.

[11] สิรินันท์ ไทยเจริญ. 2543. การเปิดรับข่าวสารสื่อสารการตลาดโครงการสร้างภาพลักษณ์ประเทศและสินค้าไทยกับความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการบริโภคสินค้าไทยของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร. ภาคนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขานิเทศศาสตร์การตลาด มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.

[12] บุญณรงค์ ธานีรัตน์. 2551. คู่มือการปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่ดินพรุ. นราธิวาส: ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองอันเนื่องมาจากพระราชดำริ.

[13] อัญชนา แว่นแก้ว. 2551. ความพึงพอใจของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเพิ่มพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้. ภาคนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

[14] นิกร โคตรสมบัติ. 2551. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการดินของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในอำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาส่งเสริมการเกษตรมหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมาธิราช.

[15] ประดิษฐ์ เจริญสุข. 2550. ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อโครงการส่งเสริมการปลูกปาล์มน้ำมันจังหวัดตราด ปี 2549. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

[16] T. Yamane, “Statistics: An Introductory Analysis”, 2nd edition, Tokyo: John Weatherhill, 1967.

[17] J. C. Nunnally, “Psychometric Theory”, 2nd edition, New York: McGraw-Hill, 1978.

[18] M. J. Cambell, D. Machin and S. J. Walters, “Medical Statistics” 4th edition, Chichester: John Wiley & Sons, 2007.

ภาคผนวก 7

ภาพการดำเนินกิจกรรม

พื้นที่นาร้างและลักษณะทั่วไปของดิน

การปรับโครงสร้างพื้นฐาน

ปาล์มน้ำมันและผลผลิต

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ สกุล นางสาวกฤษณี คงสวัสดิ์

รหัสประจำตัวนักศึกษา 5210621022

วุฒิการศึกษา

วุฒิ	ชื่อสถาบัน	ปีที่สำเร็จการศึกษา
วิทยาศาสตรบัณฑิต (วิทยาศาสตร์ทางทะเล)	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย (วิทยาเขตตรัง) คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการประมง	2549

ทุนการศึกษา (ที่ได้รับในระหว่างการศึกษา)

ทุนสนับสนุนโครงการวิจัยวิทยานิพนธ์ สถานวิจัยพืชกรรมปาล์มน้ำมัน คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ตำแหน่งและสถานที่ทำงาน

เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทอง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนราธิวาส

การตีพิมพ์เผยแพร่ผลงาน

กฤษณี คงสวัสดิ์, อยุทธ์ นิสสภา และปุรวิชญ์ พิทยาภินันท์. 2555. ความรู้และการเปลี่ยนแปลงในความรู้เกี่ยวกับการจัดการสวนปาล์มน้ำมันของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างเพื่อปลูกปาล์มน้ำมันในอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส. การประชุมวิชาการระดับชาติและระดับนานาชาติ การพัฒนาชนบทที่ยั่งยืน ประจำปี 2555 หัวข้อ “ชุมชนท้องถิ่น ฐานรากการพัฒนาประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน”. ณ จังหวัดขอนแก่น ระหว่างวันที่ 16-19 กุมภาพันธ์ 2555.